

PAUL BRAN -

personalitate marcantă a științei românești:

la 80 de ani de la nașterea marelui economist

Academia de Studii Economice a Moldovei
Biblioteca Științifică

**PAUL BRAN – personalitate
marcantă a științei românești:**

la 80 de ani de la nașterea marelui economist

Grigore Belostecinic
Vasile Șoimaru
Silvia Ghinculov

Chișinău, 2020

CZU [378(498+478):33] (092]

B 43

Belostecinic Grigore, Șoimaru Vasile, Ghinculov Silvia

Paul BRAN – personalitate marcantă a științei românești:
la 80 de ani de la nașterea marelui economist

Responsabil și coordonator de ediție:

Dr. **Silvia Ghinculov**, director al Bibliotecii Științifice a ASEM

Coperta: Portretul „Paul Bran”, Pictură. Acrilic, pânză, 110x95 cm.,
autor Simion Zamșa, 2010, Academia de Studii Economice a
Moldovei, Blocul „C”, Sala de lectură „Paul Bran”

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Belostecinic, Grigore

**Paul Bran - personalitate marcantă a științei românești: la 80
de ani de la nașterea marelui economist /** Grigore Belostecinic,

Vasile Șoimaru, Silvia Ghinculov; responsabil și coordonator de
ediție: Silvia Ghinculov; Academia de Studii Economice a Moldovei,
Biblioteca Științifică. - Chișinău : S. n., 2020 (ÎS „Tipografia
Centrală”). - 395 p. : fot. color.

Bibliogr.: p.327-351 (223 tit.). - Referințe bibliogr. în subsol. -

Index de nume, de titluri: p. 351-363. - 200 ex.

ISBN 978-9975-151-34-4

[378(498+478): 33] (092)

Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM

ISBN 978-9975-151-34-4

SUMAR

PREFAȚĂ	8
PAUL BRAN – ECONOMIST, FILOSOF, CERCETĂTOR, MANAGER ȘI OM DE OMENIE	
Grigore BELOSTECINIC AM AVUT FERICITA OCAZIE DE A FI ÎN PREAJMA UNUI OM CU ADEVĂRAT IMPORTANT	12
Vasile ȘOIMARU PAUL BRAN ȘI BASARABIA RECUNOSCĂTOARE	15
Silvia GHINCULOV VALORIFICAREA TEZAUURULUI DE CUNOȘTINȚE ECONOMICE – O PREOCUPARE PERMANENTĂ A LUI PAUL BRAN.....	24
VIZIUNI ȘI REPERE STRATEGICE, ȘTIINȚIFICE, PEDAGOGICE, MANAGERIALE ALE LUI PAUL BRAN	
Mircea ȘERB NOI EXIGENȚE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ECONOMIC	31
Mircea ȘERB ÎNVĂȚĂMÂNTUL ECONOMIC ÎN PREAJMA MILENIULUI III	41
Ana-Maria CIOBANU PENTRU A DEVENI UN BUN ECONOMIST NU POȚI ÎNVĂȚA NUMAI CU TABLA ȘI CU CRETA.....	48
Paul BRAN VALOAREA INFORMAȚIEI	54
Valeriu MURAVSCHI DE PROFESORII ȘI STUDENȚII ASEM DEPINDE VIITORUL REPUBLICII MOLDOVA	66
Paul BRAN REVISTA PREOCUPĂRI ECONOMICE ȘI FINANCIARE.....	73
Paul BRAN TOM JONES SE DESTĂINUIE.....	75
Mihai VĂLEANU CLUBUL POP	77

REFLECȚII ASUPRA OPEREI LUI PAUL BRAN

Florina BRAN, Carmen Valentina RĂDULESCU, Dumitru Alexandru BODISLAV ECONOMICA VALORII – PIATRA DE HOTAR A CERCETĂRIILOR PROFESORULUI PAUL BRAN.....	79
Florina BRAN, Ghenadie CIOBANU CU CE NE POATE AJUTA ASTĂZI GÂNDIREA ECONOMICĂ A PROFESORULUI PAUL BRAN ÎN PLIN PROCES DE CĂUTARE DE NOI TEORII ȘI NOI OBIECTIVE ÎN ȘTIINȚA ȘI PRACTICA ECONOMICĂ ȘI FINANCIAR-MONETARĂ?	93
Constantin POPESCU PAUL BRAN – HOMO ECOLOGICUS.....	108
Florin Paul BRAN DIMENSIUNEA GÂNDIRII ECONOMICE, PRIN PRISMA MECANISMULUI MONETAR ACTUAL, ÎN CONCEȚIA PROFESORULUI PAUL BRAN.....	123
Rodica HÎNCU ȘI A FOST LA INCEPUT CUVÂNTUL AUTORULUI... ..	136
Florina BRAN, Carmen Valentina RĂDULESCU, Ildiko IOAN UN ECONOMIST FILOSOF – PAUL BRAN.....	150
Nicolae DARDAC PREFAȚĂ LA MONOGRAFIA „DIMENSIUNEA FINANCIAR-MONETARĂ A ÎNTREPRINDERII”	154
Dumitru MOLDOVANU IZVOR NESECAT DE IDEI ECONOMICE ȘI DE CĂLDURĂ SUFLETEASCĂ: PAUL BRAN.....	158
CUGETĂRI DESPRE PAUL BRAN	
Ghenadie CIOBANU, Carmen Valentina RĂDULESCU, Ildiko IOAN CREATOR DE OPERĂ ECONOMICĂ, FONDATOR ȘI REFORMATOR DE ȘCOALĂ ECONOMICĂ - RECTORUL PAUL BRAN.....	160
Florina BRAN, Carmen Valentina RĂDULESCU PAUL BRAN – GÂNDURI LA VREME DE RESTRIȘTE.....	177
Mugur ISĂRESCU A JUDECAT CU SUFLETUL ȘI A ACȚIONAT CU ÎNȚELEPCIUNE...	181

Nicolae ISTUDOR OMUL ȘI RECTORUL PAUL BRAN	184
Sergiu I. CHIRCĂ PAUL BRAN – MANAGER ISCUSIT, PEDAGOG DOTAT, SAVANT ECONOMIST	188
Gabriel I. NĂSTASE UN NUME PENTRU ETERNITATE – PAUL BRAN (1940-2006) ...	196
Nadejda ȘIȘCAN CLIFE DE COLABORARE FRUMOASĂ CU OMUL VIZIONAR PAUL BRAN.....	201
Gheorghe ZAMAN PROFESORUL PAUL BRAN - PERSONALITATE A ȘTIINȚEI ECONOMICE ROMÂNEȘTI.....	205
Ion PETRESCU PAUL BRAN ÎN INIMA MEA ÎNCĂ DIN PERIOADA DE DOCTORANTURĂ	207
Constantin TAMPIZA PROFESORUL PAUL BRAN ȘI VALUTA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA.....	213
Ion STANCU MODEL DE INTELIGENȚĂ SCLIPITOARE, DE ATITUDINE BONOMĂ ȘI CAVALEREASCĂ, DE PROMOVARE A UNUI ÎNVĂȚĂMÂNT MODERN.....	216
Marin DINU UN OM ÎNTRE OAMENI	219
Marin ANDREICA PAUL BRAN – O STEA DIN CONSTELAȚIA NEAMULUI	220
Gheorghe STANCIU CÂTEVA CUVINTE DESPRE RECTORUL PAUL BRAN.....	223
Valerică OLTEANU PAUL BRAN – CONTINUATOR ȘI CTITOR AL RENAȘTERII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DE MARKETING	226
Marius PROFIROIU PROFESORUL PAUL BRAN	230

Felicia ALEXANDRU CINE A FOST PAUL BRAN?	231
Andrei VARTIC LA MOARTEA LUI PAUL BRAN	237
Valeriu IOAN-FRANC UN BRONZ PENTRU PAUL BRAN	240
Viorel ȚURCANU MI-A RĂMAS ÎN MEMORIE CA OM INTELIGENT, ONEST ȘI ÎNȚELEPT	242
Radu VOICU O COLABORARE FRUCTUOASĂ CU UN MARE PROFESOR ȘI OM, PAUL BRAN, RECTOR AL ACADEMIEI DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI	246
Viorica LOPATENCO, Ghenadie CIOBANU, Ion BORȘ UN GÂND FRUMOS DESPRE REGRETATUL PROFESOR PAUL BRAN, CEL CARE A CREAT VALOARE ȘI A FORMAT VALORI	249
Irena MUNTEANU PAUL BRAN - MODELUL MEU PROFESIONAL ȘI UMAN	252
Ion BORȘ PAUL BRAN- PROFESORUL ȘI GHIDUL MEU	259
Gabriela ANGHELACHE UN GÂND PIOS ÎN AMINTIREA PROFESORULUI PAUL BRAN	268
Florentina Olivia BĂLU PROFESOR RECTOR PAUL BRAN - DIN CULISELE UNEI COLABORĂRI MARCANTE	270
Liviu MUREȘAN PAUL DRAG	277
Constantin MATEI MAREA PERSONALITATE A NEAMULUI ROMÂNESC	279
Vasile RĂILEANU CUVÂNT DE SUFLET PENTRU CEL CE A FOST, ESTE ȘI VA FI ÎN SUFLETELE ȘI ÎN INIMILE NOASTRE, PROFESORUL UNIVERSITAR, DOCTOR PAUL BRAN	282

Dalina DUMITRESCU PROFESORUL PAUL BRAN: UN OM, O VIAȚĂ, O PROFESIUNE SUB SEMNUL VALORII	287
Florin GEORGESCU REPER DE PROFESIONALISM, DE CURAJ ȘI DINAMISM ÎN LUMEA FINANTELOR DIN ROMÂNIA	293
Ștefan BOBOC PAUL BRAN - VIZIONAR ȘI EDIFICATOR...	297
Ștefan Iuliu GRIGORESCU RECUNOȘTIȚĂ UNUI MARE OM CU UN CARACTER SPECIAL – NOBIL, PROFUND, VERITABIL ȘI ÎNȚELEPT	302
Vasile ILIE OMAGIU PROFESORULUI PAUL BRAN	305
Călin VEGHEȘ PAUL BRAN – OMUL, PROFESORUL, RECTORUL	308
Emilia CÂMPEANU PROFESORUL UNIVERSITAR, DOCTORUL PAUL BRAN – OM, PROFESOR ȘI PATRIOT	310
Marina COBAN RESPECT PENTRU MARELE PROFESOR PAUL BRAN	312
Gheorghe VRABIE A MAI PLECAT UN OM... ELEGIE	313
Alexandra TKACENKO ÎN AMINTIREA PROFESORULUI PAUL BRAN	314
OBIECTIVE CULTURALE CONSACRATE LUI PAUL BRAN	315
BIBLIOGRAFIE	326
Index de nume	350
Index de titluri	354
80 DE ANI – 80 DE IMAGINI DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI PAUL BRAN	363

PREFAȚĂ

Prezenta lucrare este elaborată în anul aniversar prilejuit de împlinirea a 80 de ani de la nașterea fondatorului Academiei de Studii Economice a Moldovei Paul Bran – una dintre cele mai proeminente personalități ale învățământului economic din Republica Moldova și România, distins savant, profesor, filosof, manager, om de cultură și publicist.

O figură uriașă, cu o bogată activitate în învățământul și cercetarea economică, înzestrat cu o vocație deosebită de dascăl, de-a lungul carierei sale, Paul Bran a creat peste 200 de cărți, articole, recenzii, interviuri, având ca temă economia, învățământul, problemele sociale și politice. Profesorul Paul Bran s-a arătat deosebit de generos în activitatea desfășurată în Republica Moldova, a avut contribuții considerabile la formarea și pregătirea specialiștilor pentru economia națională, a descoperit tineri dotați și pasionați pentru cercetarea științifică. Sub conducerea domniei sale, în calitate de conducător științific, și-au susținut teza 16 specialiști.

Academicianul Grigore Belostecinic, actualul rector al Academiei de Studii Economice a Moldovei a scris despre Paul Bran că „...între personalitățile marcante ale științei economice sunt puține situațiile în care domeniile de exprimare să fi fost sau să fie atât de diverse, dar bine conturate, ca în cazul profesorului Paul Bran. Rezultatele preocupărilor sale rămân și acum de o mare actualitate. Astfel, lucrările științifice publicate și tematicile de cercetare abordate cuprind aspecte teoretice și practice privind noua prezentare a mecanismelor monetare naționale și internaționale; fundamentarea procesului decizional financiar la nivel microeconomic; noua teorie privind valoarea, mecanismul de obținere și de gestionare a acesteia, precum și întregului edificiu al organizării activității economice la nivel micro și macroeconomic. Pe acest fundament se poate construi un model teoretic adecvat societății informaționale și a cunoașterii, spre care se îndreaptă în prezent omenirea”.

Prezenta lucrare „Paul Bran – personalitate marcantă a științei românești: la 80 de ani de la nașterea marelui economist”, fără a avea

pretenția de exhaustivitate, include toate componentele activității lui Paul Bran – de la activitatea didactică și științifică, până la cea managerială, fiind structurată în 7 compartimente: Paul Bran – economist, filosof, cercetător, manager și om de omenie; Viziuni și repere strategice, științifice, pedagogice, manageriale ale lui Paul Bran; Reflecții asupra operei lui Paul Bran; Cugetări despre Paul Bran; Obiective culturale consacrate lui Paul Bran; Bibliografie; 80 de ani – 80 de imagini din viața și activitatea lui Paul Bran.

În această carte sunt incluse lucrări ale 53 de autori din România și Republica Moldova, consacrate activității și operei lui Paul Bran: Grigore BELOSTECINIC, Vasile ȘOIMARU, Silvia GHINCULOV, Ana-Maria CIOBANU, Mihai VĂLEANU, Valeriu MURAVSCHI, Florina BRAN, Carmen Valentina RĂDULESCU, Dumitru Alexandru BODISLAV, Ghenadie CIOBANU, Constantin POPESCU, Florin Paul BRAN, Rodica HÎNCU, Ildiko IOAN, Nicolae DARDAC, Dumitru MOLDOVANU, Mugur ISĂRESCU, Nicolae ISTUDOR, Sergiu I. CHIRCĂ, Gabriel I. NĂSTASE, Nadejda ȘIȘCAN, Gheorghe ZAMAN, Ion PETRESCU, Constantin TAMPIZA, Ion STANCU, Marin DINU, Marin ANDREICA, Gheorghe STANCIU, Valerică OLTEANU, Marius PROFIROIU, Felicia ALEXANDRU, Andrei VARTIC, Valeriu IOAN-FRANC, Viorel ȚURCANU, Radu VOICU, Viorica LOPATENCO, Ion BORȘ, Irena MUNTEANU, Gabriela ANGHELACHE, Florentina Olivia BĂLU, Liviu MUREȘAN, Constantin MATEI, Vasile RĂILEANU, Dalina DUMITRESCU, Florin GEORGESCU, Ștefan BOBOC, Ștefan Iuliu GRIGORESCU, Vasile ILIE, Călin VEGHEȘ, Emilia CÂMPEANU, Marina COBAN, Gheorghe VRABIE, Alexandra TKACENKO.

Publicația cuprinde și 5 lucrări inedite, semnate de Paul Bran în diverse perioade ale activității sale, care reprezintă plenitudinar viziunile și valorile împărtășite de marele economist și savant.

Compartimentul „Obiective culturale consacrate lui Paul Bran” include informația despre cele mai reprezentative obiecte care poartă numele marelui economist de la medalii și monede până la săli de lectură etc. Aici sunt prezentate imaginile și descrierea lucrărilor de artă, realizate de artiștii plastici Simion Zamșa, Nicolae Aurel Alexi și sculptorii Veaceslav Jiglițchi, Veaceslav Zaițev, Bogdan Hojbotă.

Bibliografia include descrieri bibliografice ale documentelor semnate de Paul Bran și despre el, începând cu anul 1968. Structura lucrării reflectă preocupările lui Paul Bran în toate domeniile de activitate: cercetare, didactică și de manager al instituțiilor prestigioase din România și Republica Moldova. Bibliografia a fost elaborată în baza colecțiilor și cataloagelor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice a Moldovei, Bibliotecii Academiei de Studii Economice din București și a materialelor din arhiva personală, oferite de Florina Bran. În procesul de cercetare au fost consultate și alte surse bibliografice: Bibliografia Națională a Moldovei; indicele bibliografic „Paul Bran – economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere” (2010), numeroase articole din publicații periodice, cărți și albume.

Primele două compartimente ale bibliografiei includ cărțile, monografiile și articolele lui Paul Bran. În următoarele două se conțin interviurile cu Paul Bran și contribuțiile autorului la edițiile îngrijite, coordonate și prefațate. Compartimentele cinci și șase reflectă informația despre rolul lui Paul Bran în calitate de conducător științific și prezintă e-bibliografia existentă până la momentul actual. Un loc aparte îl ocupă ultimul compartiment care prezintă documente privind personalitatea și activitatea lui Paul Bran și aprecierile publicate în diferite perioade ale vieții sale.

Majoritatea documentelor au fost consultate *de visu*. Limitele cronologice de selectare a materialelor constituie anii 1968-2020. Lucrarea cuprinde 223 de surse bibliografice.

Descrierile bibliografice sunt prezentate în limba originalului conform standardelor în vigoare și sunt aranjate în cadrul compartimentelor în ordine alfabetică.Descrierile bibliografice au fost realizate conform STAS-ului interstatal 7.1-2003 „Descrierea bibliografică a documentelor: Cerințe și reguli generale de alcătuire”.

Bibliografia este înzestrată cu următorii indecși auxiliari: index alfabetic de nume, index alfabetic de titluri.

Volumul „Paul Bran – personalitate marcantă a științei românești: la 80 de ani de la nașterea marelui economist” se încheie cu

compartimentul „80 de ani – 80 de imagini din viața și activitatea lui Paul BRAN”, care adună cele mai reprezentative fotografii realizate în diferite perioade ale vieții lui. La acest capitol o contribuție deosebită o are Domnul Vasile Șoimaru, doctor în economie, care a immortalizat nenumărate imagini de la diferite evenimente în perioada de activitate și prietenie cu savantul Paul Bran.

Lucrarea este destinată economiștilor, cercetătorilor, profesorilor, studenților, publicului larg și celor interesați de viața și activitatea lui Paul Bran.

Aducem sincere mulțumiri familiei lui Paul Bran, soției Florina Bran, care a fost generoasă și ne-a pus la dispoziție unele documente din arhiva personală și a contribuit substanțial la conceperea acestei lucrări.

Toată gratitudinea noastră vine către Alina Croitoru, directoarea Bibliotecii Academiei de Studii Economice din București care împreună cu echipa sa au colaborat la acest volum cu remarcabilă deschidere, furnizând multiple informații cu referire la Paul Bran.

Atenția noastră se îndreaptă spre toți autorii care au scris lucrări pentru această carte, oameni cu totul deosebiți, care au făcut ca acest proiect al nostru să prindă contur și să devină realitate.

În mod deosebit mulțumim echipei Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice a Moldovei pentru colaborare la toate etapele de elaborare acestui volum aniversar, pentru bunăvoința de a se implica în acest demers și pentru ajutorul în a da forma finală materialului.

Silvia GHINCULOV, doctor în economie,
Directorul Bibliotecii Științifice
a Academiei de Studii Economice a Moldovei

PAUL BRAN – ECONOMIST, FILOSOF, CERCETĂTOR, MANAGER ȘI OM DE OMENIE

AM AVUT FERICITA OCAZIE DE A FI ÎN PREAJMA UNUI OM CU ADEVĂRAT IMPORTANT

**Grigore BELOSTECINIC, academician,
prof. univ., dr. hab., Rector ASEM**

Profesorul universitar și rectorul celor două Academii de Studii Economice, din Chișinău și București, Paul Bran, ilustrul economist, dascăl erudit și pedagog desăvârșit, ar fi împlinit, la 13 septembrie 2020, vârsta de 80 de ani.

Cât de repede se scurge timpul și trec anii! Am avut norocul să-l cunosc atunci când era în floarea vieții, la puțin peste 50 de ani împliniți, într-o perioadă de mare învioreare și mari speranțe a celor care făceau știință și învățământ economic în Republica Moldova, determinate de înființarea Academiei de Studii Economice: avându-l în calitate de fondator și prim rector pe profesorul Paul Bran, aflat la Chișinău cu alte scopuri, cele de consultare a Primului ministru de atunci, Valeriu Muravschi, în probleme de reformă economică, într-o perioadă foarte dificilă, de demolare a unui sistem economic învechit și ineficient și substituire cu altul nou, funcțional, de piață. Acest ideal al nostru, de înființare a unei universități economice, nu ar fi devenit o realitate fără implicarea și ferma convingere a profesorului Paul Bran că o reformă economică de succes nu poate fi realizată fără o nouă mentalitate a celor care o implementează, fără un învățământ economic modern și pragmatic, organizat în cu totul alte condiții. Din acest motiv, numele profesorului Paul Bran se identifică în conștiința noastră în primul rând cu fondarea (la 25 septembrie 1991) și consolidarea ASEM. Regretatul Rector ASEM a înscris o pagină distinctă în istoria învățământului superior economic de la noi și, incontestabil, a devenit *cel mai cunoscut economist român în Republica Moldova.*

L-am descoperit pe distinsul Rector, atunci când, în urma unei discuții mai îndelungate cu Vasile Șoimaru, Vice-rector al ASEM, mi-a încredințat să conduc facultatea nou-creată, cea de Marketing, oferindu-mi libertate totală în reorganizarea spațiilor facultății care urmau să fie adaptate în acest scop, în actualul bloc „A” de studii al ASEM.

Este firesc, că în calitate de decan al facultății Marketing, am avut șansa să fiu unul dintre cei care au muncit alături de Domnia Sa, având întâlniri frecvente și participări la un număr mare de acțiuni științifice, didactice, sociale, social-culturale, economice, care aveau loc în instituția noastră. Nu pot să nu remarc aici aptitudinile sale organizatorice deosebite, puterea și capacitatea de muncă, spiritul gospodăresc, atitudinea și implicarea, bunul simț, modestia impresionantă, corectitudinea în relațiile cu cei din jur, principialitatea, sinceritatea și măiestria profesională, însoțite de multă înțelepciune și multă inteligență, ceea ce-l definesc ca un adevărat Om de știință și profesor cu o înaltă ținută, apreciat și stimat de cei din jurul său, devenit pentru mulți dintre noi un adevărat model de comportament și profesionalism.

Profesorul Paul Bran a promovat în Academia de studii Economice a Moldovei mai multe inițiative și noi valori. Unele din ele au fost preluate din practica Academiei de Studii Economice din București, instituție cu o bogată experiență în educație, dar și din vasta experiență profesională și de viață a Domniei Sale. În acest context, putem vorbi în primul rând despre cultura limbii române, în situația în care marea majoritate a populației Republicii Moldova își făcuse studiile în limba rusă; dar și despre promovarea unor adevărate relații de parteneriat între studenți și profesori, implementarea noilor tehnologii educaționale și de informatizare a procesului de studii, modernizarea materialelor didactice, a metodelor de predare etc.

„Mari și nobile sunt faptele erudiților noștri dascăli, care, de facto, predau cea mai de preț disciplină – iubirea de țară și de neam”, menționa profesorul Paul Bran, demonstrând acest adevăr prin exemplul propriu.

Menționăm, de asemenea, și inițierea primului program de studii în universitățile din Republica Moldova cu predare integrală în limbi de circulație internațională – engleză și franceză.

Paul Bran și-a adus o contribuție aparte la dezvoltarea și modernizarea Bibliotecii Științifice a ASEM, punând baza unei colecții impunătoare de documente din domeniul științelor economice, în special, în limba română, și a unui sistem informatizat de gestiune a bibliotecii. Astăzi, în semn de înaltă apreciere și recunoștință, una din cele mai frumoase și dotate săli de lectură a Bibliotecii Științifice a ASEM îi poartă numele.

Prelegerile ilustrului dascăl, personalitate multilateral dezvoltată, cu spirit și cu cunoștințe enciclopedice, orator cu har, se caracterizau printr-o ireproșabilă ținută academică, erau mereu interesante, accesibile la capitolul conținuturi, și perfect dozate cu un umor fin, ceea ce i-a adus înaltă prețuire atât din partea studenților, cât și a profesorilor, colegilor de breaslă. Discipolii săi și astăzi își amintesc cu drag și multă recunoștință de profesorul și rectorul Paul Bran.

Profesorul Paul Bran va rămâne pentru totdeauna în istoria instituției noastre, în sufletele și inimile celor care l-au cunoscut. Dumnealui personal a vegheat bunul mers al lucrurilor, atunci când se punea temelia învățământului economic modern în Republica Moldova, și continuă să o facă și în prezent, din împărăția lui Dumnezeu, prin moștenirea plină de valoare pe care ne-a lăsat-o. Ne închinăm cu pietate în fața personalității sale inteligente, spre care am privit întotdeauna cu admirație și grațitudine. Personal, mă consider onorat că am avut fericita ocazie de a fi în preajma unui Om de valoare.

PAUL BRAN ȘI BASARABIA RECUNOSCĂTOARE

Vasile ȘOIMARU, conf. univ., dr.
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova
(1990-1994, 1998-2001),
Vice rector al ASEM (25 septembrie 1991 - 13 iulie 1994)

Paul BRAN, economist român, profesor universitar, doctor în economie, manager al învățământului superior în domeniu. Este soțul Florinei Bran, dublu doctor în științe - în geografie și în economie, profesor universitar la ASE București.

S-a născut la 13 septembrie 1940, în comuna Topolog, județul Tulcea. Face Liceul *Mircea cel Bătrân* din Constanța (1955-1959), după care urmează Facultatea de finanțe și credit din cadrul Academiei de Studii Economice din București (1960-1965), luând licența cu diplomă de merit. A avut stagii de documentare și perfecționare la Institutul de înalte Studii Economice Internaționale din Geneva, Elveția (1975) și în SUA (1994).

În 1965 este repartizat la Catedra de finanțe de la facultatea de profil a ASE, parcurgând pe bază de concurs toate treptele didactice: preparator, asistent, lector. În 1974 devine doctor în economie, susținând teza cu subiectul „*Decizia financiară în unitatea economică*”. Este promovat conferențiar (1979), apoi profesor universitar (1990). Conducător de doctorat la specialitatea *Relații financiare și monetare internaționale* (din 1990), pregătind mai mulți doctori în domeniu, inclusiv tineri studiosi din Republica Moldova.

A deținut diferite funcții importante pe linie profesională: rector-fondator al ASEM (1991-1994), rector al ASE București (două mandate consecutive, 1996 - 2004), președinte al AGER - Asociația Generală a Economistilor din România (din 2001). Ca rector al ASE București a contribuit mult la racordarea programelor de studii la standardele europene, modernizarea bazei didactice, dotarea instituției cu tehnică de calcul și alte instrumente moderne necesare studiilor și cercetării. Exigent cu toți studenții și doctoranzii, totuși, față de tinerii din

Republica Moldova manifestă o atitudine cumva *preferențială*, contribuind plenar la formarea lor ca specialiști de înaltă calificare. Ca președinte al AGER a optat pentru creșterea rolului economiștilor la realizarea obiectivelor economiei naționale în etapa actuală, a afirmării respectului față de economie și față de interesele naționale, încadrarea economiei românești în procesele economice actuale din lumea civilizată. A deținut funcții însemnate și pe linie administrativă: consilier guvernamental / conducătorul Departamentului reformei economice în primul Guvern democratic al României (1990-1991); consilier guvernamental în Guvernul Republicii Moldova (1991-1994). Cu pregătirea profesională temeinică și cu prestigiul deosebit de care se bucură, s-a impus plenar în procesul de reformare a învățământului economic superior în România și în Republica Moldova, dar și la refacerea economiei naționale în perioada de tranziție la economia de piață.

Paul Bran și-a concentrat activitatea universitară pe mai multe discipline: Finanțele întreprinderilor, Gestiunea financiară a întreprinderilor, Finanțe generale, Monedă, Economica valorii, Relații financiare și monetare internaționale, Management financiar, Proiecte economice, Inițiere în cercetarea științifică economică.

A îmbinat cu succes munca la catedră cu activitatea de cercetare, aceasta din urmă axându-se pe două direcții principale: a) scrierea/elaborarea de manuale, cursuri, alte lucrări teoretico-metodice menite să susțină procesul de învățământ universitar, aceste lucrări fiind deosebit de populare printre studenți și b) abordarea, atât în lucrări tipărite, cât și în comunicări la simpozioane, congrese, conferințe etc. a unor probleme actuale ale științei și practicii economice.

Principalele domenii de cercetare științifică în care s-a manifestat Paul Bran sunt: monetar (monografia Mecanismul monetar actual, București, 1984; Chișinău, 1991); finanțe (Decizia financiară și unitatea economică, 1980); teoria valorii, inclusiv fundamentarea unei noi teorii a valorii, numită teoria valorii entropice (studiile monografice Economica valorii, mai multe ediții la București și Chișinău, între 1991 și 2003, o traducere în limba rusă apărută la Chișinău; Fascinația valorii, 1992); reforma economică - fundamentarea primului program

operativ de reformă a Guvernului Petre Roman (1991) și a programului de reformă al Guvernului Valeriu Muravschi din Republica Moldova, inclusiv a unui program de privatizare a economiei naționale, axat exclusiv pe principii economice și opus programului populist și politizat de bonizare, lansat atunci de unii specialiști de la Chișinău. Astfel, Paul Bran are merite deosebite în lansarea și buna evoluție a economiei de tranziție, în special în România. Este inițiatorul, autorul și/sau coautorul, conducătorul unor importante programe: Cercetarea terminologică a lexicului specializat din finanțe, Studiu privind modelul de dezvoltare și colaborare transfrontalieră aferent unei euroregiuni (Studiu de caz - euroregiunea Giurgiu), Consorțiul de dezvoltare și extensie rurală etc.

A elaborat și a publicat peste 10 cursuri universitare, alte vre-o 15 monografii și studii monografice, majoritatea cărora au cunoscut mai multe ediții. În ultimii ani a editat lucrări de sinteză, unele revăzute și completate, aduse la zi: *Economica valorii* (2002, 2003), *Finanțele întreprinderii. Gestionarea fenomenului micro financiar* (2003), *Comunicare financiară* (2003), *Economica activității financiare și monetare internaționale* (2003), *Economie monetară* (2003) ș.a. Este autorul a peste 150 de studii și articole tipărite în reviste de specialitate din România (*Adevărul economic, Economica, Economistul, Raporturi de muncă, Tribuna economică* etc.) și de peste hotare.

O pagină aparte în biografia de profesor universitar, savant, manager și Om a lui Paul Bran revine relației sale speciale cu Republica Moldova. În 1990 este invitat pentru prima oară la Chișinău, de către Guvernul Mircea Druc, cu prelegeri și consultații vizând economia de tranziție. În 1991 este invitat din nou la Chișinău, de Guvernul Valeriu Muravschi și, în calitate de consilier guvernamental, contribuie la trasarea primilor pași ai reformei economice de la noi. În septembrie 1991 este desemnat rector al Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) - prima instituție de învățământ superior de profil de la noi. Ca membru al echipei numite ad-hoc de către premierul Valeriu Muravschi, Paul Bran are o contribuție directă la introducerea leului ca valută națională în Republica Moldova. A organizat trimiterea la studii

economice universitare și postuniversitare în România a tinerilor basarabeni (în special - la ASE București).

Totuși, numele lui Paul Bran se identifică în conștiința multor basarabeni cu fondarea (în septembrie 1991) și consolidarea ASEM, pentru care fapt a ajuns a fi, incontestabil *cel mai cunoscut economist român în Republica Moldova* (Dumitru Moldovanu), înscriind o pagină distinctă în istoria învățământului superior economic de la noi și, chiar, în istoria, atât de tulbure, a tranziției basarabene de la răscrucea mileniilor II și III. Împreună cu echipa pe care și-a format-o, Paul Bran a obținut și a adaptat procesului de studii câteva blocuri impozante, pe care le-a dotat cu tehnică de calcul, laboratoare etc. A fondat o bibliotecă de specialitate deosebit de bogată, aducând, în acest scop, de la București, circa 50 000 de volume. A organizat pe baze noi, conform standardelor europene, procesul de instruire și cercetare, punând accentul pe predarea, editarea de cursuri, manuale, monografii etc. în limba română. În scurt timp, ASEM a devenit o prestigioasă instituție de învățământ, o forjerie de cadre bine pregătite pentru economia națională. Însă în 1994, conducerea agrariano-socialistă a Republicii Moldova, de orientare antinațională și antireformatoare, îi înscenează lui Paul Bran și anturajului său de profesori basarabeni un proces politic, forțându-l să părăsească Republica Moldova, în pofida acestei atitudini ostile, prin nimic justificată, Paul Bran a continuat să rămână un fidel prieten al Basarabiei, fapt ce poate fi confirmat și de sutele de studenți și doctoranzi ce au avut ocazia să facă studii la ASE București, sub conducerea sa, dar și de interesul său pentru procesele economice, financiare și monetare din Republica Moldova, despre care a scris, s-a referit în mai multe rânduri.

Activitatea științifică a lui Paul Bran a fost apreciată cu Premiul Academiei Române pentru monografia *Economica valorii* (1995).

* * *

După Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, până la ocupația sovietică din 28 iunie 1940, acest spațiu înstrăinat, rusificat de-a lungul unui veac (1812-1918), a cunoscut mai multe transformări favorabile, poate cele mai spectaculoase fiind în domeniul culturii,

învățământului, recăpătării limbii române, a alfabetului latin, a spiritului național. Dacă nu erau acești 22 de ani de aflare a Basarabiei în componența Patriei, nu se știe de mai supraviețuiau basarabenii ca parte a românimii. În acest sens, cele trei județe istorice basarabene, Cahul, Bolgrad și Ismail, au avut încă 22 de ani favorabili, 1956 – 1978, cea mai mare parte a teritoriului celor trei județe astăzi se află în Ucraina. Ceea ce s-a putut păstra, menține, salva în următoarele decenii, după ce în Basarabia a fost instaurat comunismul, adus pe tancurile sovietice, s-a datorat, în primul rând, cadrelor didactice cu școală românească. Și aceasta în condițiile în care aici au rămas doar unii: mulți s-au refugiat, de urgia bolșevică, în dreapta Prutului, iar și mai mulți au fost deportați în lagărele din Siberia.

Tocmai când se părea că românismul Basarabiei este definitiv îngenuncheat de șovinismul imperial al Moscovei, istoria ne-a mai oferit o șansă: la începutul anilor '90 ai secolului al XX-lea, după căderea lui Ceaușescu și prăbușirea imperiului sovietic, în stânga Prutului au început din nou să sosească „din Țară”, cum se zicea la noi frecvent pe atunci, și cărți, și artiști, și scriitori, dar, ce ni se pare deosebit de important, și cadre didactice.

Starea învățământului în Basarabia sovietizată era deplorabilă: rusificat, în general, pe toată linia, el mai înregistra și mari goluri în domenii-cheie pentru economia națională. De exemplu, învățământul economic, orientat exclusiv spre economia centralizată, se și făcea centralizat: studii superioare pentru domeniul relații economice internaționale, finanțe-bănci se făceau la Moscova, Leningrad (Petersburg), în alte câteva mari centre ale URSS. La o modestă Facultate de Economie din cadrul Universității de la Chișinău nimereau doar ruși, ucraineni și alți absolvenți ai școlilor rusești, căci aceștia aveau prioritate. În plus, toate cursurile de specialitate, în toate colegiile și școlile de învățământ superior, se țineau în „limba prieteniei și păcii între popoare” – rusa.

Zeci de ani la rând, sub regimul sovietic, s-a încercat la Chișinău să se deschidă o instituție de învățământ economic superior, un Institut al economiei naționale, măcar cu studii în limba rusă, dar în zadar. Abia la 25 septembrie 1991, în prima lună de independență a Republicii

Moldova, a fost posibil așa ceva și aceasta se datorează curajului deosebit al prim-ministrului de atunci, dl Valeriu Muravschi, în condițiile în care încă mulți funcționari sus-puși se împotriveau creării unei instituții naționale de profil economic.

Odată adoptată respectiva hotărâre de Guvern, au apărut probleme de nevăzute: lipsa blocurilor de studiu, a manualelor și, în general, a literaturii de specialitate (care era numai în rusă), a cadrelor didactice și... culmea! lipsa unui rector pe măsura importanței ce o dobânda noua instituție de învățământ. (Doritori erau la Chișinău mulți..., puțină însă era calitatea lor!)

Într-o clipă de fericită luciditate, a fost amintit numele profesorului Paul Bran de la ASE București, care fusese cu un an mai înainte la Chișinău, cu un ciclu de prelegeri în domeniul economiei de piață, pentru specialiștii în domeniul financiar-bancar. Prea mult impresionase Paul Bran, de la prima vedere, publicul basarabean: prin competență profesională, prestația de profesor, harul oratoric, pe alocuri presărat cu perle umoristice, surprinzătoarea-i modestie și, poate în primul rând pentru noi – prin frumoasa limbă românească pe care o vorbea, mai ales ușurința cu care vehicula terminologia economică, nouă, basarabenilor, mai puțin cunoscută.

Când a apărut numele lui Paul Bran în lista candidaților la funcția de rector al noii instituții de învățământ economic de la Chișinău, ceilalți candidați, oricât de dornici erau de a conduce (fără a ști ce și cum...), s-au retras necondiționat, fără discuții.

Cu o zi înainte de semnarea acelei hotărâri de Guvern, devenită cu adevărat istorică, Paul Bran, invitat în această funcție de către prim-ministrul Valeriu Muravschi, cu acceptul premierului român Petre Roman, și-a dat acordul cu o singură condiție: noua instituție de la Chișinău să nu se numească „universitate economică”, așa cum se vehicula prin comisiile de profil ale Parlamentului moldovean, ci Academia de Studii Economice, ca și sora sa mai mare de la București, care era mai în vârstă cu aproape opt decenii ca cea proaspăt fondată la Chișinău. Sosit la Chișinău pe 13 septembrie 1991, chiar în ziua sa de naștere, Paul Bran începe a scrie o filă nouă în biografia sa, în istoria învățământului economic basarabean, dar și în general în biografia

Basarabiei ce renășteea, parcă, scăpând de sub tirania comunistă de factură rusească. Cu regret, acest capitol de excepție, cu un început formidabil, s-a încheiat penibil, la 12 iulie 1994, la ora 10.00 dimineața, când cel invitat de la București cu drag de către guvernul democratic al lui Valeriu Muravschi, iată, a fost forțat să părăsească Basarabia - de către următorul guvern, de croială agro-comunistă, românofobă și în general culturofobă.

Oricum, ce a făcut acest Om, acest Profesor, acest Savant, acest Român – pentru Basarabia românească, într-un scurt răstimp, de doi ani, nouă luni și 18 zile – nu s-a făcut în toată „perioada sovietică” (postbelică) pentru învățământul economic, știința economică, pentru perfecționarea economiștilor, contabililor, finanțiștilor din economia națională pregătiți în perioada sovietică, pentru binele populației de aici.

Vom enumera, încă odată, principalele contribuții ale rectorului-fondator al Academiei de Studii Economice din Republica Moldova (ASEM), prof. dr. Paul Bran, în anii de aflare a sa la Chișinău, care se identifică cu anii de formare, consolidare și devenire a ASEM ca o instituție de mare prestigiu, poate cea mai prestigioasă în Basarabia:

- A creat, cum spunea chiar el, baza unei instituții de învățământ - Biblioteca Științifică, cu peste 50 de mii de cărți în limba română și în limbi moderne, literatură adusă la Chișinău grație contribuției discipolilor și prietenilor săi bancheri, în primul rând – guvernatorul Băncii Naționale a României, Mugur Isărescu, președintele BCR, Ion

Ghica, rectorul de atunci al ASE București, acad. Constantin Bărbulescu și mulți alții.

- A elaborat structura ASEM, conform standardelor europene, cuprinzând facultăți inexistente anterior și numeroase catedre și specializări, axate pe necesitățile economiei moderne de piață, promovând – iarăși în premieră pentru Basarabia – cadrele naționale, cele mai bune pentru acea perioadă. La aceste inovații, firește, a introdus și noi planuri de studii și noi programe analitice, punând bazele cercetării, elaborării de lucrări didactice și metodice, manuale, studii, monografii – toate în limba română. Aici e locul să amintim și meritul de a fi obținut și adaptat trei blocuri de studii, în chiar centrul Chișinăului, pe care le-a dotat cu laboratoare, tehnică de calcul, alt echipament. În beneficiul studenților și al tinerelor cadre didactice, a amenajat mai multe cămine și locuri de agrement.

- A inițiat și a organizat, cu concursul aceluiași generoși sponsori din Țară, stagii de documentare, didactico-științifice, la ASE București, pentru cadrele didactice de la Chișinău – în majoritate absolută, absolvenți de facultăți cu predarea în limba rusă – pentru a se familiariza cu terminologia economică românească și pentru a elabora cursuri de prelegeri și lucrări practice, desigur, tot în limba română.

- A extins simțitor trimiterea tinerilor basarabeni la studii de doctorat, la ASE București.

- În calitatea sa de membru al Consiliului Economic Suprem pe lângă conducerea Republicii Moldova, a participat, alături de viceprim-ministrul Gheorghe Efros, la elaborarea și redactarea multor proiecte de legi privind reforma economică, dezvoltarea sistemului financiar-bancar, privatizarea proprietății de stat din industrie, agricultură, comerț etc. Aș menționa, în mod deosebit, elaborarea, de către Paul Bran, a unui Program de privatizare, bazat pe experiența țărilor dezvoltate din Vest, program care ar fi putut fi salvator pentru economia basarabeană, dar care, cu regret, n-a fost înțeles, iar, în consecință, și respins de niște conducători cu mentalitate depășită, de deputații care erau inițiați doar în economia populistă care aducea mai multe voturi. Nu poate fi neglijată nici contribuția sa directă la introducerea în Republica Moldova, în 1993, a valutei naționale, cu

denumirea românească – leul, organizând baterea monedei la Monetăria de la București.

- Ca excelent manager, Paul Bran a adus la Chișinău un stil nou de conducere, un nou sistem de relații pe linia conducător–profesor–student, a contribuit la formarea unei atmosfere de lucru cu adevărat creatoare, unde se pune pe prim-plan omul, calitățile sale sufletești, intelectuale, profesionale. Cei care l-au cunoscut, care au lucrat alături de el – la ASEM, în Guvern, în comisiile parlamentare, studenții și doctoranzii săi au simțit neapărat căldura, dragostea aparte a lui Paul Bran pentru Basarabia și basarabeni. Nu e de mirare că atunci când a fost forțat să părăsească Basarabia îndrăgită, pentru care a muncit dezinteresat, punând în fiecare inițiativă o parte din suflet, plecarea lui Paul Bran a fost sincer deplânsă de numeroși basarabeni, care au conștientizat enorma pierdere, golul ce se crea aici în lipsa acestei personalități marcante.

De altfel, în pofida atitudinii ostile, prin nimic justificată, Paul Bran a continuat să rămână un fidel prieten al Basarabiei, fapt ce poate fi confirmat și de sutele de studenți și doctoranzi care au avut ocazia să facă studiile la ASE București – sub conducerea sa, dar și de interesul pentru procesele economice, financiare și monetare din Republica Moldova, despre care a scris și la care s-a referit în mai multe rânduri.

Cu atât mai mare a fost bucuria noastră că, respins de forțe ale întunericului la Chișinău, Paul Bran, poate și datorită experienței basarabene, a onorat cu brio două mandate de rector al celei mai prestigioase instituții de învățământ superior din România - ASE București.

Contribuțiile, dăruirea și jertfa lui Paul Bran, în calitatea-i de ctitor al templului numit ASEM, constituie o pagină memorabilă în istoria noastră recentă, pagină al cărei conținut rămâne încă a fi apreciat, la justa-i valoare, de anii ce vin.

P.S. Chiar dacă pare că nu-i locul aici la un gând mai vechi al nostru, vreau totuși să amintesc pe scurt și despre frământările lui Paul Bran cu privire la perspectiva acestei palme de pământ românesc, numit Basarabia - Republica Moldova... Observând comportamentul străinilor, ura lor față de tot ce-i românesc în Basarabia, politicienii

locali de sorginte agro-comunistă, Profesorul visa, și cu acest vis a urcat în 2006 la Ceruri, la o revenire a Basarabiei la sânul Patriei istorice, unde va fi mai în siguranță și unde populația autohtonă își va putea păstra și limba, și istoria, și tradițiile religioase și cele naționale...

Acesta fiind și motivul principal pentru care am elaborat și i-am dedicat, Profesorului Paul Bran, în anul 2008, cea mai durută și de suflet lucrare a mea, monografia etnofotografică ROMÂNII DIN JURUL ROMÂNIEI ÎN IMAGINI (Chișinău, 2008), cu următoarea dedicație pe foaia de titlu: **„DEDIC ACEASTĂ LUCRARE MEMORIEI REGRETATULUI PROFESOR ȘI PRIETEN PAUL BRAN, CEL CARE, PRIN PROPRIUL EXEMPLU, MI-A DEMONSTRAT CĂ RE-ÎNTREGIREA ESTE NU NUMAI NECESARĂ PENTRU SUPRAVIEȚUIREA NOASTRĂ CA ETNIE, DAR ȘI POSIBILĂ”**.

Ediției a doua a acestei Monografii în imagini (2014) i-a fost decernat, în anul 2015, Premiul Academiei Române.

VALORIFICAREA TEZAUROLUI DE CUNOȘȚINȚE ECONOMICE – O PREOCUPARE PERMANENTĂ A LUI PAUL BRAN

**Silvia GHINCULOV, dr.
Director Biblioteca Științifică a ASEM**

Științele economice, așezate pe un temeinic suport informațional, au atins în prezent acel nivel de dezvoltare care le permite să abordeze eficient problemele stringente ale societății. Sensul vieții al lui Paul Bran a fost să acumuleze cunoștințe și le transmită de la o generație la alta prin diverse activități de la dascălie până la abordări filozofice privind semnificația și valoarea economiei în cercetarea științifică realizată.

Paul Bran mereu susținea că într-o societate democratică modernă, dezvoltarea socială și economică, impune o consistență sporită a informației cu toate atributele sale: veridicitatea, actualitatea, oportunitatea, relevanța, disponibilitatea și permisivitatea accesului, procesabilitatea și transferabilitatea.

Autor al unei lucrări intitulate „Valoarea informației”, prezentată în public la Simpozionul științific internațional „Evaluarea și gestiunea riscurilor ecologice”, 2-3 iunie 2006 din București, în contextul evoluției tehnologiilor informației și al conceptelor *societatea informațională* sau *societatea bazată pe cunoaștere*, Paul Bran înscrie o pagină importantă în fondul doctrinar despre comunicare și informare din ultimele decenii. El înțelege foarte bine procesele multiple legate de circuitul informațional care au loc în societatea contemporană.

Paul Bran susține că *„educația este chemată să optimizeze consumul de informații prin formarea și dezvoltarea creierului uman. Ea va trebui să intre, la fel ca și producătorii de calculatoare, pe ușa din față a sistemului bio-material al întreprinderii moderne”*¹. În acest context, autorul, în cadrul teoriei valorii-entropie a revăzut clasificarea activităților din societate: *obținerea de informații* prin cercetarea științifică, considerând-o ca *activitate primară și, activitatea educațională* trecută din zona terțiară în zona *activităților secundare*, ca activitate transformatoare de potențial scos din mediu și societate de activitățile primare.

Paul Bran a observat că procesul de consum poate amplifica valoarea informațiilor. Dar tot consumul poate, tot atât de bine, să anuleze potențialul cuprins în informație. Acest ultim aspect ridică numeroase și grele responsabilități pentru gestionarea valorii sub formă de informație, atât la nivel de întreprindere, cât și la nivel de economie și societate.

Conceptul de *valoarea informației*, pe care l-a abordat Paul Bran, este hotărâtor pentru societatea aflată în tranziție spre nivelul de dezvoltare al țărilor furnizoare de produse complexe și valoare prin informație. Autorul menționează că *„...dacă nu pregătim toate elementele sistemelor angajate în obținerea și transformarea de valoare la nivelul gradului de organizare superior ce va sta la baza valorii în societatea informațională, o mare cantitate de valoare se va bloca în fața unor consumatori insuficient pregătiți, economia și societatea noastră*

¹BRAN, Paul. Valoarea informației. In: *Simpozionul științific internațional „Evaluarea și gestionarea riscurilor ecologice”*, 2-3 iunie 2006. București: Ed. ASE, 2006, pp. 14-20.

fiind condamnată la o trăire de mâna a doua sau a treia!... Toate domeniile profesionale au nevoie de un plus de cunoaștere; dar cel economic le întrece pe toate! A gestiona valoarea și circuitul său prin sistemele Naturii și procesele simple și complexe din aceste sisteme este o sarcină ce depășește ca importanță, în multe cazuri, chiar creația de bunuri!”².

Ideile împărtășite de Paul Bran și astăzi stau la baza modelelor teoretice ale dinamicilor sociale globale. Dezvoltarea socială și economică este inseparabilă de schimbările din infrastructura tehnologică și structura informațională, fiindcă multe dintre activitățile umane în prezent sunt o consecință a dezvoltării tehnologiei informației.

Personalitate marcantă în știința economică de pe tot arealul românesc, Paul Bran a activat cu multă pasiune și dăruire la înființarea primei instituții de învățământ economic superior din Republica Moldova – Academia de Studii Economice a Moldovei, fiind rector și cadru didactic timp de trei ani. Pentru mulți dintre profesorii care au participat la fondarea instituției, Paul Bran le-a fost un model de înaltă cultură, cercetător de elită, model pentru cei formați în școala economică basarabeană.

Când vorbim despre relațiile dintre ASE București și ASEM - prietenie, colaborare, sprijin, înțelegere sunt cuvintele folosite cu cea mai mare frecvență. Într-adevăr, de-a lungul anilor, cu toate că pe plan internațional și intern s-au petrecut mari schimbări, cele două instituții tot timpul se sprijină reciproc. Se poate spune că aceste relații de prietenie și colaborare au prins rădăcini în sufletul celor două echipe, având o bază solidă, fundamentată de Paul Bran, care a contribuit foarte mult la cultivarea și dezvoltarea acestor instituții și a relațiilor de prietenie dintre acestea.

Relevăm că aceste relații excelente nu au fost obținute cu ușurință, au fost construite în condiții dificile de trecere la noile relații economice. Trebuie să le prețuim și avem datoria să le dezvoltăm în

²BRAN, Paul. Valoarea informației. In: *Simpozionul științific internațional „Evaluarea și gestionarea riscurilor ecologice”*, 2-3 iunie 2006. București: Ed. ASE, 2006, pp. 14-20.

continuare. Trebuie să dăm dovadă de clarviziune și înțelepciune, să depunem în continuare eforturi pentru întărirea relațiilor noastre de prietenie și colaborare în toate domeniile de activitate.

S-au împlinit 29 de ani de la înființarea Bibliotecii Științifice Academiei de Studii Economice din Moldova. Paul Bran a adus o contribuție aparte la dezvoltarea acestei structuri din arealul ASEM, punând baza unei colecții exhaustive de documente din domeniul economic și a unui sistem informatizat de gestiune a bibliotecii. Domnul Paul Bran a susținut mereu că informația este esențială pentru dezvoltarea societăților evaluate în plan politic, economic, social și spiritual. Exercițarea drepturilor cetățenești presupune asumarea unor responsabilități sporite și implicarea în procese decizionale complexe, lucru imposibil de realizat fără o bună disponibilizare a informațiilor. Rolul bibliotecilor în aceste condiții se modifică substanțial.

Colecțiile de publicații ale bibliotecii au fost întotdeauna văzute de Paul Bran drept „*inima bibliotecii*” – punct de vedere care va supraviețui, fără îndoială, și în viitor. Extinderea colecțiilor a presupus mereu servicii noi, relații noi între utilizator și bibliotecă. Toate cărțile aduse și scrise de domnul Paul Bran au rămas în patrimoniul documentar al Țării și sunt introduse în circuitul informațional, în sfera de atenție și de activitate a beneficiarilor, care nu vor uita niciodată dedicațiile scrise de Paul Bran: „*Studentilor mei, de pe ambele maluri ale Prutului*”. Aceste cuvinte confirmă încă o dată viabilitatea bibliotecii, evidențiind, totodată, atitudinea generoasă și dragostea față de studenți.

În anul 1993, la inițiativa domnului Paul Bran, a fost încheiat Memorandumul de Acord cu Banca Mondială de Reconstrucții și Dezvoltare în baza căruia Biblioteca ASEM a primit statutul „The World Bank Depository Library” (Bibliotecă depozitară a Băncii Mondiale) în Republica Moldova. În acest mod instituția noastră s-a integrat într-un sistem complex de informare, care reprezintă un segment ce vine în întâmpinarea nevoii de performanță, impus de economia de piață.

Atitudinea și responsabilitatea domnului Paul Bran față de bibliotecă și obiectivele ei au fost preluate în programele de dezvoltare ale Academiei de Studii Economice a Moldovei, lansate de următorii

rectori – profesor universitar, doctor habilitat Eugeniu Hrișcev (1994-2001) și academician, profesor universitar, doctor habilitat Grigore Belostecinic (2001 - prezent). Toate realizările sale biblioteca le datorează rectorilor care au susținut mereu dezvoltarea ei și oamenilor devotați instituției noastre, care o slujesc de mulți ani cu bună credință.

Paul Bran a avut contribuție valoroasă la constituirea patrimoniului documentar al instituției noastre, fapt care a generat ideea de a conferi numele lui Paul Bran celei mai moderne săli de lectură în cadrul Bibliotecii Științifice a ASEM. Pe parcursul anilor, în luna septembrie Biblioteca Științifică a ASEM a organizat multiple simpozioane consacrate lui Paul Bran, expoziții de fotografii și tablouri, a editat bibliografii aniversare, care au ocupat locuri de vârf la concursurile naționale pentru cele mai bune lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării.

Pentru bibliotecarii de la ASEM, numele Paul Bran simbolizează noțiuni concrete pe care OMUL le poate pune în valoare în cursul vieții sale: vocație, moralitate, profesionalism, patriotism. Pentru toate acestea ne închinăm, îi împărtășim ideile și îi suntem recunoscători pentru darul de minte și de suflet pe care l-a oferit cu distincție și generozitate pe parcursul anilor de activitate la ASEM.

Schimbările în situația economică din Republica Moldova, schimbările de pe piața informațiilor, reducerea fluxului de utilizatori în biblioteci, dezvoltarea rapidă a tehnologiei informației aduce incertitudinea în activitatea bibliotecii moderne, în capacitatea ei de a se adapta la mediul de funcționare în continuă modificare. Cu atât mai valoroase sunt ideile lui Paul Bran cu referire la activitatea bibliotecii universitare moderne: „...pentru învățământul superior, biblioteca înseamnă mult. Eu am spus la un moment dat că procesul de învățare, mai ales în învățământul superior, biblioteca are o pondere de peste 60 la 100”³.

Învățământul economic și cercetarea științifică în domeniul științelor economice necesită resurse de informare de calitate, deoarece acesta se dezvoltă extrem de rapid pe baza de interdisciplinaritate și

³BRAN, Paul. Biblioteca înseamnă mult pentru învățământul superior. In: *Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere*. Chișinău: ASEM, 2010, pp. 34-35.

dat fiind volumul enorm de date, integrate în noi forme de înregistrare a informației.

Bibliotecile universitare din Republica Moldova sunt supuse presiunii unor factori externi care vizează schimbarea în activitatea lor. Valoarea unei biblioteci constă nu numai în diversitatea și bogăția colecțiilor sale, ci și în gradul de valorificare a potențialului lor informațional. Bibliotecile manifestă un interes deosebit pentru instrumente și tehnologii care facilitează regăsirea resurselor și a colecțiilor, extinderea capacității de valorificare a potențialului informațional, precum și conectarea la surse de informare externe pentru a veni în întâmpinarea așteptărilor consumatorilor de informații.

Astăzi, întemeiată de Paul Bran, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei sprijină instituția în realizarea obiectivelor privind asigurarea pregătirii superioare a economiștilor și dezvoltării cercetării științifice în domeniul științelor sociale și economice. Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei este o structură cultural-educativă și științifică, cu caracter specializat în domeniul economiei. Biblioteca are misiunea de a contribui la dezvoltarea învățământului universitar și științei economice prin satisfacerea deplină a necesităților informaționale complexe ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și altor categorii de utilizatori.

Biblioteca Științifică a ASEM este deținătoare a unor colecții de documente cu profil economic, aparținând patrimoniului național și beneficiază de dreptul de depozit legal, ca păstrătoare a tezaurului de publicații în domeniul economiei, apărute pe teritoriul țării și peste hotare. Biblioteca Științifică a ASEM întreține relații de colaborare și cooperare în scopul unei raționale și eficiente activități de achiziționare, organizare și utilizare a colecțiilor de publicații și resurse informaționale, a activității bibliografice și de informare documentară, referințe științifice, de catalogare-clasificare. Biblioteca Științifică a ASEM având categoria superioară, realizează funcția de Centru Metodologic de specialitate pentru bibliotecile instituțiilor de

învățământ superior și profesional tehnic post secundar și post secundar non terțiar de profil economic.

Informarea utilizatorilor bibliotecii despre resursele informaționale are loc prin intermediul mai multor forme: difuzare culturală, expoziții tematice, de informare și on-line, liste electronice, Zile de Informare, prezentări de resurse la departamente și în grupuri academice. Agenda culturală este variată și a include un șir de manifestări de informare și activități publice. Biblioteca Științifică a ASEM este prezentă la diverse manifestări educaționale, științifice și culturale, aducând contribuții valoroase la promovarea imaginii instituției noastre.

Biblioteca Științifică a ASEM la momentul actual este o structură organizatorică funcțională care răspunde misiunii și scopurilor sale, ea se dezvoltă în continuare urmând viziunea lui Paul Bran, formulată încă în ultimul deceniu al secolului trecut. Realizările noastre și rezultatele frumoase, obținute prind diverse proiecte de modernizare a bibliotecii le consacram acestui minunat om al culturii, științei și învățământului din România și Republica Moldova.

Valorificarea tezaurului de cunoștințe economice va fi și în continuare o preocupare permanentă a echipelor profesioniste din bibliotecile celor două instituții economice de pe ambele maluri ale Prutului. Recunoaștem că avem un deosebit respect față de profesorul universitar, dr. Paul Bran, cel care, cu dăruire și pricepere, a reușit să formeze oameni conștienți de valorile absolute într-o lume efervescentă, capabili să gestioneze resursele economice și spirituale în spațiul identității naționale.

VIZIUNI ȘI REPERE STRATEGICE, ȘTIINȚIFICE, PEDAGOGICE, MANAGERIALE ALE LUI PAUL BRAN

NOI EXIGENȚE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ECONOMIC⁴ *interviu cu prof., dr. Paul BRAN, rectorul Academiei de Studii Economice din București*

Mircea ȘERB

- D-le profesor, ca vechi colaborator al revistei Tribuna economică, redacția noastră vă felicită pentru alegerea dvs. ca rector al Academiei de Studii Economice și vă urează mult succes în realizarea obiectivelor propuse în programul de acțiune prezentat cu prilejul alegerilor. Cum apreciați situația actuală a învățământului economic din România, în special din cadrul Academiei și rolul economiștilor în economia românească?

- Rezultatul alegerilor desfășurate pe parcursul lunii aprilie a favorizat formarea unei echipe manageriale noi, condusă de dorința de a realiza schimbări și evoluții absolut necesare în viața instituției noastre, cea mai mare universitate economică din țara și, sperăm instituția care dă tonul și direcțiile de dezvoltare a învățământului superior economic.

Programul nostru de acțiune l-am conceput pornind de la situația existentă în Academia de Studii Economice, precum și de la starea generală a învățământului superior economic din România. Am putut analiza acest învățământ atât din interior, cât și din perspectiva care mi-a fost permisă de șederea la Chișinău timp de trei ani.

Prima constatare se referă la faptul că în învățământul economic căutările sunt în plină desfășurare, neexistând încă o așezare care să favorizeze economia și societatea românească la nivelul cerut de realitatea noastră specifică. Fascinația rezolvărilor teoretice și aplicative din economia țărilor dezvoltate este încă puternică, traducerea fiind mai puternică decât creația autohtonă.

⁴ PUBLICAT ÎN: *Tribuna Economică*. 1996, nr. 21, pp. 24 – 25.

A doua constatare se referă la starea dotării. Școala economică, poate mai mult decât școala din alte domenii, a rămas la nivelul unor dotări parțiale, fără o concepție didactică și de conținut dominantă. Donațiile de carte și din domeniul informatic au entuziasmat, dar nu au putut pune bazele unor schimbări radicale de conținut și de metodă.

O altă constatare se referă la superficialitatea schimbărilor din conținutul disciplinelor economice fundamentale. Schimbările din prima perioada, impuse de mișcarea socială, nu au fost profunde, de sub poleiala conceptelor împrumutate la repezeală răzbat, în multe cazuri, educația și comportamentul vechilor modele economice.

În Academia de Studii Economice starea de lucruri nu contrazice constatările referitoare la învățământul superior economic, în general. Putem spune că, aici, eforturile de schimbare sunt mult mai evidente, iar contactul cu știința și practica economică din țările dezvoltate este mult mai accentuat. Angajarea personalului didactic atât într-o perfecționare în străinătate prea mult prelungită, cât și într-o goană pentru activități didactice și nedidactice în afara instituției a determinat o diminuare a disciplinei didactice și un ritm prea lent de producție a materialelor didactice moderne și adecvate problemelor economice reale ale țării.

În privința rolului economistului, răspunsul nu poate fi decât cel cunoscut: fără un economist dinamic, bine pregătit și orientat spre comportamentul specific economiei de piață, reforma economică și ieșirea din pustiul tranziției nu vor fi posibile. Este meseria de la care se așteaptă cel mai mult, dacă nu va fi la înălțimea acestor așteptări, economistul va risca să suporte critica generală a societății.

- Considerați că prin programul de acțiune elaborat de dvs. se poate asigura un impuls dinamizării perfecționării învățământului din cadrul Academiei de Studii Economice? Care ar fi principalele direcții de acțiune și ce vă propuneți în mod concret să îndepliniți pe timpul mandatului încredințat?

- Programul propriu de acțiune care l-am întocmit pornind de la realitatea existentă în economie și în instituția noastră. El a fost bine pregătit de către membrii senatului, dar și de majoritatea cadrelor didactice și studenților. Acest program a surprins dorința de schimbare

și de restructurare a instituției, dorință existentă, în doze mai mici sau mai mari, la fiecare dintre membrii corpului profesoral, administrativ și studentesc.

Având în vedere această rezonanță, consider că programul respectiv, chiar dacă se va realiza doar parțial, va fi un început promițător pentru a orienta învățământul superior economic din instituția noastră spre ce doresc economia și societatea românească în prezent și în perspectiva imediată

Mi-am propus ca împreună cu echipa de conducere a instituției și cu echipele manageriale aflate la conducerea facultăților și catedrelor, să realizăm, prin acțiuni directe și diversificate, condițiile pentru a putea fi îndeplinite cinci transferuri de conținut:

a) transferul de la știința economică a societății actuale la știința economică a societății informaționale, societate concurențială, ecologică și socială;

b) transferul de la forma de învățare dictatorială la învățământul bazat pe autoexigență a celui care învață;

c) transferul de la conducerea asigurată de foștii mei profesori la conducerea ce va fi realizată de foștii mei studenți;

d) transferul de la cunoștințele economice și științifice evaluate spre necesitățile concrete și actuale ale economiei și ale societății românești;

e) transferul de la „disciplina tranziției” la disciplina severă a democrației în toate domeniile de activitate din instituția noastră.

Cu toate că realitatea este mult mai complexă decât o putem previziona în obiective, vom încerca să sugerăm modalitățile prin care dorim să realizăm deschiderea instituției noastre spre secolul XXI și spre problemele noi care se prefigurează în realitatea socială și economică în lume și în țara noastră.

Aceste obiective s-au conturat pe parcursul activității desfășurate în Academia de Studii Economice timp de peste 35 de ani (ca student și cadru didactic), ca rector fondator al Academiei de Studii Economice din Republica Moldova, ca participant la acțiuni de documentare și specializare în țări ca Franța, Elveția, SUA.

Fiecare grup de obiective este motivat de schimbările intervenite în realitatea economică, socială, științifică, didactică, precum și de stările de lucruri existente în instituția noastră. Majoritatea acestor obiective au ca punct de plecare realizările îndeplinite de conducerile anterioare ale Academiei, fiecare echipă aducându-și contribuții importante, care au permis funcționarea și creșterea prestigiului școlii superioare economice, pe parcursul celor peste 80 de ani de existență a instituției noastre.

- Realizarea societății informaționale presupune transformări în toate domeniile de activitate. Ce considerați necesar să se întreprindă în procesul de formare și perfecționare a viitorilor economiști, care vor avea un rol important în mecanismul societății respective?

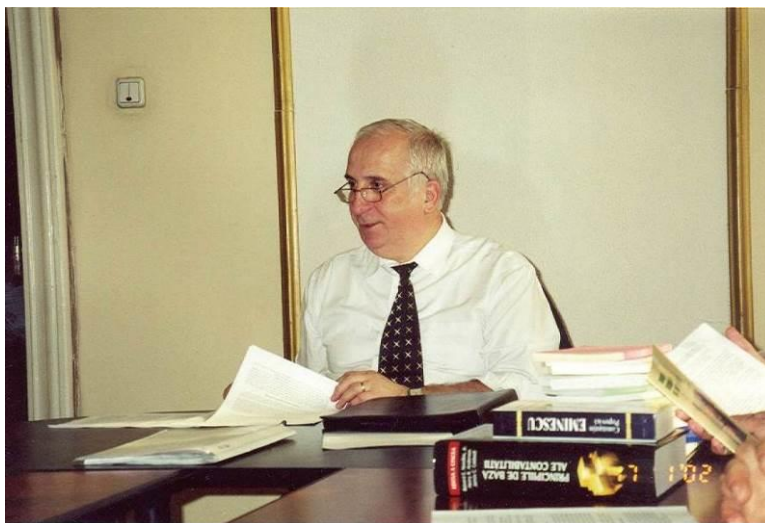
- Avem avantajul de a fi participanți la trecerea societății umane la o nouă societate, în care factorul dominant este reprezentat de informație. Are loc trecerea de la economia „bazată pe coșurile de fum la economia bazată pe computere”. Problemele majore pe care le ridică afectarea mediului de către tehnologia și modul de organizare a activității economice actuale pun, de asemenea, pe un loc principal caracterul ecologic al activității economice.

Totodată, societatea, cu problematica sa complexă, nu poate fi evitată de modul de desfășurare a activității economice, atât în faza de atragere de resurse, cât și în cea de repartizare și utilizare a rezultatelor economice. În majoritatea țărilor dezvoltate, știința economică și cea socială conturează noi principii de înțelegere, de desfășurare și de conducere a activității economice, principii adecvate trecerii spre societatea informațională, concurențială, ecologică și socială. Aceste cunoștințe și modalități noi de realizare și de conducere a activității economice trebuie să fie asimilate de școala economică și introduse în profesia de economist.

În întreaga perioadă a mandatului vom asigura ca problematica societății informaționale să figureze ca obiectiv prioritar în tematica disciplinelor economice fundamentale și aplicative, precum și în tematica cercetării științifice realizate de cadre didactice, cercetători și studenți. Profesia de economist, indiferent de specializare, va trebui să

reflecte rolul dominant al informației în obținerea valorii în economie. Programul de studii pe care îl vom proiecta împreună cu catedrele și decanatele va trebui să asigure economistului un statut de producător de informații economice de calitate, cât și de consumator eficient de informații din cele mai diverse domenii.

Pentru a realiza obiectivele de mai sus, vom urmări ca procesul de învățământ economic să se desfășoare în contact permanent cu informațiile științifice și tehnice cele mai adecvate realității românești, precum și cu informații de specialitate din străinătate, prin realizarea de contacte cu școli economice importante din țările dezvoltate. Totodată, vom încuraja cercetarea proprie, amplificând reuniunile științifice cu caracter național și internațional organizate de Academia de Studii Economice.

La ASE București, 2002

De asemenea, ne propunem să continuăm dotarea cu tehnică de calcul și mijloace de birotică modernă atât pentru procesul de învățământ și cercetare, cât și pentru serviciile din administrația instituției. Vom aborda ca obiectiv prioritar necesitatea ca fiecare absolvent al Academiei să cunoască și să utilizeze calculatorul pentru practicarea meseriei sale.

În același timp, procesul de învățământ economic va fi completat cu studierea proceselor din mediul natural și din cel social, procese care

contribuie în mod real la obținerea și gestionarea valorii în societatea actuală și viitoare.

În acest mod, școala superioară va permite economistului să devină un intermediar corect și echitabil între procesele pur economice și cele care au loc în mediul natural și cel social, precum și un manager eficient al întregului proces de obținere și gestionare a valorii din economie și societate.

- Realizarea mutațiilor calitative, despre care vorbeați, în formarea și perfecționarea economiștilor presupune transformări importante în programul de învățământ. De asemenea, modernizarea procesului de învățământ presupune un mare efort investițional pentru asigurarea unei baze moderne, informate. Ce preconizați să întreprindeți în realizarea acestor obiective?

- Pe lângă schimbările în teoria economică și în structura disciplinelor ce vor intra în fondul de cunoștințe ale viitorului economist (discipline care vor favoriza producția și consumul de informații, problemele ecologice și cele sociale), ne propunem să aducem dotarea procesului didactic la nivelul realizărilor tehnice și de tehnologie didactică actuale. Birotica modernă ne solicită dotări de vârf atât în domeniul informaticii, cât și al comunicării, prelucrării și stocării de informații.

Așa cum sesizați și dumneavoastră, aceste obiective vor necesita fonduri importante, peste modestul 4% din PIB preconizat de legea învățământului. Nu ne facem iluzii că vom beneficia de fonduri bugetare suplimentare. Speranța noastră se îndreaptă spre absolvenții Academiei de Studii Economice care, în majoritatea lor, conduc firme și instituții importante. Școala le adresează chemarea sufletească de a contribui la aducerea ei cel puțin la nivelul modernelor birouri în care activează absolvenții noștri.

Ne propunem să fundamentăm o serie de proiecte pe care să le supunem atenției instituțiilor și firmelor din București și din țară pentru a fi realizate integral de sponsori, fără a fi nevoie de transfer de fonduri. Obiectivul realizat va purta numele firmei care a contribuit de la proiectare până la punerea în funcțiune.

Am enumera doar câteva dintre aceste obiective: informatizarea bibliotecii, înființarea unui sistem de multiplicare rapidă și la comandă de cursuri și suporturi de cursuri, conectarea la magistralele informaționale, realizarea unui sistem informatic pe întreaga instituție, realizarea de amfiteatre dotate cu cele mai moderne mijloace de predare, studiou de televiziune și radio intern, sedii de catedre, decanate, compartimente administrative cu dotare cu birotică modernă etc.

- Cum vedeți antrenarea și chiar integrarea mai activă a Academiei de Studii Economice, a cadrelor didactice și a specialiștilor care activează în această instituție în procesul de reformare a economiei și a societății românești?

- Poate cea mai acută problemă a perioadei viitoare va fi asigurarea unei poziții active a instituției noastre în reformarea economiei și societății românești. Angajarea modestă a profesorilor și cercetătorilor din Academia de Studii Economice la soluționarea problemelor grele ale tranziției nu a fost benefică pentru prestigiul instituției. Acest aspect s-a reflectat în atitudinea rezervată a unor instituții importante ale economiei în privința unui sprijin financiar și logistic, în evitarea atragerii instituției noastre la realizarea acțiunilor de perfecționare a personalului acestor instituții sau de sinteză a proiectelor de reformă.

Motivația acestor aspecte nefavorabile se regăsește, în primul rând, în atitudinea noastră rezervată față de problemele economiei, dar și în lipsa de preocupare pentru a adapta cunoștințele căpătate în stagiile de documentare din vest la necesitățile reale ale societății românești.

Situația actuală a modului de a privi învățământul superior economic, în dezacord cu rolul său în rezolvarea problemelor majore ale economiei și societății, ne obligă la realizarea unei politici bine fundamentate, dar și agresive, de penetrare a cercurilor care conduc economic și politic treburile țării. Cu ajutorul cadrelor didactice și cercetătorilor vom realiza soluții alternative pentru principalele decizii guvernamentale, soluții bazate pe cunoașterea științifică a realității economice și sociale și pe statutul de instituție neutră din punct de

vedere politic. Ne propunem ca lunar să realizăm conferințe de presă în care să ne spunem punctul de vedere.

Tot pe această linie vom elabora și aplica un program de restructurare a învățământului postuniversitar, atât din punct de vedere organizatoric (propunând realizarea unui departament distinct în structura Academiei), cât și din punct de vedere științific și didactic.

Pentru a veni în sprijinul economiei, vom realiza **un program de revigorare a activității de cercetare științifică, asistență de specialitate și furnizare de servicii**, printr-un departament distinct al instituției.

Totodată vom susține o **regândire a cercetării științifice studentești** în sensul transformării acestei activități într-o formă a acțiunii de învățare, formă ce va trebui inclusă în programe de desfășurare a seminariilor și lucrărilor de laborator pentru principalele discipline de profil. Lucrările cele mai bune vor fi susținute în sesiuni anuale în cadrul Academiei de Studii Economice sau al unor instituții și firme interesate.

- După 1989 se poate afuma că și în domeniul învățământului superior economic democrația a fost prost înțeleasă, fapt ce poate duce la scăderea nivelului procesului de învățământ. Ce considerați că trebuie să se întreprindă în acest domeniu?

- Liberalismul excesiv care s-a instaurat în România după 1989 nu a ocolit nici instituțiile de învățământ superior. Perioada parcursă până în prezent nu putea fi ocolită, dar perpetuarea stărilor de lucruri actuale poate duce la o compromitere accentuată a procesului de învățământ.

Și în Academia de Studii Economice se constată o diminuare a disciplinei universitare din partea cadrelor didactice (în privința prezenței la ore, a calității activității, are loc o dispersare accentuată a forțelor prin angajarea în prea multe activități etc.), o degradare accentuată a dotării prin folosire necorespunzătoare și o întreținere insuficientă din partea administrației, o reducere a condițiilor de igienă în spațiul de învățământ și cel social, o accentuare a abaterilor de la obligațiile profesionale și de la conduita de salariat al unei instituții de învățământ superior etc.

Pentru a diminua abaterile de la disciplina generală vom solicita elaborarea și aprobarea mai rapidă a statutului cadrului didactic și al personalului angajat în învățământul superior (inclusiv al studenților) și vom contribui la aplicarea lui imediată. Completarea posturilor vacante se va realiza prin **instituirea sistemului de contracte pe termene limitate sau fără limite**, atât pentru personalul permanent, cât și pentru cei angajați în regimul de plată cu ora.

Odată cu dotarea corespunzătoare a serviciilor funcționale, vom sprijini creșterea calitativă a activităților și respectarea legislației economice și financiare în domeniul finanțării investițiilor și activităților curente de învățământ, precum și introducerea unui climat de disciplină în administrarea instituției.

Pentru a elimina aspectele de indisciplină financiară și de inechitate, **deciziile principale privind finanțarea activității instituției vor fi luate împreună cu decanii, șefii de catedră, șefii de compartimente și reprezentanții sindicatului cadrelor didactice, ai personalului administrativ și ai studenților.**

În activitatea de conducere vom colabora cu sindicatele studenților, cadrelor didactice și personalului administrativ, pentru a găsi soluțiile cele mai adecvate rezolvării intereselor salariaților și studenților. **Problemele ridicate de sindicate vor fi analizate cu prioritate împreună cu toți factorii de conducere din instituție și vor fi susținute în discuțiile cu Ministerul învățământului, Ministerul Finanțelor etc.** în relațiile cu instituțiile guvernamentale, vom pleda pentru realizarea unei **autonomii universitare reale**, fără imixțiuni politice și fără o discriminare financiară care ar putea afecta calitatea absolvenților noștri.

- Relațiile de cooperare și colaborare cu alte instituții de învățământ economic superior din țările dezvoltate constituie un sprijin important în perfecționarea procesului de învățământ, al studenților și cadrelor didactice. Ce acțiuni preconizați în acest domeniu pentru intensificarea contactelor și schimburilor de studenți și specialiști?

- Suntem beneficiarii unor programe de cooperare cu multe universități din țările dezvoltate, europene sau nord-americane. Ele vor mai continua și în următorii doi-trei ani. Dar ne aflăm totuși într-un

moment de schimbare și în acest domeniu. Majoritatea programelor de cooperare se găsesc în faza de preluare a răspunsurilor financiare, de administrare și realizare a activităților didactice de către partea română.

Realizarea acestei autohtonizări nu va fi ușoară, nici sub aspect financiar și nici logistic. Sunt însă încrezător că putem face față acestei adevărate **transferări de răspundere**, fără a diminua rolul programelor respective în pregătirea de specialiști și în așezarea școlii economice pe direcțiile bune.

În privința schimbului de profesori și studenți, ne propunem să menținem un flux normal, fără a determina perturbații majore procesului didactic și propunem să solicităm cadrelor didactice beneficiare de specializări în străinătate realizarea unor obiective clare și utile școlii, obiective ce vor fi trecute în convenții cu drepturi și obligații ferme.

De asemenea, ne propunem să reluăm documentările și specializările în instituțiile și firmele românești, multe dintre ele fiind la nivelul celor din țările dezvoltate. În acest mod și cadrele noastre didactice și de cercetare vor fi mai aproape de problemele reale ale economiei.

În încheiere doresc să mulțumesc revistei **Tribuna economică, decanul presei economice românești**, pentru activitatea deosebit de utilă pe care o întreprinde pentru educarea economică a celor angajați în activitatea practică. Revista dumneavoastră reprezintă și o sursă excelentă pentru documentarea studenților și cadrelor didactice, ea aducând nu numai evenimentele concrete ale economiei, dar și numeroase dezbateri și luări de atitudine pe probleme teoretice, de politică economică și socială, legislativă etc.

Am dori ca revista dumneavoastră să devină, alături de celelalte reviste și ziare cu profil economic, un sprijin direct și activ pentru realizarea obiectivelor pe care ni le-am propus, pentru creșterea prestigiului școlii economice.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ECONOMIC ÎN PREAJMA MILENIULUI III⁵
*interview cu prof. dr. Paul Bran, rectorul Academiei de Studii
Economice București*

Mircea ȘERB

- Domnule profesor, recent s-au împlinit 85 de ani de când în România ființează învățământul superior economic, care considerați că au fost principalele elemente care au determinat înaintarea unei școli superioare în deceniul economic?

- Decizia înființării unei școli superioare în domeniul economic s-a cristalizat în România la fel de dificil ca și în alte țări. Activitatea economică părea un domeniu rezervat improvizației sau *talentului de comerciant*, ambele aspecte începând a fi asociate cu instruirea superioară și, cu atât mai mult, cu incinta academică a universităților. Este interesant că acest mod de a privi instruirea în domeniul economic era prezent la începutul acestui secol chiar în SUA.

Cu atât mai meritorie este fapta oamenilor de cultură, a oamenilor politici din România de la începutul acestui secol, faptă care a dus la fondarea **Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București**, o instituție de rang universitar destinată cu precădere de a da cunoștințe superioare și aprofundate în domeniul științelor comerciale și economice (vezi Legea de înființare a AISCI, publicată în Monitorul Oficial nr. 12 din 13 aprilie 1913).

Pe parcursul celor 85 de ani, școala economică a asimilat în procesul complex al formării profesionale a economiștilor toate schimbările importante ale vremurilor și toate tendințele majore ale politicilor economice prezente în societatea și economia românească. Lucrul acesta a fost posibil prin faptul că în Academie au predat personalități ale vieții economice și politice din toate perioadele, precum și modulul de impunere a unor precepte politice în anumite perioade.

⁵ PUBLICAT ÎN: *Tribuna economică*. 1998, nr. 34, pp. 27-29.

De aceea, planurile de învățământ și conținutul majorității disciplinelor universitare pot constitui o mărturie a etapelor istorice, ele reflectând fidel tendințe și concepte specifice politicii dominante. Tocmai de aceea, după 1989 au fost necesare ample și profunde schimbări în privința teoriei economice și a direcțiilor de formare a specialistului în economie. Acest proces este în desfășurare și nu putem spune că el a fost parcurs în totalitate. După părerea noastră, și în domeniul teoriei, dar și al direcțiilor de formare a economistului mai este mult de făcut.

- Ce obiective vă propuneți în acest sens?

- În multe privințe suntem în situația aceluia *grup de economiști* de la începutul acestui secol, grup care a pus bazele Academiei (I.N. Angelescu, C. Georgescu, N.D. Xenopol, M. Săulescu, V. Madgearu, V. Slăvescu, Al. Radovici, I. Răducanu etc.), având în față un nou început pe care trebuie să-l definim cât mai bine și să-l implantăm în școala economică. Acest lucru este necesar având în vedere creșterea rolului economistului în societatea și economia noastră, dar și schimbările calitative ale societății spre care ne îndreptăm.

Pentru a pregăti, acest *nou început* se impune realizarea mai multor obiective de către profesorii, cercetătorii și practicienii din domeniul economic. Aceste obiective sunt legate de clarificarea *rolului și locului școlii economice* în formarea de specialiști, dar și în managementul societății și al economiei noastre. Acest rol va depinde, după cum vom vedea mai departe, de definirea clară a *tipului de societate pe care dorim să o construim în România și de asimilarea unor fundamente teoretice adecvate acestui tip de societate* ce vor trebui puse la baza profesiei de economist și în conținutul conceptelor ce vor intra în substanța educației economice a întregii populații.

Viitorul nu se construiește singur. Dacă ar fi să dăm o definiție viitorului, atunci ea ar fi:

Viitorul = Trecut * Prezent

Din această definiție a viitorului rezultă clar că acesta depinde de amploarea și calitatea trecutului, dar, în mod hotărâtor, și de rolul multiplicator al prezentului. Dacă vrem să avem un viitor sigur va trebui

să valorificăm și să amplificăm rezultatele bune ale trecutului prin fapte curajoase și hotărâte ale prezentului.

- Cum apreciați rolul și locul școlii economice în societatea românească?

- Încă de la înființarea Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale poziția unei asemenea instituții în societate și în învățământul superior a fost afectată de *existența unor voci ostile*. Asemenea atitudini nu au dispărut, ele manifestându-se sub forma marginalizării fie a instituției ca atare, fie a profesiei de economist. Acest fenomen nu a încetat să existe și, mai mult ca sigur, va mai exista și în viitor. De aceea, misiunea școlii economice și a slujitorilor ei trebuie amplificată, chiar dacă acum avem de partea noastră o piață favorabilă pentru profesia de economist.

- Care considerați că sunt direcțiile de acțiuni pentru a pregăti școala economică românească pentru viitor?

- Acum acțiunea noastră va trebui îndreptată cu precădere spre *creșterea calității școlii economice și a procesului de învățământ practicat aici*. În primul rând, școala economică superioară va trebui să adopte formele cele mai dinamice și participative de învățare pe care le sintetizează tehnologia didactică în învățământul superior, în general, în cadrul școlii economice este loc pentru cele mai îndrăznețe procedee de învățare, pentru că meseria de economist presupune sinteza de soluții alternative, alegerea soluției optime din mai multe variante, contactul cu tehnica și cu comportamentul uman, înțelegerea pericolelor politice și sociale, asimilarea ideilor noi din majoritatea domeniilor vieții sociale etc. Mintea și comportamentul economistului trebuie pregătite pentru a adopta decizii într-un mediu concurențial, chiar ostil!

În al doilea rând, școala economică *vă trebui să funcționeze*, poate mai mult decât alte tipuri de universități, *într-un cadru material și spiritual de vârf*. Acest lucru este valabil pentru sala de clasă, pentru sediul catedrei sau al laboratoarelor, pentru bibliotecă sau spații de cazare. Un specialist care se pregătește să gestioneze o firmă sau economia trebuie educat într-un mediu care inspiră spirit gospodăresc, noutate, inițiativă.

Dar schimbarea pe care trebuie să o pregătim pentru a avea un viitor rezonabil pentru școala economică se referă **la implementarea în substanța procesului didactic a obiectivelor societății viitoare și a mutațiilor ce intervin în conținutul conceptelor cu care lucrăm.**

În primul rând, societatea viitoare ne obligă să aducem în pregătirea economistului principiile de bază ale societății spre care se îndreaptă omenirea.

Aceste principii presupun o amplă acțiune de cercetare științifică, atât a activității economice, cât și a componentei sociale și politice a vieții societății.

În al treilea rând, nu trebuie să uităm nici o clipă dimensiunea națională a procesului economic. Am constatat din studiul planurilor de învățământ utilizate încă de la începutul Academiei că aspectele naționale erau tratate cu atenție și sprijinite chiar cu o firească agresivitate. Aici erau prezente discipline referitoare la *Economia națională română, Industria și meseriile în România, Drept comercial maritim român, Geografia economică cu dezvoltări asupra piețelor Orientului etc.* În planurile actuale nu apare la nici o disciplină adjectivul *român!* Este clar că nu ne aflăm pe un drum favorabil specificității românești pentru profesiunea de economist!

O altă direcție de acțiune care să pregătească școala economică pentru viitor se referă la extinderea *ariei de acțiune a științei economice spre cunoașterea și conducerea proceselor care au loc în mediu și societate.* Neglijate de teoriile economice dominante la noi, dar și în vest, aceste procese nu erau legate direct de mecanismul de obținere a valorii și, mai departe, de știința economică. Școala economică va trebui să abordeze în toată complexitatea lor procesele naturale prin care s-au format și se formează resurse, precum și procesele din societate prin care se obțin informații (cercetare științifică și tehnică, cultură), procesele prin care se formează și se menține forța de muncă (învățământ, educație asistență socială și medicală), procese prin care se sprijină activitatea economică (administrație, servicii diverse, apărare etc.). Toate aceste procese trebuie integrate în mecanismul general de obținere și gestionare a valorii și, apoi, în obiectivul de cercetare al științei economice.

În sfârșit, nu trebuie să ne fie indiferente **schimbările ce intervin cu o viteză amețitoare în conținutul conceptelor cheie ale științei economice și ale managementului general al economiei, concepte care vizează valoarea, prețul, moneda etc., dar și proprietatea, fenomenele de globalizare a economiei mondiale, condiționările accesului la piețe și la resurse etc.**

- Domnule profesor, în ultimul timp au fost emise mai multe formulări prin care se încearcă să se caracterizeze lumea la granița mileniului III. Considerați că aceste concepte sunt asimilabile de societatea românească și acoperă în întregime tendințele de viitor ale societății umane?

- În prezent, nu ducem lipsă de formulări care să caracterizeze tipul de societate spre care se îndreaptă lumea, la acest sfârșit de mileniu: *societate informațională, societate postindustrială, societate capitalistă, societate socială de piață etc.* Politicienii, dar și școala economică, au preluat aceste concepte pentru frumusețea sau ineditul lor, fără a cerceta prea mult dacă aceste concepte sunt asimilabile de societatea românească și dacă ele acoperă în întregime tendințele de viitor ale societății umane, în general.

Din studiile întreprinse rezultă ca principiile de bază ale tipului de societate pe care trebuie să o realizăm în România sunt reprezentate de:

- **dezvoltarea spiritului concurențial în corelație și condiționare cu principiile specifice societății viitoare;**
- **asigurarea unui profund caracter social pentru ansamblul societății;**
- **gestionarea activă a mediului natural;**
- **păstrarea caracterului românesc pentru componentele de bază ale societății.**

Toate aceste principii sunt evidente în toate țările dezvoltate. Concurența sălbatică a societății capitaliste de început s-a atenuat permanent prin intervențiile statului și ale societății civile, făcându-se loc spiritului antimonopolist și protecției populației proprii față de concurența externă. Totodată, principiile protecției sociale și-au făcut loc chiar și în cele mai de dreapta programe politice. *Realitatea*

românească impune cu necesitate o societate în care populația să fie protejată social și sprijinită, pentru a face față concurenței străine.

Toate caracteristicile educaționale, dar și nivelul capacității economice a populației pledează pentru o politică economică favorabilă unui spirit concurențial atenuat prin măsuri de protecție socială a populației și de sprijinire activă a capitalului autohton. Majoritatea statelor din Europa și chiar SUA, practică asemenea principii de guvernare.

Nu ne poate fi indiferent nici prin principiul *gestionării active a mediului natural*, singurul izvor din care provin resursele economiei.

- De ce pe lângă principiile anterioare, ați introdus condiția că în societatea viitoare să se păstreze caracterul românesc?

- Nu este o dorință sentimentală! Ea corespunde, în primul rând, unei legi a naturii. Natura a creat în lumea vie o diversitate de specii, rase pentru a se completa reciproc și pentru a concura. Acolo unde nu există diversitate apare degradarea sistemului viu, fenomen care se poate declanșa și în cadrul societății umane, dacă ar dispărea națiunile și caracterul național al societății și al economiilor.

În al doilea rând, în majoritatea țărilor dezvoltate, cu tot fenomenul de globalizare și de asociere internațională, spiritul național nu este atenuat. Acest spirit influențează chiar deciziile cu caracter de unificare, cum ar fi moneda unică din Uniunea Europeană, fără să mai vorbim de popularizarea caracterului național prin artă, produse, politică etc. practicate de țările dezvoltate!

- Societatea pe care dorim să o realizăm în România la începutul mileniului III impune și asimilare de concepte adecvate noii societăți care să permită schimbări calitative în pregătirea economistului ce va lucra în secolul viitor. Ce mutații esențiale considerați se vor produce în acest sens?

- Credem că la începutul mileniului III conceptele economice și juridice care formează fondul de bază al profesiei de economist vor suferi mutații esențiale. În primul rând, conceptele economice trebuie să asimileze schimbările de paradigmă ce intervin tot mai vizibil în teoria economică. Aici nu mai este foc nici pentru teoria valorii bazată pe muncă, nici a teoriei valorii bazate pe utilitate. Ambele teorii au

reprezentat câștiguri ale cercetării științifice economice, având ca bază de analiză realități care nu mai sunt valabile azi și, cu atât mai puțin, în secolul viitor.

Într-o societate în care sunt reconsiderate procesele din mediul natural și cele din societate, iar știința în general a adus noi cunoștințe despre natură, nu mai putem rămâne în economie cu concepte și legi comparabile cu cele ale mecanicii din fizici. Avem suficiente fundamente științifice pentru a sintetiza o nouă bază pentru știința economică, pornind chiar de la reconsiderarea conceptului de valoare (ca formă de manifestare a elementelor primare ale materiei: **(substanța, energia și informația)**), și a participanților la mecanismul de obținere a valorii (aici intrând, alături de producător și de consumator, **mediul natural și societatea**).

În al doilea rând, chiar unele concepte juridice ar trebui reconsiderate pentru a face față schimbărilor evolutive din viața societății și pentru a da economistului un sprijin temeinic și adecvat. Un astfel de concept este *proprietatea*. În istoria omenirii, proprietatea a avut rolul unui instrument de maximă eficacitate în organizarea activității economice, dar și în structurarea societății. De aceea, ea va continua să reprezinte un fundament important al managementului general al societății, dar și al firmei. Conținutul său trebuie însă dezvoltat. Noi vom sugera aceste direcții, punând doar câteva întrebări.

Astfel, ne întrebăm dacă proprietatea nu are și o *dimensiune națională*, mai cu seamă pentru obiectivele realizate prin contribuția tuturor cetățenilor unei țări? Dacă da, atunci această dimensiune poate fi înstrăinată odată cu dimensiunea valorică?

Ne punem și o altă întrebare la care va trebui să răspundem clar: dacă dreptul de proprietate are și o *dimensiune în timp* (în trecut și în viitor)? Într-o societate deschisă, în care membrii săi sunt egali, durata exagerată în timp a proprietății poate crea inegalități tensionante.

În sfârșit, ne întrebăm dacă proprietatea nu are și o *dimensiune naturală* în sensul că însăși existența fizică a unui individ îi dă dreptul de a fi proprietar pentru o serie de bunuri, în special naturale (terenuri, păduri, ape etc.), dar și instituții comune (scoli, spitale, instituții publice etc.), bunuri care nu pot fi înstrăinate decât cu acordul întregii societăți.

Pentru redefinirea conceptului de proprietate va pune probleme chiar „materia primă principală” a noii societăți, *informația*. Prin însușirile sale specifice, ea impune reconsiderarea teoriei economice, dar și a dreptului de proprietate (care în cazul dreptului de autor este limitată în timp sau ca valoare).

Am dat doar două exemple referitoare la conceptele pe care trebuie să le reconsiderăm pentru a permite schimbări calitative în pregătirea economistului ce va lucra în secolul viitor (teoria valorii și proprietatea). După cum se observă, câmpul de acțiune pentru cercetarea științifică economică este foarte larg, rezultatele pot fi spectaculoase și favorabile științei economice și profesiei de economist.

PENTRU A DEVENI UN BUN ECONOMIST NU POȚI ÎNVĂȚA NUMAI CU TABLA ȘI CU CRETA⁶

Ana-Maria CIOBANU

În condițiile în care economia românească suferă mari transformări, susținerea acestora de către specialiști, cu o pregătire actualizată la cerințele noilor structuri, este o problemă care ar trebui să preocupe pe mai mulți, nu numai pe cei implicați direct în pregătirea lor. După doi ani de la alegerea în conducerea ASE-ului a noii administrații s-a remarcat o îmbunătățire a condițiilor de învățământ, a crescut numărul bibliotecilor tip săli de lectură la 14, față de 6 existente înainte, numărul de calculatoare disponibile în catedrele de informatică, s-au îmbunătățit condițiile de cazare etc.

Pentru a vedea în ce măsură obiectivele pe care și le-au propus au fost realizate, am luat legătura cu domnul rector Paul Bran, pentru a ne da mai multe detalii în ceea ce privește perspectivele învățământului economic în România.

⁶ PUBLICAT ÎN: *Adevărul economic*. 1997, nr. 51-52 (301 – 302), 19-31 decembrie, p. 10.

- *A trecut o perioadă de timp de la alegerea echipei manageriale de la conducerea ASE. Ați câștigat alegerile cu un program foarte pragmatic, în ce stadiu considerați că se află îndeplinirea obiectivelor pe care le-ați propus?*

- Cu toate că nu ne-am luat un angajament pe 200 de zile să rezolvăm problemele, am putea spune că partea referitoare la așezarea spațiului de învățământ și la dotarea minimă a laboratoarelor de informatică și a bibliotecii a fost realizată. Între aceste reușite am putea pune pe primul plan dezvoltarea și modernizarea bibliotecii, cu o creștere de 4-5 ori a locurilor inițiale de studiu, fiind, desigur, plasate în toate spațiile de învățământ ale ASE-ului, inclusiv în complexul Moxa.

A doua realizare - tot așa, de proporții - pe care ne-am propus-o a fost dotarea catedrelor de informatică cu calculatoare și alte sisteme informatice la nivel de „Pentium” și „Multimedia”. Ambele programe au fost realizate cu fonduri din partea sistemului bancar - BNR și celelalte bănci comerciale, sumele ridicându-se la peste 4 miliarde lei în 1996.

Un alt obiectiv a fost îndeplinit în cursul acestui an, și anume refacerea și modernizarea parțială a sălilor de seminar și de curs, în special din clădirea veche, de asemenea refacerea instalației de încălzire.

Am încercat aducerea la un nivel corespunzător a spațiilor de cazare, în special în complexul Belvedere, în Agronomie și în câteva din căminele pe care le are ASE-ul în zona centrală a orașului.

- *Un punct nevralgic al ASE-ului îl reprezintă restructurarea atât a programelor de învățământ, dar mai ales al stilului de predare, care, la o serie de cursuri, se menține în canoanele vechi. Ce credeți că ați reușit în direcția modernizării stilului de predare și de pregătire a studenților?*

- Încercăm refacerea și adaptarea planului de învățământ la nivelul și cerințele din Uniunea Europeană și din alte țări dezvoltate. Acest lucru, care este foarte complex și presupune un volum mare de muncă, ce va fi coroborat și cu sistemul de credite transferabile, este în curs de finalizare. Noi am vrea ca noul plan de învățământ, care are deja o formă clară, să intre în procesul didactic începând cu toamna anului 1998.

Am reușit să dezvoltăm sistemul de multiplicare, de tipărire a materialelor didactice, a fost mărită capacitatea tipografiei, putând fi realizate 2-3 cursuri universitare pe săptămână.

Un program special a fost elaborat și aprobat de Senatul Academiei prin care seminariile va fi obligatoriu să se desfășoare pe baza unor note de seminar tipărite și multiplicare de domnii asistenți la principalele cursuri universitare, va fi de asemenea obligatorie și punerea la dispoziția studenților a notelor de curs. Dorim ca anul universitar viitor majoritatea cursurilor să se desfășoare cu note de curs date studenților anterior, fiind posibilă astfel o mai bună conlucrare de tip interactiv între aceștia și cadrul didactic.

- Ați făcut o analiză a structurii specializărilor la ASE în funcție de nevoile reale ale agenților economici? Punem această întrebare pentru că în acest an, paradoxal, un mare număr de studenți nu și-au găsit plasament conform pregătirii lor. E adevărat?

- Deocamdată apar solicitări de noi specializări, de creștere cantitativă a celor existente deja, fără un contact prea vizibil cu realitatea. Sigur că avem specializări unde mulți studenți se angajează din anul III sau IV, dar se simte un fel de conflict între „producția” noastră și cererea pieței la alte specializări, care nu mai au căutare sau aceasta este decalată în timp. Mă refer, de exemplu, la cele de management, informatică care sunt cerute doar ca o latură a pregătirii fiecăreia dintre specializările de bază.

Pentru anul universitar viitor vom încerca să facem o solicitare de locuri și în funcție și de ce dorește piața. Nu avem însă un contact prea bun nici cu ministerele care ar trebui să solicite pe baza unor necesități proprii, deoarece cifra de școlarizare continuă să fie dictată de nivelul posibilităților de finanțare. Trebuie să recunoaștem, deci, că nu suntem într-un contact prea bun cu cerințele pieței.

Cu pregătirea pe care le-o dăm studenților ei pot, însă, să se adapteze relativ rapid, putând evolua în etapa următoare, de la un post care nu corespunde 100% cu specialitatea sa, spre o carieră care se încadrează totuși cu pregătirea economică primită.

Ca măsuri luate în sensul soluționării unor astfel de probleme, eu aș reintroduce această corespondență cu ministerele beneficiare ale

economiștilor de a ne comunica necesitățile curente și pe o perspectivă de 5 până la 10 ani, pentru a putea să ne orientăm și noi în ce direcție să dezvoltăm sau să restrângem unele specializări. De asemenea, sper să colaborăm cu AISEC-ul (Asociația Internațională a Studenților Economiști), care împreună cu Ministerul Educației Naționale realizează în prezent un sondaj despre corelația dintre pregătire și viitoarele locuri de muncă. Ei realizează și aceste „Zile ale Carierei”, când are loc efectiv confruntarea între cererea și oferta de forță de muncă. Ei ne-au semnalat că unele specializări sunt mai solicitate, cum ar fi cele financiar-bancare, de contabilitate, iar altele sunt deja în scădere, poate și datorită faptului că avem și concurență. Universitățile tehnice au început să pregătească așa-numiții „economiști”, mai ales în domeniul managementului, și în acest caz e normal ca tensiunea pe piața muncii să fie în creștere. De altfel, Ministerul Educației Naționale ne-a trimis o notă urgentă prin care solicită propunerea pentru noile cifre de școlarizare și în același timp ne roagă, deocamdată, să încercăm o reducere a specializărilor, pentru că cifra a depășit 500 la nivelul economiei, ceea ce reprezintă o cifră prea mare pentru o idee întâlnită și în țările dezvoltate, de a pregăti specialiști pe zone mai mari de activitate pentru a se adapta mai rapid la schimbări, la mobilitatea forței de muncă etc.

- *Cum decurge colaborarea cu instituțiile similare din alte țări, cu cei care administrează fondurile internaționale de sprijinire a învățământului românesc?*

- Avem mai mult un contact logistic în privința planului de învățământ, a atitudinii pe care s-o luăm față de această proliferare a specializărilor economice în instituții tehnice, care nu sunt în favoarea unor pregătiri economice corespunzătoare. Colaborăm și în legătură cu sistemul de trecere la credite transferabile, unde facultăți, cum este cea economică de la Iași, au făcut deja acest pas, cea de la Cluj se află într-un stadiu avansat.

Cu fondurile internaționale suntem într-o fază incipientă. Chiar am fost criticați de Comisiile de la Ministerul Educației Naționale că nu am participat la obținerea de fonduri, nici de la Banca Mondială, nici prin intermediul noilor programe SOCRATE. Am avut o întâlnire cu

reprezentantul Băncii Mondiale și ne-am conturat câteva obiective mari pentru care să colaborăm. De exemplu, să încercăm dezvoltarea unui centru de pregătire post-universitară, realizarea în perspectivă a unui întreg program de formare continuă, prin care să se facă o actualizare a cunoștințelor, o completare de profesie chiar pentru cei care nu au o pregătire universitară. Cerințele foarte mari sunt în domeniul informaticii, al limbilor străine, al piețelor de capital.

De asemenea, am întocmit un program de realizare a așa-numitului învățământ la distanță, pe care dorim să-l facem pentru cei care sunt deja angajați și nu mai au posibilitatea să dea admitere. Acest program îl realizăm cu o universitate din Quebec - Canada, către care am trimis deja solicitările. Este mult de lucru atât în ceea ce privește realizarea unei bune comunicări, cât și tipărirea suportului de curs, dar credem că îl realizăm pentru că se simte nevoia. Am primit critici din partea celor care lucrează în producție în legătură cu sistemul de admitere, care ar trebui să aibă o formă deosebită pentru ei, de exemplu, un test relativ mai ușor, cu condiția ca ei să fie angajați de 5-6 ani în producție și, bineînțeles, să se perceapă o taxă pentru a putea fi asigurate toate materialele necesare. Sperăm ca acest program să aibă o amploare cât mai mare, la nivelul întregii țări.

Avem promisiunea reprezentantului Băncii Mondiale că programele din domeniul învățământului economic vor fi tratate separat de celelalte instituții, dorind să se perfecționeze cei care vor introduce și vor optimiza condițiile economiei de piață. Programul va trebui să fie bun și adecvat la ceea ce dorește Banca Mondială, la promovarea unui management de piață, a unor probleme legate de privatizare, de dezvoltarea pieței de capital, de evaluare a întreprinderilor. Ei doresc să impună această gândire specifică economiei de piață și sigur că ea e posibil să se realizeze prin instituțiile de învățământ superior economic. Pe lângă acestea, avem multe programe realizate cu universități din Franța, Canada, SUA sub forma școlilor academice postuniversitare. Au fost cu finanțare externă, iar acum le preluăm pe bază de taxă internă de la participanți. Avem programul cu universitatea din Orleans, care sprijină acordarea unei diplome de licență dublă pentru cursurile de studii aprofundate la

Facultate în limbi străine. Am încheiat o convenție cu o universitate din Germania pentru ca studenții în ultimii ani să se ducă să facă practică 6 luni în Germania. În primăvară, am avut o înștiințare din partea Ministerului Educației Naționale din Germania care, la solicitarea noastră și a universității din Bremen, a recunoscut diplomele acordate de ASE pe teritoriul întregii Republici Federale Germania. De altfel, vedem că și cei care pleacă în străinătate nu au probleme. Li se cer copii după programe analitice, după foaia matricolă și, în linii mari, sunt recunoscute studiile făcute la ASE.

- Care sunt obiectivele principale de ordin practic ale anului 1998? Cu ce probleme vă confrunțați și cum credeți că le veți rezolva?

- Vom continua să asigurăm o bază materială corespunzătoare, pentru că suntem convinși că învățământul economic nu se mai poate face cu tabla și creta. Un alt obiectiv este dezvoltarea, în continuare, a capacității tipografiei, a sistemului de multiplicare, inclusiv cu posibilitatea de a scoate cursuri care să fie recunoscute pe piață. Trecerea la sistemul de credite transferabile după modelul acceptat în Uniunea Europeană va fi în continuare în atenția noastră. Este un lucru dificil, pentru că el presupune ierarhizarea disciplinelor, lărgirea gamei acestora, din care studentul poate să aleagă, un punctaj mai sever în acordarea notelor. Ne vom apropia de sistemul în care pregătirea unei meserii nu va mai fi ruptă de restul existenței sociale.

Pentru 1998 ne-am propus lărgirea spațiului de învățământ și a celui de cazare. Sperăm să se finalizeze finanțarea construirii unui cămin cu peste 1200 de locuri în zona Belvedere, încă un cămin cu 400 de locuri în zona Moxa. Sperăm să rezolvăm și problema apei în cazul complexului Moxa. Încă din această lună începem forarea a 2-3 puțuri de adâncime. Avem în vedere în continuare să dezvoltăm, ca un compartiment de sine stătător, pregătirea postuniversitară, formarea continuă și învățământul la distanță, compartiment care se va autofinanța. În felul acesta vom putea ieși din corzile finanțării bugetare și ca muncă, și ca retribuire a profesorilor. În domeniul cercetării însă, nu ne putem lăuda, nici obiective nu ne prea putem pune, pentru că deocamdată domeniul cercetării în economie nu are piață care să ne aducă nouă venituri suficiente și nici reglementările în domeniu nu

favorizează o dezvoltare a unui sector de sine stătător, puternic, de cercetări în învățământul superior.

Eu cred că în toate formele de învățământ, dar mai ales în cel economic, trebuie să existe un sector de cercetare foarte bine pus la punct. În felul acesta ar avea de câștigat și practica, dar și învățământul. Sperăm în continuare să obținem un sprijin financiar din partea sistemului bancar în realizarea obiectivelor propuse.

Se pare că băncile au înțeles cel mai bine că dacă învățământul superior economic nu se desfășoară în condiții corespunzătoare de dotare, nu pot avea pretenții la absolvenți cu o pregătire bună, care să răspundă cerințelor actuale ridicate de informare.

Partea referitoare la așezarea spațiului de învățământ și la dotarea minimă a bibliotecii și a laboratoarelor de informatică a fost realizată • Seminariile va fi obligatoriu să se desfășoare pe baza unor note de seminar tipărite și multiplicare de domnii asistenți • Este necesară o mai bună corespondență cu ministerele beneficiare ale acestor economiști • Un proiect foarte important - programul de formare continuă și învățământul la distanță • Diplomele ASE-ului sunt recunoscute în Germania • Nu există o piață care să susțină cercetarea economică în România • Sperăm în continuare un sprijin din partea sistemului financiar-bancar.

VALOAREA INFORMAȚIEI⁷

**Paul BRAN, prof. univ., dr.
Academia de Studii Economice din București**

Abstract

We are facing a new form of society organization - knowledge society. This brings us changes that are not shallow and will transform our entire existence and firstly the economy. Here we are presenting the main restrictions for building future society and our conclusions point out Information as the only solution. Therefore we consider information as the future's ore.

⁷ PUBLICAT IN: *Simpozionul științific internațional "Evaluarea și gestiunea riscurilor ecologice", 2-3 iunie 2006. București, 2006, pp. 14-20.*

Suntem în plină dimineață a unei forme de organizare a societății omenești: **societatea informațională** sau **societatea bazată pe cunoaștere**. Părerile privind acest stadiu de dezvoltare a societății sunt foarte diferite și, uneori, chiar divergente. Întâlnim denumiri pentru acest stadiu precum **societatea post-capitalistă**, **societatea postindustrială**, **societatea informațională**, **societatea bazată pe cunoaștere**, **societatea bazată pe dezvoltarea durabilă**.

Ce au comun toate aceste variante se referă la **minerele prețios care va domina activitatea economică**, dar și întregul **mecanism de obținere și gestionare a valorii**.

Societatea viitoare, remarca Peter F. Drucker, va avea ca resursă principală a economiei cunoașterea și produsul ei, informația. Dar nu orice cunoaștere, ci cunoașterea științifică. P.F. Drucker. Realitățile lumii de mâine, Editura Teora, București, 1999.

Schimbările ce intervin nu sunt doar de suprafață. Ele afectează întregul eșafodaj al existenței noastre și, în primul rând, economia, acest **motor** al societății. De aceea, nu putem să privim viitorul în mod pasiv. În știința economiei și în educația economică trebuie să implementăm aceste schimbări, dar și cunoștințele necesare acțiunii în aceste condiții. Să parcurgem, împreună, câteva din reperele ce ne pot orienta activitatea de pregătire, dar și de acțiune în cadrul societății informaționale.

În primul rând, va trebui să aducem în știința economiei evenimentele cele mai recente din realitatea mediului natural înconjurător. Un studiu al Institutului Mondial al Mediului ne atrage atenția asupra cataclismului ce ne cuprinde:

Utilizarea intensă a combustibililor fosili:

- Din 1959, când au început măsurările emisiilor de carbon, concentrația a crescut de la 316 părți pe milion (ppm) la 369 ppm în anul 2000;

- Deceniul 80-89 a cunoscut o creștere de temperatură de 0,26 grade C, deceniul 90-99 - de 0,55 grade C;

- De când se fac înregistrări de temperatură, cei mai călduroși 16 ani sunt după 1980, iar cei mai călduroși 3 ani sunt grupați în ultimii cinci ani (1999-2003);

- În acest prim secol al mileniului trei temperatura medie ar putea crește cu 1,4-5,8 grade C. Pentru a realiza dimensiunea reală și teribilă a acestor date, le comparăm cu informația referitoare la întreg secolul XX, când temperatura medie a crescut doar cu 0,4 grade C!

Efecte:

- Creșterea nivelului mărilor;
- Scăderea randamentului culturilor agricole;
- Creșterea numărului de furtuni, uragane, tornade.

Amplificarea efectelor:

- *Prin creșterea populației la peste 6 miliarde locuitori;*
- *Prin reducerea suprafeței împădurite de la 5 mld. ha, în 1900, la 2,9 miliarde ha azi.*

Dar știrea cea mai alarmantă se referă la consecința acestor efecte și arată că începând cu anul 1980, cerințele colective ale omenirii au depășit capacitatea de regenerare a planetei! În anul 1999, depășirea respectivă era deja de 20%!!!

De aceea, considerăm că trecerea spre societatea bazată pe cunoaștere trebuie să aibă loc pe ruta dezvoltării durabile!

Restricțiile în construcția activității economice în societatea viitoare:

În primul rând, gestionarea valorii, a potențialului economic la nivel de societate trebuie regândită. Dirijarea de valoare spre activitățile din întreprindere, societate și mediu trebuie să aibă în vedere atât favorizarea proceselor furnizoare de potențial în viitorul apropiat sau mai îndepărtat, cât și sporirea productivității tuturor proceselor angajate în obținerea de valoare (Procesele din mediul natural, Procesele din societate, Procesele din economie).

În al doilea rând, întregul mecanism de atragere de entropie joasă din mediu, de prelucrare și conservare trebuie dotat cu tehnologii noi care vor ridica randamentul de transformare, odată cu reducerea consumurilor specifice de substanță (s) și de energie (e). În multe țări, schimbarea esențială care este în curs se referă la îndepărtarea de produsele mari consumatoare de energie și substanță.

Miniaturizarea este pașaportul care ne va permite să trecem de bariera restricțiilor materiale.

Restricția de energie este tot atât de severă. Petrolul și gazele naturale nu ne vor mai ajunge prea mult timp. Ieșirea din impas s-a crezut a fi energia atomică, dar accidentele de tipul celui de la Cernobîl ne-au redus entuziasmul. Energia provenită din surse recuperabile și neconvenționale, precum și din centralele atomice cu reacție de fuziune, pare să fie o soluție viabilă.

În ambele tipuri de restricție, de substanță și de energie, se solicită un mijloc de activitate economică adecvat. Acesta nu este altul decât informația.

Industria de informații este în funcțiune și produce din plin.

Tehnologiile noi sunt produsul cel mai strategic al economiilor naționale. Ele nu mai rezultă din „inovații întâmplătoare”, aduse de „mâini invizibile”, ci din programele de cercetare sistemică și sistematică ale întreprinderilor și din „foișorul de fildeș” al cercetării fundamentale. De aceea, *se consideră că actuala revoluție este mai întâi științifică și apoi tehnică.*

Comerțul cu informații, cu toate restricțiile de ordin politic și militar, tinde să crească în contextul economiei mondiale. Lumea

consumă informații într-o proporție tot mai mare. Iar în structura sistemelor biomateriale ale activității economice, elementul *informații* trece pe un loc prioritar. În produsele tip informație se conservă din ce în ce mai mult potențial economic!

Dar procesul de consum este pregătit să asimileze noul produs și să scoată din el potențial economic tip servicii? În multe privințe, NU! Pentru a consuma și transforma potențialul cuprins în informație, ne trebuie „un stomac adecvat”. Acest stomac nu este altul decât **creierul nostru** sau **memoria calculatoarelor**.

În creier sau în memoria calculatorului, informațiile se transformă în servicii necesare viitoarelor procese de producție sau de consum, precum și proceselor care au loc în societate și mediu. Pentru a realiza asemenea transformări cu un randament cât mai mare, mintea omului trebuie dotată cu *programe de sistem (software)*, ca în cazul calculatorului.

Lucrul acesta îl realizează școala!

Dacă pentru a produce informații este nevoie de câteva zeci de mii de savanți, pentru a consuma informațiile produse de aceștia și necesare activităților economice este nevoie de pregătirea tuturor locuitorilor Terrei!

Educația, această activitate rezervată „celor pe care Dumnezeu a avut necaz”, după cum remarcă cu amărăciune un pedagog, este chemată să optimizeze consumul de informații prin formarea și dezvoltarea creierului uman. Ea va trebui să intre, la fel ca și producătorii de calculatoare, pe ușa din față a sistemului biomaterial al întreprinderii moderne.

Nici producția, nici consumul nu se mai pot desfășura în afara unei minți pregătite să consume eficient informația. Cu atât mai mult, procesele complexe din societate și, de ce nu, și procesele care au loc în mediul natural. De aceea, în cadrul teoriei valorii-entropie am revăzut clasificarea activităților din societate. *Obținerea de informații* prin cercetarea științifică și tehnică o considerăm o **activitate primară**, la fel ca agricultura sau mineritul, ea extrăgând din mediu și societate informația (i), iar *activitatea educațională* am trecut-o din zona terțiară

în zona **activităților secundare**, ca activitate transformatoare de potențial scos din mediu și societate de activitățile primare.

Concluzie. Prin aceste reconsiderări vom putea adapta sistemul activității economice la nenumăratele restricții care stau în fața punctului de bifurcație unde se află acum societatea umană. Cercetarea științifică economică a atestat că ritmul de creștere economică înregistrat după al Doilea Război Mondial are drept factori principali *educația și inovația tehnologică*, ultimul tot un produs al minții omului educat! Alimentarea producției cu cât mai multe informații trebuie însoțită, în mod obligatoriu și anticipat, de educarea consumatorului de informații. Numai așa se va asigura un circuit eficace și eficient pentru valoarea atrasă în societatea viitorului.

Folosirea potențialului economic trece în mod obligatoriu, prin *filierea creativității*. În creierul uman există adevărate centre ale creativității, un fel de „**arii ale lui Broca**”. La punerea lor în evidență a avut un rol important și Ștefan Odobleja, părintele nerecunoscut al ciberneticii. Creativitatea este legată de nou în activitatea omului, zona economică nu putea rămâne în afara acestei manifestări umane. Din contră, activitatea economică va atrage celelalte tipuri de activități umane și, în special, activitatea cultural-artistică, prin excelență creativă, în mecanismul de obținere a valorii.

Trecerea spre societatea informațională va cere tuturor sistemelor angajate în obținerea și apoi consumarea valorii, și, în primul rând, omului, un cost foarte ridicat pentru a se realiza producerea și, apoi, consumarea informației!

De ce acest lucru?

În primul rând, pentru că valoarea care vine spre noi va fi conservată în produse din ce în ce mai complexe, în cuprinsul cărora informația joacă un rol principal.

În al doilea rând, o mare parte din valoare și din avuția societății omenеști se va conserva sub formă de informație.

Dacă, în cazul omului, pentru scoaterea valorii din produsele alimentare, spre exemplu, este nevoie de un organism sănătos (dantură, stomac, ficat etc.), produsul principal al societății viitoare, informația,

presupune un alt mecanism de consum. Să vedem aceste caracteristici ale minereului viitorului.

Minereul viitorului.

Informația, ca produs al activității economice și sociale, pare să sfideze toate modelele teoriei economice. *Informația, care este un produs al minții omenеști, poate fi transmisă fără a fi pierdută și este lesne transportabilă.*

Știința, ca producătoare de informații, arată cercetătorul și expertul în domeniul managementului și administrației economice, Peter Drucker, este capitalul fundamental, costul central și resursa esențială a economiei.

Aceste caracteristici îi asigură informației calitatea de **resursă sinergetică**; *prin utilizare, informația devine tot mai utilă!*

Fenomenul informației, ca orice fenomen nou, „determină o criză în domeniul teoriei economice”, relevă Harlan Cleveland, director al Centrului de cercetări Hubert H. Humphrey la data publicării studiului *Informația ca resursă* (1983). Criza respectivă este datorată faptului că „Gândirea noastră privind informația folosește concepții elaborate în scopul *administrării obiectelor*, valorilor fizice, concrete - concepții ca proprietatea, epuizarea, devalorizarea, monopolul, mecanismele de piață și chiar lupta de clasă. Aceste supoziții moștenite nu produc soluții economice satisfăcătoare. Poate ar fi bine să încetăm a trata informația ca un *obiect* și să luăm în considerație factorii care o fac să fie o valoare atât de specială”.

Acest aspect este cu atât mai necesar azi, când **„componenta fizică a majorității activităților economice reprezintă baza îngustă a unei piramide inverse, o construcție de date organizate”**. Lumea cumpără și consumă tot mai multe idei, procedee tehnologice, studii și strategii economice, patente, invenții și proiecte organizatorice, date cu efecte tactice și strategice, știri, servicii informatice.

Introdusă în modelele teoriilor valorii, informația dă semne de nesupunere. Teoriile actuale nu pot explica discrepanța de preț, de valoare dintre informații și bunuri sau variația enormă în cazul aceluiași tipuri de informații etc.

Să luăm în discuție o informație artistică, cum ar fi o pictură. Munca artistului, măsurată ca efort tip muncă, ar justifica un preț de câteva sute de dolari! Pentru un cunoscător în ale artei, tabloul respectiv poate ajunge la câteva mii sau milioane de dolari; pentru un profan, valoarea s-ar reduce la „costul pânzei și al vopselelor”!

Un paradox pe care nu ni-l putem explica dacă gândim în sensul „administrării obiectelor”. Nici teoria valorii-muncă, nici cea a valorii-utilitate nu dau o soluție mulțumitoare. Explicația se întregește numai dacă facem apel la modelul valorii-entropie.

Aducându-l pe consumator în mecanismul de obținere a valorii, ne explicăm de ce un cunoscător în domeniul picturii evaluează tabloul la mii de dolari: *el are posibilitatea de a transforma potențialul economic din informațiile emantate de pictură în potențial tip servicii și, mai departe, în valoare, într-o măsură mult mai mare decât în cazul unui necunoscător*. Coeficientul de transformare a imaginilor care vin de la pictură în „trăiri ale viului” este net superior la consumatorul educat să consume artă. El posedă, mental, modele de decodificare a informațiilor vizuale mult perfecționate; „stomacul său care consumă informații”, creierul, „digeră” cu mult mai mare randament potențialul economic și natural ce vine de la tablou.

După cum am văzut din modelul valorii-entropie, și procesul de consum este în stare să amplifice potențialul adus de un produs. El atrage direct potențial din Natură sau Societate. Și în exemplul nostru, un bun cunoscător al picturii, dar și al vieții pictorului, va completa potențialul scos din tablou cu cel din informații referitoare la viața pictorului, la istoria tabloului. Tot un cunoscător este capabil să evalueze și „ce va face cu tabloul” după cumpărare. El va „ști să multiplice” serviciile scoase din tablou prin expuneri în expoziții, reproduceri în cărți, ilustrate, calendare etc.

Concluzie: în cazul informațiilor, procesul de producție conservă în acestea un potențial economic și natural relativ redus. În schimb, consumul este procesul care contribuie la amplificarea valorii informațiilor, exploatând însușirea acestora de a fi o resursă sinergetică. Dar, în același timp, trebuie să avem în vedere că pregătirea

acestui consum amplificator este foarte costisitoare. În Natură, după cum știm, nimic nu se câștigă pe degeaba!

Dacă procesul de producție de informații este atât de ieftin, de ce consumul este atât de scump? Să pornim, în conturarea răspunsului, de la cazul informațiilor științifice din cartea de fizică. Pentru câteva sute de lei, un manual aduce în fața elevilor sau studenților mii de informații. Câțiva lei pentru legile lui Newton! Dar costurile de-abia acum pornesc.

Dacă producția de informații este relativ ieftină (Cât a costat societatea „întreținerea” lui Newton? Relativ puțin!), pregătirea procesului de consum face ca asimilarea informațiilor respective să fie tot atât de costisitoare ca și extragerea de diamante din minele africane. Citirea și înțelegerea unei formule de fizică au fost precedate de un efort social imens pentru școlarizare, tipărire de manuale, popularizare etc.

După acest răspuns, se pune problema cum de procesul de consum poate amplifica potențialul economic cuprins în informație? Am văzut cazul cu tabloul „consumat” de un cunoscător. Acesta a adăugat, la potențialul din tablou, informații colaterale.

Dar nu am epuizat aportul de potențial ce intră suplimentar în procesul de consum și se transformă în potențial tip servicii și, apoi, în valoare. Recepționarea culorilor și a desenului din pictură, citirea manualului sunt posibile numai datorită potențialului natural din lumina soarelui (sau a celui economic, din lumina electrică). Natura a „creat” între 100 de milioane și 20.000 de milioane de fotoni pentru fiecare particulă nucleară. Cu atâția fotoni ar fi imposibil să „nu vedem” legile materiei și să nu „punem în lumină” informațiile pictate sau tipărite! Potențialul din lumina sau căldura solară intră gratuit în procesul de consum, măbind potențialul conservat prin consum.

Dar cum se explică caracterul de resursă sinergetică a informației? De ce o informație consumată rămâne intactă pentru o nouă utilizare, informația părând că este veșnică?

De longevitatea unei informații este „vinovată” tot Natura! Ea este cea care repetă la infinit, prin mecanismele sale energetice, baza reală a informației.

O informație este valabilă un timp îndelungat, pentru că a surprins într-un model o *realitate care continuă să existe* prin contribuția

mediului natural, social sau economic. Astfel, legea inerției descoperită de Galilei este valabilă, deoarece ea se verifică la propriu (dar, din păcate, și la figurat!) și azi.

Atunci cum se explică ***moartea economică a unor informații?*** Explicația o aduce modelul valorii-entropie.

Cu toate că, fizic, o informație nu dispare (uneori viața fizică este legată de „veșnicia” suportului; de aceea, oamenii au căutat să-și immortalizeze ideile pe un suport cât mai rezistent, ca piatra, ceramica arsă etc.), utilizarea ei poate fi blocată din punct de vedere economic. Învechirea unei informații prin schimbarea realității pe care o reflecta o înlătură din circuitul economic, ea nemaifiind consumată.

Blocând circuitul potențialului din informația respectivă, consumul anulează transformarea acestuia în valoare, determinând efectul de uzură morală.

Dacă s-ar consuma o astfel de informație, riscul ar fi imens; potențialul din informația respectivă, cât și cel adus de celelalte elemente ale structurii economice, va deveni nevandabil. Una din componentele ce gestionează potențialul tip produs sau serviciu (componenta f) nu întrunește însușirea de a fi recunoscută de consumatorul de produse sau de servicii (vezi definiția produsului sau a serviciului pe baza celor trei componente ale materiei, s, e, i).

Concluzie: Am observat că procesul de consum poate amplifica valoarea informațiilor. Dar tot consumul poate, tot atât de bine, să **anuleze potențialul** cuprins în informație. Acest ultim aspect ridică numeroase și grele responsabilități pentru gestionarea valorii sub formă de informație, atât la nivel de întreprindere, cât și la nivel de economie și societate. O mare parte din potențialul intrat în economie se află azi, mai mult ca oricând, sub formă de informație: rezultatele cercetării științifice și tehnice, prelegerile profesorilor, îndemnul managerului, discursul politicianului, educația, jocul artiștilor și al... fotbaliștilor etc.

Acest **minereu al viitorului**, care este informația, este mult mai valoros decât diamantul sau aurul.

În multe cazuri, o *informație bine fundamentată și tot atât de bine consumată poate înlocui și substanță, și energie, și altă informație.* Iar

Natura, cu darul său neprețuit care este lumina, dar și cu substanța folosită ca suport al informației, ne ajută să conservăm în acest minereu valoros un enorm potențial natural și economic și să avem acces la sursele de entropie joasă din mediul natural și societate.

Totul este ca gândirea noastră privind informația să se schimbe radical, pentru a lua „în considerație factorii care o fac să fie o valoare atât de specială”.

Ospățul în societatea informațională.

Industriile energofage au fost marginalizate, atât la propriu, cât și la figurat, în economiile care au trecut la „al treilea val”; ele au fost împinse spre țările în curs de dezvoltare sau mediu dezvoltate. Structurile de producție care consumă multă substanță (s) și energie (e), din combustibili sau din forța de muncă, nu mai au loc la masa societăților care trec spre informatizarea masivă în toate domeniile de activitate.

Pe locul din capul mesei este așezat ***elementul informații***; el va consuma cele mai selecte servicii realizate în institutele de cercetări, în universități, școli, atelierelor de desen, în laboratoarele și poligoanele de încercări. Totul pentru a alimenta cel mai scump și mai... efemer component al sistemului biomaterial al activității economice!

Acest loc privilegiat pentru elementul informații nu va rămâne fără efecte asupra comportamentului și conținutului celorlalte componente ale structurii întreprinderii.

Schimbări radicale.

Omul va ceda o parte din potențialul tip servicii de care dispune pentru a se pregăti în vederea înțelegerii și consumării de informații sau pentru a putea manevra noile mijloace care au făcut loc în structura lor procesoarelor, calculatoarelor și comenzilor de la distanță.

Mijloacele activității economice, dotate cu tehnică informațională, au posibilitatea să intre singure în legătură cu informația care le pune în mișcare și le ordonează serviciul. De care sunt în stare să-l facă în structura firmei. Consumând din produsele informatizate, uneltele și produsele viitorului își vor subția trupul și vor deveni mai estetice: „Eu cumpăr calculatoarele care au culoarea și forma care îi plac secretarei”, remarca un director de firmă dintr-o țară

occidentală. Chiar și mijloace cum ar fi strungurile vor trebui să treacă probele unui concurs de miss!

Obiectele activității economice, ca element al sistemului bio-material, sunt cele mai dezavantajate la masa viitoarei societăți; ele vor fi sub interdicția de a mânca prea mult, fiind sfătuite să facă o severă cură de slăbire. Materialele și energia nu mai sunt favorizate; informațiile de produs și tehnologice suplinesc nenumărate tone de metal și miliarde de kilowați. De aceea, elementul informații a fost așezat în capul mesei!

Dar ce facem cu **Mediul înconjurător**? Iar l-am uitat, orbiți de explozia informațională din ultimele decenii! Oare mediul natural are loc la masa consumului? Și dacă are, care este acesta? Lângă elementul favorizat sau lângă ușă? Se pare că, la fel ca ruda săracă, mediul continuă să aștepte până mănâncă stăpânii! În definitiv, ce pretenție poate să aibă; nu a spus A. Smith că forțele Naturii fără activitatea omului ar rămâne „nefecunde și nefolositoare”. Și mulți dintre noi mai gândim așa și azi!

Concluzie generală

Știința și practica economică au la dispoziție un câmp larg de evenimente pe care trebuie să le analizeze și să sintetizeze principii și direcții de acțiune acum la trecerea spre societatea informațională. Conceptul de **valoarea informației** pe care l-am abordat este hotărâtor pentru societatea noastră aflată încă în tranziție spre economia de piață funcțională, dar și spre nivelul de dezvoltare al țărilor furnizoare de produse complexe și valoare prin informație. Dacă nu pregătim toate elementele sistemelor angajate în obținerea și transformarea de valoare la nivelul gradului de organizare superior ce va sta la baza valorii în societatea informațională, o mare cantitate de valoare se va bloca în fața unor consumatori insuficient pregătiți, economia și societatea noastră fiind condamnată la o trăire de mâna a doua sau a treia!

Educația cetățenilor este o prioritate de prim rang! Modul în care cetățenii țării sunt pregătiți să consume valoarea din produse complexe și din informație nu mai poate fi lăsat la nivelul veniturilor individuale și al unei școli depășite de realitate sau frământate de schimbări administrative aberante!

Toate domeniile profesionale au nevoie de un plus de cunoaștere; dar cel economic le întrece pe toate! A gestiona valoarea și circuitul său prin sistemele Naturii și procesele simple și complexe din aceste sisteme este o sarcină ce depășește ca importanță, în multe cazuri, chiar creația de **bunuri!**

De peste 2000 de ani muncim pe aceste locuri, dar bogați tot nu suntem! Și nu creativitatea ne lipsește! ***Ne lipsesc arta și exigența gestionării a ce obținem!***

Atenție tuturor, oameni ai școlii, practicieni sau oameni politici!

DE PROFESORII ȘI STUDENȚII ASEM DEPINDE VIITORUL REPUBLICII MOLDOVA⁸

***Interviu cu Valeriu Muravschi, prim-ministru în anul fondării
Academiei de Studii Economice din Moldova***

- Dle Muravschi, Vă rugăm să ne spuneți, cum Vă pare ASEM după 15 ani de la înființare?

- Ca să vorbim despre Academia de Studii Economice în prezent, trebuie să încercăm, virtual, să ne întoarcem în trecut, în momentul când a apărut ideea fondării ASEM, care erau scopurile. Aș încerca să răspund în felul următor, mai ales pentru generația tânără, care nu are de unde să știe ce s-a întâmplat acum 15 ani.

Era începutul anilor '90. Republica Moldova își declară independența față de fostul imperiu sovietic. În contextul evenimentelor care începuseră în tot spațiul post-sovietic, în fața Guvernului pe care am avut onoarea să-l conduc în anii 1991-1992, stăteau probleme foarte complicate, care se încadrau în necesitatea stringentă de schimbare a sistemului politic, a celui social și economic. Lucrurile astea trebuiau realizate concomitent cu crearea acestui stat, care era numai în etapa de declarație a independenței, la crearea acestui

⁸ PUBLICAT IN: MURAVSCHI, Valeriu. *Atitudini în ani de restriște*. Chișinău, 2009, pp. 230-238.

Valeriu MURAVSCHI – Prim ministru al Republicii Moldova (28 mai 1991 – 1 iulie 1992).

stat cu toate atributele, instituțiile necesare pentru funcționarea lui, începând de la încercarea de a fi recunoscuți ca stat pe plan mondial de diferite state, inclusiv de Organizația Națiunilor Unite, stabilirea relațiilor diplomatice cu diferite țări.

În plan intern, erau necesare crearea frontierei, a sistemului vamal, financiar, bancar, reorganizarea băncilor de stat în bănci comerciale, crearea Băncii Naționale - instituția principală în stat, care reglementează activitatea bancară, imprimarea monedei naționale, acte care autentifică cetățenia Republicii Moldova etc. Paralel, desigur, în scopul promovării reformelor radicale, erau necesare elaborarea și adoptarea cadrului legislativ, care pur și simplu nu exista.

Iată toate aceste probleme stăteau în fața Guvernului. Desigur, era o problemă în special la realizarea reformelor economice - un element de bază al noului sistem economic, social și politic. Erau necesare cunoștințe, specialiști. În acest context, Guvernul Republicii Moldova s-a adresat Guvernului României cu rugămintea de a fi sprijiniți în elaborarea reformelor economice în țara noastră.

Astfel, colegii noștri din România ne-au recomandat susținerea profesorului Paul Bran, care a venit la Chișinău în calitate de consilier guvernamental pe probleme de reforme economice, ale monedei, finanțelor.

La prima întâlnire pe care am avut-o cu dl profesor Paul Bran, în sediul Guvernului, discutam problemele ce derivau din scopurile pe care ni le-am propus și pe care le-am menționat mai sus. În acest context, am memorizat un gând, o idee a profesorului de la București, care a influențat lucrurile vizând crearea ASEM. El ne-a spus atunci că procesul de promovare a reformelor va fi de lungă durată și nu cum își imaginează unii că, peste noapte, poate fi schimbat întreg sistemul sau poate fi reformată economia. Ne-a spus că ne vom confrunța cu foarte multe probleme de ordin tehnic, profesional, ce țin de elaborarea și implementarea legislației etc., însă cea mai gravă problemă cu care ne vom confrunța, după spusele prof. Paul Bran, ținea de vechea mentalitate a clasei politice, a specialiștilor care erau la moment în sectorul real al economiei, în sistemul finanțelor publice, bancar etc. Ca atare, în anii următori de după '90 s-au confirmat gândurile dlui

profesor Paul Bran. Cred că anume din această cauză am și rămas în urmă, deși la începutul anilor '90, după un raport al BM care analiza situația în noile state din fostul lagăr socialist, care au apărut pe harta lumii, se constata că RM în etapa respectivă se afla pe primele locuri în perceperea reformelor care trebuiau promovate. Ulterior, cu regret, lucrurile au evoluat nu chiar favorabil nouă, cauza principală fiind guvernele care au urmat după 1992 și care, într-o măsură sau alta, au încercat să conserveze situația ori să blocheze reformele, ceea ce ne-a pus în situația că am rămas cu mult în urmă față de țările care au început odată cu noi aceste schimbări radicale.

Profesorul Paul Bran ne-a mai spus că este necesar să pregătim o generație nouă de specialiști în toate domeniile, în special pentru economie, care influențează asupra tuturor sectoarelor societății. Era vorba de economiști, finanțiști, bancheri, specialiști în domeniul asigurărilor etc. Pornind de la această idee, în cadrul acelei întâlniri de la Guvern, profesorul a propus să fondăm la Chișinău o instituție nouă, modernă, care și-ar pune ca scop realizarea acestui deziderat - pregătirea unei generații noi de specialiști.

Sunt sigur că prof. Paul Bran a vorbit într-atât de convingător și argumentat, că eu personal, fiind în funcția de prim-ministru, i-am înțeles de la bun început ideea și am devenit adept al acestei idei. Atunci a fost format un grup de lucru, inclusiv din deputați de la Chișinău: dl Gheorghe Efros, care ulterior a activat la Guvern, în calitate de viceprim-ministru și președinte al Comitetului pentru reforme, dl Vasile Șoimaru, pe atunci deputat, iar mai târziu - prim-vice-rector la ASEM.

Acest grup, în câteva luni, a reușit să pregătească tot setul de documente necesar pentru crearea Academiei, inclusiv proiectul hotărârii de Guvern, prin care în septembrie 1991 a fost înființată ASEM și prim-rector al acesteia a fost numit profesorul Paul Bran.

- Cum a fost acceptată în societate ideea deschiderii la Chișinău a unei asemenea instituții de învățământ superior?

- Vreau să vă spun că la etapa respectivă erau și mulți oponenți. Dacă vorbim de cercurile economice, financiare, ideea înființării ASEM a fost salutată. Problema consta în faptul că erau diferite interese. Această instituție trebuia să apară în baza Facultății de Economie de la USM, cea

de Marketing, care era la USM, Economie și Contabilitate, de la Institutul Agricol ș.a. Toate aceste facultăți trebuiau luate de la instituțiile nominalizate și concentrate în ASEM - instituția care își punea ca scop reformarea sistemului de pregătire a specialiștilor în domeniul economiei. Pentru noi era un lucru nou, mai ales că în cadrul ASEM a fost deschisă Facultatea Relații Economice Internaționale, datorită căreia copiii noștri li s-a oferit posibilitatea să-și facă studiile în limbi străine.

Deci, erau oponenți, inclusiv din partidul care era atunci la guvernare, care n-au dorit să cedeze facultățile de la Institutul Agricol. Cred că, până la urmă, poziția lor a fost în detrimentul copiilor care au învățat mai departe în cadrul acestui institut.

În final, în pofida oponenților din cadrul Guvernului, Academia de Studii Economice a fost constituită.

Într-un timp foarte scurt, acest grup, în a cărui sarcină a intrat deschiderea ASEM, în frunte cu primul rector al instituției, profesorul Paul Bran, a reușit să facă lucruri enorme, începând cu amenajarea blocului, elaborarea conceptului de pregătire a specialiștilor, selectarea corpului profesoral-didactic etc. Într-un cuvânt, și-au început activitatea de la zero, confruntându-se cu un șir de probleme: baza tehnico-materială, care, practic, nu exista, literatură didactică, manuale. În acest sens, aportul lui Paul Bran a fost decisiv, având pe atunci relații de colaborare cu ASE din București. A reușit să obțină sprijinul acestei instituții în asigurarea ASEM cu literatură, manuale etc.

Pe parcursul a patru ani, cât profesorul Paul Bran a deținut funcția de rector, această instituție, care a apărut pe loc gol, a devenit cea mai importantă instituție de învățământ superior în domeniul economiei și al pregătirii specialiștilor. Mă bucur că în acești ani ASEM încearcă să-și mențină rolul care a fost pus încă la început, în ceea ce privește pregătirea specialiștilor. De asemenea, în această perioadă a apărut o pleiadă de specialiști tineri în domeniile enumerate. Cu atât mai mult, majoritatea acestora s-au încadrat în sectorul real al economiei, în sistemul finanțelor publice, în cel bancar, de asigurări etc. Unii chiar au obținut funcții decizionale, inclusiv în administrația publică centrală și locală.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante realizări ale ASEM în cei 15 ani de la fondare.

Vreau să mă refer și la rolul profesorului Paul Bran la Chișinău, în cei patru ani cât a activat aici. În afară de faptul că era preocupat de punerea pe roate a acestei instituții noi, dânsul era vicepreședinte al Consiliului Economic Suprem de pe lângă primul ministru și participa nemijlocit la dezbaterile din cadrul examinării problemelor ce țin de reformă, a conlucrat cu Comitetul pentru reforme care exista atunci în cadrul Guvernului. Fiind condus de dl Gheorghe Efros, a acordat un sprijin enorm la elaborarea legislației, diverselor acte normative, regulamente etc. Era un început de cale absolut necunoscut pentru noi.

Un rol deosebit l-a avut la crearea Băncii Naționale a Moldovei, la elaborarea conceptului monedei naționale și a conceptului de punere în circulație a acesteia. Cred că participarea lui a fost decisivă în elaborarea acestor concepte și la pregătirea de punere în circulație a monedei noastre naționale. E regretabil că, deși la 1 iulie 1992 noi deja eram pregătiți pentru a pune în circulație leul moldovenesc și moneda noastră era imprimată în Franța, în comparație cu alte state, care au pornit ca și noi, de la zero, după declararea independenței din sistemul vechi (Ucraina, Belarus, Țările Baltice), Guvernul care a venit după 1992 a amânat punerea în circulație a monedei, ceea ce, în viziunea mea, ne-a adus pierderi enorme: continua să circule rubla rusească (până în noiembrie 1993). A pierdut mult populația, era o inflație enormă, s-a produs deprecierea monedei etc. În noiembrie 1993, când, în sfârșit, a fost pusă în circulație moneda națională, a fost provocată pierderea depozitelor populației în bănci. Insuficiențele acestor „stopări” pot fi enumerate la nesfârșit.

În toți acești ani, inclusiv în acea perioadă, până în 1994, când profesorul Paul Bran s-a aflat la Chișinău, eram în relații deosebite cu rectoratul ASEM și cu întreaga instituție. Timp de câțiva ani am susținut și prelegeri, în măsura în care puteam să transmit cunoștințele și experiența pe care le aveam. După plecarea de la Chișinău a profesorului sunt sigur că dânsul nu a rămas indiferent, chiar în pofida faptului că cei de la guvernare s-au comportat, în 1994, inuman cu profesorul de la București. A rămas alături de Republica Moldova, de

această instituție pe care a creat-o. A lăsat la Chișinău foarte mulți adepți, prieteni, discipoli.

În toți acești ani, practic, nu-mi aduc aminte să fi fost vreun caz ca Paul Bran să fie la Chișinău sau aflat deja la București, în calitate de rector al ASE București (două mandate), să nu ne fi întâlnit. Am fost prieteni, m-a convins foarte repede să devin adept al ideii sale de a înființa ASEM. Mi s-a întipărit în memorie stilul său de lucru. Noi eram obișnuiți că rectorul este inaccesibil pentru noi. Paul Bran era simplu, modest. Ușa biroului său era în permanență deschisă pentru profesori și studenți, masa îi era plină de manuale, literatură. Cu orice ocazie, când pleca la București, revenea cu literatură. Deși mulți pe atunci, inclusiv deputați, încercau să facă bișniță, el avea numai un gând, un scop: să aducă aici, la Chișinău, carte nouă, modernă, ceea ce a și reușit cu succes.

Uneori chiar simțeam nevoia de a vorbi cu cineva despre problemele pe care le aveam în funcția de prim-ministru, dar și ulterior, când am plecat de la Guvern, știam că pot discuta cu profesorul Paul Bran, fie că era la Chișinău, fie că plecase deja la București. A fost nu numai consilier, dar și un sfetnic, un pedagog extraordinar.

- Cum poate fi apreciată situația actuală din economia Moldovei? Se putea prevedea așa ceva la începutul anilor '90?

- Desigur, atunci, la începutul anilor '90 ai secolului precedent, noi, cei care am fost în echipa care a început crearea acestui stat, am dat start promovării reformelor. Ne imaginam viitorul în cu totul alte culori, deși profesorul Paul Bran ne-a atenționat asupra problemelor cu care urma să ne confruntăm. Ne-a spus că perioada de tranziție va dura, dar, totuși, speram că peste cinci-zece ani vom reuși să le facem pe toate, să le aranjăm pe toate la locul lor. La baza conceptului reformei stătea liberalismul în economie. De aici porneau toate lucrurile. Energia, gândurile, scopurile, necesitățile societății. Membrii societății trebuia să le creăm astfel de condiții ca ei să se implice în activitatea economică. Numai astfel puteam cerceta potențialul de care dispuneam la acel moment. Cetățenii își doreau să trăiască mai bine, iar pentru aceasta era nevoie de eforturi mintale, fizice, organizatorice. Iar statul este obligat

să creeze mediul favorabil pentru ca cetățenii să aibă posibilitatea să se manifeste, să se realizeze.

După 1992, la noi politica a luat-o pe alt drum. Se declarau reforme, în realitate însă acestea erau stopate, ceea ce a cauzat pierderea cadenței. Lucrurile trebuie realizate la timp. Dacă nu, se ratează șanse care, mai târziu, sau te costă mai mult să realizezi ceea ce ți-ai propus, sau ideile rămân irealizabile. Ceea ce la noi, într-o mare măsură, s-a întâmplat în toți acești ani.

Partea activă a societății dorea să se realizeze, să obțină un nivel mai înalt de bunăstare materială, dar condițiile nu erau create. Astfel, această parte a populației a căutat ieșire din situație și a găsit plecarea peste hotare.

Dacă în ultimii ani situația din economie a devenit oarecum puțin mai pozitivă, s-a înregistrat o anumită creștere economică, acestea se datorează realizărilor din anii precedenți, adică temeliei puse la început. În plus, acești cetățeni plecați peste hotare - de la 500 de mii până la un milion de persoane - „îmbogățesc” statul nostru cu un miliard de dolari anual (cifră recunoscută oficial). Problema e că pentru a atinge o creștere economică acceptabilă și constantă, este necesară realizarea unor lucruri mult mai importante și mai complicate. La noi, până în prezent, nu s-a revenit la conceptul reformei de liberalism în economie, la crearea condițiilor egale pentru toți cei care participă în această economie, neadmiterea monopolismului unui grup asupra economiei. Nu s-a reușit rezolvarea problemei birocrației, care creează piedici enorme. Se încearcă, desigur, niște lucruri, dar sunt neesențiale, nu sunt atât de radicale încât să permită o deschidere. Mai e și problema corupției și, cu regret, nu sunt sesizabile măsurile de combatere a acesteia. Climatul investițional, sistemul judiciar etc. - toate acestea afectează economia. Nu este creată infrastructura investițională. Bani care vin din exterior, merg în consum, în depozite bancare și în investiții în imobil. Nu există instituțiile respective care ar acumula aceste mijloace și le-ar direcționa în investiții, în sectorul real al economiei. Nu există piața de capital. În toți acești ani nu s-au depus eforturi pentru diversificarea piețelor pentru produsele moldovenești.

Astfel, suntem dependenți de piața din Rusia, iar acolo politica e în capul mesei.

Ca cetățean al Republicii Moldova, aș dori să se realizeze ceea ce se declară: apropierea de UE, integrarea, dar toate acestea sunt foarte complicate. Aș spune chiar că e dăunător să vorbim atât de mult despre integrarea în Uniunea Europeană, atâta timp cât nu se face nimic concret în acest sens. Lumea vede că nu facem progrese și nu mai ia în serios declarațiile noastre.

- Dle Muravschi, Vă rugăm foarte mult, în încheiere, să adresați un mesaj de felicitare tuturor economiștilor din Republica Moldova, și în special profesorilor și studenților de la Academia de Studii Economice din Moldova, cu prilejul Zilei Economistului și al aniversării a 15-a de la fondarea ASEM.

- Profit de ocazie, ca să adresez sincere felicitări tuturor economiștilor din Republica Moldova la această sărbătoare, precum și la cei 15 ani de independență. Mă bucur că mulți din cei care și-au făcut studiile la ASEM s-au încadrat în economia națională, în sectorul real al acesteia. Consider că aportul economiștilor este foarte mare în promovarea reformelor, la realizarea unor obiective importante pentru țara noastră. Le doresc tuturor sănătate, succese, iar corpului profesoral-didactic și studenților de la ASEM le urez succese. În acest context vreau să-l citez pe profesorul Paul Bran: „De ei, de acești profesori și studenți, depinde viitorul Republicii Moldova”.

REVISTA PREOCUPĂRI ECONOMICE ȘI FINANCIARE⁹

Paul BRAN

În anii 1938-39, studenții fostei Academii de Înalte Studii Comerciale și Industriale ne-au precedat în munca de elaborare a unei reviste studențești, editând, cu apariție lunară, revista „Preocupări economice și financiare”.

⁹ PUBLICAT IN: *Forum Academiae*. 1968, nr. 3, p. 10.

Revista lor a trăit permanent evenimentele din viața studenților și a facultății, redând în paginile sale expresia lor scrisă.

La aniversarea a 25 de ani de la începutul cursurilor în AISCI, revista interpretează dorința matură a studenților: „...ca studenți ai acestei facultăți, luăm parte cu întreg sufletul la această sărbătoare și urăm continuarea drumului strălucit de până acum și ridicarea acestei instituții la o importanță și mai mare, pentru îndeplinirea rolului reclamat de însăși dezvoltarea viitoare a vieții economice românești” (1 noiembrie 1938).

Sumarul revistei cuprindea referiri la problemele studențești („Sfârșit de an universitar”, „Reflexul deficienței științelor economice în sfera studențească”, „Institutul de studii și educație muncitorească și studenții Academiei Comerciale” etc.) la problemele economice interne („Femeia în producție”, „Tendențe în agricultura românească”, analiza bilanțului diferitelor întreprinderi etc.) și la probleme economice internaționale sau generale („Expansionismul contemporan”, „Cauzele economice ale războaielor”).

Revista realiza prezentarea unor cărți și reviste de specialitate apărute în țară și străinătate, precum și informarea curentă despre probleme economice sau studențești.

În această muncă de editare, colectivul de redacție a reușit să aducă în mâna cititorilor materiale cuprinzând idei marxist-leniniste, sau care luau atitudine față de politica guvernelor și partidelor de atunci.

Revista a beneficiat, în comitetul de conducere de prezența unor studenți angajați în lupta condusă de Partidul Comunist, printre ei fiind și Manea Mănescu, Mihai Fașeganu.

Cu timiditatea începutului, revista „Forum Academiae” încearcă o reluare a tradiției studenților economiști, făcându-se ecoul lor, acum, când școala economică superioară a sărbătorit 30 de ani de la absolvirea primei generații de economiști.

TOM JONES SE DESTĂINUIE¹⁰

Paul BRAN

După ce a repurtat un imens succes în cele două recitaluri extraordinare pe care le-a susținut la Paris, Tom Jones a dat un interviu unei reviste pariziene de mare tiraj, din care dăm următoarele extrase:

- *Vă considerați un cântăreț sentimental?*

- Ca să fiu cinstit, vă spun că sunt de la natură un cântăreț de „rock” și „rhythm and blues”. Cel care m-a sfătuit să cânt și melodii lirice a fost impresarul meu Colin Berlin. Totuși, în prezent am ajuns la un compromis, interpretând pe scenă ori de câte ori cânt și câteva bucăți foarte ritmate pentru satisfacția mea personală.

- *Care sunt distracțiile Dvs. preferate?*

- Îmi plac mult plimbările la iarbă verde împreună cu familia, întâlnirile cu vechi prieteni din copilărie, mai ales dacă se termină cu un trabuc bun. Am o mare pasiune pentru tot felul de curse indiferent dacă ele sunt de ogari, de cai, sau de automobile.

- *Ați accepta să apăreți pe scenă împreună cu o altă vedetă franceză masculină?*

- Nu. Căci de felul meu nu cânt niciodată pe scenă alături de un alt cântăreț fie el englez, francez sau american. În schimb, voi accepta cu multă plăcere un spectacol sau un turneu cu o cântăreață ca Mireille Mathieu, pe care o apreciez mult.

- *Dacă vreți, să ne prezentați un clasament personal al șlagărelor.*

- Cu plăcere:

1. One, two, three, O’Leary (Des O’Connor);
2. Ain’t got no, I got life (Nina Simone);
3. Son of a preacher man (Dusty Sprienfield);
4. Eloise (Barry Ryan).

- *Ce părere aveți despre Engelbert Humperdinck?*

- Este o întrebare care mi se pune adesea. Căci, de multe ori noi suntem alăturați în mintea ascultătorilor, mai ales că avem și același

¹⁰ *Forum Academiae*. 1968, nr. 3, p. 13.

producător. Engelbert este și va fi pentru mine un foarte bun prieten și un mare interpret. Sunt încântat întotdeauna de succesul lui. Cred, însă, că stilurile noastre sunt foarte diferite. Engelbert este, înainte de toate, un cântăreț liric.

- *Ce îmbrăcăminte detestați cel mai mult?*

- Aceea în care nu mă simt bine. Nu-mi place, de exemplu, cravata, pe care o părăsesc, în general foarte repede pe scenă.

- *Care credeți că este cea mai bună formație de muzică „Beat” actuală?*

- Nu voi da dovadă de prea multă originalitate spunând că ea este „The Beatles”. Dar asta-i realitatea: talentul lor de interpreți și de compozitori mi se pare inepuizabil.

- *Puteți să vă caracterizați în mai puțin de 20 de cuvinte?*

- Sunt un tip simplu, ca toată lumea, mulțumit de a fi celebru, cu consecințele ce decurg din acest lucru.

CLUBUL POP¹¹

Mihai VĂLEANU

În ultima vreme, studenții Academiei sunt atrași de afișe, de data aceasta originale, prin care sunt invitați să ia parte la programele „POP-CLUB”-ului.

Inaugurat în urmă cu peste o lună în modernul Club al ASE., „POP-CLUB”-ul a reușit să atragă deja atenția multor iubitori de muzică ușoară din rândul studenților bucureșteni: politehniști, de la Universitate, Construcții etc. Invitații noștri de la alte institute și-au exprimat mulțumirea față de organizarea serilor din cadrul „POP-CLUB”-ului, de atmosfera tinerească ce domnește aici.

La bunul mers al „POP-CLUB”-ului și-a adus în mare parte contribuția studentul Mera Brutus, președintele clubului, care a pus mult suflet în elucidarea unor dificile probleme, aparent simple, cum ar fi: asigurarea regularității întâlnirilor, pregătirea benzilor de magnetofon, alcătuirea afișelor și a „TOP”-ului.

Câteva cuvinte în legătură ou acest TOP. Pe baza legitimațiilor de intrare, fiecare membru al clubului are posibilitatea să desemneze o listă cu cele mai bune melodii, listă selectată dintre melodiile prezentate în seara respectivă sau în cele precedente.

De menționat că se prezintă cele mai noi melodii, ajunse șlagăre pe arena internațională și chiar melodii valoroase, mai puțin cunoscute. În urma comparării rezultatelor se obține în final „TOP”-ul săptămânal al „POP-CLUB”-ului. În „TOP” sunt incluse și melodii românești din repertoriul formațiilor „BEAT” studentești. Astfel, melodia timișorenilor „PHOENIX”, „Și totuși sunt ca voi” s-a bucurat de un succes bine meritat. Pentru îmbogățirea cunoștințelor muzicale, se prezintă săptămânal o serie de „curente” noi în muzica „POP”, atât din punct de vedere teoretic cât și cu exemplificările respective. Ar fi bine însă ca mai multe programe să fie susținute „pe viu”. E adevărat că până acum studenții Mihai Munteanu și Mircea Florian au prezentat programe reușite de

¹¹ PUBLICAT IN: *Forum Academiae*.1968, nr. 3, p. 18.

„folk-song”. Însă numai cu acest gen muzical nu se poate acoperi aria vastă a variatelor preferințe muzicale. Ca o sugestie propunem ca alături de formația institutului nostru „ORION” să mai fie invitate și alte formații studențești bucureștene ca: „SIDERAL”, „MONDIAL”, „OLMPIC 64” etc.

Această scurtă vizită acasă la „POP-CLUB” a dovedit încă o dată că pot fi reuniți, cu o bună organizare și cu un program plăcut într-un cadru civilizată în același timp, studenții dornici de a-și petrece timpul liber împreună.

Forum Academiae.1968, nr. 3,

COLECTIVUL DE REDACȚIE: Red. șef M. CIOMARA; Red. șef adj. E. MAHEA; Secretar de redacție M. BIJI; Redactori: O. ZAHARIA, G. DALACU, N. TEODORESCU; Asistenți: I. SIMON, **P. BRAN**; Prezentare grafică S. TOMA.

REFLECȚII ASUPRA OPEREI LUI PAUL BRAN

ECONOMICA VALORII – PIATRA DE HOTAR A CERCETĂRILOR PROFESORULUI PAUL BRAN *Element de noutate pentru generațiile viitoare*

Florina BRAN, prof. univ., dr.
Carmen Valentina RĂDULESCU, conf. univ., dr.
Dumitru Alexandru BODISLAV, conf. univ., dr.
ASE București

Profesorul Paul Bran a oferit Școlii Economice Românești prilejul de a crește în mijlocul transferului dintre economia tradițională și economia modernă prin perceperea funcționalității capitalului uman, natural și financiar, implicat și prin conturarea complexă multifacetată a economiei valorii, coroborată cu sistemul generat de legile negentropiei care au fost inițial evidențiate de către Georgescu-Roegen.

Dacă am descrie în trei cuvinte esența prezentei cărți, tipărită și reconfigurată pe parcursul edițiilor analizate, acestea ar fi cu siguranță *fundamentarea economiei politice*. Dacă am utiliza doar patru cuvinte, acestea ar fi *economia ca știință socială*. Pe scurt, teoria șlefuită de profesorul Bran se referă la schimbarea granițelor dintre cele economice și cele neeconomice, toate stabilite într-un context metodologic. Conceptul se ocupă de procesul prin care economia politică a devenit economie, prin desocializarea și dehistoricizarea științei păguboase și modul în care aceasta a anunțat separarea economiei de celelalte științe sociale la începutul secolului al XX-lea.

În parte, dezvoltarea menționată se explică prin identificarea a două mari schisme în gândirea economică, care au constituit un rol decisiv în acest proces. Prima este schisma dintre metodele abstracte/deductive și cele inductive/istorice, care reprezintă un conținut diacronic. Deși procesul a început în economia politică clasică, odată cu primele derapaje dintre Ricardo și Malthus, acesta s-a întrerupt în perioada de timp de până la cel de-al Doilea Război Mondial, atingând un punct culminant în anii '80 ai secolului precedent

cu faimosul Methodenstreit, între marginalismul lui Carl Menger și liderul Școlii Istorice Germane, Gustav Schmoller. Cea de-a doua sciziune există în primul rând în trecerea de la economia politică clasică la economia neoclasică, prin revoluția marginalistă, și are un conținut atât metodologic, cât și substanțial.

Toți scriitorii clasici au creat într-o perioadă în care economia politică era unica știință socială identificabilă, aceasta urmând să fie fragmentată mult mai tardiv. Ca atare, cei mai mulți au reușit să se extindă liber între elementele economice și cele non-economice, să încorporeze socialul și psihologia în analizele lor și să treacă de la narațiunea istorică la discursul teoretic fără scuze. Într-adevăr, pentru majoritatea scriitorilor clasici, în special pentru Smith, Mill și Marx, economia politică era percepută ca o știință socială unificată, mai degrabă decât ca o simplă știință a economiei, iar aici profesorul Bran evaluează *Paradigma valorii* prin analiza în ceea ce constă calitatea de om de știință și expresivitatea acestuia prin evoluții precum conceptul automobilului social, în care creatorul de valoare este un motor, acesta reprezentând economicul în relație cu celelalte piese ale autovehiculului, care constituie societatea.

Această stare de lucruri s-a schimbat drastic în timpul și după revoluția marginalistă și trecerea ulterioară de la economia politică (clasică) la economia (neoclasică), deși marginalismul nu a semnalat sfârșitul încercărilor de a menține relația dintre economic și non-economic în viață. Totuși, astfel de încercări au fost nevoite să găsească refugiu din ce în ce mai mult în școli alternative de gândire, cum ar fi Școlile istorice germane și britanice, instituționalismul american sau Școala austriacă, a căror activitate a membrilor era în principiu non-marginalistă și cu caracter interdisciplinar, sau în eforturile scriitorilor individuali precum Weber și Schumpeter, fiecare dintre ei subliniind multi-disciplinaritatea, deși cu diferite accente. Rezultatul final al acestor procese a fost instituirea ortodoxiei neoclase, ca școală dominantă a gândirii în economie, și separarea concomitentă a economiei de alte științe sociale, în special istoria economică și sociologia. În cadrul economiei, acest proces a fost completat prin două evoluții paralele: revoluția keynesiană din anii '30 ai secolului

precedent și continuarea matematizării și formalizării economiei mainstream în urma evoluțiilor din microeconomie și teoria echilibrului general.

Apoi chintesența prezentului volum constă în corelația dintre teoria economică și cea socială și istorică, toate atașate unui context metodologic. Ambiguitatea considerabilă este implicată aici în mod obligatoriu, cu excepția cazului în care „economia” este percepută în termeni extrem de restrânși și specifici. Dacă este pur și simplu studiul ofertei și al cererii în cadrul factorilor de proximitate, definiți de ortodoxia economică (cum ar fi preferințele date, tehnologia și dotările), atunci nu pare să fie lipsă de precizie. „Neeconomicul” ar fi pur și simplu altceva și ar fi considerat ca unul exogen sau, mai probabil, irelevant. În acest caz, conceptul teoretic ar fi succint și s-ar limita la studiul, ca o mare parte din economia contemporană, relației dintre variabile exogene și endogene.

Sculptură în bronz „Nota Bene!” (Havuzul cunoștințelor), ASEM

Cu toate acestea, aspectele nu sunt atât de simple din mai multe motive. În primul rând, teoria economică, constituită în prezent, este

excepția, mai degrabă decât regula, în ceea ce privește istoria gândirii economice. Datorită modului în care se gestionează, relația dintre economic și neeconomic este atât recentă, cât și într-o perspectivă mai extinsă. În acest sens, afirmăm că *Economica valorii* poate fi considerată o lucrare actuală chiar și la aproape trei decenii de la apariție. Anterior, relația și granițele dintre elementele antitetice au fost foarte diferite. Acest lucru se datorează faptului că, respectiv, conținutul social și istoric al teoriei economice, simbolizat în special în terminologia „economiei politice”, a fost substanțial și, adesea, explicit. Însă ar trebui să clarificăm ce înțelegem prin aceasta, deoarece este ceva care se afirmă mai des în critica ortodoxiei, decât se explică. Practic, opiniile profesorului Bran, agregate în volumul *Economica valorii*, ne oferă o perspectivă și o introducere calitativă asupra ceea ce înseamnă economia politică modernă.

Prin conținutul social, ne referim la măsura în care natura societății sau a societăților în cauză influențează conștient sau inconștient conceptele economice desfășurate. În mod necesar, un astfel de conținut social al teoriei economice își delimitează domeniul de aplicare pentru anumite societăți, pentru care concepțiile teoriei sunt adecvate (specificitate istorică). Astfel, de exemplu, modul în care construim și utilizăm noțiunea de capital va avea o influență asupra relevanței sale pentru economiile capitaliste ca atare sau nu, dacă aceasta este complet nepotrivită.

Conținutul istoric al teoriei (economice) este strâns legat de social, iar cele două ar putea fi utilizate în mod interschimbabil. Însă „istoricul” include problema modului în care specificul trecutului afectează analiza. Aceste conundruri definitorii nu trebuie să ne rețină mai departe și, probabil, nu oferă economiei puțină substanță nouă. Cu toate acestea, pentru economie, ca disciplină, a devenit obișnuit să se accepte în mod critic concepte de analiză și să nu se interogheze conținutul lor istoric și social. S-a acordat puțină atenție problemei de ce ar trebui să existe schimbări în conținutul analitic, de la monetarism la keynesianism și din nou, de exemplu. Într-adevăr, ca disciplină, economia tinde să fie independentă de influența externă. Aceste elemente se regăsesc în capitolul dedicat *Căutării valorii*, pornind de la

păcatul inițial, conturat de filozofii Greciei Antice, până la analiza ricardiană, discutată pe larg în cele ce urmează.

Prin urmare, este important să se reamintească economiștilor contemporani nouă că acest lucru nu a fost întotdeauna adevărat pentru disciplina lor și că anume conținutul social și istoric al ceea ce fac (sau nu fac) acum merită atenție critică prin prisma trecutului. Aceasta se întâmplă mai ales din două motive. Pe de o parte, în metodele și aparatul său tehnic, economia a devenit asocială și ahistorică, în sensul implementării unor categorii universale fără referire la timp, loc sau context - așa este natura categoriilor de analiză precum funcțiile de producție și utilitate. Mai mult, trecerea intelectuală la aceste categorii universale este una de acceptare calificată, dacă nu chiar de rezistență totală. Rezervele rezultate față de ceea ce economia devenea - sau mai ales de către cei care o impulsionează - au fost neglijate prea mult și trebuie restaurate în atenția noastră. O analiză extinsă, dar concisă a acestor elemente se regăsește în relatările profesorului Bran privind studiul producției din perspectiva lui Ricardo, Smith și Kuhn.

Aceasta implică o discuție a problemelor care au fost neglijate de economia de masă actuală. Astăzi discuția despre metodologia economică aparține unui domeniu de studiu separat de economia în sine, mai potrivită filozofiei științei. Drept urmare, economiștii de astăzi nu numai că desfășoară o metodă sau metode discreditate, nu în ultimul rând de științele naturale pe care încearcă să le imite, dar se dovedesc, de asemenea, incapabili să perceapă termenii sub care se discută astfel de probleme metodologice.

Volumul de față reprezintă o analiză critică a celor studiate anterior. Obiectivul său variază în funcție de modul în care relația dintre economie și non-economie a evoluat de-a lungul timpului atât ca amploare, cât și conținut și prezintă concepte privind valoarea metodelor în care economia a tratat istoricul, socialul și metodologicul.

Cele relevate *supra* sunt sarcini ambițioase, dar - oricât de bine și de plenar le-am percepe - merită o atenție sporită. Subiectele tratate în prezentul volum sunt, prin excepție, moderne. În acest sens, lucrarea umple un decalaj imens în literatura de specialitate relevantă a marilor

economiști români. Aceasta nu se datorează faptului că problema centrală a relației dintre economie, social și istoric a fost stabilită în mod explicit și pe deplin în ceea ce privește ortodoxia. Dimpotrivă, după cum afirma Solow (1986), „*teoria economică nu învață nimic din istoria economică*”. Este discutabil faptul că majoritatea economiștilor universitari de astăzi, în special generațiile tinere, nu știu că ar putea exista o problemă cu privire la contribuția adecvată care trebuie să corespundă eforturilor istorice sau sociale. Pentru majoritatea, chiar și încercarea de a explica problema este inutilă. Există un sens în care, în timp ce economia reflectă profund procesele istorice și sociale atât din punct de vedere material, cât și din punct de vedere ideologic, este în mod fericit ignorantă față de acestea și dorește să rămână așa. Prezenta lucrare contribuie la redresarea acestui echilibru și ne oferă o perspectivă asupra analizei Capitalului nu doar din iscusința inițială a lui Marx, ci și din conceptul de creație al matricei disciplinare a lui Kuhn.

Acest lucru indică unele caracteristici remarcabile ale economiei ca disciplină care o diferențiază ca fiind nu numai separată, ci și străină de celelalte științe sociale. În primul rând - pentru că, în caz contrar, ignorarea istoricului și socialului nu ar putea fi greu susținută -, economia este total intolerantă la alte abordări decât propriul mainstream. Economia este dominată de abordarea neoclasică, predată aproape exclusiv ca standard, și adesea fără referire fie la critici irefutabile, fie la abordări alternative care, cel mult, se agață de supraviețuirea asupra marjelor sale. Monoeconomia este identificată în mod evolutiv sub forma teoriei valorii muncii sau ca subiect al americanizării. Omogenitatea gândirii și abordării în cadrul disciplinei a fost profundă încă în cel de-al Doilea Război Mondial, dar s-a intensificat și în ultimele patru decenii. În mod paradoxal, în Marea Britanie, heterodoxia în economie se situează din ce în ce mai mult în școlile în creștere ale managementului, studiilor de afaceri, marketingului și contabilității. Bastioanele anterioare ale economiei ortodoxe, ca ofertă și cerere, ale firmei și ale consumatorului, au fost mult mai deschise la considerente economice înrădăcinate într-o abordare mai completă decât economia în sine și constă atât în metoda, cât și prin încorporarea perspectivelor altor științe sociale și istorice.

Chiar și contabilitatea a început să recunoască faptul că, respectiv, calculul economic este o construcție socială ca răspuns la practicile materiale și ideologice.

O a doua caracteristică fundamentală a economiei care îi permite să ignoreze (problema) istoricului și socialului este metoda ei. Și-a consolidat angajamentul față de falsificabilitate (sau de a coagula coerența cu dovezile empirice prin metode statistice), la deducerea axiomatică de la presupunerile abstracte la individualismul metodologic de tip special (maximizarea utilității) și la echilibru (și eficiență), ca un concept organizator. Este un punct important dacă aceste principii sunt mai respectate selectiv pentru comoditate în practica economiei mainstream și dacă sunt compatibile între ele. Oricum ar fi, înțelepciunea convențională despre propriile sale principii și practici tind să prevaleze fără îndoială, în ciuda dezbaterilor asupra metodologiei din ultimele decenii (cu atât mai puțin cele care există de ceva timp), care demult au demonstrat că aceste căi sunt invalide, elemente regăsite în studiile lui Stanley Jevons, Leon Walras și Carl Menger. Drept urmare, economia a fost marcată de o dependență aproape exclusivă, cel puțin în principiu, de formalismul matematic abstract, asociat cu testarea statistică sau estimarea împotriva probelor oferite. Orice element din cadrul disciplinei, care nu se conformează acestor alegeri devenite canoane, este respins ca lipsit de știință și rigoare (cu aceeași atitudine care a fost adoptată imperios față de alte științe sociale).

Așadar, primele două părți ale acestui volum stabilesc faptul că economia nu a fost întotdeauna așa. Economia politică clasică, de dinainte de Adam Smith, a avut un simț profund al istoricului și socialului și a încorporat conștient acest lucru atât în conceptele sale, cât și în teoria sa. Nu numai că Adam Smith a fost un mare virtuoz în îmbinarea economică cu cea filosofică, cea psihologică, cea socială și cea istorică, dar în Avuția sa a națiunilor se poate identifica baza celor mai multe dezvoltări ulterioare ale teoriei economice legate de aceste probleme. Deducția și narațiunea istorică au fost combinate cu moduri de raționament individualiste și colective, uneori într-un mod dinamic, altele într-o analiză statică comparativă a economiei capitaliste.

Pe de altă parte, în ciuda presupusei lor aderări comune la teoria muncii valorii, Ricardo și Marx se aflau la extremele opuse în conținutul istoric al economiei lor. Ricardo a fost un pionier în metoda deductivă în economie, încercând să explice categoriile capitalismului prin teoria muncii valorii. În schimb, Marx percepea teoria muncii valorii în termeni de concepte care corespundeau în mod conștient condițiilor materiale și organizării economiei capitaliste în sine, iar aceste elemente au fost clarificate profesorilor înclinați spre ramura științelor sociale și economice de cercetările efectuate de profesorul Paul Bran.

Diferențele dintre Ricardo și Marx au fost reflectate în parte, dar nu au putut fi reduse, o diferență în accentul pe deductiv, spre deosebire de metoda inductivă. Cu toate acestea, marxismul și deductivismul lui Ricardo au condus la apariția unor școli alternative de gândire în sprijinul sau la reacționarea împotriva metodei respective. Cea mai proeminentă reacție timpurie împotriva lui Ricardo, predatând, dar care a supraviețuit dincolo de revoluția marginalistă, a fost oferită de Școala istorică germană, cu accentul său pe studiul istoric. Meritele relative ale inducției și deducției au fost puternic dezbătute pe un front mai extins peste pozițiile adoptate în Methodenstreit, punând în lumină o controversă de lungă durată. În special, în contextul deductivismului lui Ricardo și, ulterior, axiomaticii marginalismului, atenția s-a concentrat pe măsura în care teoria universală și cea abstractă ar putea predomina independent de culturile, de națiunile și tradițiile economiilor luate în considerare, aceste elemente fiind conturate în antiteză față de rolul negativ purtat de Newton prin faptul că a testat principiile fizice și a oferit o bază de negație a principiilor economiștilor contemporani, oferindu-le o metodă de lucru și cercetare evoluționistă. Toate aceste elemente sunt conturate de către profesorul Bran în analiza chimiei ca fundament al vieții (nu doar economice), respectiv analiza deziluziei unei reacții chimice și a proceselor care reprezintă viața și evoluția mediului înconjurător.

Într-o ilustrare a istoriei subiectului, elaborată de învingători, trebuie adăugat faptul că marginalii și deductivismul au câștigat dezbaterea, defectul fatal din Școala Istorică fiind lipsa teoriei. Într-adevăr, cel puțin din anii '70 ai secolului al XIX-lea până în anii '50 ai

secolului al XX-lea, economia marginalistă a continuat să fie marcată de eșecul ei de a-i învinge pe cei dedicați istoricului și socialului, ca parte a economiei, dar din ce în ce mai frecvent ca adjuvant al economiei bazate pe consum, element identificat în procesele transformătionale din fizică și chimie, iar exprimarea lor funcțională fiind efectuată strict în termeni economici, întrucât revoluția marginalistă era atașată de un compromis intelectual imens. Pe de o parte, principiile sale analitice sunt universale, nu înrădăcinate istoric sau conceptual de timp, loc, activitate, stadiu de dezvoltare etc. Aceasta este natura apelului abstract la utilitate, funcția de producție și alte categorii care supraviețuiesc, în primul rând nemodificate, până în zilele noastre. Pe de altă parte, economia s-a detașat de celelalte științe sociale și și-a limitat subiectul la științele pieței. Astfel, istoria economică în sine reprezintă o descendență a economiei istorice a Școlilor istorice germane și britanice - a apărut ca o disciplină separată, ca reacție împotriva inadecvării conținutului istoric al marginalismului, iar profesorul Bran ne oferă o perspectivă introductivă în acest subiect prin analiza conceptului de Timpul lui Planck, ajungând la conceptualizarea *informației ca unealtă* și continuând cu analiza teoriilor evolutive ale lui Einstein și ale urmașilor direcți ai lui Newton, Faraday, Maxwell și Hertz. Aceste elemente sunt însumate în modelul explicativ-evolutiv care denotă faptul că evoluția actuală este dinspre fizică spre chimie, biologie, social și economie, ca relație de fine tuning al forțelor regăsite în sistemul de valori al vieții, societății și economiei.

Astfel, în mod paradoxal, unul dintre rezultatele revoluției marginaliste și confruntarea cu economia politică clasică și Metodrastrait a fost să limiteze sfera de aplicare a conceptelor sale universal aplicabile. În schimb, științele sociale au fost fragmentate în discipline separate. Acestea includ nu numai meritele relative ale inducției și deducției, ci și relația dintre disciplinele separate, natura și semnificația raționalității economice, individualismul *versus holism*, natura și originile capitalismului (modern), ca sistem economic și social.

Din acest moment este ușor de recunoscut modul în care astfel de preocupări au fost eliminate sau reduse la căi simpliste din jurul economiei neoclase principale. Printr-o privire retrospectivă, însă, nu

În ultimul rând, prin teoreticienii economici și sociali ai vremii, astfel de probleme trebuiau abordate ca parte a moștenirii lor intelectuale; nu este surprinzător faptul că nu a existat în niciun caz acordul universal sau răspunsul la diverse circuite logice implicate.

Componenta din lucrare care se axează pe *Proverbele și expresiile praxeologice* ne oferă o analiză clasică asupra percepției tuturor elementelor, parte din fluxul dintre forța naturii, societății și a consumului dinspre consum și dinspre producție, forța societății, naturii și producției. Indiferent de poziția față de ceea ce a fost considerat la momentul lor un marginalism mai puțin extrem (sau vechi marșalian), fiind extrem de inadecvat ca mijloc de abordare a problemelor economice, cu atât mult mai ample, cât mai pe deplin de la sine. Pe scurt, scriitorii care se implică la un nivel mai înalt decât domeniul, în care activează, pot fi citați ca reflecții ale tensiunilor intelectuale care traversează crearea și evoluția sistemului de științe sociale așa cum le cunoaștem astăzi. Ca atare, în fiecare caz, este întâlnit ocazional ca un punct de relevanță care oferă un înțeles despre cum și dacă au stat pe calea progresului economiei așa cum urma să devină sau să o propulseze în drumul său. Ca interdisciplinaritate a instituționalismului american, economia socială a lui Weber și Schumpeter, economia neo-austriacă a lui Hayek și Mises și scrierile sociologice ale lui Galbraith, Pareto și Parsons s-au orientat spre cea mai scurtă cale în ceea ce privește economia curentă. În acest context, Parsons a îmbinat conținutul și încrederea tehnică și disciplinară pentru a-și extinde domeniul de aplicare și a revendica istoricul și socialul care au fost exprimate ca o condiție pentru crearea sa în primul rând, elemente nuanțate metodic și eficient în analiza evoluționistă a conceptului de valoare și echilibrul generat față de entropie și vehiculul economic de legătură, munca.

Astfel, economia valorii a progresat prin neglijarea fundamentelor clasice, mai degrabă decât prin depășirea argumentelor adversarilor conceptului, generând o clasă superioară de analiză a societății și a modului de funcționare a economiei. Așadar, același lucru este valabil și pentru perioada de consolidare în urma revoluției marginaliste care a generat dezvoltarea prodigioasă a microeconomiei,

ca nucleu tehnic al economiei mainstream - și macroeconomiei (keynesiene), ca omologă a acesteia, cel puțin la început, în funcție de realitățile economice, în special în ceea ce privește funcționarea economiei în ansamblu, element identificat în viziunea profesorului Bran în cadrul părților a treia și a patra ale *Economicii valorii*. Aparatul formal, atașat teoriei ofertei și cererii, a avut un parcurs propriu, mai ales în dezvoltarea microeconomiei și în triumful său final, respectiv în preocupările mereu ezoterice ale teoriei echilibrului general și a mecanismului care o face funcțională și evolutivă, respectiv *economica valorii* și *valoarea*, ca element de bază și funcționalitate. Acceptând limitările domeniului său de aplicare, economia și-a consolidat metoda și teoria într-un aparat formabil și un nucleu de principii analitice din care chiar o disidență minimă - endogenitatea preferințelor, de exemplu - este inacceptabilă, cu excepția curiozității. Faptul respectiv este în ciuda lipsei transparente de realism pe care este construit prezentul aparat care, în concepția profesorului Bran, are la bază și simțământul de proprietate și de garantare a acestuia, element consolidat și de potențialul dat de evoluția biologică a speciei umane și a încercării acesteia de a înțelege și a explica lumea, mai ales prin circumstanțe fizice, dar și cu denaturarea societății prin punerea în valoare a ideilor lui Newton și umbrirea celor ale lui Aristotel.

Partea a patra oferă o perspectivă generalistă între entropie, productivitate, consum rațional de resurse și o analiză a durabilității/sustenabilității pe termen lung. Combinarea cunoștințelor pentru a identifica soluții pentru problemele din viața reală este destul de neobișnuită, deși majoritatea practicienilor ar putea dovedi cu ușurință că realitatea nu este divizată pe domenii științifice. Timp de secole, căutarea percepției lumii a condus cercetătorii la detalii extreme sau aceștia au fost impuși să simplifice diverse situații. Acest parcurs lung a devenit unul nesfârșit și scopul inițial al dezvoltării cunoștințelor - soluție pentru o viață mai bună și mai sigură - cu timpul a fost neglijat. Pentru desfășurarea oricărui proces tehnologic, sunt necesare structuri bazate pe un nivel ridicat de ordine, cum ar fi: instalații, muncitori calificați, management dedicat, intrări de materii prime, energie și apă, canale comerciale pentru produsele care urmează să fie comercializate,

măsuri de susținere pentru angajați (de exemplu, cazare, mese, plăți compensatorii etc.). Aceste structuri ordonate, care reprezintă subsisteme ale procesului general de evaluare a resurselor naturale, își pierd valoarea după ce procesul se uzează din diverse motive și devin inutile reprezentând forme de entropie. O astfel de transformare poate fi ilustrată cu ușurință referindu-ne la micile centre industriale dezvoltate în România în anii '60-'70 ai secolului precedent. Majoritatea acestor centre au intrat într-o epocă întunecată, care se confruntă cu închiderea aproape a întregii fabrici industriale și cu pierderea a mii de locuri de muncă într-o perioadă foarte scurtă de timp. De fapt, aproximativ 1 200 de întreprinderi au ieșit din peisajul economic din 1990. Acestea puteau fi salvate pe parcurs, dacă ar fi urmat principiile de funcționare ale entropiei. Acumularea de entropie nu este un proces care poate fi ignorat. Manifestările sale materiale, energetice și sociale generează costuri pentru a evita anumite influențe asupra sănătății și siguranței umane. De exemplu, pentru a stoca deșeurile, trebuie create depozite care ar fi gestionate în mod corespunzător, ca să fie evitată transformarea acestora în surse de poluare. Această gestionare necesită anumite cheltuieli, care trebuie să fie susținută de producătorii de deșuri sau de comunitatea în ansamblu. Chiar dacă pe termen scurt există externalități pozitive importante ale unui proces productiv, pe termen lung ar putea apărea o serie de externalități negative, iar eliminarea lor ține de responsabilitatea societății.

Raționalul activităților de cercetare și dezvoltare constă în principal pe îmbunătățirea productivității și creșterea profitului. Efectele noilor tehnologii asupra mediului sunt considerate benefice datorită concurenței cu alte tehnologii și datorită restricțiilor aplicate de legislația specifică a teritoriilor care dețin resursele. Conform profesorului Bran, activitățile de cercetare și dezvoltare ar putea modifica în mod semnificativ dimensiunea și tiparele acumulării de entropie și valoarea externalităților. Interacțiunea valorilor poate fi observată cu ușurință în bilanțurile de venituri-cheltuieli, care sunt principalele instrumente pentru fundamentarea unei investiții. Aplicând abordarea entropiei, bilanțul unei investiții ar trebui să ia în considerare externalitățile pe toată perioada manifestării lor, chiar dacă

această perioadă este mult mai lungă decât perioada proceselor productive. Costurile și beneficiile unei investiții trebuie comparate și includ cheltuielile sociale necesare după preluarea procesului productiv. Raportul dintre costuri și beneficii oferă indicații despre utilitatea publică a unei investiții, care ar trebui să fie comparată cu beneficiile private care vor fi obținute de investitori. Factorii de decizie vor identifica nivelul acceptabil pentru a lua în considerare toate costurile și beneficiile care vor apărea în perioada în care investiția va genera efecte externe. O astfel de abordare înseamnă a ține cont de săgeata timpului, de modificările calitative care vor apărea datorită acumulării de entropie.

Așadar, amploarea subiectului din acest volum este extinsă și cuprinde istoria gândirii și metodologiei economice pentru a identifica relația schimbătoare dintre economie, social și istoric. În mod necesar, acoperirea este neuniformă în profunzime și stil. Uneori, la o extremă, și mai des, textul se implică în mod explicit într-un cadru de lucru detaliat la nivelul surselor primare și secundare. În alte momente, și mai rar, discursul este mai informal și se concentrează pe argumente și relevanța lor pentru temele noastre, mai degrabă decât pe dovezi textuale extinse. Fiecare capitol este conceput să fie, mai mult sau mai puțin, un compromis în evitarea repetării nejustificate în acest scop. Există, de asemenea, incursiuni în elaborarea teoriei economice și a economiei politice, dar acestea sunt menținute la minimum (cu referire la conturi mai complete) și motivate mai mult prin ilustrarea argumentelor noastre cu privire la conținutul istoric și social al teoriei valorii, decât prin expunerea nefuncționalităților disparate. Autorul a avut grijă să clarifice toate sau majoritatea conceptelor utilizate, ținând cont de deficitul vast existent în formarea economiștilor moderni cu privire la problemele metodologice, la istoria gândirii economice, la alte științe sociale etc. Sperăm că astfel conceptul relevat va fi perceput mai ușor de cei neinițiați, fără a depune eforturi inutile cititorul mai versat.

Ținând cont de toate acestea, este extrem de dificil într-un astfel de proiect să-i satisfaci pe toți cei interesați, mai ales că profesorul Bran, în volumele sale dedicate *economiei valorii*, încearcă să

construiesc o imagine ideală despre ce înseamnă viața și evoluția din perspectiva dinamicii greu de stăpânit la nivel teoretic pentru cei neinițiați și cu un nivel ridicat de asimetrie informațională avută. În pofida celor mai bune eforturi, cei neinițiați pot concepe aceste argumente oarecum greu de urmat pentru a începe itinerarul științific, în timp ce alții (în special experții din domenii specifice) pot considera conceptualizarea economiei valorii ca un subiect stringent științific.

Analiza conceptului *economiei valorii* și a ciclului de lucrări dedicate acestuia, intitulat *Economica valorii*, a fost atât interesantă, revigorantă și fascinantă, cât și, în anumite privințe, una deprimantă. Acest lucru se datorează faptului că timpul în care au apărut lucrările respective apune și devine din ce în ce mai rar, comparativ cu modul în care Școala Economică Românească obișnuia să își facă simțită prezența, pe vremea unor alți economiști filozofi precum Virgil Madgearu. În primul rând, economiștii de astăzi sunt prinși în a-și perfecționa modelele și tehnicile din ce în ce mai ezoterice și formaliste, nu mai denotă niciun interes pentru ceea ce se află în afara modului lor de gândire și al domeniului de competență, inclusiv în istoria subiectului propriu și a metodelor utilizate, elemente contrazise de profesorul Bran în cadrul *Economicii valorii*, prin faptul că ne prezintă un concept analizat sub forma unei enciclopedii dedicate studiului pe domeniu. Așadar, ceea ce nu poate fi perceput prin instrumentele lor de ultimă generație (construirea modelelor, econometrie, teoria jocurilor etc.), este considerat în afara domeniului de interes al cercetărilor economiștilor și neglijat ca fiind fie neeconomic, fie non-științific și, de obicei, ambele denotă faptul că cercetătorii de astăzi sunt superficiali în a se dedica cauzei urmate.

Bibliografie

BRAN, P. *Economia valorii*. București: Editura Știința, 1991.

BRAN, P. *Economica valorii*. București: Editura Economică, 1995.

BRAN, P. *Economica valorii*. București: Editura ASE, 2003.

BRAN, F., MANEA, G., RĂDULESCU, C. V., IOAN, I. *Abordarea entropică a valorificării resurselor naturale. De la principii la strategie*. București: Editura Economică, 2013.

GEORGESCU-ROEGEN, N. *Legea entropiei și procesul economic*. București: Editura Politică, 1979.

SOLLOW, R. On the intergenerational allocation of natural resources. *The Scandinavian Journal of Economics*. 1986, vol. 88, nr. 1, pp. 141-149.

**CU CE NE POATE AJUTA ASTĂZI GÂNDIREA ECONOMICĂ
A PROFESORULUI PAUL BRAN ÎN PLIN PROCES DE CĂUTARE
DE NOI TEORII ȘI NOI OBIECTIVE ÎN ȘTIINȚA ȘI PRACTICA
ECONOMICĂ ȘI FINANCIAR-MONETARĂ?¹²**

Florina BRAN, prof. univ., dr.

ASE București

Ghenadie CIOBANU, dr., cercetător,

Universitatea ARTIFEX, București

Criza profundă prin care trecem astăzi cu toții atât la nivel global, cât și la nivel național, regional și de individ cere de la noi o revedere și a științei și școlii economice. Despre acest lucru nu odată am auzit și am citit și în lucrările dascălilor noștri. Un răspuns îl putem găsi în opera regretatului profesor Paul Bran. *ECONOMICA VALORII* – în care au fost puse bazele unei noi teorii privind valoarea, a unui nou mod de a privi valoarea, a mecanismului de obținere și de gestiune a acesteia, precum și întregul edificiu al organizării activității economice la nivel micro- și macroeconomic. Pe acest fundament se poate construi un model teoretic adecvat societății informaționale spre care se îndreaptă în prezent omenirea.

O altă lucrare de importanță pentru dezvoltarea mecanismului monetar este chiar așa și intitulată - *Mecanismul monetar*, editată pentru prima dată în 1984 la București, și reeditată la Chișinău în 1991

¹² BRAN, Florina, CIOBANU, Ghenadie. With what could Professor's Paul Bran Economic Thinking Help Us To-day, in Full Process of Search of New Theories and New Objectives in the Economic and Financial-Monetary Practice and Science? Scientific Papers (www.scientificpapers.org). *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*, 2012, Issue 6, December.

la editura Știința. Această lucrare este importantă prin abordarea conceptului de comunicare în economie și în sistemul monetar la nivel național și al mecanismelor monetare la nivel internațional.

De ce astăzi este nevoie să revedem operele profesorilor noștri?

A reușit oare totul să spună Domnia sa pentru școala și știința economică?

Noi ce urmează să facem, cum urmează să continuăm această gândire și s-o aplicăm în procesul de dezvoltare economică și de dezvoltare a școlii și științei economice?

Este bine cunoscută în mediul științific al școlii economice românești atât în România, cât și în Republica Moldova personalitatea distinsului profesor Paul Bran. A rămas cu o aceeași opinie și din partea mediului financiar-bancar, dar și cel corporativ.

Un loc aparte revine operei profesorului. Sunt bine cunoscute și bine apreciate lucrările publicate - Mecanismul monetar și Economica valorii.

În acest articol ne propunem să trecem în revistă o radiografiere a principalelor obiective urmărite și dezvoltate de Domnia sa în aceste lucrări. Bineînțeles, că opera profesorului în timp trebuie analizată mult mai minuțios, respectiv într-un singur articol nu vom putea reda toate subtilitățile urmărite de Domnia sa cu multă minuțiozitate.

Ne propunem să trecem în revistă:

I. Gândirea sistemică a teoriei mecanismului monetar actual la nivel național și internațional în viziunea profesorului Paul Bran

1. Procesele de comunicare în economie

- Procesele de comunicare în legătură cu valoarea;
- Elementele de bază ale procesului comunicativ prin bani;
- Procesul comunicativ prin bani.

În opinia autorului¹³ „Mecanismul monetar al unei economii sau al economiei mondiale reflectă în principiile, metodele și instrumentele sale specificul relațiilor economice dominante. Cu toate că autorul în cartea sa Mecanismul monetar, a acordat atenție laturii practice a mecanismului monetar.

¹³ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1991, p. 21.

Atunci când influența relațiilor economice devine un factor important, favorabil sau perturbator pentru activitatea monetară internă sau internațională, latura obiectiv-calitativă a categoriei de ban va fi readusă în discuție.

Măsurarea valorii a cerut societății o serie de acțiuni similar cu cele întâlnite în activitatea de măsurare a greutateii, după o lungă perioadă de căutări și încercări s-a ajuns la fixarea unui etalon al valorii care a solicitat un sacrificiu material din partea societății.

Odată cu creșterea volumului și complexității vieții economice, banul a fost antrenat de către societate în exercitarea unei funcții noi, funcția de comunicare în economie, această funcție beneficiază de exercitarea de către ban a celorlalte funcții, ridicând pe o treaptă superioară rolul banului în economie. Punctual de plecare în exercitarea acestei noi funcții este reprezentat de obținerea informației despre mărimea valorii concentrată în bunurile obținute de către economia națională. Această informație caracterizează rezultatele producției, permite înfăptuirea repartiției acestor rezultate între membrii societății, derularea schimburilor și evaluarea consumului individual și colectiv dintr-o economie. Având o asemenea calitate informativă, informația despre valoare constituie substanța unor ample procese de comunicare în economie, procese puse în slujba cunoașterii dar și a activității de conducere și dirijare a economiei.

Banul-semn, ca element vizibil al banului, își îndeplinește funcțiile sale numai în legătură permanentă cu banul-marfă. Acesta din urmă, chiar dacă apare sub forma unei informații, garantează circulația banului-semn, atât pe plan național, cât și internațional, banul-marfă atestă existența în economie a unor mărfuri cu o valoare egală cu informația privind valoarea cuprinsă sub formă codificată în banul-semn.

Procesele de comunicare în legătură cu valoarea¹⁴

Procesele de comunicare din economie în care „substanța” informațională a comunicării o formează informația despre valoare, au în vedere interacțiunea permanentă și bilaterală dintre procesele de producție și de consum. Fiecare dintre $\Sigma = \mathbf{d}_f [\mathbf{R}, \mathbf{S}_1, \mathbf{S}_2, \mathbf{v}, \mathbf{v}', \mathbf{b}, \mathbf{v}'', \mathbf{b}', \mathbf{v}''']$,

¹⁴ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1991, p. 54.

Unde:

R - relațiile directe și inverse dintre elementele modelului;

S₁ - subiectul cunoscător al fenomenului semnificat;

S₂ - subiectul receptor sau decodificator;

v - fenomenul semnificat (în cazul nostru, fenomenul valorii pe piața internă și internațională);

v' - sensul (informația) despre mărimea valorii;

b - semnul vehicul pentru sensul v, reprezentat de semnul bănesc;

v'' - imaginea decodificată de subiectul receptor la primirea mesajului prin semnul bănesc;

b' - semnul bănesc utilizat de subiectul receptor pentru a transmite către subiectul S₁ mesajul privind modul de înțelegere a mesajului inițial;

v''' - imaginea decodificată de subiectul S₁ despre modul în care subiectul S₂ a înțeles mesajul inițial.

Procesul comunicativ este, în sens practic, un șir de cunoașteri directe și mijlocite, precum și un șir de transferuri de informații între partenerii la comunicare.

Fenomenul semnificat

Pentru procesul de comunicare prin bani, fenomenul respectiv este reprezentat de mecanismul obținerii și dimensionării valorii, pe plan național se includ, în acest mecanism, procesele economice de producție și de consum, procesele din societate și procesele din mediul natural, toate contribuind la obținerea și dimensionarea valorii.

Pe plan internațional, partenerii la obținerea și dimensionarea valorii se schimbă, unii dintre ei aparținând altor economii decât economia în care s-a realizat un produs sau serviciu destinat schimbului internațional.

Subiectul cunoscător. În cazul procesului de comunicare prin bani, acest element este deosebit de complex. În cadrul său sunt incluse toate persoanele fizice sau juridice care au misiunea de a defini și utiliza, pentru măsurarea valorii, etalonul monetar. Prin intermediul acestui etalon se deprinde, din fenomenul semnificat, sensul, sub forma informației despre valoare, sub denumirea de preț.

Procesul de comunicare prin bani, fiind un proces bilateral, de tip cibernetic, asigură un rol activ tuturor participanților, de aceea, mecanismele sale de autoreglare sunt capabile să depisteze și să regleze mai mult sau mai puțin operativ (în funcție și de condițiile economice și sociale din economia respectivă) unele influențe perturbatorii. Cu toate ingredientele subiective care apar în procesul comunicativ prin bani (în acțiunile de reflectare a valorii, în codificarea și decodificarea informației despre mărimea valorii și în utilizarea efectivă a banilor-semn), latura obiectivă a procesului economic are rolul predominant în procesul comunicativ.

Fondul obiectiv al comunicării prin bani este dat de fenomenul real al producerii valorii și al consumului de valori de întrebuințare în care se află concentrată valoarea.

2. Mecanisme monetare pe plan național

Societatea de astăzi ca niciodată în istoria omenirii și-a concentrat și direcționat toată seva vieții spre bani. În ce măsură este corectă această orientare rămâne să vedem, prin acele studii și analize care sunt făcute de diverși specialiști, atât în materie de economie, finanțe-monedă, cât și cei din domeniul psihologiei și pedagogiei, filosofiei și sociologiei, și alte domenii cu preocupări directe sau tangențiale.

Reflectarea valorii prin bani

Obținerea informației despre mărimea valorii reprezintă o etapă hotărâtoare în acțiunea mai amplă de cunoaștere a economiei prin prisma producerii valorii în procesele de producție, această operațiune informațională presupune existența și funcționalitatea unui sistem de reflectare a realității economice. În acest sistem de reflectare coexistă într-o interacțiune reciprocă, două subsisteme – subsistemul producerii valorii, numit subsistem reflectat și subsistemul care reflectă valoarea, numit subsistemul reflectant. Subsistemul reflectat cuprinde procesele reale de creare a valorii și are rolul de factor obiectiv în procesul comunicativ prin bani, subsistemul reflectant reproduce în sine, sub formă informațională, conținutul proceselor reale de producere a valorii. Din acest ultim sistem fac parte persoanele cuprinse în subiectul cunoscător colectiv, S_1 , precum și metodele, mecanismele și instrumentele prin intermediul cărora se obține informația despre

mărimea valorii cuprinsă în mărfurile produse în economie. Mecanismul complex al reflectării valorii cuprinde, în prezent, aspecte noi care influențează în mod direct teoria și practica monetară, schimbările intervenite sunt cele legate de mecanismul măsurării valorii prin intermediul banului¹⁵.

Comunicarea economică prin bani

Comunicarea ca proces presupune un transfer de informații de la o sursă de informații la un receptor, prin mijlocirea unor semne. Elementele de bază ale unui proces comunicativ sunt reprezentate de fenomenul semnificat (referentul), subiectul cunoscător, semnificația sau sensul, obiectul utilizat ca semn vehicul și interpretul, subiect care ia act de semnificația despre fenomenul semnificat transmisă de subiectul cunoscător prin intermediul semnului vehicul¹⁶.

Limbajul economic mijlocit de bani face parte dintr-un proces amplu de comunicare în economie și societate. În fiecare etapă, există riscul unor abateri și erori de comunicare. Astfel, sunt observate patru momente principale: cunoașterea fenomenului obținerii valorii; codificarea sensului și înscrierea lui în conținutul unui semn; decodificarea semnului de către primitorul mesajului; confirmarea înțelegerii către trimițătorul mesajului.

Primul moment corespunde, în procesul comunicării prin bani, cunoașterii valorii prin măsurare¹⁷.

Al doilea, cel prin care sensul obținut, prețul, este descărcat în semne bănești prin intermediul sistemului bancar și care prezintă riscuri.

Al treilea, ține de decodificarea semnelor bănești. Mesajul valoric adus de bani nu precizează și mărfurile în care se află valoarea pe care o va pune economia la dispoziția posesorului de semne bănești. Decodicatorul va identifica valoarea pe baza modelului său, atât în privința mărimii etalonului, cât și în privința bunurilor în care crede că se află valoarea respectivă.

¹⁵ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1991, p. 64.

¹⁶ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1992, p. 47.

¹⁷ BRAN, Florin. Dimensiunea gândirii economice, prin prisma mecanismului monetar actual, în concepția profesorului Paul BRAN. *Oeconomica*, 2010.

A patra etapă, este realizată numai dacă posesorul de bani îi folosește pentru cumpărarea mărfurilor existente pe piață. Semnele bănești ajung la bancă, putând reintra într-un circuit de comunicare. Dacă banii sunt păstrați pentru plăți viitoare, ei nu vor mai purta același sens, pentru că, atât valoarea cât și etalonul se schimbă zilnic.

Născută în intimitatea unor procese și complexe, în sisteme ca mediul, societatea și economia, *valoarea iese la iveală, pe piață, sub formă de preț*. Informația respectivă este mediată de etalonul monetar, etalon aflat în schimbări profunde, ca și valoarea și forma semn a monedei.

Prin urmare prețul va reflecta conflictul de interese ale participanților la mecanismul de obținere și gestionare a valorii, de la producător la consumator, de la societate la mediul natural înconjurător!

Având în vedere direcțiile de perfecționare a mecanismelor monetare și a comunicării economice prin bani pot fi următoarele:

Prima direcție se referă la modificarea de structură și de volum a comenzii economice care se transferă în banul-semn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economia națională și în ansamblul economiei mondiale, rezolvarea acestei modificări nu este o sarcină a aparatului monetar, ci aparține obiectivelor de politică economică și socială.

A doua direcție este restructurarea în însăși mecanismele monetare, modificările care se așteaptă trebuie să asigure un volum în creștere de bani-semn și un ban-marfă etalon cât mai stabil.

A treia direcție, în sensul perfecționării comunicării prin bani cuprinde asimilarea în munca aparatului bancar a inovațiilor tehnice și organizatorice – tranziția accentuată a fenomenelor economice pe care le reflectă și le potențează banul, impune o continuă asimilare de inovații tehnice apărute în societate și în cadrul mecanismelor monetare. După transformarea banului-marfă etalon dintr-o valoare de întrebuințare efectivă, într-o informație despre puterea de cumpărare a unității monetare ca generalizare a întregii producții de bunuri și servicii, este rândul banului-semn să facă noi pași spre o economizare puternică a tehnicii schimbului.

Prin urmare, având în vedere obiectivele strategice de construire a unei noi economii fundamentate pe cunoaștere abordarea banului-semn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economie, în restructurarea mecanismelor monetare, în perfecționarea comunicării prin bani în activitatea bancară, și în inovațiile în acest domeniu.

În opinia distinsului profesor, direcțiile de perfecționare a mecanismelor monetare și a comunicării economice prin bani pot fi:

- Modificarea de structură și de volum a comenzii economice care se transferă în banul-semn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economia națională și în ansamblul economiei mondiale, rezolvarea acestei modificări nu este o sarcină a aparatului monetar, ci aparține obiectivelor de politică economică și socială.

- O altă direcție este restructurarea în însăși mecanismele monetare, modificările care se așteaptă trebuie să asigure un volum în creștere de bani-semn și un ban-marfă etalon cât mai stabil. Aceste rezolvări sunt posibile prin angajarea efectivă a drepturilor speciale de tragere ca ban-marfă etalon și ca ban-semn internațional. Atâta timp cât se va mai utiliza moneda națională, este necesar să se admită participarea la decontările internaționale și a altor bani naționali, sunt opinii care cer organismelor monetare să admită în mecanismele monetare internaționale și monedele țărilor în curs de dezvoltare. În acest fel, deciziile monetare pe plan mondial vor solicita atât participarea țărilor respective, cât și contribuția lor la rezolvările economice și monetare pe care le așteaptă omenirea.

- O a treia direcție în sensul perfecționării comunicării prin bani cuprinde asimilarea în munca aparatului bancar a inovațiilor tehnice și organizatorice: „tranzițiența” accentuată a fenomenelor economice pe care le reflectă și le potențializează banul.

După transformarea banului-marfă etalon dintr-o valoare de întrebuițare efectivă într-o informație despre puterea de cumpărare a unității monetare ca generalizare a întregii producții de bunuri și servicii, este rândul banului-semn să facă noi pași spre o economizare puternică a tehnicii schimbului.

Rapiditatea și economicitatea comunicării prin bani ne cer încă un sacrificiu, după ce am renunțat la strălucirea ademenitoare a monedelor de aur și argint, acum vine rândul semnelor bănești de hârtie, bancnote, cecuri, cambii etc., să dispară din uz.

Oamenii își fac instrumentele și idoli după chipul și asemănarea lor, banii viitorului vor avea chipul și asemănarea minții omului, ascunși vederii fizice, dar rapizi și apărați, în mare parte, de subiectivitatea inimii.

Prin urmare, rezolvările tehnice și organizatorice sunt un auxiliar al mecanismelor monetare, conținutul acestor mecanisme, reprezentat de informația privind mărimea valorii produse și repartizate în economie sau în lume, are nevoie, pentru a corespunde cu dorințele umanității, tot atât de mult de roadele minții și muncii oamenilor!

II. Economica valorii – un concept fundamental de schimbare a paradigmei în știința economică și în managementul reformelor economice la toate nivelele prin prisma managementului prin valoare

„Economica Valorii” este o mică enciclopedie a științelor, nu pur și simplu un tratat clasic de economie. O teorie care deschide noi posibilități în cercetarea fenomenelor economice, care deschid larg posibilitățile, în care Domnia sa utilizează metodologia de interdisciplinaritate în cercetarea Economicului fiind o personalitate notorie, multilateral dezvoltată, cu spirit și cunoștințe enciclopedice, dar și înzestrat de la natură cu o bogată intuiție în observarea și corelarea fenomenelor naturale și corelarea cu fenomenele social-economice și financiar-monetare. A fost o comoară atât științifică cât și sufletească, comoară care se reflectă și în lucrarea respectivă care pune multe întrebări asupra evoluției fenomenelor economice și al perspectivelor acestora¹⁸.

¹⁸ CIOBANU, Ghenadie. Economica valorii – un concept viabil al școlii economice românești. În: *A XI-a Conferință internațională “Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004*, 10-11 decembrie 2010. București, 2010, pp. 871-877.

Obiectul de studiu al paradigmei valorii

Pentru a înțelege teoria valorii bazată pe entropia joasă este nevoie să cunoaștem mecanismul vieții, acest mit al sistemelor departe de echilibru.

Organismele vii își mențin viața numai dacă din mediul înconjurător atrag și transformă entropie joasă din elementele primare ale materiei: substanța, energia liberă, informația.

Integrat în circuitul natural al materiei, sistemul viu al omului este beneficiarul unui potențial de entropie joasă enorm, fabricat de sistemele vii și nevii din natură. Acest potențial îi permite să existe, chiar dacă procesele pe care le declanșează în societate și în economie sunt foarte risipitoare.

Pentru înțelegerea mecanismului valorii, știința economică trebuie să-și însușească descoperirile din celelalte științe. Ea nu mai poate fi soră cu mecanica, ci va trebui să se înrudească cu termodinamica neliniară, biologia, cibernetica etc.

Modelul general al teoriei valorii entropice (TVE)

Având o nouă deschidere, știința economică trebuie să construiască un model complex pentru mecanismul de obținere a valorii, model care înglobează numeroase contante.

Construcția unui model presupune existența unui proiect bine structurat în care sunt prezente procesele primare de transformare, conservare și transfer, toate acestea contribuind la transformarea potențialului atras inițial în valoarea reală recunoscută de TVE.

Modelul TVE nu exclude și evenimentul final din viața unui sistem, momentul lichidării.

Corelarea modelului TVE cu modelele celorlalte teorii ale valorii scoate în relief deosebiri, dar și faptul că modelul valorii bazate pe entropie **înglobează celelalte modele**, ducând cunoașterea mai departe, spre nivelul real al potențialului conservat ca valoare a produsului obținut.

Cu toate că în TVE procesul de producție este doar un proces de transformare - conservare - transfer și nu de creare a unei valori suplimentare față de intrări, el reprezintă o componentă hotărâtoare a modelului TVE. De aceea, înțelegerea modelului procesului de producție

este esențială pentru cunoașterea și asimilarea modelului general al obținerii și gestionării valorii.

Decodificarea proceselor primare de transfer-intrare, transformare, conservare, transfer-ieșire aduce elemente suplimentare de cunoaștere în teoria și practica economică.

Transferul de intrare, ca și cel de ieșire, are loc în mod natural, prin repartiție sau prin schimb. Sursele din care se face transferul sunt din cele mai diverse, evidențiindu-se și posibilitatea repunerii în circuitul economic a potențialului din deșeuri. La rândul său, procesele primare de transformare și conservare își aduc contribuția la reșezarea entropiei joase din intrări în conformitate cu profilul firmei și cu solicitările consumatorului. Potențialul transformat este conservat în dimensiunile cantitativă, calitativă și de fiabilitate ale produsului, la un randament totdeauna subunitar.

În teoria valorii paradigma utilității aduce următoarele elemente principale:

- În mecanismul de obținere a valorii este adus consumatorul, cu preferințele lui față de rezultatele producției, aceste preferințe, sub formă de Satisfacție, devin o restricție esențială pentru producător.

- Satisfacția consumatorului crește cu fiecare nou produs consumat, dar randamentul produselor de consum este din ce în ce mai mic, devenind zero când se atinge starea de saturație, și apoi negativ, dacă se continuă procesul de consum.

- Se introduce conceptul de utilitate marginală, ajutându-l pe producător să urmărească mai operativ reacția consumatorului.

Supportul fizic al valorii în Teoria valorii – entropie

Se impune o intrare în adâncuri pentru a reinterpretă fenomenul obținerii valorii după legile și exigențele științelor Naturii, realizând Economica Valorii, o îmbinare între economia și fizica valorii. Acest mod de lucru ne va permite o lărgire substanțială a zonei de investigare și o fundamentare a ideii după care fenomenul economic își are izvorul mult în amonte față de hala întreprinderii, iar efectele proceselor economice se propagă tot atât de departe!

Pentru publicul larg este greu de înțeles, cu atât mai mult să accepte că noi consumăm un anumit grad de organizare.

Sistemele vii se hrănesc cu o astfel de energie conservată în aceste elemente sau în sisteme nevii și vii. Această energie apare ca un potențial energetic.

Potențialul reprezintă gradul de organizare deținut de un sistem simplu și complex, nivel de organizare care îl face atractiv pentru a fi consumat de un sistem viu.

Gradul de organizare ce rezultă în urma proceselor economice de transformare – conservare – transfer din sistemele angrenate în obținerea valorii este suport fizic pentru valoare.

Luând o astfel de bază pentru valoare evităm limitarea suportului fizic al valorii doar la categorii legate de activitatea și comportamentul uman (munca, pentru TVE și utilitatea, pentru TVU).

Principalele schimbări de paradigmă:

- Intrările în procesele economice sunt completate cu contribuția unor sisteme și procese din afara economicului.

- Ieșirile sunt la un nivel permis nu numai de procesul de producție (TVM) sau de consum (TVU), ci de ansamblul proceselor din mecanismul lărgit de obținere și de gestionare a valorii.

- În componența rezultatelor sunt evidențiate și ieșirile sub formă de deșeuri sau a rezultatelor inutile sistemului economic producător de valoare.

- Relația de definiție a valorii – entropie respectă legile generale ale Naturii (legea transformării și conservării materiei, legea entropiei).

Societatea

Spre deosebire de potențialul natural, potențialul social este deja un produs prelucrat în laboratoarele instituțiilor sociale:

- Informațiile culturale și științifice.
- Omul instruit.
- Servicii administrative calitative.

Economia ca al treilea sistem angrenat în mecanismul de obținere și de gestionare a valorii cuprinde – microeconomia (cu producătorul, consumatorul de piață), macroeconomia (instituții financiar-bancare, ministerele în domeniul economic și de ramură), Mondoeconomia (instituții monetare și financiare internaționale, instituții regionale și

internaționale cu atribuții economice etc.) și în formare cosmoeconomia.

Procesele primare și procesele complexe, specifice sistemului general al Naturii se produc și în sistemele angajate în mecanismul de obținere și gestionare a valorii, sub formele - procesul de producție, procesul de consum, procesul de lichidare.

Concluzii:

Construirea unei societăți și a unei economii bazate pe cunoaștere nu poate fi realizată fără o modernizare a științei economice și a comportamentului uman implicat direct în promovarea acestor schimbări.

În Teoria valorii entropie procesul de consum este doar un proces de transformare - conservare - transfer, ca și procesul de producție, el reprezintă o componentă fundamentală în Modelul Teorie valoare entropie. Din aceste considerente înțelegerea modelului procesului de consum este esențială pentru cunoașterea și asimilarea modelului general al obținerii și gestionării valorii.

Modelul Teorie valoare entropie presupune recunoașterea potențialului scos din produs prin acceptarea acestui potențial într-un viitor proces de producție.

Acest model general impune ideea după care valoarea este rezultatul unor procese complexe de transformări, conservări și transferuri reunite în stările dinamice de producție, consum, lichidare.

Construirea modelului pentru proiectarea politicii economice și sociale trebuie să fie făcută în concordanță cu cerințele legilor generale al naturii (legile conservării și entropiei) și cu prezentarea contribuției tuturor sistemelor angajate în obținerea valorii.

În acest model reiese și responsabilitatea tuturor sistemelor economice (care le-am și analizat – sistemul bugetar-fiscal, piața de capital, întreprinderea, dezvoltarea regională și rurală ș.a.) sau din mediul pentru obținerea valorii, precum și pentru gestionarea și păstrarea valorii, într-o proporție cât mai mare, în circuitul economic.

Sistemele angajate în Modelul general al teoriei valorii entropie sunt:

- Mediul natural înconjurător;
- Societatea națională (cu subsistemul macroeconomiei);

- Societatea mondială (cu subsistemul economiei mondiale);
- Microeconomia (cu sistemele economice aflate în stările de producție și de consum).

Modelul Teorie valoare entropie cuprinde toate sistemele posibil de antrenat în obținerea și gestionarea valorii, precum și filierele trecerii potențialului natural, social și economic spre nivelul real al valorii.

Promovarea politicilor economice la nivel național și regional, întră în cadrul modelului în subsistemul Procesele din economie, dar în strânsă corelație cu procesele din societate, având în vedere faptul că sunt implicate în acest proces instituții publice, de presă ș.a.

La fel poate fi construită numai într-o strânsă corelare a tuturor politicilor economice și în primul rând corelarea politicii sociale cu politica bugetar-fiscală (care să utilizeze instrumente moderne de gestionare a finanțelor publice. În construirea politicilor economice la nivel național, la fundament trebuie să stea acest Model Teorie valoare entropie, prin aplicabilitatea căruia gestionarea politicilor economice vor reduce la maxim pierderile entropice prin evidențierea acelor fenomene care nu le putem lua în considerație la moment (pierderi din societate și din mediul natural înconjurător).

La nivelul politicilor economice și sociale, la nivel național, la fel la fundamentul acestor politici prevedem construirea Modelului teorie valoare entropie care va susține gestionarea politicilor.

În acest model Procesele din societate ocupă locul central, dar fiind influențate și direct dependente de procesele din economie și din mediul natural înconjurător.

La nivel regional și local ne propunem să aplicăm Modelul teorie valoare entropie, acordând prioritate proceselor din mediul natural înconjurător care la nivel local și regional contribuie la crearea valorii și vor avea un impact esențial asupra rezultatelor proceselor din economie și a proceselor din societate. Aceasta se poate realiza prin sistemul E-guvernarea politicilor economice, sociale, sectoriale, care ar include o bază de date națională a informației sociale, cu o rețea extinsă teritorială cu informații detaliate la problemele sociale a populației.

Legătura foarte strânsă între procese (economic, social, și mediu) în cadrul Modelului Teorie valoare entropie, presupune dezvoltarea unui sistem informațional național.

Bibliografie :

1. GEORGESCU ROEGEN, N. *Legea entropiei și procesul economic*. București: Editura Expert.
2. BRAN, Paul. *Economica valorii*. București: Editura Economica, 1996.
3. BRAN, Paul. *Fascinația valorii*. București: Editura Enciclopedică, 1992.
4. BRAN, Paul, COSTICĂ, Ionela. *Comunicarea financiară*. București: Editura ASE, 2005.
5. BRAN, Paul. *Managementul prin valoare*. București: Editura universitară, 2010.
6. BRAN, Florin. Dimensiunea gândirii economice, prin prisma mecanismului monetar actual, în concepția profesorului Paul BRAN. *Oeconomica*, 2010.
7. CIOBANU, Ghenadie. Economica valorii – un concept viabil al școlii economice românești. În memoria rectorului fondator al ASE Moldova, al profesorului universitar al școlii economice de pe ambele maluri ale Prutului. În: *A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004*, 10-11 decembrie 2010. București, 2010.

PAUL BRAN – HOMO ECOLONOMICUS¹⁹

Constantin POPESCU, prof. univ., dr.

„Fericirea vieții tale depinde de caracterul gândurilor tale”
Marcus Aurelius

Consider un privilegiu pentru a scrie despre activitatea profesorului universitar dr. Paul Bran, unul dintre economiștii cu „coloană” și managerii universitari de valoare din țara noastră, ce a realizat cu adevărat armonia între știință și credință, în certitudinea speranței educației economice pentru lumea noastră cea de toate zilele ce are tot mai multă nevoie de acordare, coerență și rezonanță în actele și faptele de comportament uman și instituțional.

Faptul că aștern pe hârtie câteva gânduri în legătură cu problemele ridicate de profesorul Paul Bran, ctitorul Academiei de Studii Economice Moldova din Chișinău și rectorul înțelept al Academiei de Studii Economice din București, privitoare la cea mai importantă dezbatere din știința economică - modelul valorii economice - așa cum este el abordat în cartea sa de „căpătâi” **Economica valorii**, apărută la Editura Economică, București în 1995 reprezintă o angajare responsabilă a mea în a prețui contribuția științifică a unui adevărat profesor-cercetător, pe care îmi permit să-l numesc *homo ecolonomicus*, *omul iubitor de oameni și Adevăr*, încadrându-l în noua viziune a „sănătății întregului viu”²⁰, prin modul în care a conceput „sistematica valorii entropice” în știința economică.

De la ce am pornit?

Desigur, profesorul Paul Bran are și alte contribuții în domeniul cunoașterii științifice economice, metodicii însușirii științei Finanțelor, metodologiei cercetării economice și comunicării cunoștințelor financiar-contabile etc., dar, alegerea de a prezenta elementele

¹⁹ PUBLICAT IN: *Tribuna Economică*. 2016, nr. 24, 15 iunie, pp. 57-62.

²⁰ „Sănătatea întregului viu”, propunere de paradigmă din perspectiva viziunii sistemice asupra vieții ca „întregi vii integrați”. În: POPESCU, Constantin. *Viața ca optimism tragic. Perspectivă ecolonomică*. București: Editura ASE, 2011, pp. 391-409.

definitorii ale unei noi teorii pe care a numit-o „legea valorii entropice”, ce integrează deopotrivă „substanța, energia și informația” în „sistematica modelului valorii” este rezultatul unei reflecții pe care am trăit-o, gândindu-mă la câteva observații făcute de spirite luminate și curajoase în ale cunoașterii științifice.

O primă observație vine din partea unuia dintre cei mai cutezători oameni de știință ai secolului XX, Albert Einstein care, după ce i s-a spus că două dintre manuscrisele sale s-au vândut pentru suma de 11,5 milioane de dolari la o licitație pentru achitarea datoriilor de război, a afirmat: „Va trebui ca economiștii să-și revizuiască teoriile despre valoare”²¹.

Nu știm dacă profesorul Paul Bran a ținut seama de această observație, dar este limpede pentru mine, că a simțit această nevoie după ce a studiat abordările clasice existente și le-a confruntat cu exigențele „sănătății întregului viu” din care face parte organică și „sănătatea vieții economice” ca „organism social viu” creat de om în condiții de *limitare, interdependențe crescânde, complexități deschise și incertitudini*.

O altă observație este legată de faptul că în acest domeniu al științei economice, la întrebarea capitală *cine creează valoarea* bunurilor care se obțin în economie spre a vedea cum trebuie împărțită ea, s-au dat *răspunsuri diferite*.

O asemenea stare de lucruri arată, în principal, dificultatea abordării fenomenelor economice, spre deosebire de fenomenele din natură, dar și tinerețea științei economice, aflată pe drumul unei independențe care, de fapt, este *relativă* deoarece domeniul său de abordare - viață economică - este parte organică a vieții sociale și împreună, a ecologiei lumii vii.

Suntem „întregi vii integrați”, în funcție de cine s-a ocupat de studiul activității economice, de dinamica acesteia și de relațiile cu celelalte științe, cu lumea politică ce guvernează mersul societății și de complexitatea realității economice s-a format o *Teorie economică a*

²¹ *Albert Einstein. Cuvinte memorabile.* Culese și adnotate de Alice Calaprice. București: Editura Humanitas, 2008, p. 260.

valorii care a așezat în centrul ei omul, dar privit din unghiuri de vedere diferite, uitând că el este în același timp *natură* și *societate* și, deci, comportamentul său poartă în determinarea lui esența *legilor Naturii* și ale *Societății omenești* din care face parte organică.

Prea multe teorii despre valoare reprezintă o altă observație astăzi când se pare că *Teoria valorii muncă*, devenită la modă în economia socialismului marxist, și-a pierdut din aplicabilitate, iar *Teoria marginalistă a valorii*, dominantă în economia capitalismului liberal, nu este în măsură să explice ruptura tot mai mare și mai profundă ce se petrece între viața economică și viața socială, între creșterea Produsului global și exigențele echilibrelor ecologice, cea mai mare parte din această creștere reprezentând poluarea mediului, bunuri materiale și servicii ce pun în pericol „sănătatea întregului viu comun”.

Actuala criză globală, sistemică ce afectează lumea afacerilor de pretutindeni, calitatea necorespunzătoare a vieții majorității cetățenilor acestei planete, inclusiv a ecologiei lumii vii din care facem parte organică, reprezintă, în opinia mea, *o altă observație* ce ne face să întrebăm și să ne întrebăm: nu cumva paradigma pe care este construită știința economică este greșită? Și, într-adevăr, această paradigmă ține de răspunsul la întrebarea: *cum se creează valoarea în economie și cum trebuie împărțită ea?*

Dacă modelul economiei socialismului marxist, construit pe Teoria valorii muncă a eșuat, iar modelul economiei capitalismului liberal, ce are la bază teoria marginalistă a valorii a provocat cea mai gravă criză globală din istoria cunoscută a societății omenești de pe această planetă, nu înseamnă oare că ceva este neadevărat în aceste teorii științifice, că este fundamental greșit? Sau poate este privit unilateral, îngust, pe bucățele, pierzându-se din vedere că suntem „întregii vii integrați”, atât în mediul natural, cât și în cel creat de om - economia societății omenești.

De la ce a pornit prof. Paul Bran?

În cartea de care am amintit, *Economica valorii*, profesorul Paul Bran construiește un răspuns înțelept la această întrebare - devenită problemă centrală a modelului vieții economice pe planeta Pământ - intrând într-un dialog critic - constructiv cu teoriile existente privitoare

la valoare, spre a ne prezenta atât elementele lor de sens, adevărate, cât și pe cele de contrasens, neadevărate, ce pun în evidență o viziune științifică îngustă, mecanicistă, ruptă de sistemică vieții ca „întregi vii integrați”.

Spre a ajunge la formularea legii valorii entropice, a cărei încălcare de-a lungul timpului a creat o valoare economică falsă, ruptă de valoarea social-umană și de exigențele planetei Pământ ca „organism viu și conștient”, profesorul Paul Bran a integrat în modelul propus cuceririle viziunii sistemice asupra vieții ca „întregi vii integrați”, așa cum sunt ele descoperite de fizica cuantică, medicina holistică, biologia sistemică, psihologia transpersonală, ecologia lumii vii etc., ce pun în evidență că tot ce este viață pe planeta Pământ, naturală sau creată de om - ca viață economică, socială, spirituală etc. - se află sub guvernarea formulei filosofice Hwa Jen: „Unul în Toate; Totul în Unul; Unul în Unu; Totul în Toate”²². În picătura de ploaie se află apa fluviilor, mărilor și oceanelor, cum spune Kaishnamurti, în ADN-ul uman se află esența și sensul vieții etc.

În strânsă legătură cu această filozofie despre viață ca „întregi vii integrați”, pe care profesorul Paul Bran și-a construit teoria sa privitoare la legea valorii entropice, ne permitem să redăm finalitatea viziunii sale, spre a putea înțelege care au fost pașii ce l-au condus aici, ce dificultăți a întâmpinat și ce responsabilități revin celor iubitori de Adevăr și curajoși din fire, pentru a se ocupa de sănătatea economiei ca parte organică a unei societăți omenești în armonie cu exigențele „sănătății întregului viu comun”.

„Numai depășind zona restrânsă a economicului - spune profesorul Paul Bran - am putut să găsim suportul teoretic și practic pentru reconsiderarea modelului valorii, în așa fel încât el să reflecte lumea în schimbare.

Numai lărgindu-și orizontul științific, economistul poate conlucra cu ceilalți specialiști pentru a rezolva repunerea în funcțiune a motorului societății, activitatea economică.

²²GROF, Stansilav. *Dincolo de rațiune*. București: Editura Curtea Veche, 2009, p. 534.

Numai asociind la mecanismul obținerii valorii procesele din mediul natural și din societate putem da „valoare” tuturor acestor procese și putem respecta activitatea tuturor specialiștilor care participă la procesele respective”²³.

Și, pentru a pune punctul pe „i”, în definirea teoriei sale cu privire la legea valorii entropice, profesorul Paul Bran conchide: „Numai în forma aceasta sistemică modelul valorii ne recunoaște tuturor, de la om la mediul natural, de la plante și animale la unelte, de la munca fizică la activitatea științifică - și de educație, contribuția la obținerea valorii și dreptul la primirea unei părți din rezultatele economice”²⁴.

Pașii transformării cunoașterii în înțelepciune

CU această viziune finală, prin care profesorul Paul Bran ne prezintă frumusețea științifică a Adevărului despre legea valorii entropice, vă propun să parcurgem împreună pașii gândirii sale pe drumul complex al transformării cunoașterii în înțelepciune, ținând mereu seama că viața este o „existență în relație” - cu cine suntem, cu semenii și „întregul viu”, cu divinitatea - teză la fel de valabilă și pentru viața economică, pentru viața socială din care face parte organică.

Nevoia de a reconsidera teoria valorii, *integrând tot ceea ce a dat valoros știința economică* de până acum și *renunțând la tot ceea ce încalcă principul „întregilor vii integrați”*, sub forma unei teorii sistemice, pe care a numit-o „legea valorii entropice”, începe la profesorul Paul Bran cu întrebarea: „Este Natura în stare să facă calculatorul de pe biroul D-stră?, la care, deși majoritatea răspund că Nu, el spune că răspunsul corect este Da! Și acest lucru deoarece „Natura înseamnă totul, inclusiv omul cu minunatele lui mașini... lucrătoare”²⁵.

În baza acestui răspuns, profesorul Paul Bran face patru observații fundamentale, ce ne determină să reflectăm asupra teoriei valorii în viața economică, și nu numai.

²³ BRAN, Paul. *Economia valorii*. București:Editura Economică, 1995, pp. 275-276.

²⁴ Ibidem, p. 276.

²⁵ Ibidem, p. 16.

Prima, că „...orice gest uman, de la artă la activitatea economică, de la trăirea biologică la cea socială, aparține Naturii”²⁶. Și acest lucru, deoarece omul este în primul rând Natură.

A doua, că „...întreaga existență umană, inclusiv activitatea economică, se supune legilor Naturii, principiilor sale generale de mișcare în spațiu și timp”²⁷. Nevoia de activitate este a doua ca importanță după nevoia de adaptare în lumea în care coexistăm și ne succedăm.

A treia, că „...legile Naturii au prioritate absolută în guvernarea unui fenomen față de legile specifice domeniului particular...”²⁸. De fapt, legile vieții economice sunt forme de manifestare ale legilor Naturii „omul fiind atât Natură cât și Societate”.

A patra, că „...cercetarea și interpretarea unui domeniu dat, inclusiv cel economic nu se poate face decât în contextul legilor generale ale Naturii”²⁹. Atâta vreme cât suntem „întregii vii integrați”, nu putem fi sănătoși sau bolnavi, fericiți sau nefericiți de unul singur!

În baza acestor observații, profesorul Paul Bran ne amintește de Legea conservării materiei (energiei) și de Legea entropiei, spre a putea să înțelegem de unde pornim și la ce principii trebuie să ajungem în conturarea „legii valorii entropice” în economie, în viața ca „existență în relație”.

În virtutea legii conservării ... ne amintește profesorul Paul Bran, „în Natură nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă, totul se transformă. Acest principiu se referă la întreaga Natură, și nu la fiecare sistem concret în parte”³⁰. În spiritul legii entropiei „...transformările care au loc în sistemele deschise (concrete - s.n.) se realizează cu pierderi, rezultatele utile pentru sistemele respective, fiind mai mici decât intrările”³¹.

²⁶ Ibidem, pp. 16-17.

²⁷ Idem

²⁸ Idem

²⁹ Ibidem, p. 19.

³⁰ Ibidem p. 19.

³¹ Idem

Din această perspectivă, omul de știință Paul Bran își propune să răspundă la cinci întrebări referitoare la teoria valorii în economie, și anume:

1. Ce este valoarea?
2. Prin ce procese se obține valoarea?
3. Ce factori sunt angajați în obținerea și dimensionarea valorii?
4. Cine contribuie la obținerea plusvalorii (valoarea suplimentară)?

5. Ce legi guvernează obținerea valorii, mărimea și gestionarea acesteia în economie și societate?³², intrând într-un dialog critic, constructiv cu teoriile existente spre a pune bazele unei paradigme, care să elimine într-o proporție cât mai mare anomaliile actuale ale teoriilor valorii și să atragă o comunitate științifică suficient de mare pentru a le accepta și promova”³³.

Omul „distrugerii creatoare”

Aflându-ne în fața exigențelor unui moment înălțător încărcat de Adevărul istoriei comune întru împlinirea Visului din Speranță, ce prețuiește iubirea de cunoaștere și transformarea ei în înțelepciune, și acum la un sfert de secol de la punerea Pietrei credinței în învățătura științei economice, sub forma Academiei de Studii Economice Moldova din Chișinău, dorim să marcăm și acea parte a creației care „distruge creator” a profesorului Paul Bran într-un domeniu unde îndrăzneala este la fel de prețioasă ca și imaginația, ca și munca de a demonstra Adevărul.

Dat fiind complexitatea abordării unei asemenea probleme este dificil să urmăresc întreaga construcție, cu pașii ei critici, de aceea în cele ce urmează doresc să surprind ceea ce cred că este esențial întru înțelegerea viziunii sale cu privire la apariția zorilor noii paradigme a teoriei valorii entropice, pe care am numit-o **teoria valorii ecolonomice**³⁴ a „întregilor vii integrați”.

Indiferent însă cum o numim, atâta vreme cât, în esență, abordarea pornește de la aceleași premise cuprinse în viziunea

³² Ibidem p. 22.

³³ Ibidem p. 23.

³⁴ POPESCU, C. *Despre viață și economie*. București: Editura ASE, 2011.

sistemică a „întregilor vii integrați”, până la acceptarea de către comunitatea științifică a unei terminologii unitare, dezbaterile celor interesați și motivați în acest sens reprezintă un mod de manifestare a principiului ecologic „câștig - câștig”³⁵ și în domeniul cunoașterii științifice economice.

Într-o sinteză, pe care sperăm să o realizăm întru înțelegerea cât mai apropiată a concepției profesorului Paul Bran, ne permitem să evidențiem acele elemente pe care le considerăm de referință sub aspectul contribuției prin integrarea descoperirilor științifice ale fizicii cuantice, ecologiei profunde, medicinei holistice, antropologiei economice și psihologiei sistemice, transpersonale într-o teorie sistemică a modelului valorii în viața economică.

În ceea ce privește teoria valorii - muncă, profesorul Paul Bran, demonstrează abaterile acesteia de la adevărul sistemic, așa cum s-au produs ele de-a lungul timpului.

Prima are în vedere, „abaterea paradigmei centrale a teoriei, după care munca creează valoare, și încă o valoare mai mare decât a sa, de la legile generale ale Naturii, cum sunt legea conservării materiei (energiei) și legea entropiei”³⁶. Ca urmare, încă de la nașterea teoriei valorii muncă, spune profesorul Paul Bran „s-a strecurat o „malformație congenitală”. Axioma muncă = valoare era în realitate o teoremă ce trebuie demonstrată și nu luată ca atare!”³⁷.

De aici rezultă că din „ecuația valorii” a fost omisă o „intrare importantă, cea furnizată de Natură...”³⁸.

Apare, în interiorul aceleiași teorii și o altă întrebare: dacă munca este cea care creează valoare și plusvaloare, cum se explică faptul că „obțin plusvaloare din ce în ce mai mare cei care investeau mai mult în capitalul constant?”³⁹.

Marx, răspunde la această întrebare prin introducerea procesului

³⁵ Să câștige toți participanții la viața economico-socială: oameni, familii, comunități, societăți, organizații de afaceri (toate din mediul creat) și mediul natural - preexistent.

³⁶ Ibidem, pp. 41-42.

³⁷ Idem

³⁸ Ibidem, pp. 41-42.

³⁹ Ibidem, pp. 41-42.

de egalizare a ratei profitului și formarea profitului mijlociu „el rezultând din redistribuirea de plusvaloare din ramurile cu multă muncă vie (în special agricultură), spre ramurile unde compoziția organică era ridicată, în favoarea capitalului constant”⁴⁰.

La aceste anomalii se mai adaugă și faptul că „valoarea este creată numai în procesul de producție, consumul neavând nici un rol”, ceea ce arată că „avem suficiente argumente pentru a considera că „paradigmele teoriei valorii muncă sunt în criză”⁴¹.

În ceea ce privește teoria valorii marginale, apar o serie de semne de întrebare care așteaptă răspunsuri, spune profesorul Paul Bran.

Iată câteva dintre ele: „cine contribuie la obținerea ei (valorii - s.n.) sau se rezumă la descrierea variațiilor valorii, în funcție de oscilațiile utilității bunurilor la consumator?”; „comportamentul cumpărătorului în privința utilității este doar un aspect subiectiv, sau are la bază o lege cu adevărat obiectivă?”⁴².

Se pare că răspunsurile care se dau nu sunt convingătoare, spune profesorul Paul Bran, ba mai mult, „modelul de economie pe care se verifică teoria valorii marginale este cea în care concurența este perfectă, iar participanții sunt animați de dorințe care se corelează, iar utilitatea, acest „sesam deschide-te”, a fost introdusă, ca și munca în teoria valorii bazate pe muncă, ca o axiomă. În realitate ea este tot o teoremă care trebuie demonstrată!”⁴³.

Și spre a „îndulci” o asemenea teorie din perspectiva explicării paradoxului sesizat de Ricardo: „de ce lucruri așa utile ca apa sau aerul au preț scăzut sau zero, iar un lucru cu o utilitate scăzută (aurul și diamantul) au un preț mare”⁴⁴, s-a adăugat teza că valoarea depinde simultan de utilitate și raritate. Acest „depinde” explică, dar nu demonstrează”⁴⁵. În esență, spune profesorul Paul Bran „cu toate că el (modelul) se aplică în economia multor țări, cu rezultate mult mai bune

⁴⁰ Idem

⁴¹ Ibidem p. 43.

⁴² Idem

⁴³ Ibidem p. 43-44.

⁴⁴ Ibidem p. 44.

⁴⁵ Idem

decât a putut asigura teoria valorii muncă. Trebuie să remarcăm că nici acest model nu respectă legile generale ale Naturii, formula de obținere a valorii fiind și ea tributară concepțiilor mai vechi după care ieșirile din procesele de producție și consum sunt superioare intrărilor”⁴⁶.

Ca urmare, „se impune o «intrare în adâncuri», - spune profesorul Paul Bran - pentru a reinterpreta fenomenul obținerii valorii după legile și exigențele Naturii, realizând Economia valorii, o îmbinare între economia și fizica valorii”⁴⁷. Sau altfel spus, se impune o reinterpretare a tuturor fenomenelor ce caracterizează viața economică ținând seama că ea este un „întreg viu creat de om” parte organică a societății omenești și împreună a „întregului viu comun”, care este planeta Pământ ca „organism viu și conștient”, cum spune fizicianul Fritjof Capra⁴⁸.

În mod firesc, profesorul Paul Bran se bazează pe cercetările unor oameni de știință din noua viziune a vieții sistemice, în virtutea căreia „economia celulei pentru autoorganizarea și autoreglarea necesare creșterii are nevoie de energie pentru exercitarea funcțiilor sale; substanță, pentru a o folosi la sinteza compușilor chimici necesari; de informație, pentru a conduce procesele metabolice interne și pentru a se adapta la mediul înconjurător”⁴⁹.

Ce exprimă „legea valorii entropice”?

FENOMENELE economice ce descriu viața economică formează un ecocâmp, parte organică a unui socio-câmp, ce primesc „mesaje” de la întreaga realitate naturală. Economicul, împreună cu socialul din care face parte organică se află întotdeauna „în centrul realității naturale”⁵⁰.

Ca atare, în noul model al teoriei valorii din viața economică, trebuie să încorporăm pe primul loc „liniile de forță ale legilor Naturii”, ce-și pun amprenta pe comportamentul economiei prin legea conservării și legea entropiei, pe locul doi „liniile de forță ale socialului”, ce determină ordonarea sistemului aflat în „starea de producție sau de consum” în funcție de informațiile ce reflectă „interesele de sistem ale

⁴⁶ Ibidem p. 45.

⁴⁷ Ibidem p.47

⁴⁸ Vezi CAPRA, Fritjof. *Momentul Adevărului*, București: Editura Tehnică, 2008, p. 497.

⁴⁹ BRAN, Paul. Op. cit, pp. 49-50.

⁵⁰ Ibidem pp. 49-50.

societății”, pe locul trei „liniile de forță ale stării de producție ce se află în interacțiune cu celelalte tipuri de forțe⁵¹.

Forțele ce acționează în ecocâmpul vieții economice se referă la: forța Naturii, - în general, va determina ca procesul de producție să fie un „Proces de transformare cu caracter entropie... indicele randamentului de transformare să fie subunitar”; forța consumului, ce va impune „așezarea structurală a celor trei componente ale potențialului substanță (s), energie (e) și informație (i), conturându-se „produsul ca valoare de întrebuințare, dar și ca valoare”; forța producției ce va ordona activitatea economică în sensul „atragerii și prelucrării de potențial conform profitului întreprinderii”; forța societății, ce „acționează pentru a cupla forțele interne din sistem prin liniile de forță ale proprietății, ale intereselor societății ca sistem”⁵².

În virtutea acestei interpretări, profesorul Paul Bran ne invită la „lărgirea noțiunii de activitate economică pentru a cuprinde, cu drepturi egale și în mod obligatoriu, atât procesul de producție, cât și cel de consum”; înțelegerea activității economice în strânsă legătură cu „procesele naturale care au loc în mediul înconjurător... în societate... fie ca furnizori de potențial, fie în calitate de consumatori de potențial”; considerarea activității economice ca „o manifestare dirijată de informație genetică cuprinsă în ecocâmpul format din liniile de forță ale legilor Naturii și ale vieții sociale, cât și de forțele interne ale sistemului aflat în stările de producție și consum”⁵³.

De aici, concluzia că este nevoie de o restructurare a activității economice, dincolo de activitatea primară, secundară și terțiară prin integrarea activității de cercetare științifică, a activității de scoatere din Natură a omului, ca activitate Familială și Societală, a activității de prelucrare a informației și a activității de educare și învățare a omului, înlăturându-se astfel „categorisirile de productivă și neproductivă, acordate diferitelor activități din economie și societate”⁵⁴.

⁵¹ Ibidem pp. 69-70.

⁵² Ibidem pp. 79-80.

⁵³ Ibidem p. 82.

⁵⁴ Ibidem, p. 88 st p. 89.

În modelul pe care îl propune, profesorul Paul Bran abordează valoarea sub trei aspecte: „forma fizică; forma socială; forma bănească... Forma fizică... pune problema dimensiunii cantitative... forma socială... reiese din comparația a două bunuri în cadrul procesului de schimb... forma bănească sau prețul este „calul de bătaie” pentru toate teoriile economice”⁵⁵.

Pentru a înțelege modelul teoriei valorii entropice, este esențial să ne familiarizăm cu matricea ei, formată din Generalizările simbolice, Modelele și Paradigmele.

Generalizările simbolice, cuprind potențialul - ca „entropie joasă cuprinsă în formele actuale ale materiei, substanța, energia și informația (s,e,i), simbolica factorilor angajați în mecanismul de obținere a valorii - omul, mijloacele și obiectele activității economice, informațiile, mediul natural intern și extern sistemului biomaterial și social, societatea și ecocâmpul, ce exprimă „liniile de forță ale Naturii, în general, ale societății, precum și ale stărilor dinamice ale sistemului angajat în mecanismul de obținere a valorii”⁵⁶.

Modelele teoriei valorii entropice, pentru „formarea formelor fizice sociale și bănești ale valorii, precum și contribuția celor patru factorii generali angrenați în mecanismul de obținere a valorii; Mediul natural; societatea și sistemul de întreprindere aflat în starea de producție și în starea de consum”⁵⁷.

Exemplele comune (Paradigme), ca reguli după care se construiește modelul mecanismului de obținere a valorii, sub formele de: „lărgire a conceptului de sistem al activității economice”; „elementele motivate ale sistemului... cuprinse în ecocâmpul care înconjoară sistemul întreprinderii; „încadrarea mecanismului de obținere a valorii în forma de acțiune a legilor generale ale Naturii... proces de transformare entropică de potențial”; „valoarea considerată ca o formă concretă de entropie joasă...”; „procesele economice de tip producție și consum, cât și procesele naturale din mediu și procesele specifice vieții sociale”; „legea mecanismului de obținere a valorii”;

⁵⁵ Ibidem, p. 94 st p. 95.

⁵⁶ Ibidem, pp. 129-130.

⁵⁷ Ibidem, p. 130.

„nivelul real al valorii pentru un produs...”; „forma fizică a valorii, forma socială și forma bănească”; „valoarea, al cărei suport obiectiv rămâne entropia joasă (potențialul economic), are un caracter fluctuant”; „existența valorii - sistem de procese, de producție, consum”; „utilitatea, ca o corespondență între însușirile produsului (serviciului) și cerințele consumatorului, și ca o premisă a gradului de scoatere și de reconserare de potențial din produs sau serviciu⁵⁸.

Implicații ale aplicării legii valorii entropice

DIN perspectiva teoriei valorii entropice, afirmă profesorul Paul Bran „Valoarea există și rămâne în societate numai dacă ea este supusă permanent și eficient transformărilor în cele patru tipuri de procese evidențiate de noi: procesul de producție, procesul de consum, procesele din societate și procesele din mediul natural”⁵⁹. Atunci când sunt prea multe „intervenții în circuitul valorii, afirmă profesorul Paul Bran, pentru a debloca circuitul valorii în economie, omul a inventat moneda și creditul; două instrumente excelente, dar totuși... instrumente omenești! Folosirea lor este plină de riscuri!”⁶⁰.

Să avem mereu grijă de înțelepciunea că „valoarea se naște în intimitatea proceselor naturale, sociale și economice” și, ca urmare, știința economică trebuie să se aplece asupra înțelegerii că „Apa, aerul și chiar solul sunt produse ale proceselor naturale care au loc în afara activității economice sau sociale. Pentru obținerea lor, Natura a cheltuit o enormă energie din timpul Marii Explozii și în procesele următoare pentru a sintetiza aceste substanțe care ne sunt necesare, ca apa și aerul!”⁶¹.

Cercetările întreprinse de profesorul Paul Bran, în dialog deschis, critic și constructiv cu abordările viziunii sistemice despre viață ca „întregi vii integrați”, găsesc astăzi, în criza globală ce afectează societatea omenească, tot mai mulți adepți care sunt pentru o revoluție a conștiinței, ca transformare interioară profundă, acolo unde se formează noile paradigme prin care ne raportăm la lumea ca „existență

⁵⁸ Ibidem, p. 130, 131, 132 și 133.

⁵⁹ Ibidem, p. 183.

⁶⁰ Ibidem, p. 184.

⁶¹ Ibidem, p. 206 și p. 207.

în relație” și încercăm să ne apropiem de înțelepciunea că o economie, ca organism social viu nu poate fi sănătoasă decât dacă intrările, transformările și ieșirile ei sunt în armonie cu exigențele „sănătății întregului viu”, din care face parte organică și omul - ca natură și societate. Drumul științei economice presupune să învățăm din noile cuceriri ale cunoașterii științifice, spre a le adapta la interpretarea vieții economice ca parte organică a societății omenești și, împreună a ecologiei lumii vii, dar și să ne dezvățăm de lucrurile devenite inutile, dăunătoare pentru „sănătatea întregului viu comun”, în afara căreia nu se poate crea un sistem social-economic care să servească Omul și pe toți oamenii în calitate de purtători conștienți ai intereselor generațiilor ce coexistă și se succed inevitabil pe planeta Pământ, ca organism „viu și conștient” pentru tot ceea ce înseamnă viață ca „exigentă în relație”.

În acest sens, profesorul Paul Bran conchide că „Drumul din ce în ce mai îngust pe care trebuie să meargă societatea omenească sub povara restricțiilor economice, ecologice, sociale, politice impune asocierea obligatorie la conducerea mașinii sociale a științei economice. A științei economice care, la rândul său, este deschisă spre rezultatele cercetării științifice din toate domeniile existenței noastre sociale și fizico-biologice”⁶². Actuala criză globală, devenită sistemică, ce se adâncește și lărgeste cu deosebire după 1970, pune în evidență că viața economică - mână de un egoism egocentrist, de a maximiza profitul bănesc doar pentru o parte din membrii societății devenită tot mai restrânsă, nu mai face parte organică din viața socială, din ecologia lumii vii pe care o moștenim de la planeta Pământ.

Este vital ca noua știință economică, pe care noi o numim Ecologie, să integreze tot ce este valoros în cunoașterea științifică, cunoscută sub denumirea de paradigma sistemică a „sănătății întregului viu comun”, spre a putea pune bazele unei alte educații economice și social - umane, pe care am numit-o „educație ecologică”, iubitoare de oameni și Adevăr, în măsură să fundamenteze comportamente umane și instituționale, ce izvorăsc din înțelepciunea că nu putem fi „întregi vii integrați” și cu credință în certitudinea speranței de mai bine nu numai

⁶² Ibidem p. 275.

pentru Mine, ci și pentru Tine, nu pot exista decât într-un mediu social al cărui motor - viață economică - funcționează în baza legilor Naturii Mamă - *valoarea ecologică entropică ce se creează și se distribuie trebuie să fie expresia aplicării principiului „câștig-câștig” pentru toți participanții la viața ca „exigență în relație”: Natură, Societate, Om, Familie, Comunitate, Organizație de Muncă, Organizație Instituțional-Politică.* Astăzi, când actualizăm trecutul, prin trăirea lui într-un prezent iubitor de oameni și Adevăr, așa cum l-a trăit și profesorul Paul Bran la București și la Chișinău, la Chișinău și la București, avem datoria sfântă de a-i continua opera, *transformând cunoașterea sa în înțelepciune, munca sa în bucuria de a dăruia din iubire, credința sa în certitudinea speranței pentru comportamentul uman și instituțional închinat Progresului prin oameni și pentru oameni, în armonie cu exigențele planetei Pământ care ne creditează gratuit, ca generații ce coexistăm și ne succedăm la viață ca „existență în relație”.* În aceste momente când prețuim distrugerea creatoare, prin învățare și dezvoltare, vă propun să încheiem cu ceea ce spunea profesorul Paul Bran în 1995, cu privire la menirea noastră aici pe o bucățică de Pământ Sfânt Românesc, parte organică a planetei Pământ ca organism „viu și conștient”: „În aceste condiții este firesc să manifestăm în permanentă curiozitate asiduă și totdeauna trează față de activitatea economică și de rolul teoriei economice de a ordona desfășurarea activității respective.

O teorie economică care nu mai are valente libere, care nu ne îndrumă corect pasul următor al evoluției noastre, cu siguranță va naște monștrii... Teoria existentă în prezent în mintea multora dintre noi, în principiile care guvernează activitatea practică, în instrumentele de conducere a activității economice, politice și sociale, nu poate fi o garanție a succesului pe care îl dorim!”⁶³.

În același timp, nu trebuie să uităm niciodată că „știința îți dă, dar nu-ți bagă în traistă”, cum spune un proverb românesc, amintit și de omul iubitor de Oameni și de Adevăr, homo economicus, prof. univ. dr. Paul Bran.

⁶³ Ibidem p. 7 și 8

**DIMENSIUNEA GÂNDIRII ECONOMICE, PRIN PRISMA
MECANISMULUI MONETAR ACTUAL ÎN CONCEPȚIA
PROFESORULUI PAUL BRAN⁶⁴**

**Florin Paul BRAN, dr.
Banca Comercială Română**

În actualele condiții de criză economică mondială avem nevoie, ca niciodată, de noi modele și noi soluții pentru reconstrucția sistemelor monetare naționale și internaționale, care, cu toate aspectele negative, este o realitate în continuă schimbare ce trebuie cercetată în mod științific, în scopul perfecționării permanente pentru a corespunde cerințelor economiilor naționale și a economiei mondiale.

De aceea este binevenită și punerea în discuție a teoriei mecanismului monetar abordată de profesorul Paul Bran în lucrarea sa intitulată „Mecanismul monetar”, în opinia căruia „pe plan internațional dezbaterile problemelor monetare are caracterul unei activități la foc continuu, evenimentele economice și monetare fiind la ordinea de zi, iar filiera monetară este obligatorie pentru orice acțiune economică pe plan național sau internațional” care este valabilă și astăzi.

Procesele de comunicare din economie în care substanța informațională a comunicării o formează informația despre valoare au în vedere interacțiunea permanentă și bilaterală dintre procesele de producție și de consum. Pentru a obține informațiile valorice cerute de procesele comunicative, atât în procesul de producție cât și în cel de consum, sunt necesare ample acțiuni de cunoaștere, informația despre valoare rezultă din acțiunea de măsurare cu ajutorul etalonului valoric⁶⁵.

Comunicarea economică prin bani

Comunicarea ca proces presupune un transfer de informații de la o sursă de informații la un receptor, prin mijlocirea unor semne. Elementele de bază ale unui proces comunicativ sunt reprezentate de

⁶⁴ PUBLICAT ÎN: *Oeconomica*. 2010, nr. 4. Online ISSN 2286-0266.

⁶⁵ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1992, p. 41.

fenomenul semnificat (referentul), subiectul cunoscător, semnificația sau sensul, obiectul utilizat ca semn vehicul și interpretul, subiect care ia act de semnificația despre fenomenul semnificat transmisă de subiectul cunoscător prin intermediul semnului vehicul⁶⁶.

Limbajul economic mijlocit de bani face parte dintr-un proces amplu de comunicare în economie și societate. În fiecare etapă, există riscul unor abateri și erori de comunicare. Astfel, sunt observate patru momente principale: cunoașterea fenomenului obținerii valorii; codificarea sensului și înscrierea lui în conținutul unui semn; decodificarea semnului de către primitorul mesajului; confirmarea înțelegerii către trimițătorul mesajului.

Primul moment corespunde, în procesul comunicării prin bani, cunoașterii valorii prin măsurare.

Al doilea, cel prin care sensul obținut, prețul, este descărcat în semne bănești prin intermediul sistemului bancar și care prezintă riscuri.

Al treilea, ține de decodificarea semnelor bănești. Mesajul valoric adus de bani nu precizează și mărfurile în care se află valoarea pe care o va pune economia la dispoziția posesorului de semne bănești. Decodificatorul va identifica valoarea pe baza modelului său, atât în privința mărimii etalonului, cât și în privința bunurilor în care crede că se află valoarea respectivă.

A patra etapă, este realizată numai dacă posesorul de bani îi folosește pentru cumpărarea mărfurilor existente pe piață. Semnele bănești ajung la bancă, putând reintra într-un circuit de comunicare. Dacă banii sunt păstrați pentru plăți viitoare, ei nu vor mai purta același sens, pentru că, atât valoarea cât și etalonul se schimbă zilnic.

Născută în intimitatea unor procese și complexe, în sisteme ca mediul, societatea și economia, *valoarea iese la iveală, pe piață, sub formă de preț*. Informația respectivă este mediată de etalonul monetar, etalon aflat în schimbări profunde, ca și valoarea și forma semn a monedei.

⁶⁶ BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1992, p. 47.

Prin urmare prețul va reflecta conflictul de interese ale participanților la mecanismul de obținere și gestionare a valorii, de la producător la consumator, de la societate la mediul natural înconjurător!

Folosirea banilor în procesul de comunicare din economie aduce elemente de ordonare, dar și de dezordonare, atunci când modelele de decodificare a etaloanelor de măsurare a valorii nu sunt corecte sau permanent actualizate.

Înșelarea prin inflație este un instrument vechi de management social, în același timp, el este și cauza nemulțumirilor și revoltelor sociale, inflația micșorând drastic cantitatea de valoare reală ce ajunge la sistemele aflate în starea de consum.

În accepțiunea actuală, procesul de reflectare este constituit din trei verigi esențiale, cu conținut diferit, dar interdependente, adică din informație, semnificație și comandă.

Pe orice bancnotă se află înscrisă informația, în cuprinsul de codificare al căreia, toate cele trei verigi esențiale ale procesului de reflectare include:

- Cifra, reprezintă informația neutră, rezultată din raportarea valorii din marfă la valoarea etalon banul – semn;

- Cuvântul „lei”, este semnificația care dă sens informației neutre de o anumită sumă, semnificația LEU – se referă la valoarea cuprinsă în banul – etalon (puterea de cumpărare a unității monetare) utilizat la un moment dat în economie pentru măsurarea valorii;

- Informația totală, și puterea de circulație a banului-semn dată de însemnele juridice de pe ban cuprinde și, respectiv, asigură cea de-a treia verigă a reflectării, comanda, la primirea banului – semn, receptorul va trece la adoptarea deciziei de participare la schimbul economic în vederea cumpărării de bunuri în valoare de bani – etalon. Prin această comandă, banul – semn își realizează și misiunea de instrument al conducerii activității economice, decizia posesorului de bani – semn fiind deja sugerată de repartitia produsului social, repartitie realizată în conformitate cu cerințele mecanismului de conducere a economiei.

Fiecare din cele trei componente sau dimensiunea informației **Vr** cuprinsă în banul – semn trebuie să găsească un teren pregătit în mintea subiectului receptor. Omul interpretează și înțelege ceea ce nu știe, prin ce știe, de aceea, Omul trebuie pregătit pentru reflectarea informațiilor cuprinse în banul – semn și, în special, a semnificației și a comenzii ce i se transmite.

Pregătirea subiectului receptor, pentru a înțelege și a realiza comanda transmisă prin banul-semn o dată cu informația și semnificația despre mărimea valorii, necesită o serie de activități distincte și mult mai complexe decât pentru pregătirea anterioară.

***În primul rând**, subiectul receptor trebuie pregătit pentru a folosi banul – semn într-un interval de timp optim, interval în care banul care conține valoarea **Vr**, codifică în **banul – semn**, se află pe piața schimbului, în cazul în care subiectul **S2** renunță la utilizarea banului – semn în intervalul optim, subiectul respectiv trebuie educat să nu păstreze semnele bănești în depozite particulare, ci să le intre în posesia informației privind valoarea bunurilor rămase în stocuri datorită amânării cumpărării, **V(i)** și să procedeze la reglarea circulației bănești prin amânarea cumpărării, **V(i)** și să procedeze la reglarea circulației bănești prin acordarea de credite în bani. Totodată, depunerea semnelor bănești la casele de economii permite economisirea de semne, cele depuse fiind refolosite pentru o nouă comunicare în economie.*

***În al doilea rând**, pentru a pregăti corespunzător decizia subiectului receptor de folosire a banilor – semn în procesul schimbului, se impune o informare cât mai completă și operativă a subiectului respectiv în legătură cu structura bunurilor în care se află codificată în banii-semn pe care îi posedă. Această structură, realizată de unitatea producătoare, este o informație care nu poate fi comunicată prin intermediul banilor – semn, ea circulă prin intermediul unui proces comunicativ economic care vehiculează informațiile privind necesitățile concrete ale cumpărătorilor către producători și informațiile privind produsele (bunurile) de la producători la consumatori. Acest proces comunicativ se realizează prin contracte economice, studii ale cercetării populației, expoziții, târguri de mostre, reclamă.*

Această informație privind structura bunurilor create, este necesară, întrucât, în procesul de reflectare a informației V_r , cuprinsă în banul – semn, subiectul receptor asociază informația privind mărimea valorii cu bunuri materiale care corespund necesităților sale concrete și a căror structură poate corespunde sau nu cu structura bunurilor aflate pe piață.

E important procesul de desfășurare de reflectare a informațiilor cuprinse în banul – semn la persoanele cu diferite grade de pregătire în privința înțelegerii și folosirii banilor.

Procesul de comunicare prin bani, fiind un proces bilateral, de tip cibernetic, asigură un rol activ tuturor participanților, de aceea, mecanismele sale de autoreglare sunt capabile să depisteze și să regleze mai mult sau mai puțin operativ (în funcție de condițiile economice și sociale din economia respectivă) unele influențe perturbatorii.

Cu toate ingredientele subiective care apar în procesul comunicativ prin bani (în acțiunile de reflectare a valorii, în codificarea și decodificarea informației despre mărimea valorii și în utilizarea efectivă a banilor – semn), latura obiectivă a procesului economic are rolul predominant în procesul comunicativ.

Fondul obiectiv al comunicării prin bani este dat de fenomenul real al producerii valorii și al consumului de valori de întrebuințare în care se află concentrată valoarea. Acest fenomen, sub influența legilor economice, impune reglarea întregului proces comunicativ prin bani ori de câte ori factorii subiectivi fac să se abată funcționarea mecanismelor de la cerințele factorilor și legilor obiective.

Mecanisme monetare pe plan național

Informația care provine din producție, în cadrul căreia valoarea ocupă un loc principal, este o formă de existență a omului și a societății, banii nu sunt decât un semnal care prin funcționarea lor poartă un mesaj, deoarece reprezintă o valoare cu existența obiectivă.

Reflectarea valorii prin bani

Cunoașterea valorii, ca mărime și conținut, este punctul inițial al mecanismelor monetare, al procesului comunicativ prin bani.

Obținerea informației despre mărimea valorii reprezintă o etapă hotărâtoare în acțiunea mai amplă de cunoaștere a economiei prin

prisma producerii valorii reprezintă o etapă hotărâtoare în acțiunea mai amplă de cunoaștere a economiei prin prisma producerii valorii în procesele de producție, această operațiune informațională presupune existența și funcționalitatea unui sistem de reflectare a realității economice.

În acest sistem de reflectare a conexiunii într-o interacțiune reciprocă, două subsisteme – subsistemul producerii valorii, numit subsistemul reflectat și subsistemul care reflectă valoarea, numit subsistemul reflectant.

Subsistemul reflectat

În acțiunea de cunoaștere a mărimii și conținutului valorii, subsistemul reflectat este dat, așa ca și în procesul de producție care se desfășoară în unitățile economice. Procesul de transformare specific producției, social în cadrul relațiilor economice și sociale în care se desfășoară, ascultă și de la legile naturii odată cu supunerea față de legile economice. În opinia profesorului Paul Bran, dacă însușirile valorii de întrebuintare se pot constata prin reflectarea directă sau cu ajutorul unor instrumente de măsurare, valoarea se pune în evidență prin metode mult mai complicate. Pentru a pune în relief valoarea, ca mărime, este nevoie de utilizarea unui raport social în care sunt angrenate marfa valoare – relativă (cea care ascunde valoarea) și o altă marfă cu însușiri generale similare cu marfa a cărei valoare se măsoară, pe postul de valoare – echivalent, procedeul utilizat pentru relieful valorii cuprinse într-o poartă denumirea de mecanism al formei valoare.

Măsurile economice și tehnice care au ca scop creșterea fiabilității produselor au ca efect, odată cu creșterea unor cheltuieli de producție, sporirea puterii de cumpărare a unității monetare. În condițiile în care latura cantitativă a bunurilor este tot mai mult influențată de penuria și scumpirea materiilor prime, direcția cea mai eficace pentru creșterea puterii de cumpărare a unității monetare, este dată de îmbunătățirea permanentă a fiabilității produselor fabricate, efortul făcut pentru creșterea fiabilității este recunoscut de piața economică, iar puterea de cumpărare nu este diminuată de creșterea unor cheltuieli de producție. Diminuarea laturii cantitative a produselor cu o fiabilitate mai mare

(datorită sporirii prețului de vânzare) este compensată de sporirea dimensiunilor calitativă și de timp ale produselor respective.

Subsistemul reflectant

Sistemul bancar, care joacă rolul subiectului cunoscător final în sistemul comunicativ prin bani, apare în mecanismul de reflectare a mărimii valorii ca un factor pasiv, el acceptând informația V stabilită de unitățile amintite. Cu toate acestea, sistemul bancar este prezent în procesul de stabilire a informației V stabilită de unitățile amintite. Sistemul bancar este prezent în procesul de stabilire a informației V prin urmărirea directă a respectării disciplinei de preț în operațiunile de decontare între partenerii la actul de schimb. Sistemul bancar intră în posesia informației V prin intermediul documentelor economice care atestă expedierea mărfurilor către cumpărător (facturi), documente întocmite de unitatea producătoare A , cu sau fără avizul cumpărătorului, de aceea, informația V devine operantă pentru bancă numai după ce unitatea cumpărătoare B acceptă suma de plată, solicitând banii – semn necesari pentru achitarea bunurilor expediate de o unitate A .

Calitatea activității de reflectare desfășurată de subiectul S este hotărâtoare pentru întregul proces de cunoaștere și comunicare prin intermediul banului, caracterul dinamic al procesului de producere a valorii, precum și unele aspecte de subiectivism ce pot să apară în procesul de reflectare a valorii impun revederea și perfecționarea permanentă a mecanismului de cunoaștere și măsurare a valorii.

Emisiunea banilor – semn

Informația privind mărimea valorii create și concentrate în marfa destinată schimbului, obținută prin reflectarea directă a procesului de producție, trebuie comunicată partenerilor la procesul economic, în acest scop, informația V , reprezintă numărul de bani – marfă etalon cuprins în valoarea de întrebuințare produsă și pregătită pentru schimb, trebuie înscrisă pe un suport material. Acest suport asigură informației în cauză existența în timp și posibilitatea de a circula de la subiectul cunoscător, $S1$, la subiectul receptor, $S2$, prin canalele circulației bănești.

Dacă obținerea informației privind mărimea valorii V , a însemnat nașterea și utilizarea banului – marfă etalon , transferul informației V pe un suport material adecvat reprezintă nașterea banului – semn și punerea sa în mișcare în cadrul economiei naționale și pe plan internațional. Acest transfer, este partea de început a circulației bănești, constituind, operațiunea de emisiune a banilor – semn, în accepțiunea pe care o dăm operațiunii de emisiune a banilor-semn, aceasta cuprinde un număr de acțiuni concrete în următoarele faze:

- 1) primirea, conservarea și transferul informației în banul – semn
- 2) confecționarea banilor – semn și re folosirea celor existenți în circulație pentru realizarea transferului informației V
- 3) introducerea în circulație a banilor – semn pe canalele de legătură dintre subiectul **S1** și subiectul **S2**.

Utilizarea banului – semn în comunicarea economică

Pentru a ajunge la destinatar, banul – semn beneficiază de tehnici specifice circulației bănești. Pregătirea și desfășurarea circulației banilor – semn în economie impun o tehnică de comunicare formată din diferite tipuri de metode de organizare a decontărilor cu și fără numerar.

Mișcarea banilor – semn în economie prin intermediul acestor metode de decontare presupune existența unui personal adecvat și a unei dotări cu mijloace corespunzătoare. Atât sistemul bancar, cât și unitățile economice dispun de personal specializat și de dotarea cerută de păstrarea, transportul și distribuirea banilor în condiții de siguranță și securitate. Atunci când banul – semn va renunța la forma sa vizibilă, semnul bănesc, este posibilă circulația banilor prin circuitele sistemelor informatice din economie, aceste circuite măresc foarte mult viteza comunicării, înlătură unele fenomene de distorsiune din comunicarea actuală și mărește siguranța comunicației economice prin bani.

Rolul informației în comunicarea financiară – în viziunea profesorului Paul Bran

În opinia profesorului Paul Bran, În cadrul Economiei mondiale, la fel ca și pe plan național, are loc un amplu proces de comunicare în legătură cu dimensiunea valorică a activității economice.

Mijlocirea acestei comunicări, aspect firesc în cazul comunității umane, se realizează cu ajutorul monedei, a banilor, în sensul cel mai larg.

Conform Semioticii, un proces de comunicare cuprinde ca elemente: Fenomenul semnificat; Subiectul cunoscător, S1; Semnul vehicul pentru sensul desprins de subiectul S1; Subiectul receptor sau decodificator, S2; Semnul vehicul pentru comunicarea reacției de răspuns din partea lui S2 către S1 și ca legături: Relațiile dintre elementele procesului, relații directe și inverse.

Scopul unui asemenea proces de comunicare este reprezentat de următoarele:

- cunoașterea fenomenului semnificat și desprinderea sensului referitor la conținutul, dimensiunea, însușirile fenomenului în cauză;
- conservarea sensului pe un suport în vederea obținerii semnului-vehicul al informației referitoare la sens;
- transmiterea semnului către subiectul receptor în vederea decodificării sensului transmis prin semnul respectiv;
- recepționarea mesajului de răspuns al subiectului receptor în vederea aprecierii modului de înțelegere de către acesta a sensului transmis anterior și pentru reglarea întregului proces de comunicare.

Formarea bagajului informațional al omului se realizează prin două tipuri principale de cunoaștere:

- cunoașterea empirică (ostensivă);
- cunoașterea teoretico-sistematică (discursivă).

Realizarea comunicării economice prin bani presupune folosirea ambelor tipuri de cunoaștere.

Cunoașterea ostensivă. A cunoaște ostensiv un obiect înseamnă a reproduce una sau mai multe dintre însușirile sale, configurația sau structura acestuia, concomitent cu însușirea de către agent a semnelor sau expresiilor lingvistice prin care sunt denotate acestea.

Introducerea ostensivă a unui termen (concept) este realizată în cadrul unui proces comunicativ. Acest proces comunicativ este specific activității de învățământ și cuprinde: un instructor, un receptor care se instruieste, un cuvânt sau o expresie ce se introduce ostensiv și obiectul la care se referă aceasta.

Cu toate că învățământul universitar beneficiază de cunoașterea ostensivă realizată de învățământul preuniversitar, și aici se impun forme ale cunoașterii ostensive.

Apar fenomene complexe nestudiate anterior (cum este cel financiar-monetar internațional) sau este nevoie de corectarea unor concepte însușite greșit sau care nu mai corespund realității aflate în schimbare rapidă (vezi conceptele legate de convertibilitate, etalon-aur etc.).

Cunoașterea discursivă. Această cunoaștere este mediată de semnele și expresiile lingvistice ce substituie obiectele și evenimentele lumii reale sau substituie experiențele anterioare ale indivizilor umani.

A cunoaște discursiv înseamnă a trece de la perceperea unei expresii lingvistice la descifrarea semnificației și informației vehiculate de aceasta. Și în acest caz este necesar un proces de comunicare care intervine între doi sau mai mulți agenți (vezi procesul comunicării economice prin bani).

Condiția esențială pentru înțelegerea unor expresii lingvistice (ca cele din prezentul manual) este ca subiectul emitent (S1) și subiectul receptor (S2) să acorde aceeași valoare semantică termenilor expresiei⁶⁷.

ATRAGEREA DE INFORMAȚII NECESARE DETERMINĂRII ETALONULUI MONETAR INTERNAȚIONAL

Pornind de la modelul teoretic al etalonului monetar, piața monetară internațională își constituie sistemul informațional necesar culegerii, transmiterii, prelucrării, formării de bănci de date și utilizării informațiilor. Acest sistem informațional a căpătat în ultima vreme un caracter internațional, sistemele informaționale naționale fiind conectate la acest sistem în calitate de furnizori de date și de utilizatori de informații financiar-monetare generale și specializate pentru urmărirea etaloanelor monetare. Un sistem informațional destinat numai atragerii de informații necesare urmării factorilor cu influență asupra etaloanelor monetare utilizabile pe piața monetară este reprezentat de Sistemul informațional Reuters.

⁶⁷ BRAN, Paul. *Comunicarea financiară*. București: Editura Economică, 2006.

Pe baza informațiilor cuprinse în băncile de date ale sistemelor informaționale naționale și internaționale și în publicațiile statistice ale Fondului Monetar Internațional, ale altor instituții, vom proceda la formarea fondului de informații necesar determinării etaloanelor monetare ale SUA. și Japoniei (USD și JPY), respectând grupurile de factori cuprinse în modelul actual al etalonului monetar.

Bănci de date, asemănătoare celor care urmează, sunt organizate la dispoziția Băncilor centrale și a băncilor comerciale, ele fiind apoi exploatate în vederea obținerii dimensiunilor valorice ale etaloanelor monetare naționale și internaționale și a raporturilor dintre aceste etaloane, stabilind informația monetară, cursul valutar.

Determinarea dimensiunii valorice a etaloanelor ce intră în operațiunile de pe piața monetară internațională este o primă etapă în cadrul activității de obținere a nivelului informațional al etaloanelor monetare utilizabile în context mondial.

Informația economico-monetară care redă nivelul cursului valutar economic la un moment dat (curs valutar curent sau la vedere) sau valabil pentru o perioadă viitoare (curs valutar la termen) este utilizată în operațiuni care țin de procesul de comunicare economică prin bani, pentru obținerea sensului V' .

O primă utilizare se referă la evaluarea bunurilor intrate în circuitul economic internațional (export și import).

LOCUL PIETELOR FINANCIARE ȘI DE CREDIT ÎN PROCESUL DE COMUNICARE ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ PRIN BANI

Dacă piața valutară internațională a rezolvat elementele principale ale procesului de comunicare economică prin bani (problema cunoașterii nivelului internațional al valorii, emiterea semnelor bănești necesare transmiterii mesajului valoric, organizarea circuitului semnelor bănești în context internațional etc., piețelor monetară și de capital le revin atribuții la fel de importante în privința mișcării internaționale a valorii.

Valoarea intrată în circuitul internațional este supusă unor procese de repartiție de natură financiară și de credit. Aceste procese de repartiție sunt determinate de efectele de sistem ale comunității

mondiale, de desfășurarea reală a fenomenelor economice din cadrul Economiei mondiale.

CONTRIBUȚIA PIEȚEI INTERNAȚIONALE DE CAPITAL LA PROCESUL DE COMUNICARE ECONOMICĂ

Piața internațională de capital, componentă de bază a sistemului financiar și monetar internațional, cuprinde instituții cu caracter național, regional și mondial (instituții financiare, bancare, burse de valori etc.) care au ca misiune atragerea de fonduri financiare și dirijarea lor spre obiective și beneficiari din diferite țări. Această misiune se realizează prin derularea unor operațiuni specifice care caracterizează activitatea financiară internațională. Operațiunile respective vor contura, totodată, și contribuția pieței de capital la desfășurarea procesului complex de comunicare economică prin bani în cadrul comunității mondiale. Aceste operațiuni teoretic se pot prezenta pe baza unui model tip index realizat pe principiul sistemului economic de natură cibernetică (ca subsistem al Sistemului Financiar și Monetar Internațional).

Formarea fondului de informații financiare internaționale

Pentru pregătirea participanților la operațiunile pur financiare, instituțiile pieței financiare internaționale pun la dispoziția acestora informații financiare, economice, metodologice, logistice etc. Instituțiile financiare solicită o gamă largă de informații economice, monetare, financiare, politice, sociale din partea țărilor și persoanelor juridice care sunt acceptate pe piața de capital. Furnizarea acestor informații este, de regulă, o condiție obligatorie pentru accesul pe piața de capital, devenind o operațiune de rutină pentru instituțiile naționale de statistică, bancare, financiare.

Formarea fondului de informații specific creditării

Formarea și utilizarea fondurilor de credit solicită un volum mare de informații. Ele trebuie să asigure participanților la piața creditului o cunoaștere reală și operativă care să permită evitarea riscurilor în formarea de depozite și în utilizarea creditelor. Una din informațiile produse pe această piață se referă la Clasamentul țărilor în funcție de risc. Acest clasament (exemplul Clasamentului „Euromoney”) ia în considerare o serie de indici pe domenii.

Formarea fondului de informații financiare, monetare și economice internaționale

Piața monetară are misiunea de a asigura un fond informativ important sub formă de tehnologie de lucru, modalități de organizare a activității, informații despre fenomene economice și financiar-monetare pe plan național, regional și mondial, manuale și îndrumare pentru folosirea instrumentelor monetare etc. Prin urmare, pe piață are loc culegerea de date din economiile naționale angajate în circuitul economic și financiar – monetar internațional. Se folosesc publicațiile oficiale din țările respective, fondul de informații pe care băncile centrale și guvernele au obligația să-l transmită forurilor financiare internaționale.

Subsistemul pieței monetare internaționale beneficiază de conexiunea inversă a autoreglării prezentă în modelul general al sistemului financiar-monetar. Prin intermediul aparatului bancar național sau al instituțiilor financiar-monetare internaționale are loc corectarea operativă, cantitativă, a activităților de pe piața monetară.

Concluzii

Având în vedere direcțiile de perfecționare a mecanismelor monetare și a comunicării economice prin bani pot fi următoarele:

Prima direcție se referă la modificarea de structură și de volum a comenzii economice care se transferă în banul – semn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economia națională și în ansamblul economiei mondiale, rezolvarea acestei modificări nu este o sarcină a aparatului monetar, ci aparține obiectivelor de politică economică și socială.

A doua direcție este - Restructurarea în însăși mecanismele monetare, modificările care se așteaptă trebuie să asigure un volum în creștere de bani-semn și un ban-marfă etalon cât mai stabil.

A treia direcție, în sensul perfecționării comunicării prin bani cuprinde asimilarea în munca aparatului bancar a inovațiilor tehnice și organizatorice – tranziția accentuată a fenomenelor economice pe care le reflectă și le potențează banul, impune o continuă asimilare de inovații tehnice apărute în societate și în cadrul mecanismelor monetare. După transformarea banului – marfă etalon dintr-o valoare

de întrebuițare efectivă, într-o informație despre puterea de cumpărare a unității monetare ca generalizare a întregii producții de bunuri și servicii, este rîndul banului – semn să facă noi pași spre o economizare puternică a tehnicii schimbului.

Prin urmare, avînd în vedere obiectivele strategice de construire a unei noi economii fundamentate pe cunoaștere abordarea banului – semn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economie, în restructurarea mecanismelor monetare, în perfecționarea comunicării prin bani în activitatea bancară, și în inovațiile în acest domeniu.

Bibliografie

1. BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1991,
2. BRAN, Paul, COSTICĂ, Ionela. *Comunicarea financiară*. București: Editura ASE, 2005.
3. BRAN, Paul, COSTICĂ, Ionela. *Economica activității monetare și financiare internaționale*. București: Editura Economică, 2003.

ȘI A FOST LA INCEPUT CUVÂNTUL AUTORULUI...

(o sinteză succintă, bazată pe *Cuvintele-înainte*, creionate la lucrările sale de Savantul și Profesorul universitar **Paul BRAN**)

**Rodica HÎNCU, prof. univ., dr. hab.
ASEM**

Aranjate în ordine cronologică, aveam în față o bună parte din lucrările renumitului Savant și Profesor universitar Paul BRAN. Erau lucrări monografice (monografii, manuale), publicate de Domnia Sa în anii 1978-2006. O vastă trezorerie științifică!

Domeniile importante, pe care le acoperă aceste lucrări, reprezintă esența unei dezvoltări societale, pietre de temelie la dezvoltarea științei economice moderne. Printre principalele domenii de cercetare științifică ale Savantului Paul BRAN se regăsesc: moneda, relațiile valutar-financiare, teoria valorii, finanțele întreprinderii,

reforma economică, precum și cea a școlii economice de învățământ superior...

Mi-am propus să recitesc, în mod special, compartimentul **Cuvânt-înainte**, elaborat la lucrările sale de însuși Paul BRAN, „*un om al marilor proiecte*”, cum era numit încă din timpul tumultuos al vieții sale [citat din Emilian M. Dobrescu].

Ce revelație mă așteaptă...!

Reflectând, în una din lucrările sale - manualul **Relații valutare-financiare** (editat la București, în anul 1990) - asupra relațiilor valutare-financiare, Profesorul Paul BRAN menționa: „*Acest fenomen economic reflectă, prin latura sa financiară și monetară, toate problemele lumii contemporane, cantitative și calitative, economice și sociale; în același timp, legitățile interne ale activității financiar-monetare internațională contribuie la modificări structurale în conținutul relațiilor economice internaționale, al relațiilor politice dintre state. Metoda științifică de abordare a conținutului relațiilor financiar-valutare are în vedere principiile de lucru ale științelor economice, precum și metode și modele interdisciplinare. Lumea fascinantă a banilor și a finanțelor internaționale își exteriorizează conținutul prin utilizarea a numeroase metode, procedee și mecanisme ale cunoașterii, corelate cu regularitățile și legitățile interne ale fenomenului financiar-monetar internațional. Printre aceste modele, **modelul cibernetic de cunoaștere, de interpretare și conducere are un rol hotărâtor în eficientizarea acțiunii umane**”.*

Rămânând în continuare adept al acestui model, Savantul Paul BRAN afirma, în anul 1991, în lucrarea sa **Mecanismul monetar**: „*Evenimentele monetare de la începutul anilor '70 ai secolului precedent au influențat ireversibil practica și teoria monetară... Putem spune că a fost nu numai o criză monetar-economică, dar și o criză de înțelegere a schimbărilor; lumea trăia încă în zona cursurilor valutare fixe, instituite în anul 1944, timpul fiind considerat un factor exogen fenomenului monetar. Acum el devine criteriul de bază în derularea și interpretarea fenomenului monetar intern și internațional și, prin intermediul banilor, un criteriu general al întregii activități economice... **Teoria monetară nu a putut să-și revină**, după evenimentele din deceniul opt, tot atât de*

repede ca practica; **aici guvernează alte legi, iar generalizarea are nevoie de timp pentru a sesiza esențialul în convulsiile și mutațiile, unele contradictorii, ale realității.** Funcționarea sistemelor monetare naționale și a sistemului monetar-internațional, cu toate aspectele sale negative, este o realitate în continuă schimbare care trebuie cercetată în mod științific în scopul perfecționării permanente pentru a corespunde cerințelor economiilor naționale și economiei mondiale. Pe plan internațional, **dezbaterea problemelor monetare are caracterul unei „activități cu foc continuu”,** evenimentele economice și monetare fiind pe ordinea de zi atât în țările dezvoltate, cât și în țările în curs de dezvoltare; filiera monetară este obligatorie pentru orice acțiune economică pe plan național sau internațional”.

Urmărind aparițiile publicațiilor monografice ale Savantului Paul BRAN, putem afirma că tematica respectivelor depindea de cele mai stringente probleme cu care se confruntau la moment teoria și practica economică. Astfel, în anul 1994, de sub condeiu Profesorului Paul BRAN, apare lucrarea **Relații financiar-bancare ale societății comerciale: Ghid practic.** Domnia sa preciza: „O lucrare privind finanțele la nivel microeconomic într-o **perioadă de maximă fluctuație în teorie și în practică** reprezintă o **necesitate de necontestat.** Activitatea financiară ce se desfășoară la nivelul firmelor simte nevoia unor reconsiderări teoretice și aplicative pentru a deveni compatibilă cu exigențele economiei de piață ce se conturează în economia noastră.

Schimbările care au loc impun nu numai reconsiderări în comportamentul general al economistului finanțist, în sensul asumării unor responsabilități de manager al gestiunii financiare a firmei, dar și reconsiderări în teoria care stă la baza acestui comportament. De aceea, lucrarea de față este elaborată pe baza unui concept nou privind **obținerea și repartizarea valorii la nivel de firmă, conceptul Teoriei valorii entropice.**

Elementele de noutate prezentate de această teorie favorizează perceperea fenomenului financiar din societatea comercială sau regia autonomă și completează responsabilitățile economistului finanțist, el devenind un adevărat **inginer al valorii** care proiectează atât dimensiunea valorii pentru a fi recunoscută de piață, cât și mecanismele

prin care această valoare se obține, se repartizează și se păstrează în societate pe parcursul proceselor de producție - consum - producție etc.”.

Lucrarea citată mai sus (*Relații financiar-bancare ale societății comerciale: Ghid practic*) face apel la modele și procedee aplicate în munca financiară din alte țări, valorificând, totodată, experiența întreprinderilor românești, iar textul beneficiază de numeroase exemple, exerciții și studii de caz din practica unor firme străine și românești, „*elemente absolut necesare formării noilor deprinderi în munca financiară sub influența schimbărilor din economie, din activitatea financiară și monetară actuală*”, după cum declara Autorul.

Cu doar peste un an, în 1995, apare la București (Editura Economică), apoi la Chișinău (în anul 1996, Editura Logos) manualul ***Relațiile financiare și monetare internaționale***, care debutează cu următoarele cuvinte ale Profesorului Paul BRAN: „...*Manualul se referă la unul dintre cele mai fascinante, dar și mai periculoase fenomene economice de care depinde evoluția noastră economică și socială, Fenomenul mondo-financiar și monetar.*

Inventând moneda, omenirea a făcut un mare salt spre viitor, dar, ca și roata, superba invenție economică (comparabilă cu descoperirea scrisului!), nu a adus numai efecte utile, ci și numeroase ...accidente!”

Pentru ca procesul cunoașterii „*să avanseze*” pe baza unor noi principii de interpretare integrativă a realității, Savantul și Profesorul Paul BRAN a procedat, după cum scria chiar Domnia sa, „...*la tratarea fenomenului mondo-financiar și monetar cu ajutorul a două modele de înaltă generalizare și expresivitate - Modelul general al sistemelor cibernetice și Modelul cibernetic al procesului de comunicare*”.

În această lucrare Autorul urma să dea ***un nou sens*** conceptului introdus de Aristotel în una dintre primele sale lucrări - *Economica*. Acest concept, interpretat în literatura de specialitate ca știință economică, *va căpăta, în manualul de față*, după cum specifică însuși Paul BRAN, „...*sensul de știință care se referă la studierea mecanismelor intime ale proceselor în care intră Sistemul Financiar și Monetar, a regularităților și a tehnologiilor de lucru utile activității economice*”.

După cum s-a menționat în debutul acestei treceri în revistă a *Cuvântului-înainte* din lucrările monografice ale Profesorului Paul BRAN, printre multiplele preocupări didactice și științifice ale Domniei sale se regăseau *finanțele întreprinderii*. Acestui important segment al domeniului financiar, Profesorul Paul BRAN i-a dedicat numeroase lucrări. Astfel, în anul 1997, apoi în anul 2003, la București (Editura Economică), apare manualul ***Finanțele întreprinderii: gestionarea fenomenului macrofinanciar***. „O lucrare privind finanțele la nivel microeconomic într-o perioadă de maximă fluctuație în teorie și în practică reprezintă o necesitate de necontestat. **Activitatea financiară ce se desfășoară la nivelul firmelor simte nevoia unor reconsiderări teoretice și aplicative pentru a deveni compatibilă cu exigențele economiei de piață ce se conturează în economia noastră**”, afirma, în 1997, în *Introducere*, Autorul manualului, pentru ca în 2003 să concretizeze: „**Pentru profesia de economist, cunoașterea fenomenului financiar la nivel microeconomic reprezintă o necesitate de necontestat. Aici se învață ABC-ul activității financiar-monetare concrete și se pun bazele unei gândiri economice ce înglobează exigențele repartiției financiare**”.

Fenomenul macrofinanciar; cauzele obiective ale repartiției financiare; metodologia concretă de lucru necesară proiectării repartiției financiare la nivel de firmă, repartiție generată de starea de consum în care intră societatea comercială sau regia autonomă în mod periodic pentru a se forma, a se reface sau pentru a se dezvolta; deciziile financiare și de trezorerie care dimensionează monetar rezultatele economice ale procesului de producție; legăturile financiare și monetare ale firmei cu mediul financiar și bancar; mutațiile intervenite în modul de lucru al sistemului bancar; funcționarea pieței de capital, extinderea legăturilor cu finanțatorii străini, apariția unor raporturi noi cu proprietarii capitalului social din firmă; proiectarea fluxurilor financiare ale firmei cu mediul său extern; fundamentarea financiară a deciziilor economice și conducerea firmei prin bugete – iată doar câteva dintre elementele de bază expuse în manualul sus-menționat, considerate de Autor, ca fiind necesare în reconsiderarea comportamentului general al economistului financiar, odată cu

„...schimbările care se impun prin gestionarea valorii la nivel de firmă pe baza noului concept al Teoriei valorii entropice...”.

Fiind un an marcat prin numeroase apariții periodice, anul 2003 readuce în fața publicului interesat manualul ***Economica activității financiare și monetare internaționale*** (autori: Paul Bran și Ionela Costică). În *Cuvântul-înainte* se menționa: *„Prin teoria, modelele, principiile și instrumentele utilizate, disciplina universitară referitoare la fenomenul mondo-financiar și monetar ne va da posibilitatea să ne aventurăm, ceva mai „liberi”, în zona producerii, evaluării, repartiției, schimbului și consumului de valoare gestionată în context internațional, zonă care angajează persoane, firme, economii naționale, instituții regionale și internaționale”.*

Având certitudine că *„...pregătirea profesiei de economist, indiferent de specializarea acestuia, trebuie să includă conceptele și instrumentarul de lucru pe care disciplina universitară referitoare la relațiile financiare și monetare internaționale le desprinde din realitatea economică cu ajutorul unor metode moderne de studiu”,* autorii manualului mai specificau printr-o remarcă importantă că *„...aceste cunoștințe se bazează pe contribuția celorlalte discipline economice universitare, de la Economia politică la Finanțe și Monedă, de la Matematică și Cibernetică la Economia întreprinderii. Prin conținutul său teoretic și practic, disciplina noastră completează în mod fericit și necesar profesia de economist și pe cea de manager, în sensul său tehnic, economic și de artă”.*

Tot în anul 2003 apare de sub tipar lucrarea ***Comunicarea financiară*** (autori: Paul Bran și Ionela Costică). În *Cuvântul-înainte* la respectiva lucrare, în intenția de a sublinia importanța banilor în procesul de comunicare, este semnalat: *„Dacă a exista ca om înseamnă a gândi, a trăi în societate înseamnă și a comunica. Desfășurarea activității economice presupune, în mod necesar, existența unui amplu și complex proces de comunicare, bazat pe o gândire dinamică și pe un comportament elevat... Limbajul însoțește existența noastră și reprezintă, pe de o parte, instrumentul de exprimare a rezultatelor cercetării științifice și tehnice și, pe de altă parte, chiar o modelare a modului de*

interpretare a rezultatelor cercetării și a modelului de înfăptuire a activității economice...

Astfel, utilizarea **monedei** pentru cunoașterea și conducerea activității economice o tratăm pe baza **Modelului unui proces comunicativ**. Legile comunicării vor completa legile economice într-o armonie ce aduce avantaje cunoașterii și ordonării activității economice”.

În manualul sus-menționat, autorilor le-a reușit „...încercarea de a aduce, în pregătirea viitorului economist, expunerea mecanismelor financiar-monetare pe plan internațional cu sprijinul benefic dat de știința comunicării – **semiotica**”, care, în viziunea lui Umberto Eco, „...reprezintă o abordare științifică a semnificării și a comunicării prin producția și utilizarea semnelor”.

Fiind preocupat continuu de fenomenul **valorii**, Profesorul Paul BRAN, tot în același *Cuvânt-înainte*, vine cu următoarea afirmație: „...pentru a realiza o **comunicare reală**, va trebui să **pătrundem în mecanismele intime ale fenomenului valorii**. Acest lucru îl vom face cu ajutorul unui nou mod de abordare, reprezentat de **Teoria valorii bazate pe entropia joasă**”.

Apariția unei **noi teorii** - Teoria valorii bazate pe entropia joasă - este rezultatul unei ample cercetări efectuate de marele Savant Paul BRAN, despre care a relatat în **Economica valorii**, editată în 2003 la București (Editura ASE). „...Pornind de la anomalii tot mai frecvente ale teoriilor economice privind **valoarea**, am întreprins o cercetare bazată pe **noi principii** și, având la dispoziție contribuțiile științei din domenii care vin în contact cu procesele prin care se obține și se gestionează **valoarea**. Pe baza acestei cercetări, a rezultat **teoria valorii bazate pe entropie joasă (TVE)**”.

Cercetările Domniei sale, dedicate unei „...lumi, care este într-o permanentă căutare de mai bine...”, dar și **teoriei valorii bazate pe entropie joasă**, și-au găsit reflecția într-o suită de alte lucrări, elaborate în diferite perioade: **Economia valorii** (Chișinău, Editura Știința, 1991), **Fascinația valorii** (București, Editura Enciclopedică, 1992) și **Economica valorii** (București, Editura Economică, 1995). „...Când paradigma dă semne de oboseală, și anomaliiile se amplifică, educația, făcută în sensul respectului necondiționat față de știința zilei, devine o

frână. Este nevoie de „**o trecere revoluționară**” la o altă paradigmă – ca singura cale de dezvoltare a științei în cauză, inclusiv a științei economice. ...Modificarea cere foarte mult efort. Câți sunt dispuși să se „exileze din raiul vechii paradigme”? Foarte puțini!”, - scria Profesorul Paul BRAN în lucrarea **Economia valorii** (publicată la Chișinău, Editura Știința, în anul 1991), făcând asocieri cu viziunile expuse de Th. S. Kuhn în *Structura revoluțiilor științifice* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p. 53).

Evident, Savantul Paul BRAN a avut curajul să se „exileze din raiul vechii paradigme”. „...Rezultatele cercetării științifice privind conținutul categoriei de valoare apar sub forma **teoriei valorii**, specifică Paul Bran în **Economia valorii** (București, 1995). „...Ea cuprinde un număr important de adevăruri sau paradigme. Paradigmele unei științe stau la baza construcțiilor teoretice și dau sens și orientare comportamentului în activitatea practică din zona cercetată. Fondul de adevăruri al unei științe poate să aducă progres în existența societății sau să fie răspunzător de erorile și ineficiența unei firme, ale unei economii sau ale unui întreg sistem economico-social.

În istoria științei economice, s-au evidențiat **două direcții** importante în privința **definirii valorii**, a **precizării paradigmatelor** esențiale privind fenomenul obținerii valorii în societatea umană: Teoria valorii bazate pe muncă (TVM) și Teoria valorii bazate pe utilitate (TVU). ...Fiecare gen de teorie a căutat să precizeze răspunsuri cât mai convingătoare referitoare la întrebări cum ar fi: Ce este valoarea?, Care sunt procesele economice care contribuie la obținerea valorii?, Ce factori sunt angajați în aceste procese?, Ce legi guvernează mecanismul de obținere și gestionare a valorii în economie și societate?

Prin răspunsurile date, teoriile privind valoarea au contribuit la explicarea realității și la orientarea activității practice pentru o **anumită perioadă**. Mai devreme sau mai târziu, fiecare din cele două teorii principale a intrat în **conflict cu realitatea**, direct sau prin intermediul activității economice pe care a fundamentat-o. Societatea, bazată pe principiile teoriilor privind valoarea, a înregistrat regrese și vibrații periculoase, vibrații premergătoare revoluțiilor violente sau de catifea,

atunci când principiile acestor teorii nu au mai corespuns realității aflate în permanentă schimbare”.

În opinia marelui Savant, „...ambele teorii sunt vinovate de **apariția și accentuarea problemelor globale grave**, cum sunt: epuizarea resurselor, poluarea gravă a Terrei, distorsiunile economice și sociale din fiecare societate și pe plan mondial etc.”.

În susținerea acestor afirmații, precum și a realizărilor științifice marcante ale Savantului, este **Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului și de pretutindeni** (Vol. 4: Contemporanii. – București, 2003). Pe paginile acesteia, urmau să fie menționate, cu referință la **Economica valorii**, următoarele: „Obiectivul principal al acestei lucrări, precum și al articolelor aferente, îl reprezintă fundamentarea unei **teorii proprii asupra valorii și reconsiderările conceptuale care decurg din ea**”. Și tot în această Enciclopedie, urmare a analizei Operei marelui Savant Paul BRAN, se făceau referințele de rigoare cu privire la **Legea valorii entropice**: Valoarea este un „rezultat specific transformărilor entropice la care participă în mod necesar procesul specific modului natural, procesul specific vieții sociale, procesele specifice economice, toate bazate pe legile generale ale naturii și pe entropia joasă, ca grad de organizare a materiei. Legea valorii entropice cere ca producția, schimbul, repartiția, consumul, ca procese economice din întreprindere, precum și procesele specifice societății umane, și refacerea, și protejarea proceselor naturale, să se desfășoare în limita **potențialului economic** posibil de păstrat în economie pe parcursul lanțului continuu de **procese reale**”.

Teoria valorii entropiei **trebuie să fie preluată**, având în vedere câștigul pentru societate și pentru școala economică modernă!

În același an (2003), la București (Editura ASE), apare **lucrarea Componenta ecologică a strategiei de dezvoltare economică a zonei Munților Apuseni: studiu de caz Roșia Montană** (Paul Bran (coord.); Florina Bran, Ion Gh. Roșca). Respectiva lucrare poate fi catalogată ca un tribut, adus mediului, în care omul locuiește. Astfel, autorii îndeamnă cititorii să respecte cu rigurozitate regulile unei dezvoltări durabile, absolut necesare **prezentului**, dar și **viitorului**: „Orice cetățean care

trăiește în zona Munților Apuseni, a Roșiei Montane, trebuie să aibă în minte o imagine cu trecutul, prezentul și viitorul, urmărind dimensiunea relației om-mediul în acest spațiu, plin de istorie, furnizor de bunuri, confirmând și asigurând stabilitatea habitatului. Locuitorii acestui plai mirific, precum și responsabilii zonei și ai societății, nu trebuie să se lase furajați de anumite impulsuri care nu concordă cu cerințele și interesele locului și țării.

Dimensiunea economică trebuie să fie văzută și prin prisma celei ecologice. În al doilea rând, orice decizie trebuie să respecte și interesele generațiilor viitoare. În sfârșit, **oricât de important ar fi viitorul, el nu trebuie clădit pe distrugerea trecutului.**

Dacă nu gândim astfel, mâine vom fi întrebați de cei de astăzi și de urmașii noștri: „Unde ne sunt pădurile și bogățiile din zona Munților Apuseni?”

Să lăsăm pădurile să existe, apele fără poluare și habitatele naturale stabile, astfel încât „natura să trăiască”, pentru că prin ea vom trăi și noi...

Moștenirea trecutului trebuie să fie conservată cu toată complexitatea ecosistemelor, în zona Roșia Montană rămânând izvorul de informație care nu trebuie să secătuiască pentru cei de mâine”.

Pătruns de o înaltă dedicație academică, dar și de un adevărat spirit civic și patriotic, coordonatorul acestei lucrări, profesorul Paul BRAN, alege, drept motto, fraza cu o profunzime indiscutabilă și evident actuală:

„Resursele au fost și vor fi în permanență de interes geopolitic. Cel care își apără patrimoniul, glia strămoșească, ca ființă umană a acestui spațiu binecuvântat de Dumnezeu, România, trebuie să fie aceeași ființă care să aibă în centrul preocupărilor dezvoltarea durabilă. Locuitorii sunt îndreptățiți la o viață sănătoasă și în echilibru cu natura”.

Astfel, cu încă 17 ani înainte de scrierea acestor rânduri, adică de derularea perioadei în care se fac resimțite, ca niciodată anterior, rezultatele nefaste ale atitudinii iresponsabile a Omului față de Terra, marele Savant și Cetățean Paul BRAN atenționa asupra faptului că „Având un caracter complex și multidimensional (tehnologic, economic, politic, ecologic) prin natura, caracterul și implicațiile ei, **problema**

mediu-economie se dovedește a fi una globală... Dată fiind evoluția societății umane, opinia publică a sesizat degradarea și regresul componentelor mediului, dându-le importanța cuvenită, obligând astfel actorii politici și cei socioeconomiști la participarea efectivă în vederea conservării și dezvoltării de o manieră durabilă a tot ceea ce ne înconjoară”.

Privitor la protecția și conservarea mediului, autorii lucrării evidențiază „...o serie de **principii și norme** specifice dreptului internațional, aflate în diferite etape de consacrare și garantare ca norme juridice obligatorii, care s-au cristalizat în decursul ultimelor două decenii”.

La fel, sunt enunțate direcțiile de acțiune în vederea realizării unui consum de resurse naturale, fără depășirea capacității de suport al mediului.

Consecințele nefavorabile ale activităților industriale, precum și măsurile pe care societatea urmează să le ia pentru atenuarea acestora, sunt sintetizate în sintagma *costuri sociale*, iar conceptul de *cost social* este obiectul reflecțiilor științifice expuse în lucrarea **Dimensiunea economică a impactului de mediu: studiu de caz Roșia Montană** (Bran, Paul, coord.; Florina Bran; I. G. Roșca), care a ieșit de sub tipar la București, în anul 2004. În *Introducere*, autorii menționează că „... în sensul larg și complet, conceptul **costuri sociale** ale tranziției include, pe de o parte, deteriorările care au loc în condițiile materiale și spirituale ale unei părți importante din populație, ca urmare a unor prefaceri, dar și datorită modului în care sunt administrate aceste prefaceri și, pe de altă parte, efortul (cel financiar) făcut de stat pentru limitarea acestor deteriorări... Costurile sociale își au **sursa în situația economică internă**. Or, așa cum se știe, după 1989, economia românească nu numai că nu s-a menținut la nivelul din perioada anterioară, perioadă în care înregistrase o modificare negativă a trendului, dar a cunoscut un declin însemnat. Pe acest fond s-au manifestat și se manifestă astfel de fenomene, cum sunt inflația și șomajul.

Întâlnite în toate țările cu economie de piață, în România aceste fenomene cunosc, din diferite motive, o intensitate ridicată și, bineînțeles, afectează, puternic și multiplu, o parte foarte mare din populație.

*Totodată, soluțiile adoptate de stat în vederea protecției celor aflați în suferință s-au dovedit și se dovedesc în continuare, mai ales din lipsă de mijloace, incapabile să oprească agravarea situației și, cu atât mai puțin, să determine ameliorarea acesteia. Ca urmare, se poate spune că, în țara noastră, prin amploarea și implicațiile pe care le cunosc, **costurile sociale sunt tot mai greu de suportat atât de populație, cât și de stat**”.*

Și tot în 2004, fiind într-un stagiu la ASE București, i-am solicitat Rectorului ASE București, Paul BRAN, opinia (noi, tinerii de atunci, eram alinați, în sensul cel mai frumos al cuvântului, de grija părintească, pe care ne-o purta Domnul Profesor) privind monografia *Economia informațională: aspecte manageriale și investiționale*, pe care o publicasem la Chișinău, în 2002. Urmare a unei succinte schimbări de opinii, am fost încurajată, în majoritatea aspectelor discutate cu referință la societatea informațională, și la unison cu marele Savant... Ulterior, în unul dintre articolele Domniei sale – **Valoarea informației**, am avut să desprind următoarele gânduri ale Savantului (gânduri, pe care, cu mare onoare, le împărtășesc de mulți ani încoace): „...*Suntem în plină dimineață a unei forme de organizare a societății omenești, societatea informațională sau societatea bazată pe cunoaștere. Schimbările ce intervin nu sunt doar de suprafață. Ele afectează întregul eșafodaj al existenței noastre și, în primul rând, economia, acest motor al societății. De aceea, nu putem să privim viitorul în mod pasiv. În știința economiei și în educația economică trebuie să implementăm aceste schimbări, dar și cunoștințele necesare acțiunii în aceste condiții. Să parcurgem, împreună, câteva din reperele ce ne pot orienta activitatea de pregătire, dar și de acțiune în cadrul societății informaționale*”.

Astfel, subliniind faptul că **valoarea informației** este un concept hotărâtor pentru societatea modernă, Profesorul Paul BRAN specifică: „*Informația, ca produs al activității economice și sociale, pare să sfideze toate modelele teoriei economice. Informația, care este un produs al minții omenești, poate fi transmisă fără a fi pierdută și este lesne transportabilă.*

Fenomenul informației, ca orice fenomen nou, „determină o criză în domeniul teoriei economice”. Criza respectivă este datorată faptului că

„Gândirea noastră privind informația folosește concepții elaborate în scopul administrării obiectelor, valorilor fizice, concrete – concepții ca proprietatea, epuizarea, devalorizarea, monopolul, mecanismele de piață și chiar lupta de clasă. Aceste supoziții moștenite nu produc soluții economice satisfăcătoare. Poate ar fi bine să încetăm a trata informația ca un obiect și să luăm în considerație factorii care o fac să fie o valoare atât de specială... Acest **minereu al viitorului**, care este informația, este mult mai valoros decât diamantul sau aurul”.

Cunoașterea, acumulată de-a lungul unei cariere științifice remarcabile, și activitatea didactică prodigioasă, inspirată și dedicată a unei personalități distincte, după cum a fost **Paul BRAN**, au devenit pentru mine și pentru noi toți „**minereul viitorului**”.

Lecturarea doar a unor lucrări din Opera Savantului Paul BRAN este un prilej de pătrundere în **noul univers al gândirii** economice, filozofice, sociale, ecologice, culturale și nu numai... Avem datoria, ca prin conținutul lucrărilor elaborate de **Paul BRAN**, să **redimensionăm** valorile economice, spirituale și culturale.

În această lumină, apreciem lucrările **Domniei sale** ca fiind un răspuns la o cerință a zilelor noastre – integrarea dimensiunilor economice, sociale, de mediu etc. în elaborarea strategiilor de **dezvoltare a viitorului**.

Bibliografie

1. ANGHELACHE, G., **BRAN, Paul (coord.)**, CERNEA, S. *Relații valutare-financiare internaționale*: [manual]. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1990.
2. BRAN, Paul. *Mecanismul monetar*. Chișinău: Știința, 1991. 262 p.
3. BRAN, Paul. *Economia valorii*. Chișinău: Editura Știința, 1991. ISBN 5-376-01199-2.
4. BRAN, Paul. *Relații financiar-bancare ale societății comerciale: Ghid practic*. București: Tribuna Economică, 1994.-352 p. (Col. Ghid profesional).
5. BRAN, Paul. *Economia valorii*: Oeconomica. București: Ed. ASE, 1995. 201 p.

6. BRAN, Paul. *Relațiile financiare și monetare internaționale: (Economica fenomenului mondo-financiar și monetar)*. București, 1996. 303 p.
7. BRAN, Paul. *Finanțele întreprinderii: gestionarea fenomenului microfinanciar*. București: Editura Economică, 1997. 351 p.
8. BRAN, Paul, COSTICĂ, I. *Comunicarea financiară*. București: Ed. ASE, 2003. 414 p.
9. BRAN, Paul, COSTICĂ, I. *Economica activității financiare și monetare internaționale*. București: Ed. Economică, 2003. 568 p.
10. BRAN, Paul. *Economica valorii*. București: Ed. ASE, 2003. 312 p.
11. BRAN, Paul. *Finanțele întreprinderii: Gestionarea fenomenului microfinanciar*. Ed. a 2-a. București: Ed. Economică, 2003. 470 p.
12. BRAN, Paul (coord.), BRAN, Florina, ROȘCA, I. *Dimensiunea economică a impactului de mediu: studiu de caz Roșia Montana*. București: Ed. ASE, 2004. 149 p.
13. BĂLAN, Carmen (ed. coord.), BRAN, Paul, CĂTOIU, Iacob, CETINĂ, Iuliana. *Marketing: aspecte conceptuale și operaționale*. București: Editura ASE, 2004. 218 p. ISBN 973-594-469-3.
14. DOBRESCU, Emilian M. Unele reflecții la lucrarea profesorului Paul Bran – Managementul prin valoare. În: *A XI-a Conferință internațională "Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente": în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004*, 10-11 decembrie 2010. București, 2010, pp. 45-48.
15. *Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului și de pretutindeni. Vol. 4: Contemporanii*. București, 2003. pp. 147-149.

UN ECONOMIST FILOSOF – PAUL BRAN⁶⁸

Florina BRAN, prof. univ., dr.
Carmen Valentina RĂDULESCU, conf. univ., dr.
Ildiko IOAN, conf. univ., dr.
ASE București

Creația lui Paul Bran se înscrie cu accente specifice în sfera științei, prin îmbinarea principiilor economice cu filosofia. Se poate afirma că a fost și va rămâne în memoria adevăraților economiști și nu numai ca o prezență marcantă, atât prin fermitatea pozițiilor, dar și prin maniera în care se delimitează de orientările trecute și prezente.

Se constată o interferență a ideilor în gândirea pozitivă și normativă pentru viitor a profesorului Paul Bran. Spiritul științific se împletește cu spiritul filosofic în abordarea problemelor economice. Aceste caracteristici ale personalității sale au făcut din Paul Bran nu numai un luptător în arenă, care se războia vehement cu orice adversar, real sau presupus al pozițiilor sale, ci și un partener foarte plăcut de dialog, care nu era dispus la concesiile în fața pozițiilor fără valoare.

Lucrările sale – *Fascinația valorii, Economica valorii, Managementul prin valoare* – șocante prin conținut, greu de înțeles pentru cei care nu au o cultură adecvată, dar în același timp foarte incitante pentru că te obligă la reflecție, la aprofundarea conexiunilor cu alte științe și la căutarea contraargumentelor.

Suntem tentați să-l așezăm pe dascălul Paul Bran alături de marii filosofi care au definit câmpul cunoașterii economiei, naturii, fizicii, geocologiei etc. Orientarea progresistă a personalității Prof. univ., dr. Paul Bran este dată de deschiderea spre asimilarea noului în știința economică prin adoptarea și interpretarea anumitor noțiuni legate de acțiunea legii entropiei, demonstrând astfel necesitatea schimbării paradigmei în dimensionarea valorii.

⁶⁸ PUBLICAT IN: BRAN, Paul. *Managementul prin valoare*. București, 2009, pp. 5-8. ISBN 978-973-749-807-6.

Personalitatea profesorului Paul Bran se evidențiază încă din primii ani ai profesiei, prin manierele sale și gândirea profundă. Paul Bran a contribuit la implementarea unor idei inovatoare în elaborarea unor strategii care s-au dovedit viabile pentru reformele economice din România și din Republica Moldova.

Se impune a prezenta cititorilor câteva din obiectivele cărții *Managementul prin valoare* propuse de autor:

Definirea valorii în raport cu realitatea și cu cuceririle actuale ale științei, în general. Vom vedea cât de departe suntem, prin ce înțelegem acum despre valoare (fie că suntem de profesie economist sau de altă profesie) de ce este valoarea în mod real și ce trebuie să fie ea în societatea viitoare, bazată pe cunoaștere (informație).

Obținerea și gestionarea valorii ne va obliga să ieșim din zona îngustă a firmei și chiar a economiei, pentru a înțelege ce se întâmplă în legătură cu valoarea în ansamblul societății omenesti și al mediului natural înconjurător. Numai așa vom depista noi exigențe, dar și factori favorizanți pentru a obține valoare în firma sau instituția Dumneavoastră!

Mecanismul obținerii valorii ne va obliga să reinterprețăm activitatea economică altfel decât clasică clasificare în activități primare, secundare și terțiare. Și aici sunt necesare schimbări în derularea managementului, pentru ca cei care practică acțiuni tip manager să-și realizeze rolul de *catalizator* cu maximă eficacitate.

Realizarea înțelegerii depline a fenomenului valorii presupune să înțelegem existența noastră prin procesele sau stările dinamice ale sistemului general al Naturii și ale subsistemelor sale - mediu, societate, economie, firmă. Vom vedea că în arsenalul sarcinilor unui manager modern va intra responsabilitatea cunoașterii și influențării tuturor acestor procese, fie că au loc în firmă, fie că se desfășoară în societate sau în mediul natural înconjurător.

Înțelegerea conceptului de valoare va impune părăsirea definițiilor ei pe baza muncii sau a utilității și acceptarea unei baze fizice mult mai complexe cum este *entropia joasă!* Această categorie generalizează o caracteristică generală a materiei, redând un anumit *grad de organizare* ce poate satisface necesitățile noastre de existență, ca individ, firmă,

societate, dar și necesitățile tot mai numeroase ale protecției și refacerii mediului natural înconjurător. Nu va fi ușor! Dar altfel nu se poate! Am risca să rămânem în afara parcursului spre societatea informațională, via dezvoltare durabilă.

Vom exersa modelul general al valorii bazate pe *entropia joasă* pentru a explica evoluția și schimbările organizării generale a societății omenеști. **Toate aceste trăiri ale societății depind, în mare parte, de funcționalitatea mecanismului de obținere și gestionare a valorii!** Istoria are, prin noua teorie a valorii bazate pe entropia joasă (notată mai departe prin TVE), o nouă explicație pentru cele mai importante evenimente, dar și pentru preocupările sale științifice, tehnice, administrative, militare etc. **Acestea sunt dependente de valoare!**

Vom exersa modelul TVE, de asemenea, pe realitatea actuală din mediul natural înconjurător, dar și pe strategia societății de a trece spre zona dominată de informație. Și aici, **valoarea deține rolul principal, influențând activități economice și sociale, știința și învățământul, politica și trăirea individuală.**

Pentru manager contează foarte mult **cunoașterea** valorii **prin măsurare**. Rezultatele, sub formă de **preț, cost**, sunt formele vizibile și lucrative care îi însoțește și caracterizează activitatea. **Costul**, așa cum arăta P. Druker, dimensionează, prin etalonul monetar, *tot ce se întâmplă în interiorul firmei*. **Prețul**, în schimb, redă, tot prin intermediul etalonului monetar, rezultatele din afara firmei sau, altfel spus, *un client satisfăcut*.

Cartea își va justifica rolul în sprijinirea managerului sau a viitorului manager prin orientarea practică a Dumneavoastră de a proiecta o afacere nouă sau de a reproiecta o afacere în curs pe baza TVE. Vom dezbate câteva direcții de acțiune cum ar fi *comportamentul consumatorului, rolul informației în economie, rolul mediului natural înconjurător, dar și modul concret de fundamentare și adoptare a deciziilor economice* în conformitate cu TVE.

Aprofundarea conținutului cărții *Managementul prin valoare* presupune, pe lângă verificările parțiale la sfârșit de capitol sau modul, și o verificare finală prin redactarea și notarea unei **dizertații finale**. Ea vă cere să *reproiectați o afacere în curs sau să proiectați o afacere nouă*

în conformitate cu principiile de bază ale Teoriei valorii bazate pe entropia joasă, pentru cei care lucați efectiv într-o firmă sau instituție. Pentru alte categorii de cursanți există o variantă care presupune să *caracterizați, prin prisma TVE, starea economiei naționale la un moment dat sau pentru o anumită perioadă de timp*. Pentru ambele variante vom prezenta paragrafe ajutătoare la finalul cursului.

Construcția sistemică a unei filosofii a valorii a fost o preocupare mai veche a profesorului Paul Bran. El ne introduce în fenomenul economic al obținerii valorii, justificând necesitatea trecerii la o nouă paradigmă a valorii în capitolul 1. În partea a doua ne îndeamnă să ne verificăm soft-ul de sistem privind valoarea, continuând apoi în partea a treia prin realizarea unor conexiuni extraordinare, profunde, surprinzătoare, cu referiri la unitatea vieții, modelul complex al sistemelor vii, integrarea acestor sisteme în modelul general al naturii. Dimensiunile manageriale ale valorii sunt tratate și aprofundate în capitolele șase și șapte, introducând cititorul în o serie de probleme aplicative legate de teoria valorii-entropie, rolul societății informaționale, prețul și costul ca forme vizibile ale valorii, cât și comunicarea economică prin bani.

Revenind la o idee de la început, reamintim caracterul incomod, incitant al gândirii economice foarte profunde a lui Paul Bran, cât și necesitatea de a analiza pozițiile, de a le dezvolta sau a le da replici.

Lecturarea acestui studiu realizat de Paul Bran, dedicat unei noi filosofii economice a valorii, va fi un prilej de pătrundere în noul univers al gândirii economice și ecologice. În această lumină, apreciem apariția cărții ca fiind un răspuns la o cerință a zilelor noastre – integrarea dimensiunii economice, sociale și de mediu în elaborarea strategiilor de dezvoltare. Dorim ca prin conținutul lucrărilor realizate de Paul Bran să redimensionăm valorile economice, spirituale și culturale. Este greu să înțelegi că după pierderea profesorului Paul Bran noțiunile nu au mai fost preluate decât sporadic în lumea colegilor finanțiști, apărând o nepăsare, posibilă uitare... care șterg imaginea și valoarea contribuției științifice aduse de profesorul Paul Bran. Considerăm că teoria valorii entropie trebuie să fie preluată, având în vedere câștigul pentru societate și pentru școala economică românească.

**PREFAȚĂ LA MONOGRAFIA
„DIMENSIUNEA FINANCIAR-MONETARĂ A ÎNTREPRINDERII”⁶⁹**

**Nicolae DARDAC, prof. univ., dr.
ASE București**

Istoria științei, în general, poartă amprenta marilor personalități care i-au marcat traiectoria. În egală măsură, școala și știința economică românească au avut parte de personalități de anvergură, a căror operă rezistă cu succes la proba timpului.

Iată de ce efortul de reîmprospătare a memoriei colective trebuie dublat de preocuparea de a valorifica și îmbogăți zestrea pe care aceste personalități ne-au lăsat-o drept moștenire, una dintre ele fiind și profesorul Paul Bran. Și astăzi mulți sunt cei care se informează din lucrările sale de referință: „Economica valorii”; „Fascinația valorii”; „Mecanismul monetar actual”; „Comunicarea financiară”; „Economica activității financiar-valutare”; „Relații financiare și monetare internaționale” și recenta „Managementul prin valoare”.

În acest efort generos de evocare a marilor personalități se înscrie și cel de a oferi cititorilor o ultimă carte scrisă de profesorul Paul Bran, care, din nefericire, nu a văzut lumina tiparului în timpul existenței sale. Apariția acestei lucrări „Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii” este rodul unor însemnări, al unor prelegeri susținute de profesorul Paul Bran în fața cursanților de la un program de master al facultății FABBV, Academia de Studii Economice din București.

Pornind de la premisa că lucrurile nu pot fi înțelese decât ca întreg și în interdependența lor, profesorul Paul Bran abandonează, și în cadrul acestei lucrări, abordarea statică, fragmentată, pe bucăți, în beneficiul uneia sistemice, dinamice, integratoare, cumpănind cu grijă aspectele conceptuale, metodologice și cele aplicative.

Prin caracterul creativ și interactiv al acestei lucrări, profesorul Paul Bran realizează într-un mod fluent, gradual și sugestiv legătura

⁶⁹ PUBLICAT IN: BRAN, Paul. *Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii*. București, 2011, pp. 11-13.

dintre rigoarea teoretică, aspectele abstracte ale banilor și rolul acestora în luarea deciziilor financiare la nivel microeconomic.

Modalitatea de structurare a capitolelor reprezintă cheia unei bune înțelegeri teoretice și practice a fenomenelor financiar-monetare, oferind cititorului, mai mult sau mai puțin avizat, posibilitatea de a se familiariza cu conceptele specifice acestui domeniu. În plus, abordarea sistemică a fenomenelor financiar-monetare și opțiunea de a prezenta alternative metodologice de măsurare a acestora este extrem de actuală în contextul economic problematic pe care îl traversăm.

Sunt cunoscute publicului larg preocupările profesorului Paul Bran în domeniul comunicării economice prin bani, reflectate și dezvoltate în mai multe din cărțile sale de referință. În această lucrare autorul ne introduce în zona corelațiilor și interacțiunilor dintre economia reală și cea monetară, afirmând că „economia reală are misiunea de a obține bunurile cuprinse în PIB”, iar „trecerea spre economia monetară se face prin obținerea dimensiunii valorice a PIB cu ajutorul prețurilor, valoarea reală din bunuri fiind exprimată prin intermediul etalonului monetar”. Iată, în acest context, ce ne mai spune profesorul Paul Bran: „Rezultatele cercetării științifice apar sub forma teoriei valorii. Ea cuprinde un număr important de adevăruri sau paradigme. Paradigmele unei științe stau la baza construcțiilor teoretice și dau sens și orientare comportamentului în activitatea practică din zona cercetată”.

Ca niciodată, și cu atât mai mult astăzi, sunt valabile și deosebit de actuale afirmațiile profesorului Bran, potrivit cărora „societatea bazată pe principiile teoriilor privind valoarea a înregistrat regrese și vibrații periculoase, vibrații premergătoare revoluțiilor violente sau de catifea, atunci când principiile acestor teorii nu au mai corespuns realității aflate în permanentă schimbare”.

Mulți dintre cei care i-au citit lucrările cunosc importanța majoră pe care a acordat-o teoriei valorii bazată pe entropia joasă. Pentru a face mai accesibilă paradigma suportului fizic al valorii, entropia joasă sau negativă, profesorul Paul Bran ne propune conceptul de potențial, care, în opinia sa, „reprezintă nivelul de organizare deținut de componentele primare ale materiei, de un sistem simplu sau complex,

nivel de organizare care îl face atractiv pentru a fi consumat de un sistem viu. Gestiunea financiară a valorii presupune cunoașterea cât mai completă a sistemelor natural, social și economic și a proceselor în care sunt antrenate”.

În viziunea profesorului Paul Bran, „întreprinderea este conectată la sistemele mediu și societate, pentru a putea beneficia de rezultatele utile, produse de sistemele respective, precum și pentru a putea alimenta cu potențial economic procesele naturale și cele sociale”. În continuare, afirmă că „numai în acest mod munca financiarului poate avea o utilitate economico-socială maximă, iar resursele economice o folosință cu o eficacitate maximă”. Demonstrând impactul factorilor externi din societate, economie și mediu asupra întreprinderii, profesorul Paul Bran vine cu analiza cursului valutar și cu grupurile de factori care au influență atât asupra agenților economici, cât și la nivel macroeconomic.

O abordare originală, specifică profesorului Paul Bran, este rezervată în această lucrare rolului întreprinderii în mecanismele monetare. Cu un mare simț al probității științifice, autorul susține că „valoarea este determinată de potențialul menținut în societate sub formă de produse și servicii, în luptă permanentă cu legile drastice ale naturii și economiei, ...în aceste condiții, repartitia și schimbul fiind de mare utilitate”.

Mergând pe logica abordărilor graduale, lucrarea ne introduce în sfera deciziilor financiare de repartitie privind producția, dar și în sfera celor privind consumul, care au influențe directe asupra monedei naționale. Aceste influențe, afirmă autorul, „se reflectă asupra componentei etalon a monedei, cât și asupra componentei semn, componentă aflată în cadrul masei monetare care circulă în economie. Procesele complexe care duc la obținerea valorii, fie că se desfășoară în mediul natural înconjurător, în societate și în economie, sunt responsabile pentru nivelul etalonului monetar, al masei monetare din economie și al cursului valutar al monedei naționale”.

Pentru economistul financiar, în opinia autorului, realizarea funcției de autorizare a dimensiunii monetare a rezultatelor economice presupune „în primul rând, cunoașterea tipurilor de activități

economice care determină implicațiile monetare în procesul de producție; în al doilea rând, funcția respectivă impune cunoașterea în detaliu a modului cum se manifestă aceste activități, ce factori le determină structura și amploarea, precum și ce efecte au asupra componentelor monedei pentru a putea stabili implicațiile financiare și monetare ale acestor activități”.

Un loc privilegiat este rezervat, în această lucrare, managementului formării capitalului de lucru și relațiilor întreprinderii cu sistemul bancar, analizând, în prealabil, problematica deficitului de resurse și cea consacrată aspectelor manageriale și economico-financiare. Iată ce scrie, în acest sens, profesorul Paul Bran: „Un rol aparte revine politicii financiare a firmei. Politica financiară a firmei reflectă interesele celui care o practică. Aceste interese trebuie corelate cu interesele proprietarilor, salariaților, statului, pieței economice și de capital, băncilor etc. Aceste condiționări formează zona în care trebuie să se miște cel care ia decizii financiare sau care fundamentează financiar principalele decizii economice, sociale sau de mediu la nivel de firmă”. Prin această lucrare, profesorul Paul Bran încearcă să demonstreze că avem pierderi entropice „nu numai în starea de producție și consum, dar și în cadrul repartiției financiare și al schimbului, al conexiunii relațiilor financiar-monetare ale întreprinderii cu sistemul financiar, al interacțiunilor și corelațiilor dintre economia reală și cea monetară”.

Fără a pretinde că această lucrare surprinde în mod exhaustiv complexitatea și dinamica fenomenelor financiar-monetare la nivel microeconomic, totuși ea vine să dezvolte anumite idei mai puțin abordate în cărțile care poartă semnătura profesorului Paul Bran.

Am convingerea că, prin apariția acestei cărți, cei interesați vor descoperi lucruri noi și extrem de actuale, specifice universului financiar-monetar al întreprinderii. Cei preocupați de domeniul financiar-monetar, și nu sunt puțini la număr, nu trebuie, de altfel, să facă un mare efort ca, în urma unei lecturi sumare a acestei cărți și tăcând abstracție de numele celui care a scris-o, să descopere că aceasta aparține, prin stilul unic și inconfundabil, profesorului Paul Bran.

IZVOR NESECAT DE IDEI ECONOMICE ȘI DE CĂLDURĂ SUFLETEASCĂ: PAUL BRAN⁷⁰

Dumitru MOLDOVANU,

**Membru corespondent al AȘM,
prof. univ., dr. hab., ASEM**

Paul Bran (născut în 1940) este în prezent pentru specialiștii din Republica Moldova cel mai cunoscut economist din România. Evident, prin aportul său la dezvoltarea și popularizarea științei economice, dar mai ales pentru activitatea sa la Chișinău, unde în anul 1991 a înființat Academia de Studii Economice din Moldova, fiind și primul ei rector până în anul 1994. Este de asemenea bine cunoscut aportul său la promovarea reformelor în calitate de consilier pe lângă primul-ministru și Guvernul Republicii Moldova, la introducerea monedei naționale, a leului moldovenesc.

Omul de știință Paul Bran, născut în județul Tulcea, după absolvirea liceului la Constanța, termină în anul 1965 Facultatea de Finanțe - Credit a Academiei de Studii Economice din București, instituție de care și este legată aproape în întregime activitatea sa ulterioară în calitate de savant și pedagog.

Din anul 1996 este rector al celei mai prestigioase instituții de învățământ economic superior din România, ASE București. Este de asemenea președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România. Activitatea didactică și științifică a profesorului universitar Paul Bran s-a axat pe două direcții de bază: elaborarea de manuale universitare și activitatea de cercetare prin editarea de monografii științifice.

Foarte populare printre studenți, manualele profesorului P. Bran - *Finanțele întreprinderii și Relații financiare și monetare internaționale* - au cunoscut mai multe ediții, atât în România, cât și la Chișinău.

În viața și activitatea marilor economiști întâlnim multe

⁷⁰ PUBLICAT IN: MOLDOVANU, Dumitru. *Doctrinele economice*. Chișinău, 2003, pp. 230-231. ISBN 9975-61-278-4.

paradoxuri și lucruri neașteptate. Așa se întâmplă și cu profesorul Paul Bran, care fiind un specialist bine cunoscut în domeniul finanțelor (a fost mai multe decenii șef al Catedrei de Finanțe la ASE București) cel mai mare aport la dezvoltarea științei îl aduce în domeniul economiei politice prin lucrarea sa *Economia valorii* (prima ediție 1992), urmată de alte ediții atât în limba română, cât și în rusă, nu numai în România, ci și la Chișinău.

Economia valorii pune în dezbatere o problemă ce constituie nucleul științei economice, „nodul ei gordian”, complicatul proces de obținere a valorii. Aprofundând unele linii de subiect ale operei lui N. Georgescu-Roegen, profesorul Paul Bran fundamentează o nouă teorie a valorii, numită teoria valorii entropice. Pornind de la constatarea că „valoarea, ca și energia, „curge” în natură după legi obiective”, autorul argumentează teza că activitatea economică trebuie privită nu ca un proces de creare a valorii, ci ca un proces de transformare, de obținere a valorii, la care participă, pe lângă elementele clasice (omul, mijloacele de muncă și obiectul muncii) mediul înconjurător și informația. Pentru a fi mai explicit și a demonstra pe viu avantajele noii teorii, autorul analizează un șir de fenomene economice, cum ar fi prețurile, productivitatea muncii, plus-valoarea ș.a. prin prisma celor două teorii tradiționale - teoria valoare-muncă și valoare-utilitate, precum și a noii teorii a valorii entropice.

Astfel, în noua teorie a profesorului Paul Bran în procesul de producție, ca element de bază este introdusă și natura, dimensiune ignorată din motive politice sau ideologice de alte doctrine.

Privită în ansamblu, *Economia valorii* este o încercare de a așeza teoria economică pe un nou fundament.

Academia de Studii Economice din București

CUGETĂRI DESPRE PAUL BRAN

CREATOR DE OPERĂ ECONOMICĂ, FONDATOR ȘI REFORMATOR DE ȘCOALĂ ECONOMICĂ - RECTORUL PAUL BRAN⁷¹

Ghenadie CIOBANU, dr., cercetător
Carmen Valentina RĂDULESCU, conf. univ., dr.
Ildiko IOAN, conf. univ., dr.
ASE București

Prof. univ. dr. Paul Bran (1940-2006), pe perioada mandatelor de rector al Academiei de Studii Economice din București (1996-2004) și nu numai, deși finanțist, s-a dovedit un apropiat al Facultății de Comerț. În 2001, la jubileul funcționării neîntrerupte a facultății, arăta: „Ne alăturăm absolvenților, studenților și profesorilor Facultății de Comerț pentru a omagia activitatea de învățare și educație ce se desfășoară aici și pentru a cinsti pe cei care au înființat și apoi au consolidat învățământul superior economic în domeniul comerțului, marketingului, turismului și merceologiei. Sunt convins că notorietatea Academiei de Studii Economice se datorează în mare parte și calității activităților ce au loc în catedrele și laboratoarele Facultății de Comerț”. Cu alt prilej, ca dedicație pe o carte, nota: „Pentru că turismul trăiește prin bani și banii prin turism”. Sunt doar două ipostaze, aparent lipsite de importanță, care însă pot fi multiplicare la scara întregii sale cariere didactice, de peste patru decenii, și care ni-l relevă pe Profesorul și Rectorul Paul Bran - deopotrivă, carismatic și eficient - ca prieten al Facultății de Comerț.

„Sincere felicitări și urări de succese cu ocazia apariției primului număr al revistei Amfiteatru Economic”, scria Rectorul Paul Bran, vizionar, pe coperta primului număr, din 1999, al publicației noastre (Nicolae Lupu).

⁷¹ PUBLICAT IN: *Amfiteatru Economic*. 2014, vol. 16, nr. 36, p. 317-320.

Personalitatea și realizările Profesorului Paul Bran marchează o etapă determinantă în modernizarea învățământului economic superior din România și din Republica Moldova, dar și în dezvoltarea cunoașterii privind temelia științei economice - conceptul de valoare.

Aflați în plin proces de căutare pentru construirea unei societăți și a unei economii bazate pe cunoaștere, nu putem să nu apelăm la opera regretatului Profesor Paul Bran, autorul modelului teoriei valorii entropie, teorie care explică comportamentul economic al informației și justifică importanța cunoașterii pentru fundamentarea strategiilor de dezvoltare. Acest model este prezentat în lucrarea *Economica valorii*, implicațiile sale practice fiind dezvoltate ulterior pentru gestionarea fenomenului financiar în *Finanțele întreprinderii* și în crearea și conducerea unei afaceri în Managementul prin valoare.

Profesorul Paul Bran a fost un dascăl desăvârșit, economist performant, cercetător subtil, manager reformator al învățământului economic superior și un mare patriot al neamului românesc. Deschizător de drumuri, Profesorul Paul Bran a fost unul dintre primii autori români care a lansat modelul de societate informațională, model care îmbină toate elementele necesare unui model complex de funcționare, atât de necesar într-o societate care se confruntă cu provocări majore.

La sfârșitul celui de-al doilea mileniu, în condițiile prăbușirii imperiului sovietic, atunci când Republica Moldova și-a anunțat independența și trebuia, din mers, să se adapteze la cerințele drastice ale economiei mondiale și la construirea unui stat de drept, a apărut personalitatea Profesorului Paul Bran, profesor universitar la Academia de Studii Economice din București, Catedra de Finanțe - Monedă, șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în Guvernul Petre Roman, consilier al primului-ministru. Impactul activității Profesorului Paul Bran în acea perioadă a fost deosebit de fructuos. Experiența acumulată de Domnia sa la Chișinău a fost utilă în activitatea de rector - reformator la ASE București pe parcursul celor două mandate de rector (1996-2000 și 2000-2004).

Profesorul Paul Bran a participat la fundamentarea primului program operativ de reformă al Guvernului Petre Roman (1991), a

programului de reformă al Guvernului Valeriu Muravschi din Republica Moldova (1992) și a programului de privatizare a economiei naționale, axat exclusiv pe principiile economiei de piață. De asemenea, menționăm contribuția hotărâtoare la introducerea monedei naționale în Republica Moldova în 1993.

Profesorul Paul Bran a îmbinat cu excelență activitatea didactică, științifică și managerială în învățământul universitar. Activitatea științifică a fost direcționată spre cercetarea fenomenului valorii și managementului financiar, rezultatele fiind valorificate, între altele, prin elaborarea de manuale, cursuri și alte lucrări teoretico-metodologice menite să susțină procesul didactic universitar. Prin conținut și concepție, aceste lucrări s-au dovedit a fi deosebit de atractive și utile pentru studenți și specialiști. Temele de cercetare au abordat probleme actuale ale științei și practicii economice.

Date biografice

Paul Bran s-a născut pe 13 septembrie 1940, în comuna Topolog din județul Tulcea. A urmat cursurile Liceului teoretic „Mircea cel Bătrân” din Constanța (1951-1959) și, apoi, ale *Facultății de Finanțe - Credit* din *Academia de Studii Economice* din București, în perioada 1960-1965. Urmare rezultatelor remarcabile din perioada studenției, a fost cooptat în corpul profesoral al Academiei de Studii Economice, la *Catedra de Finanțe*.

Din anul 1965 a ocupat, prin concurs, toate treptele carierei universitare, astfel încât în 1990 a devenit profesor universitar la Academia de Studii Economice din București. A avut, de asemenea, calitatea de profesor universitar la Academia de Studii Economice a Moldovei în perioada 1991-1994.

În anul 1975 a obținut titlul de *doctor în economie*, specialitatea *Finanțe*, pe baza tezei de doctorat intitulată *Decizia financiară în unitatea economică*. În același an a efectuat un stagiu de documentare și perfecționare în Elveția, în cadrul *Institutului de Înalte Studii Economice Internaționale* din Geneva, pe probleme privind relațiile financiare și monetare internaționale. În anul 1994 a efectuat un stagiu de documentare în Statele Unite ale Americii pe probleme ale organizării,

finanțării și sprijinirii liberei inițiative și a întreprinderilor mici și mijlocii.

În perioada 1990-1991 a condus *Departamentul de Proiectare a Reformei Economice* din cadrul *Guvernului României*. În această calitate, a coordonat realizarea primelor legi cu caracter economic și financiar-monetar de piață și a primelor instituții financiare, monetare, economice specifice economiei de piață.

Academia de Studii Economice a Moldovei, corpul A, Chișinău

Dascăl erudit și carismatic

Profesorul Paul Bran a fost un dascăl erudit, cu o deosebită carismă, prin care și-a căpătat stima și respectul din partea multor generații de studenți „de pe ambele maluri ale Prutului”, pe care i-a iubit cu adevărat și care l-au iubit și l-au stimat și care astăzi îi sunt recunoscători și-i vor fi și în

continuare. După cum a spus Domnia sa la a 10-a aniversare a Academiei de Studii Economice a Moldovei, că dacă un agricultor este pomenit prin roadele muncii sale atât cât este ciclul de viață al unei livezi, un profesor va fi pomenit și va trăi prin studenții săi. Într-adevăr, Profesorul Paul Bran va fi pomenit de multe generații de studenți, atât din România, cât și din Republica Moldova.

Domnia sa a publicat numeroase lucrări de specialitate, printre care enumerăm: *Managementul prin valoare*, Editura Universitară, București, 2009; *Finanțele și politica financiară a întreprinderii*, Editura ASE, București, 2005; *Economia monetară*, Editura ASE, București, 2005; *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 2003; *Economia activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 2003 (în colaborare Ionela Costică); *Comunicarea financiară*, Editura ASE, București, 2003; *Economia valorii*, Editura ASE, București, 2002; *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 1999; *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 1999; *Relații financiar-bancare ale societății comerciale: ghid practic*, Editura Tribuna Economică, București, 1994;

Fascinația valorii, Editura Enciclopedică, București, 1992; *Mecanismul monetar actual*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984; *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980 etc.

Academia Română a recunoscut valoarea științifică a operei Profesorului Paul Bran, premiind lucrarea *Economica valorii*.

Activitatea economică și universitară din Republica Moldova

În perioada 1991-1994 îl regăsim pe Profesorul Paul Bran în plină efervescentă managerială în Republica Moldova, unde a înființat prima instituție de învățământ economic superior, Academia de Studii Economice a Moldovei (ASEM), ocupând funcția de rector.

În același timp a fost consilier pe lângă Guvernul Republicii Moldova pe probleme ale reformei economice, financiare și monetare, având o relație specială de colaborare profesională cu primul-ministru moldovean de atunci. În această calitate a sprijinit elaborarea și fundamentarea unor legi economice și financiar-monetare vitale, printre care introducerea monedei proprii: leul Republicii Moldova (Ghinculov, 2010).

Profesorul Paul Bran a avut un rol decisiv în procesul de înființare și organizare a Academiei de Studii Economice a Moldovei, alături de alte personalități, printre care se numără Mircea Snegur, primul președinte al Republicii Moldova, Valeriu Muravschi, ex-prim-ministru al Republicii Moldova, Nicolae Matcaș, ex-ministru al învățământului și alții. Academia de Studii Economice din Chișinău, înființată prin Hotărârea nr. 537 din 25 septembrie 1991 a Guvernului Republicii Moldova, a avut scopul de a asigura economiei Republicii Moldova specialiști de înaltă calificare în domeniile financiar-bancar, management, marketing, relații economice internaționale, informatică economică, statistică, contabilitate, audit etc. (Ghinculov, 2006).

Profesorul Paul Bran alături de cei, pentru care va rămâne Rectorul Fondator al Academiei de Studii Economice a Moldovei

În această perioadă de pionierat, în care a condus în calitate de rector Academia de Studii Economice a Moldovei a conceput și dezvoltat structura universitară, reflectată prin creșterea constantă a numărului de studenți, a numărului de facultăți și catedre. La temelia instituțională a noii academii, Profesorul Paul Bran a fost principalul arhitect.

Activitatea economică și universitară din România

În perioada 1996-2004, Profesorul Paul Bran a deținut funcția de rector al Academiei de Studii Economice din București (ASE), distingându-se ca un real promotor al modernizării acestei prestigioase instituții de învățământ superior și al creșterii eficienței pregătirii studenților în funcție de exigențele contemporaneității.

În cadrul Biroului Executiv al Senatului ASE, Rectorul Paul Bran și-a asumat, încă de la ocuparea funcției, ca atribuție directă, procesul de modernizare a învățământului din ASE. Acest proces a fost conceput într-o viziune de revigorare a tuturor structurilor și fundamentat pe o serie de „transferuri în substanța științei economice [...], în forma de organizare a procesului didactic, în modul de conducere” a instituției în ansamblul său și „în reflectarea realităților societății românești” (ASE, 2000). Toate aceste transferuri se doreau a fi de la o realitate încă tributară tranziției, spre o așezare favorabilă unui studiu de calitate.

În spiritul reformei generale din învățământ, echipa managerială condusă de Rectorul Paul Bran a elaborat și aplicat mai multe programe, care au reprezentat o regândire a modului în care urma a se desfășura procesul concret de studiu. Programele au vizat reorganizarea studiului pe baza creditelor transferabile, refacerea planurilor de învățământ și prevederea traseelor de specializare, înființarea învățământului deschis la distanță și organizarea centrelor teritoriale, dezvoltarea pregătirii didactice și pedagogice a cadrelor tinere, intensificarea colaborării internaționale prin trimiterea cadrelor didactice tinere la documentare, specializare și doctorat, perfecționarea științifică și didactică a manualelor și materialelor didactice, lărgirea bazei de documentare pentru cadre didactice și studenți (*biblioteca, sală multimedia, sală Reuters, Internet* etc.), realizarea Bibliotecii virtuale, reorganizarea examenelor de admitere și licență etc.

Ca urmare a realizării parțiale sau totale a acestor programe, procesul de studiu din ASE a asigurat școlarizarea a circa 20.000 de studenți la cursurile postuniversitare, peste 1.000 de persoane la cursuri de formare permanentă, peste 100 de cursanți la programele academice tip MBA și 700 de doctoranzi. Baza de pregătire a studenților s-a dezvoltat atât prin apariția de noi manuale - la momentul respectiv, peste 70% din discipline aveau manuale apărute în ASE sau în edituri specializate, cât și un spațiu de studiu în bibliotecă de circa 3000 mp și circa 1.200 de locuri. De menționat faptul că, în perioada 1996-1999, au fost aduse în bibliotecă circa 50.000 de volume, majoritatea fiind finanțate din surse proprii, dar și din sponsorizări.

Activitatea de colaborare cu instituții de învățământ din străinătate a avut un rol major în restructurarea planurilor de studii și a conținutului disciplinelor economice. Facultățile au inițiat numeroase programe internaționale de colaborare pentru studiile aprofundate, mobilități pentru studenți și cadre didactice, specializările în Administrație publică și Informatică economică, Școală doctorală, Studii academice postuniversitare etc.

Facultățile, departamentele, catedrele și cadrele didactice în mod individual sau pe grupe mici de cercetare, în mare parte, au dus la bun sfârșit aceste programe și au relansat activitatea de cercetare, cu efecte benefice din punct de vedere științific, didactic și financiar. Astfel, dacă în 1994 rezultatele din cercetare erau zero, iar în 1995 însumau doar 7.000 lei, în perioada 1996-1999 din contractele de cercetare s-au încasat peste 3,5 miliarde lei (ASE, 2000).

În anul 2001, Profesorului Paul Bran i-a fost decernată *Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României*, acordată pentru prima oară unui economist român, pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și la formarea economiștilor din țara noastră. De asemenea, în cadrul *Asociației Generale a Economiștilor din România*, ca vice-președinte și, ulterior, ales președinte, la *Congresul al IV-lea al Asociației*, la 25 mai 2001, Profesorul Paul Bran a participat activ la viața comunității economiștilor, găsind întotdeauna soluții inovative pentru rezolvarea problemelor dezbătute în cadrul acesteia.

Principalele realizări ale primului mandat al Rectorului Paul Bran, fără a face o ierarhizare, s-au înscris pe următoarele coordonate: așezarea procesului didactic pe principii noi, de conținut, organizatorice și de compatibilitate cu învățământul din alte țări;

Aula Magna ASE, renovată în perioada mandatelor Rectorului Paul Bran

refacerea și modernizarea dotărilor materiale; asigurarea de condiții de muncă și sociale mai bune pentru studenți, cadre didactice și personalul administrativ; relansarea activității de cercetare științifică în domeniul economic și alte domenii complementare; menținerea relațiilor de colaborare internațională pe probleme de învățământ, cercetare, documentare; realizarea unui management adaptat condițiilor din ASE (în administrație, contabilitate, resurse umane, catedre, decanate, birou al senatului, organizații studentești etc.); menținerea unui dialog normal cu Ministerul Educației Naționale, cu instituții și agenți economici; asigurarea unui echilibru financiar global pe tot parcursul mandatului.

Al doilea mandat al echipei manageriale conduse de Rectorul Paul Bran se constituie într-o nouă etapă a devenirii ASE, o etapă de împlinire a dorinței de mai bine la nivelul cerințelor învățământului superior european. În acest mandat, „obiectivele asumate sunt realizate sau în plină desfășurare, [...] spiritul programelor de reformă a planurilor de studiu, a planurilor de dezvoltare, a convențiilor de colaborare internațională [...] stau la baza progresului evident al instituției noastre” (ASE, 2000).

În sinteză, principalele realizări ale perioadei 2000-2004 se grupează pe următoarele domenii: creșterea gradului de compatibilitate dintre învățământul economic din ASE și universitățile europene; continuarea proiectelor de modernizare și extindere a bazei materiale; consolidarea pârghiilor pentru asigurarea unor condiții favorabile pentru studenți, atât pentru studiu, cât și pentru o serie de probleme sociale; continuarea implicării în proiecte de cercetare

naționale și internaționale prin participarea la competiții; dezvoltarea și diversificarea relațiilor de colaborare internațională pe probleme de învățământ, cercetare, documentare; realizarea unui management dinamic și performant în administrație, contabilitate, resurse umane, catedre, decanate, birou al senatului, organizații studențești etc.; asigurarea unui echilibru financiar global pe tot parcursul mandatului.

În perioada prezentată au fost acreditate național, prin recunoaștere CNCISIS (Consiliul Național al Cercetării Științifice în Învățământul Superior), următoarele centre de cercetare științifică: Centrul de cercetare ECO-INFOSOC - Modelarea și informatizarea proceselor economico-sociale, de la Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică; Centrul de cercetare Analize și expertize mărfuri alimentare, de la Facultatea de Comerț; Centrul național de excelență pentru Studii de management comparat, de la Facultatea de Management; Centrul de excelență pentru Analize și politici economice, de la Facultatea de Economie Generală; Centrul de studii în Contabilitate și informatică de gestiune - CSCIG, de la Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune; Centrul de cercetare pentru Analize și politici regionale, de la Facultatea de Economia Agroalimentară și a Mediului; Centrul de Cercetări financiar-monetare CEFIMO, de la Facultatea de Finanțe, Bănci și Burse de Valori.

Activitatea de cercetare științifică a cunoscut o dinamică ascendentă. Prin Programul de Reformă a Învățământului Superior și Cercetării RO-4096, ASE a derulat 43 de proiecte, în valoare totală de 3.467.550 USD. Tipurile de proiecte finanțate prin Programul de Reformă a Învățământului Superior și Cercetării RO-4096 au fost, conform Raportului privind activitatea Senatului și a Biroului Executiv al Senatului, în perioada 30 aprilie 1996 - 14 ianuarie 2000, următoarele (ASE, 2000):

- *Proiecte universitare*, care au avut drept obiectiv reformarea curriculelor în conformitate cu cerințele economiei de piață, introducerea de noi metode de predare/studiu/evaluare, promovarea unor programe de studiu interdisciplinare și dezvoltarea unor produse software pentru managementul universitar;

- *Proiecte pentru colegii*, care au avut drept obiectiv dezvoltarea pregătirii de scurtă durată cu, puternic caracter vocațional;

- *Proiecte de educație permanentă*, pentru creșterea flexibilității învățământului superior, prin o mai bună orientare către cerințele pieței forței de muncă;

- *Proiecte tip D pentru învățământul postuniversitar, studii aprofundate, masterat și doctorat*, în vederea dezvoltării și îmbunătățirii programelor universitare, de studii aprofundate, de masterat și doctorat;

- *Proiecte tip C - majore de cercetare*, pentru dezvoltarea de cercetări de mare anvergură în domenii actuale ale științei și în concordanță cu evoluția științei și tehnologiei;

- *Proiecte de cercetare pentru tineri*;

- *Proiecte tip B - baze de cercetare cu utilizatori multipli*.

Proiectele au fost organizate pe două componente ale programului de reformă.

Rectorul Paul Bran s-a impus prin inițiativă, creativitate, perseverență și dedicare, dar mai ales prin rezultatele activității sale manageriale constând, în primul rând, în *reformarea învățământului superior economic* din România. Memoria colectivă îl reține pe Profesorul Paul Bran ca un manager performant, deschis dialogului, sensibil, dar și ferm, reușind prin oameni și pentru oameni. Marile proiecte pe care le-a inițiat și finalizat sunt suportul devenirii a noi și noi generații de economiști și al consolidării cercetării economice. Clădirea din str. Mihail Moxa, astăzi clădirea „Paul Bran”, renovarea Aulei Magna a ASE, pasarea dintre clădirile „Ion N. Angelescu” și „Mihai Eminescu”, căminele din complexul Belvedere, sediile centrelor teritoriale pentru învățământ la distanță sunt numai câteva dintre realizările care au transformat ideile vizionare în realități durabile.

Activitatea științifică a Profesorului Paul Bran

Un loc aparte în activitatea Profesorului Paul Bran revine cercetării științifice în domeniul economic și în studierea fenomenelor financiar-monetare. Lucrarea *Economica valorii* constituie una din cele mai importante contribuții la dezvoltarea cunoașterii, valoarea acesteia fiind apreciată la superlativ, atât la nivel național, cât și internațional.

Principala contribuție o reprezintă fundamentarea unei noi teorii privind valoarea, a unui nou mod de a înțelege valoarea, a mecanismului de obținere și de gestiune a acesteia, precum și reformularea modelului pentru organizarea activității economice la nivel micro și macroeconomic. Pe acest fundament se poate construi un model teoretic adecvat societății informaționale, spre care se îndreaptă în prezent omenirea. Prin urmare, acest model poate și trebuie să fie pus la baza programelor și strategiilor noastre naționale de dezvoltare economică.

Economica valorii este o lucrare în care Profesorul Paul Bran dă dovada pregătirii multidisciplinare, care îi permite să interpreteze realitatea economică în registrul științelor fundamentale, filosofiei și științelor naturii, astfel încât soluțiile propuse sunt modelate în funcție de provocările realității, fără a fi însă restricționate de barierele paradigmatelor. Teoria valorii entropie deschide noi posibilități în cercetarea fenomenelor economice, prin utilizarea metodelor interdisciplinare.

Fiind o personalitate notorie, multilateral dezvoltată, cu spirit și cunoștințe enciclopedice, dar și înzestrat de la natură cu o bogată intuiție în observarea fenomenelor naturale și corelarea acestora cu fenomenele social-economice și financiar monetare, opera Profesorului Paul Bran poate fi considerată o comoară a științei economice românești, cunoașterea furnizată permițând adoptarea unei perspective inovatoare pentru soluționarea provocărilor-cheie ale managerilor, atât la nivel micro, cât și macroeconomic.

Profesorul Paul Bran a militat permanent pentru recunoașterea importanței cunoașterii economice în fundamentarea deciziilor politice, ducând argumentația dincolo de obiectivitatea asigurată de abordarea

Prof. univ. dr. Florina Bran, soția care i-a fost permanent alături, susținând cu multă dragoste și pricepere toate proiectele inițiate de Profesorul Paul Bran.

La aniversarea a 20 de ani de la înființarea ASEM

științifică. Astfel, Domnia sa afirma că „Acolo unde pe masa de lucru a Guvernului, alături de Constituție, nu stă și Economicul, trendul societății va consuma mai mult pe sirenă decât pentru deplasarea spre un viitor rezonabil”. De asemenea, în discursuri și comunicări susținute la manifestări științifice de prestigiu, menționa adesea faptul că „realitatea economică pe care dorim să o cuprindem în modelele unei teorii se modifică mai rapid și mai profund decât reușim să adaptăm producția noastră de modele”, insistând asupra nevoii de a stimula cercetarea și de a-i asigura flexibilitatea și resursele necesare.

Viziune, perseverență și creativitate în interpretarea și explicarea esenței procesului economic: conceptul de valoare. Fascinația valorii, apărută în 1992, la Editura Enciclopedică, București, *Economica valorii*, apărută în 2002, la Editura ASE, București și *Managementul prin valoare*, apărută în 2009, în îngrijirea doamnei prof. univ. dr. Florina Bran, la Editura Universitară, București sunt lucrările care marchează preocuparea constantă a Profesorului Paul Bran pentru definirea valorii, fiind în același timp lucrări elaborate după un model inovativ de prezentare și explicare, orientat spre nevoile studentului de asimilare a informației și de înțelegere a realității economice, sociale și naturale.

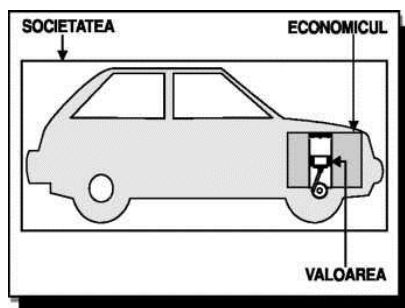
Importanța acordată cunoașterii economice nu a reprezentat însă o interpretare unilaterală, întrucât „drumul din ce în ce mai îngust, pe care trebuie să meargă societatea, sub povara restricțiilor economice, ecologice, sociale, politice, impune asocierea obligatorie la conducerea mașinii sociale a științei economice, care, la rândul său, este deschisă spre rezultatele cercetării științifice din toate domeniile existenței noastre sociale și fizico-biologice”. Profesorul Paul Bran considera că numai depășind zona restrânsă a economicului am putut să găsim suportul teoretic și practic pentru reconsiderarea modelului valorii, în așa fel încât el să reflecte lumea în schimbare. Lărgindu-și orizontul științific, economistul poate conlucra cu ceilalți specialiști pentru a rezolva repunerea în funcțiune a motorului societății, activitatea economică. Tema respectivă rămâne actuală în continuare și ne propunem să revenim la școala Profesorului Paul Bran pentru a-i arăta importanța și aplicabilitatea practică și științifică.

Pentru a pregăti conținutul unei noi teorii a valorii, Profesorul Paul Bran a ordonat cunoașterea economică folosind generalizări simbolice, modele și exemple comune. Teoria propusă este numită *teoria valorii bazate pe entropia joasă* sau *teoria valorii entropice* (TVE) și se subordonează unei paradigme schimbate față de teoria valorii bazate pe muncă și teoria valorii bazate pe utilitate (Bran, 2002).

Noua fațetă a economiei valorii este analizată în articolul Managementul valorii, apărut în ziarul „Economistul”, în anul 1996, articol editat de soția Domniei sale, doamna Florina Bran, profesor universitare la ASE, Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului. În acest articol se afirmă că „poziția științei economice în societate a fost permanent subestimată din cauza modului de a acționa chiar al făuritorilor științei respective. În primul rând, aceștia nu au depășit zona îngustă a fenomenului cercetat, dând științei economice modesta misiune de a gospodări resursele limitate; în al doilea rând, ei nu au avut curajul de a subordona întreaga conducere a existenței sociale și totalitatea realizărilor științei scopului economic! Ambele aspecte care au subminat rolul științei economice se datorează, după părerea noastră, modului în care cercetătorii fenomenului economic au definit valoarea. Atât timp cât acest concept a primit definiții incomplete, întregul edificiu al științei economice a părut o construcție subredă, așezată la periferia lumii științifice...” (Bran, 1996).

În opinia Profesorului Paul Bran, definirea valorii stă la baza științei economice și reprezintă „codul genetic” pentru întreaga construcție a teoriei și practicii economice: „Pornind de la numeroasele abateri ale teoriilor privind valoarea, și în special ale teoriei valorii bazate pe muncă și ale teoriei bazate pe utilitate, am ajuns la concluzia că modul de a privi valoarea trebuie restructurat în mod radical” (Bran, 1992).

Cercetările întreprinse și rezultatele publicate în lucrarea

„Motorul societății” și sursa „puterii”.
Reprezentarea unei analogii folosite adesea
de Profesorul Paul Bran în prelegerile
captivante pe care le susținea

Economica valorii, apărută la Editura Economică, în 1995, au dus la un nou mod de a privi și înțelege valoarea.

În opinia autorului: „Valoarea este o formă transformată a potențialului natural (entropie joasă) existent în natură sub formă de substanță, energie, informație. Acest potențial este supus unor transformări și conservări succesive atât în cadrul proceselor de tip economic (producție, consum), cât și în cadrul proceselor din mediul natural (fotosinteză, metabolism) și din mediul social (viață socială, învățământ, cercetare, cultură etc.)” (Bran, 1995), iar „mecanismul de obținere a valorii nu poate fi înțeles și condus în afara legilor generale ale naturii, el fiind parte din natură; în aceste condiții, știința economică trebuie să se deschidă și, totodată, să subordoneze scopului său cuceririle științifice din toate domeniile (fizic, chimic, biologic, social). Valoarea, fiind o formă a materiei, capătă o existență obiectivă și se comportă conform legilor naturii. Ea este hrana tuturor sistemelor vii și nevie din economic, societate și, din ce în ce mai mult, chiar a unor componente ale mediului natural.”

Aceste principii schimbă total modul de a privi scopul și rolul științei economice în societatea umană. Valoarea devine instrumentul prin care cunoaștem și influențăm mecanismele economice, sociale și ecologice.

Pentru realizarea managementului valorii, societatea umană trebuie:

- I. să reconsidere mecanismul de obținere a valorii;
- II. să adopte sisteme noi pentru managementul proceselor implicate în obținerea valorii;
- III. să modifice comportamentul membrilor individuali și organizaționali conform noilor repere.

Mecanismul de obținere a valorii nu mai poate fi localizat doar în întreprinderea care realizează *procesul de producție* (așa cum susține teoria valorii bazate pe muncă) și nici în zona *producției și a consumului* (așa cum susține teoria valorii bazate pe utilitate). La obținerea valorii contribuie cu roluri la fel de importante procesele din mediul natural și din societate.

Odată reconsiderată concepția despre structura proceselor angrenate în mecanismul de obținere a valorii, managementul valorii trebuie să adopte un sistem nou de tratare a domeniilor în care au loc procesele respective (Bran, 2009).

Pentru a conduce societatea, instituțiile angajate în conducerea activității economice și sociale trebuie să trateze fără părtinire și la un nivel corespunzător toate domeniile în care au loc procesele necesare obținerii și conservării valorii. Instituțiile care conduc procesele respective trebuie să acționeze ca *gospodari ai valorii*, întrucât sunt angrenate în lanțul continuu al transformării-conservării de valoare. Profesorul Paul Bran sublinia faptul că modul de desfășurare a proceselor de producție, transport și depozitare, pe de o parte, și a procesului de consum intermediar și final, pe de altă parte, influențează lanțul valorii.

În opinia Profesorului Paul Bran, prin prisma managementului valorii, instituția privatizării trebuie să aibă ca scop principal refacerea și dezvoltarea rapidă a mecanismului de obținere a valorii și nu imboldul unui câștig imediat, pentru care nu trebuie să faci prea mult. Privatizarea și proprietatea privată trebuie să refacă forța care să „disciplineze” procesele economice, să pună în mișcare potențialul economic blocat în stocuri, mijloace de producție și forță de muncă insuficient folosite. O societate este cu atât mai bogată cu cât valoarea *curge* mai rapid prin transformări și conservări repetate sub forma de produse, servicii etc.

Informația (materia primă principală a societății viitoare) nu mai poate intra în conceptele teoriei valorii bazate pe muncă sau pe utilitate. Modalitățile de realizare a proceselor economice pe baza teoriilor valorii existente au degradat mediul, principalul furnizor de potențial transformabil în valoare. Starea actuală a mediului natural a determinat o reconsiderare a conceptului de dezvoltare a activității economice și sociale, *dezvoltarea durabilă*.

Noua paradigmă formulată de Profesorul Paul Bran este suficient de largă pentru a putea explica și pentru a putea conduce mecanismul de obținere a valorii în societatea informațională. Matricea disciplinară a teoriei valorii bazate pe entropie are deja multe din componentele

principale, care să ne ajute să ținem pasul cu schimbările aduse de miraculoasa informație și de tehnica și tehnologia de obținere și utilizare a informației.

Managementul valorii presupune trecerea de la înțelegerea modelului valorii și a mecanismului de obținere a acesteia la un *comportament practic*. Întregul proces decizional din economie și societate trebuie reprojctat. Acest comportament trebuie să fie favorabil obținerii valorii, creșterii acesteia și utilizării sale cu foarte multă grijă.

De la guvern la cel mai modest manager de firmă, de la profesor la artist, de la individ la partidele politice *grija valorii* trebuie să fie filiera obligatorie pentru fiecare decizie. Prin modul de organizare socială și economică trebuie încurajată atragerea de potențial din mediu, societate și din procesele economice anterioare. Nu pot fi neglijate activitățile prin care se introduce în societate potențial suplimentar, de la recoltarea completă a cerealelor la realizarea de importuri utile.

Profesorul Paul Bran ne atenționează în privința importanței păstrării valorii în societate și pune într-o nouă lumină managementul valorii și noile sale probleme. În viziunea Domniei sale, paradigma valorii bazate pe entropie „ne învață că potențialul conservat în produse sau servicii este supus unor permanente procese de degradare reintrând în circuitul general al naturii. Managerul firmei și al societății trebuie să asigure condițiile pentru reducerea drastică a pierderilor, dar și condițiile pentru transformarea rapidă a produselor în servicii, a serviciilor în produs etc. A lăsa stocurile de cereale în depozite improvizate [...] este similară cu o distrugere de avuție. Același lucru se întâmplă și în cazul utilizării incomplete a forței de muncă sau a informațiilor și cunoștințelor științifice și tehnice” (Bran, 1995).

O altă teză importantă a Profesorului Paul Bran este faptul că rezultatele din economie și societate în privința valorii nu ar fi fost posibile fără contribuțiile cercetătorilor din toate domeniile științei, care în opinia sa „au contribuit, prin descoperirile realizate pe parcursul întregii istorii, la acumularea de potențial, la transformarea și conservarea de valoare, la găsirea de soluții atunci când omenirea ajungea în situații limită. Știința, această „mână invizibilă”, aduce în

societatea descumpănită *substanța, energia, informația* de care avem atâta nevoie fiecare dintre noi și toți împreună!”

Profesorul Paul Bran a fost și va rămâne, pentru românii de pretutindeni, un reper al evoluției societății, o minte strălucită, care a prevăzut problemele critice și a formulat răspunsuri la întrebări-cheie, pentru promovarea unor soluții durabile. Profesorul Paul Bran reușește să urmărească riguros mecanisme complexe de interconectare a proceselor care se derulează în dimensiuni de cunoaștere izolate, identificând cu ușurință punctele sensibile la decizii, și să transpună rezultatele căutării într-o formă care exprimă chintesența și aduce contribuții marcante la progresul cunoașterii economice și nu numai.

Orientarea progresistă a personalității Profesorul Paul Bran este dată de deschiderea spre asimilarea noului în știința economică, prin adoptarea și interpretarea anumitor noțiuni legate de acțiunea legii entropiei, demonstrând astfel necesitatea schimbării paradigmei în dimensionarea valorii (Bran et al., 2011).

Profesorul Paul Bran și-a fundamentat activitatea pe cunoaștere, verticalitate morală și dragoste. Cunoașterea sa enciclopedică a produs o fundamentare solidă a schimbării, către reducerea „stângăciilor” teoriei economice, prin introducerea unei noi paradigme a valorii - valoarea entropie, dar și exercitarea unui management performant, inovativ și vizionar.

Prin verticalitatea morală a reușit să evite strălucirea înșelătoare a modernității și globalizării, punând în locul lor valori durabile, cum sunt patriotismul, vigilența, raționalitatea.

În final, dar nu în ultimul rând, putem afirma că întreaga sa operă este expresia unei poziții puternic asimetrice, în care a fost animat de voința de a oferi toate rezultatele străduinței sale neobosite pentru binele nostru, al fiecăruia, fără să fie preocupat de propriile câștiguri sau pierderi.

O astfel de poziție poate fi înțeleasă numai trecând în domeniul sensibilității și dragostei, unde niciun obstacol nu este destul de puternic, nicio criză nu este destul de adâncă și niciun om nu este destul de rău pentru a nu putea fi schimbat pentru o lume mai bună.

Bibliografie

1. ASE. *Raport privind activitatea Senatului și a Biroului Executiv al Senatului, în perioada 30 aprilie 1996-14 ianuarie 2000.*
2. BRAN, F., RĂDULESCU, C. V., IOAN, I. Complexity and personality - reality and solutions. PhD Professor Paul Bran in the eco-economic universe. *Theoretical and Applied Economics*. 2011, 5 (558), pp. 37-44.
3. BRAN, P. *Fascinația valorii*. București: Editura Enciclopedică, 1992.
4. BRAN, P. *Relații financiare și monetare internaționale: economia fenomenului mondo-financiar și monetar*. București: Editura Economică, 1995.
5. BRAN, P. Managementul valorii. *Economistul*. 1996, VII (818).
6. BRAN, P. *Economica valorii*. București: Editura ASE, 2002.
7. BRAN, P. *Managementul prin valoare*. București: Editura Universitară, 2009.
8. GHINCULOV, S. *Paul Bran: schiță bibliografică*. Chișinău: ASEM, 2006.
9. GHINCULOV, S. *Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere*. Chișinău: ASEM, 2010.

PAUL BRAN – GÂNDURI LA VREME DE RESTRIȘTE

**Florina BRAN, prof. univ., dr.,
Carmen Valentina RĂDULESCU, conf. univ., dr.,
ASE București**

„Drumul spre o nouă paradigmă l-am început înainte de 1989, în momentul în care, ocupându-mă de măsurarea sau repartizarea financiară a valorii, am observat numeroase stângăcii ale teoriei economice din acea perioadă în explicarea realității economice, precum și mari disfuncționalități (șomaj, poluare, dezechilibre economice și sociale) care s-au dezvoltat în societate, atât la noi (unde foloseam teoria valorii bazată pe muncă), cât și în țările care foloseau teoria valorii bazată pe utilitate (valoarea marginală)” (Bran P., *Managementul prin valoare* (2009).

Era foarte tăcut, privea în jur și se gândea la soluții optimiste pentru a depăși vremea de restriște. Pe Mihai Eminescu și Nicolae Iorga îi avea ca imbold. Când purtam discuții despre mondializarea conspirativă, globalizarea pro și contra, mă întreba: De ce scenarii globale? Nu suntem în stare să ne conducem singuri? De ce se încearcă să ne despartă de locul, baștina noastră?

În poeziile eminesciene, în opera lui Nicolae Iorga se vede acea dorință testamentară de a muri și învia doar în ținutul strămoșesc. Muncit de viața trepidantă, vlăguit de problemele zilnice, uneori umilit, invidiat, reclamat de cei care nu s-au gândit la binele țării, al celor mulți, cu ușurință aparentă Paul trecea peste toate acestea spunând „mâine e o altă zi, mai bună, să continuăm să sperăm!”...

Indemnizațiile, primele întotdeauna le rezerva pentru cei care aveau nevoie, încercând să nu îi jignească cu acel zâmbet permanent plin de încredere, prietenie oferea... spunând să se bucure azi pentru că mâine nu știm...

Pământul, glasul strămoșilor îl cinstea, asculta în surdina fără să fie deranjat „Balada” lui Ciprian Porumbescu, cântece pe versurile lui Eminescu etc.

„Am simțit că m-am liniștit când am fost la Cernăuți, am vizitat tot ce se putea vizita, am venit plin de speranță, încredere că va veni timpul să ne apropiem mai mult spiritual, să avem credința că mâine, deși este mai bine sau mai rău, să ducem sentimentul de iubire de neam mai departe”.

După ce nu a mai fost Rector al ASE București mi-a spus: „De ce R. I. este atât de rău? Mă pizmuiește, se uită cu invidie, întrebând pe mulți profesori „Unde vă duceți?... De ce vă duceți la Bran, doar nu mai este rector?”.

Își explica neputința unora de a înțelege latura spirituală, în paralel cu cea materială. Mereu preciza, după ce mai înființa un centru ID la distanță „trebuie să ne adaptăm vremurilor și să mergem înainte...” Consider că am câștigat în comunicare, în dialog și omenia de care a dat dovadă.

A prețuit foarte mult efortul unor oameni ca: profesor Radu Ioan (Deva), Topolinschi, Maria Chirculescu (Covasna), profesor Ion Roșca

(contabilitate), Liviu Lucan (Tulcea), Gheorghe Orzan (Brăila), care au finalizat înființarea centrelor ID Deva, Covasna, Tulcea, etc.

Aș vrea să văd oamenii politici capabili să renască în economia sfârtecată de cei care au interese oculte...

A venerat permanent și nu și-a uitat învățătoarea și pe locuitorii satului Topolog (județul Tulcea), unde s-a născut. Reușea să insufle încredere în oameni indiferent de gradul, funcția sau poziția socială. În plus de toate, era încrezător, dar și naiv, reușea să ia măsuri bune, să aibă alura de conducător, să conștientizeze rolul fiecărui om bun sau farsor, având speranța că valoarea va învinge pentru neamul nostru românesc de pretutindeni. Trebuie să fim mândri, să depășim răutățile, carențele în educație, să căutăm echilibru. Criza educațională ne-a impus puține valori. Cea mai mare valoare este bogăția sufletului, care înobilează spiritualitatea neamului.

Cu foarte multă diplomație își alegea prietenii spirituali, colegii, având în vedere că lumea nu se schimbă, să fie mai bună, să nu se invidieze unii pe alții. Cu foarte multă ușurință călătorea în lung și în lat, de la Timișoara, Arad, Oradea, Satu Mare, Cluj, Suceava, Târgu Mureș, Sibiu, Alba Iulia, Târgoviște, Craiova, Pitești, Iași, Constanța, Chișinău etc., fiind permanent în relație cu centrele universitare, să promoveze noul modernism în sistemul de învățământ bazat pe calitate.

Am înțeles foarte bine gândirea, conceptele, aplicabilitatea, în condițiile în care Paul preciza că neatenția, nepăsarea, rea credința în a finaliza proiecte constructive, nu ajută azi și nici mâine. Lăsăm în urmă pe cei formați după noi!

Era afectat de nepăsarea unor oameni care nu știau să promoveze prin sensibilitate valențele naționale, care erau oportuniști, farsori, cei care se uitau peste granițe neglijând interesul național, uitând să promoveze unitatea.

Supraviețuirea în spațiul românesc depinde nu numai de factorii naturali, dar și de oameni. Omul este direct răspunzător de gestionarea durabilă a resurselor pentru a fi conservate și pentru a le fi respectată în permanență valoarea.

Am reținut permanent de la Paul că, pe măsură ce înaintăm, economia mondială și mediul sunt în situații precare, ambele generând teamă față de apariția la orizont a unei ere de instabilitate globală.

Astăzi, spunea că a venit timpul să realizăm o bună guvernare la nivel național, pentru a ne asigura de faptul că economia satisface aspirațiile oamenilor, pentru a opri exodul, depopularea și ruperea lor de țara mamă.

Era foarte atent în promovarea ideilor de unitate economică, cultural-educațională, fără să spună că nu poate lua în calcul problema mediului, a degradării. Aprecia și se alătura acțiunilor de salvare a Sarmisegetuzei, Roșiei Montane, Catedralei Sfântul Iosif, Parcului Carol, Sighișoarei, Deltei Dunării, pădurilor, luptei împotriva organismelor modificate genetic (OMG) introduse în culturile agricole.

A rămas profund mâhnit atunci când a fost invitat laureatul premiului Nobel pentru agricultură, de către ONG-ul Agent Green, pentru a le vorbi studenților de la Economia Mediului despre efectul folosirii organismelor modificate genetic în agricultură, deoarece s-au făcut presiuni pentru a nu se desfășura această activitate în cadrul ASE București.

Astăzi se adevăresc multe lucruri legate de conținutul manualelor, transmiterea cunoștințelor indispensabile despre istoria, literatura, avuția națională, nepăsarea prin guvernare, precizând „unde vom ajunge dacă nu știm să ne apărăm valorile, dacă le cedăm și dacă nu ne implicăm în a restaura adevărul și corectitudinea?”.

Să luăm în calcul problema globală a degradării mediului, a defrișărilor masive a pădurilor, poluarea apelor, răspândirea epidemiilor și a pericolelor politice și sociale ridicate de mișcări neprevăzute ale populației.

Paul preciza că „societatea noastră are nevoie de a pune în valoare contribuțiile elitei profesionale și este necesar ca prin structura acesteia, prin inteligență, talent, spirit inovator, tenacitate și vocație de familie să se stabilească demersul informațiilor”.

Așa cum preciza Eminescu (Opere, volumul 13, Editura Academiei Române din București, 1989, p. 87), națiunile viguroase vor gestiona această adaptabilitate, întipăririndu-i caracterul lor, preluând tot ce reprezintă un mediu sănătos, demn, favorabil intereselor naționale.

Sute de mii de generații au îmbogățit, așa cum a precizat profesor universitar, doctor Paul Bran (Economica Valorii 2002) „potențialul de cunoaștere și mijloacele de a valorifica experiența, înțelepciunea colectivă”. Este vorba de a governa „arta guvernării, care și în accepțiunea lui Eminescu pune în relație directă poporul prin potențialul lui cognitiv cu decidenții, guvernanții, conducătorii – într-un scop comun, acela de a se adapta la tot ce este de interes național. Elitele profesionale pot asigura sporul de negentropie socială. Asistăm la o serie de fapte inserate negativ, preciza Paul Bran, unde globalizarea ca fenomen, scade rolul familiei în educația copiilor și în structura învățământului. Separarea adulților de copii, nepoți datorată mobilității forței de muncă, reducerea sporului natural, prezența unui spor negativ va duce la scăderea numărului de locuitori.

De asemenea, Paul Bran, preciza „va veni vremea când trebuie să fim mai atenți în guvernare prin numirea unor decidenți capabili să gestioneze treburile națiunii și de a acționa la timp în câmpul negentropiei”.

Profesorul Paul Bran, la 80 de ani de la naștere (13 septembrie 1940), ar fi avut și altele de consolidat pe toate planurile: economic, educațional, spiritual, dacă nu ne părăsea prea devreme.

În memoria lui vom încerca să promovăm ceea ce și-a propus, un gând al unității pământului românesc, al conservării valorilor culturale, spirituale și materiale. Probabil că se vor trezi cei care greșesc, altfel va fi prea târziu....

A JUDECAT CU SUFLETUL ȘI A ACȚIONAT CU ÎNTELEPCIUNE

**Mugur ISĂRESCU, academician,
Guvernatorul Băncii Naționale a României**

Profesorul Paul Bran rămâne în memoria generației mele ca omul căruia nu i-a plăcut să fie spectator. Ca dascăl, ca specialist, ca manager, ca autor, ca partener, a luat în piept toate provocările și a reușit de fiecare dată să izbândească. La acestea se adaugă efortul depus în

demnități publice și profesionale, de consiliere sau de reprezentare, în primul guvern post-decembrist, în conducerea auditului BNR sau ca președinte al breslei economiștilor din România.

El a fost dascălul care, prin zâmbet, obliga studentul să ia în serios procesul de învățare. Ca specialist în finanțe, avea mereu soluția care direcționa lucrurile spre bine; ca manager, a remodelat profilul universității pentru a face față evoluțiilor economiei; ca autor, a elaborat lucrări despre finanțele moderne; ca partener - și în viață, și în profesie - a judecat cu sufletul și a acționat cu măsură, cu înțelepciune.

Lucrând în același departament din Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, am descoperit în Paul colegul dăruit muncii în echipă, generos și exigent în egală măsură pentru misiunea cadrului didactic, inspirator al climatului intelectual creativ. El era mereu la curent cu informația științifică, atent la contextul teoretic și social mai general, în care disciplina pe care o preda să aibă profil distinct și să își valideze ideile și soluțiile practice deopotrivă. Oricând găseai în Paul Bran un interlocutor cu un tonus spiritual stimulat, cu o naturalețe aparte în dezbaterile profesionale, gata să destindă atmosfera în confruntările de opinii cu o vorbă inspirată, cu umor și ironie fine.

Aceste dimensiuni ale unei personalități complexe au ajuns să fie vizibile pe bolta vremurilor datorită vocației, implicării, până la limita sacrificiului, în ceea ce l-a făcut să fie un adevărat erou: Paul Bran a fost mânat de un simț deosebit pe care îl au marile figuri ale istoriei, acela de constructor de instituții. Chemarea de a sprijini procesele de consolidare a tinerei Republici Moldova a avut un răspuns pe măsură din partea unui confrate însuflețit de sentimente înălțătoare. Paul Bran a construit, la propriu, Academia de Studii Economice a Moldovei, căreia i-a fost rector în anii tumultuoși ai începutului.

Nu pot însă să nu mă refer imediat la opera lui de profesionist al finanțelor, pusă în slujba asigurării expertizei pentru Guvernul Republicii Moldova, de a introduce sistemul monetar al leului moldovenesc, când a conlucrat îndeaproape cu specialiștii Băncii Naționale a României. Fără îndoială, Paul Bran a fost economistul care a reușit să nu-i fie străină nicio activitate din palmaresul specialistului de

excepție. El ne-a arătat ce înseamnă și cum este posibil ca profesia să îți umple viața.

Aș pune în centrul bolții, sub care sunt rânduite faptele lui Paul Bran, semnificațiile speciale pentru fiecare dintre noi pe care le are deținerea funcției de rector, întâi în Republica Moldova, apoi în România, ca și a funcției de consilier al premierului, întâi aici, apoi la Chișinău.

Paul Bran a fost și va rămâne pentru totdeauna un om al cetății, animat de valori identitare cum numai spiritul deschis al unui profesionist desăvârșit este capabil.

Grigore Belostecinic, Mugur Isărescu, Paul Bran, Vasile Șoimaru

OMUL ȘI RECTORUL PAUL BRAN

**Nicolae ISTUDOR, prof. univ., dr.
Rectorul Academiei de Studii Economice din București**

Este o onoare deosebită și un moment de suflet pentru mine să invoc în aceste pagini memoria Rectorului, Profesorului și Omului Paul Bran. Personalitatea complexă a Domniei sale a lăsat o imagine luminoasă în amintirile tuturor celor care l-au cunoscut, care au lucrat împreună cu dânsul, i-au fost prieteni sau simple cunoștințe, pentru care dânsul a fost conducător, mentor, formator, dascăl sau coleg de echipă. Preocupările dânsului și devotamentul pentru proiectele sale de anvergură, novatoare și ambițioase, pentru a căror realizare nici o piedică nu era suficient de mare, încât să constituie un motiv de a renunța la ele, a însemnat substanțiali pași înainte în evoluția celor mai mari universități economice din România și din Republica Moldova, pe care Profesorul Paul Bran le-a condus cu dibăcie din poziția de Rector.

Rectorul Paul Bran este permanent cu noi, prezent în universitatea pe care a iubit-o și a slujit-o cu credință toată viața, prin numeroasele realizări și amintiri pe care ni le-a dăruit cu dragoste părintească. Îl salut respectuos de câte ori îi întâlnesc privirea, în drumul zilnic spre birou, în galeria portretelor rectorilor și, uneori, mi-ar fi plăcut să mă sfătuiesc cu dânsul în problemele mai dificile cu care ne confruntăm.

Nu avem cum să nu ne amintim de dânsul și de clipa fatidică în care Bunul Dumnezeu a decis să-l ia de lângă noi, ori de câte ori trecem prin pasajul pe care a avut inspirația și tenacitatea de a-l clădi (cunoscut sub denumirea de „Pasajul Paul Bran”) și pentru care îi mulțumim de fiecare dată când îl traversăm, mai ales noi, cei care am prins și perioada în care alergam de la clădirea Angelescu la imobilul Mihai Eminescu pe stradă, prin frig, zăpadă, ploaie și aglomerație.

Mă gândesc, uneori, că nu are cum să fie întâmplătoare această plecare dintre noi a Rectorului nostru, care și-a iubit enorm, cu spirit de sacrificiu universitatea absolvită, pe care a slujit-o ca un soldat conștiincios, onest și modest până în ultima clipă. În plină admitere, în

anul 2006, a căzut implacabil peste noi vestea că, exact în pasajul construit de către dânsul, inima mare a OMULUI Paul Bran a încetat să mai bată.

Profesorul Paul Bran întâmpină și salută, astăzi, fiecare cadru didactic, student, angajat, atunci când aceștia intră în clădirea Mihail Moxa, construită cu sacrificii de sănătate și de timp, dar cu dorința de a-și realiza visul de a dăruii comunității noastre universitare una dintre cele mai moderne clădiri din țară. Într-o perioadă în care nicio universitate nu îndrăznește să își propună așa ceva, dânsul a avut curajul și ambiția de a găsi finanțare pentru a dezafecta o clădire veche și a clădi imobilul Mihail Moxa, la a cărui intrare se află, perfect binemeritat, bustul său. Ne amintim cum, la sfârșitul programului de lucru de la birou, profesorul se ducea, adesea, în Moxa, pe șantier, și urca pe schelă, verificând personal evoluția acestui proiect de suflet.

Îmi amintesc că Rectorul Paul Bran sosea primul la muncă la rectorat, dimineața, pe la ora șase, întrucât toată viața a fost foarte matinal. Am avut onoarea să fiu numit de dânsul, în anul 2000, ca director al Departamentului Social și să fac, astfel, parte din echipa lui de management (chiar dacă în eșalonul al doilea), răspunzând de aspectele sociale și relația cu organizațiile studentești. A fost un foarte bun prilej pentru mine de a înțelege bine și a mă apropia cu sufletul de acest domeniu sensibil și esențial pentru dinamica unei universități. Calmul dânsului, echilibrul și profesionalismul cu care se interesa de tot ceea ce ținea de calitatea vieții studenților au fost calități manageriale pe care eu le-am învățat de la Managerul Paul Bran.

De câte ori intru în Sala de lectură „Paul Bran” a Bibliotecii ASE îmi amintesc proiectul de anvergură al domniei sale, care a însemnat reamenajarea bibliotecii. Puțini mai știu, dar trebuie să nu lăsăm să se uite aceste lucruri din istoria noastră, că acolo unde acum avem sălile centrale de lectură, în clădirea Ion Angelescu, erau câteva coridoare și spații fără mare utilitate. A fost ambiția dânsului să ofere studenților și profesorilor sălile de lectură pe care domnia sa considera că trebuie să le aibă cea mai mare universitate economică a țării. De asemenea, Aula Magna, superbul simbol al universității noastre, a trecut printr-un prim proces amplu de renovare tot la inițiativa Domniei sale.

Cele două mandate de Rector al Academiei de Studii Economice din București, în perioadele 1996-2000 și 2000-2004, au însemnat profunde și necesare transformări și deschideri de noi drumuri în evoluția universității noastre, având în vedere trecerea la un sistem de învățământ de tip nou, conectat la realitățile vremurilor care aveau nevoie de economiști pentru o economie de piață, respectiv trebuiau pregătiți mulți economiști care să susțină dinamica dezvoltării teritoriale a țării.

Un proiect de mare succes, care practic poartă numele rectorului Paul Bran, este acela al învățământului deschis la distanță, prin înlocuirea, în anul 1998-1999, a formelor de învățământ depășite în societatea informațională și a cunoașterii (seral și cu frecvență redusă) cu un sistem modern de învățare la distanță, preluând modele moderne din SUA și Canada. Astfel, în urma eforturilor coordonate de Domnia sa, ca un veritabil arhitect-șef, a fost creată o rețea națională de pregătire la distanță a ASE, la București și în alte 17 centre teritoriale: Piatra-Neamț, Buzău, Covasna, Curtea de Argeș, Amara, Călărași, Tulcea, Mediaș, Deva, Slatina, Brăila, Alexandria, Constanța, Predeal, Câmpia Turzii, Târgoviște, Giurgiu.

În acea perioadă, ASE avea peste 50 mii de studenți, iar asigurarea logisticii necesare unei astfel de organizări a procesului educațional, ca resurse umane și infrastructură, poate fi înțeleasă numai de cei care au făcut parte din echipa coordonată de Rectorul Paul Bran. Astfel, pentru buna funcționare a centrelor de învățământ la distanță au fost achiziționate clădiri, au fost închiriate spații, care, ulterior, au fost înzestrate cu calculatoare și cu alte bunuri necesare, au fost repartizate pentru a preda cadrele didactice specializate, care își repartizau activitatea între sediul din București și cele din toată țara.

Rectorul Paul Bran a fost cel care a început procesul de digitalizare a universității noastre, care a reprezentat o inițiativă de avangardă pentru acele vremuri. Biblioteca virtuală, Campusul virtual, studioul TV, primele variante ale site-ului ASE, editarea manualelor în format digital au fost realizări pe care Domnia sa le considera bijuterii ale comunității universitare și pe care le prețuia foarte mult.

Absolvent de excepție al Facultății de Finanțe-Credit a universității noastre, profesorul Paul Bran a fost un foarte bun cercetător și un finanțist remarcabil. Ca urmare a recunoașterii meritelor Domniei sale, în anul 2001, i-au fost decernate Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României. A fost pentru prima oară când s-a acordat o astfel de distincție unui economist român pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și pentru formarea economiștilor din România. De asemenea, Academia Română a recunoscut valoarea științifică a operei profesorului Paul BRAN, premiind lucrarea *Economica valorii*, considerată și astăzi de mare actualitate.

Profesorul Paul Bran rămâne în istoria Republicii Moldova ca făuritor de școală de învățământ superior de studii economice, Domnia sa fiind creierul proiectului de înființare, în anul 1991, a universității noastre soră de peste Prut, Academia de Studii Economice din Republica Moldova, al cărei Rector-fondator a fost până în anul 1994. Totodată, Profesionistul Paul Bran a îndeplinit și funcția de consilier economic al Guvernului Republicii Moldova, în perioada 1991-1994.

Profesorul Paul Bran a fost un mare iubitor de țară. Îmi aduc aminte că, la inaugurarea actualului sediu al centrului de învățământ la distanță de la Buzău, în anul 1995, Domnia sa s-a interesat de locurile care merită să fie vizitate în acest județ, iar eu i-am sugerat Valea Siretului și Mănăstirea Ciloanu (amintire unică pentru mine, deoarece acolo a fost oficiată cununia religioasă a mea și a soției mele, Mariana). A acceptat pe loc, făcându-mi onoarea să-mi viziteze și casa natală din satul Valea Sălciilor, comuna Tisău, cunoscându-mi și familia. A rămas impresionat de Mănăstirea Ciolanu, zăbovind ceva mai mult timp pentru vizitarea acesteia și discutând cu călugării din mănăstire despre problemele cu care aceștia se confruntau, dovedindu-se un bun cunoscător al orânduierilor bisericești.

Deschizător de drumuri într-o vreme a marilor schimbări, în care soarta ASE a avut nevoie de decizii de management majore pentru ca destinul său să cunoască o ascensiune fulminantă și pentru poziționarea fermă în elita universităților din țară și din străinătate, respectiv în perioada în care învățământul economic din România s-a restructurat

din temelii, Rectorul Paul Bran este una dintre personalitățile cele mai pregnante din galeria celor care au condus destinul Academiei de Studii Economice din București, scriind o pagină luminoasă în istoria acesteia și oferindu-i darul suprem - Viața.

*Grigore Belostecinic, academician, Rector ASEM și Nicolae Istudor,
Rector ASE București*

**PAUL BRAN – MANAGER ISCUSIT, PEDAGOG DOTAT,
SAVANT ECONOMIST**

Sergiu I. CHIRCĂ, prof. univ., dr. hab.,
**Om emerit în știință din Republica Moldova (din 1992),
Membru de Onoare al Academiei Române (din 1997),
prorector în domeniul cercetării științifice în ASEM (1991-2000)**

Am avut fericita ocazie să particip la ședința guvernamentală, la care s-a luat decizia de a forma Academia de Studii Economice din Moldova. La acea ședință, facultățile de economie din universități (institutele de învățământ superior) au fost prezentate de către rectorul

Universității de Stat, academicianul Boris Melnic, și profesorul Sergiu Chircă, ca reprezentant al economiștilor; Institutul Agricol – de rectorul acestuia, iar Politehnica – de către profesorul universitar Ilie Blaj.

În cuvântul viceprim-ministrului Coșcodan, s-a accentuat faptul că, la ordinea zilei, se află problema concentrării facultăților de economie într-un singur centru de pregătire a specialităților economiști.

Primul și-a expus părerea rectorul Institutului Agricol, care a fost împotriva transferării Facultății de Economie în instituția nou-preconizată. A urmat aceeași poziție a profesorului Ilie Blaj, împuternicit de rectorul Politehnicii. Toți așteptau opinia academicianului Boris Melnic. Pentru început, Domnia Sa mi-a adresat următoarea întrebare: „Domnule profesor Chircă, ce vor economiștii?”. La care am răspuns că economiștii vor independență; ei doresc, de mai mult timp, să-și formeze propria lor universitate. A urmat decizia rectorului Boris Melnic: „Facultatea de Economie este una dintre cele mai mari și prestigioase ale universității noastre. Plecarea economiștilor de la noi este o pierdere imensă, dar dacă aceștia vor independență, trebuie să-i susținem”. Numai atunci am răsuflat mai ușor, după o încordare, și m-am simțit învingător. Dacă și academicianul Boris Melnic s-ar fi împotrivit, prin argumentele sale, nu știu cu ce s-ar fi terminat epopeea economiștilor. Doar încă pe timpul sovieticilor s-a ridicat problema organizării unui Institut al Economiei Naționale, care nu a mai fost abordată. Moldova continua să fie unica republică unională fără o bază universitară centralizată de pregătire a economiștilor.

Apoi a urmat căutarea candidatului la funcția de rector al ASEM. Era la început de septembrie 1991. Facultatea de Economie se afla în actualul bloc „C” (circa 3 000 de studenți). S-a apropiat de mine conferențiarul Valentin Răileanu și mi-a spus că sunt așteptat de către Prim-ministrul Valeriu Muravschi, un fost student al Catedrei economie și sociologia muncii, pe care am înființat-o în august-septembrie 1970, în cadrul Politehnicii din Chișinău (în 1977, facultatea s-a reîntors la universitate, unde a luat naștere în septembrie 1953 și în cadrul căreia mi-am făcut studiile timp de cinci ani: 1953-1958).

Cu premierul Valeriu Muravschi eram în relații destul de bune (i-am fost conducător științific la teza de licență și l-am votat în Parlament la funcția de prim-ministru). Acesta s-a așezat în fața mea și mi-a spus că dorește să mă propună la funcția de rector al Academiei de Studii Economice, aducând argumentele sale, după ce a examinat lista candidaților prezentați. Nu l-am întrebat cine a întocmit această listă, în schimb, l-am rugat să-mi spună câți sunt propuși și cine concret. A urmat vocea Dlui Valeriu Muravschi: „Sunt vreo zece candidați, printre aceștia și economiști, și matematicieni, dar și persoane notorii, de exemplu, academicianul Petru Soltan, care a organizat Institutul de Cercetări Economice cu Centrul de Calcul al fostului Comitet de planificare al RSSM de atunci (se afla în actualul bloc „B” și avea în componența sa circa 500 de specialiști)”. Petru Soltan era și președintele Comisiei în primul Parlament. Eram în relații bune cu el încă înainte de 1989, unicul academician și om politic cu autoritate. I-am spus Dlui Valeriu Muravschi că este un pericol foarte mare să începem fondarea ASEM cu stângul, i-am explicat de ce. Mai mult, i-am propus să fie numită o persoană neutră, din afara Republicii Moldova, concret din București, și anume profesorul universitar Paul Bran (Mircea Druc l-a invitat pe Paul Bran, consilier al premierului român Petre Roman, la Chișinău, care a ținut un curs de lecții în cadrul Guvernului despre economia de piață, curs pe care l-am frecventat și eu, apoi Dl Paul Bran a avut o lecție și la Facultatea de Economie. Dumnezeu m-a impresionat enorm).

I-am amintit Dlui Valeriu Muravschi că ar putea să apară două probleme: una ține de decizia personală a Dlui Paul Bran, a doua se referă la Petre Roman, la care Valeriu Muravschi mi-a răspuns: „Aceste probleme le rezolv eu personal”. Așa a apărut printre noi, economiștii din Chișinău, rectorul-fondator al Academiei de Studii Economice, profesorul universitar Paul Bran.

A fost o decizie optimă pentru instituția noastră, deși premierul Valeriu Muravschi trebuia să consulte șefii de catedră și profesorii universitari de bază și în privința prorectorilor, ceea ce ar fi avut, drept urmare, o consolidare mai mare a colectivului, dar și o autoritate a noii instituții formate și de prorectori, care erau recunoscuți de opinia

publică prin publicațiile acestora. Cu atât mai mult că, ulterior, s-a evidențiat faptul că prorectorul pentru studii, Ion Cotorcea, trebuia înlocuit.

Trebuie să menționez și faptul că, de la început, în cadrul Academiei noastre a mai fost atras un profesor universitar din București, sociologul Ovidiu Bădina, de asemenea, recomandat de către Mircea Druc. Acești doi profesori bucureșteni, Paul Bran și Ovidiu Bădina, au contribuit enorm la sporirea prestigiului ASEM. Paul Bran - prin calitățile sale de manager, pedagog iscusit și savant în teoria și practica economică, finanțe și contabilitate, iar Ovidiu Bădina - prin faptul că a organizat în cadrul ASEM un Institut de cercetări sociologice, dar și prin felul de a instrui tineretul în domeniul științei și practicii sociologice.

În felul acesta, ASEM de la început și-a organizat existența și dezvoltarea în baza modelului european: instruirea avea loc concomitent cu cercetarea științifică. Fiind numit în funcția de prorector pentru cercetare, am avut ocazia să consolidez colaborarea cu acești doi profesori universitari bucureșteni și să dispunem de patru centre de cercetare, ce serveau la consolidarea și perfecționarea predării cursurilor universitare, dar și la studierea aprofundată aplicativă a vieții sociale din Republica Moldova, după cum urmează:

- Institutul Național de Cercetări Economice (fostul Institut al „Gosplanului”, finanțat în baza executării comenzilor de stat în domeniul științei, obținute prin concurs);
- Institutul de sociologie aplicativă, finanțat în baza comenzilor ministerelor, instituțiilor statale etc.
- Centrul de perfecționare a cadrelor angajate în economia națională, ce a funcționat în baza autofinanțării;
- Laboratorul de studiere și elaborare a zonelor economice libere pentru Republica Moldova, condus de un specialist în domeniu din orașul Iași.

Părea că totul merge foarte bine, dar apăruse și invidia, în primul rând, a juriștilor. Aceștia propuneau să fie organizată o Academie de pregătire a juriștilor, iar ASEM - lichidată și transferată în cadrul Universității de Stat. Rectorul acesteia, profesorul Gheorghe Rusnac,

făcuse o declarație. Toate acestea și cele ce au urmat au fost inițiate de agrarieni, în frunte cu liderul lor, Andrei Sangheli, devenit prim-ministru după Valeriu Muravschi. Acesta a fost și a rămas un românofob, în schimb, a declanșat corupția (a lichidat unicul minister european din Chișinău – Ministerul Relațiilor Economice Externe), s-a opus introducerii monedei naționale și a distrus agricultura. Din cauza acestuia, au fost lichidate instituțiile și centrele de cercetare ale Academiei, ceea ce a diminuat potențialul instituției, iar profesorului Paul Bran nu i s-a prelungit contractul de activitate, deși mai mulți deputați ai Parlamentului de atunci, printre care am fost și eu, am insistat către Președintele Mircea Snegur ca profesorul Paul Bran să-și continue activitatea.

În general, în Republica Moldova începuse o luptă a clanurilor formate, iar Andrei Sangheli a organizat și o echipă de cineaști care au plecat peste Prut să filmeze pământurile date în proprietate privată, dar care nu erau lucrate și utilizate. Cu acest film convingea țăranii să nu abandoneze colhozurile, determinate de agrarieni ca bază social-economică a Partidului Democrat-Agrar. Sangheli știa foarte bine că în România a fost restabilită proprietatea privată și cam 60 la sută din foștii proprietari nu mai erau în viață, iar noii proprietari – feciorii și nepoții celor dispăruți – locuiau în orașe, ceea ce a și contribuit la început la neutilizarea multor terenuri agricole, cu care agrarienii din Republica Moldova îi speriau pe țărani. Au fost și alte fenomene foarte negative. Uneori, te miri cum profesorul Paul Bran a rezistat, continuându-și realizarea planului de dezvoltare a ASEM. Cu regret, în 1994, Domnia Sa a fost eliberat din funcția de rector, chipurile, i-a expirat mandatul.

În memoria noastră, dar și a sute de foști studenți, precum și în opinia publică a intelectualilor din Republica Moldova, profesorul Paul Bran este apreciat drept cel mai bun manager universitar, excelent pedagog și economist de forță. Ca manager, distinsul profesor s-a demonstrat, după 1994, în funcția de rector al ASE București. Această universitate cu mari tradiții istorice, în perioada când Paul Bran a fost rector, s-a modernizat radical și a avansat în epoca noilor tehnologii, demonstrând și în România că a fost o personalitate devotată științei și

instruirii economice, un mare patriot al românilor, inclusiv al românilor din Basarabia și Nordul Bucovinei, rupte din trupul Țării de către sovietici.

În știință, profesorul Paul Bran s-a evidențiat în domeniul teoriei și practicii bancare, finanțelor publice, iar lucrarea *Economia valorii* reprezintă o nouă interpretare a valorii în secolul progresului și al tehnologiilor avansate. Această carte valoroasă completează cercetările fundamentale ale economistului american de origine română, Nicholas Georgescu-Roegen.

Paul Bran rămâne în istoria Basarabiei și ca un mare reformator al economiei Republicii Moldova. Chestiunea ține de faptul că, în prima jumătate a zilelor, profesorul avea ore și activitate în ASEM, iar în a doua jumătate, până seara târziu, dar uneori și noaptea, lucra la Guvern la elaborarea și implementarea reformelor economice fundamentale.

Guvernul Muravschi a creat un Comitet special pentru reforme, în fruntea căruia a fost numit Gheorghe Efros, concomitent și prim-vicepreședinte al Guvernului. În cadrul acestui Comitet, Paul Bran a elaborat „Programul de stabilizare și reformare a economiei” pentru anii 1992-1999. A fost cel mai reușit program pe care l-a avut Chișinăul. Programul prevedea, mai întâi de toate, modificarea structurii și funcțiilor executivului, reforma teritorial-administrativă, ce trebuia să fie realizată în 1992-1995, care prevedea descentralizarea funcțiilor executivului și consolidarea verigilor de bază – a primăriilor, a comunelor și orașelor. A elaborat și un proiect de lege pentru Parlament în acest domeniu.

Cu regret, această reformă nu a mai fost realizată. Concomitent cu modificarea structurii și funcțiilor ministerelor și departamentelor, a elaborat și concepția cu mecanismele concrete de introducere a valutei naționale în 1992 (o mare parte din această monedă deja era tipărită datorită implicării nemijlocite a profesorului Paul Bran).

O altă reformă de bază și foarte importantă ce a fost elaborată de către Paul Bran ține de metoda de privatizare. Paul Bran avea o experiență bogată în acest domeniu. Domnia Sa cunoștea inadvertențele Guvernului Petre Roman în domeniul în cauză, dar și experiența fostei Iugoslavia. Privatizarea, după Paul Bran, urmărea păstrarea

potențialului industrial și agricol prin emisia de vaucere (bonuri patrimoniale), care trebuiau cumpărate (cel care cumpăra un vaucer primea gratis încă unul), banii se acumulau în conturi bancare ale unităților economice și erau destinați reformării acestora. Astfel au realizat privatizarea sârbii, care a fost una reușită. Pentru păstrarea întreprinderilor și a colectivelor de muncă, privatizarea o începeau cei din uzine și fabrici, ca apoi să participe cealaltă populație. Privatizarea mare era prevăzută pentru opt-zece ani, ceea ce nu permitea distrugerea unităților economice și furtul patrimoniului acestora. Programul de privatizare, elaborat de către Paul Bran, a fost examinat și susținut de către Consiliul Economic de pe lângă Președintele Mircea Snegur.

Pot să descriu detaliat acest program, fiindcă am făcut parte din Consiliul respectiv, însă Mircea Snegur nu l-a susținut, urmările catastrofale sunt bine cunoscute și simțite de către populație. Dacă ar fi prezentat programul Guvernului Muravschi (în realitate, Paul Bran), Republica Moldova ar fi avut o altă soartă.

Cele sus-menționate despre activitatea multilaterală a profesorului Paul Bran nu sunt, pur și simplu, niște cuvinte înșirate pe hârtie. În cursul „Sisteme economice comparate”, ce l-am predat studenților, apoi masteranzilor, pe parcursul mai multor ani, eu le vorbeam și despre Paul Bran și rolul Măriei Sale, ca participant activ, în elaborarea mai multor proiecte și programe pentru Republica Moldova. Drept dovadă servește lucrarea *Mecanisme sistemelor economice*, editată la Chișinău în 2004 (vezi pag. 357-366).

Paul Bran a mai propus Guvernului, deci și Parlamentului, să fie construită, cu ajutorul României, al Băncii Mondiale, o șosea de la Chișinău până la portul Constanța, cel mai mare port comercial din Marea Neagră. Agrarianul Andrei Sangheli nu a acceptat, deoarece nu voia reunirea cu România. Atunci, Paul Bran a propus ca Republica Moldova să înceapă construirea unui port maritim la Giurgiulești. Și dacă astăzi la Giurgiulești este un port maritim, i se datorează lui Paul Bran, celui care primul a lansat această idee. Domnia Sa a participat și la alte proiecte, a avansat mai multe idei și propuneri de reformare a economiei Republicii Moldova. Cu regret, Republica Moldova nu a mai

avut asemenea personalități care ar ține la Neamul nostru Românesc. Prin aceasta se explică, în primul rând, starea de lucruri la care am ajuns. Starea actuală a basarabenilor ne demonstrează ce posibilități reale a avut Republica Moldova la început de cale și cu ce personalități a pornit în Lumea Nouă (Mircea Druc, Valeriu Muravschi, Paul Bran, Ovidiu Bădina etc.), dar și cât nenoroc a avut și are din partea așa-numiților politicieni.

În Aula Academiei de Studii Economice a Moldovei

**UN NUME PENTRU ETERNITATE – PAUL BRAN
(1940-2006)**

**Gabriel I. NĂSTASE, conf. univ., dr.
ASE București**

Remember

Anul acesta, pe 3 septembrie, Paul BRAN ar fi împlinit 80 de ani! Cu regret, „timpul nu a mai avut răbdare” cu el. Dumnezeu l-a chemat la El în „academia cerului”. Despre prof. univ. dr. Paul BRAN am scris, dar nu suficient de mult, pentru a-i prezenta, dacă nu în totalitate, cel puțin parțial, prodigioasa sa activitate profesională cu realizări deosebite și cu multe renunțări.

Performanțele profesionale ale prof. univ. dr. Paul BRAN sunt greu de egalat, întrucât ele constituie rezultatele unei munci susținute și temeinice, cu multe sacrificii și renunțări.

Prof. univ. dr. Paul Bran a fost nu numai un autentic reprezentant al generației sale de economiști, ci și un dascăl de excepție – formator de conștiințe și un eminent profesor universitar - formator de cunoștințe.

În calitatea pe care a avut-o de rector al ASE timp de două mandate, a demonstrat că învățământul economic românesc se poate racorda la exigențele modernizării în raport cu învățământul economic european, practicând un management educațional strategic performant.

A fost deopotrivă admirat și invidiat, dar de toți respectat. Iubirea adevărată, care i-a dat putere să lupte cu greul vremurilor pe care le-a traversat, a cunoscut-o din partea celor dragi lui: soția și copiii.

A fost și rămâne, în conștiința celor care l-au cunoscut, un soț și un părinte de excepție, un dascăl și un profesor iubitor de oameni și de profesie. A fost un Om și a rămas un model, un exemplu pentru generațiile tinere care vor absolvi ASE-ul și nu numai.

A fost... dar a rămas...!

L-am cunoscut pe profesorul Paul BRAN înainte de 1990. Nu numai în calitatea pe care o avea de cadru didactic universitar, ci și ca urmare a discuțiilor extrem de interesante pe care le-am purtat cu privire la organizarea și modernizarea proceselor de producție. Anii au trecut! Ne-

am revăzut și în alte împrejurări. Cea mai relevantă a fost atunci când eram consilier la Președinția României. Știam ambii că fusese propus, alături de alte două nume (unul dintre ele fiind cel al lui Nicolae Văcăroiu), să fie Prim-Ministru. Nu a fost să fie! Destinul profesorului Paul BRAN era altul!

În mintea și în sufletul meu, Paul BRAN a rămas una dintre cele mai plăcute amintiri. Am fost și am rămas un admirator al omului și profesorului univ. dr. Paul BRAN. L-am simpatizat, susținut și apreciat pentru felul lui sincer de a fi, de a se comporta cu fiecare persoană care-i solicita sprijinul.

• Repere biografice

Paul BRAN s-a născut pe 3 septembrie 1940 în comuna Topolog din județul Tulcea. A urmat cursurile Liceului Teoretic „**Mircea cel Bătrân**” din Constanța (1951-1959) și, ulterior, pe cele ale **Facultății de Finanțe-Credit a Academiei de Studii Economice din București**, în perioada 1960-1965. Ca urmare a rezultatelor deosebite obținute din perioada studenției, a fost cooptat în corpul profesoral al Academiei de Studii Economice, la Catedra de Finanțe. În perioada 1965-2006 a ocupat, prin concurs, toate treptele carierei universitare⁷².

În anul 1975 a obținut titlul de **Doctor în Economie**, specialitatea **Finanțe**, pe baza unei teze de doctorat, intitulată „**Decizia financiară în unitatea economică**”.

În același an a efectuat un stagiu de documentare și perfecționare în Elveția, în cadrul **Institutului de Înalte Studii Economice Internaționale din Geneva**, pe probleme privind relațiile financiare și monetare internaționale.

Prof. univ. dr. Paul BRAN

⁷² *Rectorul Paul Bran : 1996 – 2004*. Coord. Ion Gh. Roșca. București: Editura ASE, 2006. (Mari personalități ale Academiei de Studii Economice din București; 1). 149 p.

În anul 1994 a efectuat un stagiul de documentare în SUA, pe probleme ale organizării, finanțării și susținerii liberei inițiative și a întreprinderilor mici și mijlocii.

Profesorul Paul BRAN a publicat numeroase lucrări de specialitate.

Academia Română a recunoscut valoarea științifică a operei profesorului Paul BRAN, premiind lucrarea ***Economia valorii***.

Pe parcursul activității didactice a condus seminare și a ținut prelegeri la mai multe discipline.

Activitatea de coordonare a cercetării științifice a studenților s-a concretizat în elaborarea a numeroase lucrări de diplome.

În perioada 1990-1991 a condus **Departamentul de Proiectare a Reformei Economice** din cadrul Guvernului României.

În anul 1991 a înființat Academia de Studii Economice din Republica Moldova, unde a fost Rector de la înființare până în anul 1994. În aceeași perioadă (1991-1994) a îndeplinit funcția de Consilier economic al Guvernului Republicii Moldova.

Între anii 1996 și 2004 a deținut funcția de Rector al Academiei de Studii Economice din București, remarcându-se ca un veritabil promotor al modernizării acestei instituții prestigioase și al creșterii eficienței pregătirii studenților în funcție de exigențele actuale ale pieței muncii.

De asemenea, în calitatea sa de vicepreședinte și, ulterior, de președinte (ales la **Congresul al IV-lea al AGER**, 25 mai 2001) al **Asociației Generale a Economiștilor din România**, a participat activ la viața comunității economiștilor, identificând întotdeauna cele mai eficiente soluții pentru problemele cu care se confrunta Asociația. În anul 2001, profesorului univ. dr. Paul BRAN i s-au decernat Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României. A fost pentru prima oară când s-a acordat o astfel de distincție unui economist român pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și la formarea economiștilor din România.

• **Regrete**

Această prezentare sumară a dimensiunii profesionale a personalității profesorului univ. dr. Paul BRAN nu exclude latura

sentimentală, apropierea și căldura sufletească, care și-a manifestat-o față de familia sa.

În rarele sale momente de liniște pe care și le-a petrecut în mijlocul familiei, Paul BRAN a știut să fie soț, tată și bunic.

Cu siguranță că și-ar fi dorit ca aceste momente să se dilate până la eternitate, iar pentru fiecare clipă care se scurge ireversibil să simtă profund prezența atât de dragă a soției, copiilor și nepoților lui.

Dar nu a fost să fie așa cum și-ar fi dorit, pentru că destinul lui era deja proiectat din ceruri pe Pământ de către bunul Dumnezeu.

Și-a sacrificat oaza de liniște a familiei, în schimbul unei vieți agitate, a unei lupte nemiloase și perverse pe care ți-o oferă câmpul de luptă a zonei publice.

Toate bătăliile purtate le-a câștigat. A reușit să fie un luptător redutabil. A avut puțini prieteni adevărați. În schimb, a fost înconjurat de mulți dușmani perfizi, roși de invidie și incapabili de a face ceva durabil pentru semenii lor.

Profesorul univ. dr. Paul BRAN era conștient de ceea ce se întâmplă în jurul lui. Avea un suflet bun și îi păsa de oameni și în mod deosebit de studenți, cărora, cu harul lui de dascăl, le modela sufletul și mintea nu numai pentru a fi buni economiști, ci și oameni adevărați, români iubitori de țară, de popor și de tradițiile acestuia.

A „aprinș” lumină pe unde a trecut, iradiind bunătate, pasiune și responsabilitate, lăsând în urma lui plăcute și statornice amintiri.

În cea mai mare parte a activității sale a fost un solitar.

Punctul său de sprijin a fost familia. Reușita lui în plan profesional s-a datorat și familiei sale, unde atmosfera de liniște, echilibru și dragoste au fost asigurate cu devotament și pasiune de soția sa, profesor univ. dr. Florina BRAN.

În viața celor doi soți au fost și momente triste, necruțătoare, nemiloase care i-au pus la grea încercare. Unul dintre aceste momente a fost și pierderea unuia dintre fiii lor (Iulian Ovidiu), în condiții care și acum lasă loc speculațiilor, care te înfioară și te revoltă în același timp!

Această tragică întâmplare din viața familiei BRAN a reprezentat prețul curajului, patriotismului și verticalității profesorului univ. dr. Paul BRAN, a îndrăzelii lui de a aduce lumină și căldură în sufletul și în

mintea fraților noștri de peste Prut, după îndemnul Domnului nostru Isus Hristos: „*lubește-ți aproapele ca pe tine însuși*”?

Greu de răspuns!

Cei doi soți, Paul și Florina, au primit de la Dumnezeu puterea de a trece peste această tragedie și de a merge mai departe întăriți și hotărâți pentru a-și îndeplini misiunea divină pe acest PĂMÂNT!

Moartea l-a răpus într-un moment de slăbiciune datorat și ingratitudinii, comportamentului duplicitar al unora pe care i-a crezut prieteni și pe care adeseori i-a ajutat dezinteresat.

Ceea ce trebuie să știm este că oameni ca Paul BRAN nu mor niciodată. Faptele lor sunt cele care rămân în conștiința generațiilor care vin și pleacă, așa cum o fac uneori cu furie sau cu sublimă delicatețe valurile mării sau ale oceanelor atunci când izbesc țărnul.

Anii au trecut! În inima și în sufletul celor doi soți s-a așezat iertarea, dar nu și uitarea acelor momente grele.

Pe fondul acestei profunde, tăcute și perfide supărări, inima generoasă a profesorului univ. dr. Paul BRAN a cedat!

Moartea l-a lovit necruțător și subit la mijlocul pasajului (pasarelei) pe care l-a construit cu pasiune, care leagă Rectoratul (astăzi clădirea Ion N. Angelescu) de Comerț (clădirea Mihai Eminescu), pe care cândva profesorul univ. dr. Silviu NEGUȘ avea să-l denumească, atât de inspirat, Pasul BRAN.

Viața acestui om de suflet și carte s-a frânt într-un loc straniu, la mijlocul unui coridor din beton și sticlă, suspendat între Pământ și Cer, unind nu două corpuri de clădire, ci două universuri paralele: cel al vieții și cel al morții.

A părăsit această lume, lăsându-și trupul ostenit, fără suflare, la intrarea în „Poarta stelară”, în drum spre Rai, unde îl așteptau spiritele celor pe care i-a iubit și care l-au iubit deopotrivă.

CLIFE DE COLABORARE FRUMOASĂ CU OMUL VIZIONAR PAUL BRAN

Nadejda ȘIȘCAN,
prof. univ., dr. hab., ASEM

De-a lungul vieții mele creative, soarta mi-a dăruit întâlniri cu multă lume de calitate, în special atunci când am studiat la Universitatea de Finanțe și Economie din Sankt-Petersburg, fie la diverse cursuri în Moscova, fie la numeroase simpozioane și conferințe în SUA, Germania, România, Bulgaria, China, India și alte țări ale lumii. Majoritatea dintre ei – oameni deosebit de talentați, cu o viziune profundă, cu un nivel înalt de profesionalism și inteligență aleasă, oameni care înțeleg esența a ceea ce se întâmplă într-o lume controversată și complexă, dar și nevoia de cooperare, de compromisuri la nivel național și global, dovadă a unui nou stil de gândire, a unei noi paradigme pentru dezvoltarea umană: *Homo Intelligens*.

Am avut în cale noroc de oameni care provoacă idei creative, care abordează problemele multiaspectual, în scopul identificării unor soluții optime.

Cu unii dintre aceștia am și colaborat pe parcursul anilor. Îmi amintesc acum despre L.I. Abalkin, V.N. Cernoveț, I. Hența, Sara Hard, S. I. Radauțan, Gr. Belostecinic și, bineînțeles, Paul Bran.

Profesorul universitar, dr. hab. Paul Bran marchează o perioadă deloc ușoară în viața țării noastre – cea de restructurare, de organizare a vieții după obținerea, în 1991, a independenței și a suveranității Republicii Moldova.

Guvernul decide atunci fondarea Academiei de Studii Economice și îl numește rector pe Paul Bran, iar o bună parte din colectivul Facultății de Economie de la Universitatea de Stat, în special Catedra Economie Politică (Teorie Economică), pe care o conduceam, se transferă la ASEM.

Prima întâlnire cu Paul Bran a fost una memorabilă. Avea o capacitate enormă de a mobiliza și a inspira încredere. Valoarea cea mare a personalității lui Paul Bran consta în energia cu care făcea față

noilor provocări. În general, caracterul lui părea să aibă programat un algoritm secret pentru tot ce e legat de expresia „**în premieră**”.

În premieră pentru Republica Moldova, Paul Bran a venit cu o abordare aparte privind resursele umane. El a insistat ca, pe lângă categoria și gradul științific,етенденților la posturi și funcții în cadrul Academiei să li se ia în considerație și potențialul creativ, capacitatea de a potrivi cunoștințele și informația noilor condiții; arta de a face uz de principiile științifico-didactice, de a îmbina teoria cu practica și noile tehnologii, dar, în primul rând, a insistat pe o bună comunicare cu studenții. Paul Bran a considerat primordial să se asigure instituția cu fondul de carte necesar bibliotecii instituției. Grație eforturilor conjugate, în timp record, directoarea Bibliotecii Științifice ASEM, dr. Silvia Ghinculov, a raportat un număr de peste 50 000 de exemplare de carte științifico-didactică pentru satisfacerea necesităților tuturor facultăților și catedrelor, inclusiv publicații în limbile engleză, franceză, germană. A fost inaugurată și o sală aparte de literatură străină: „Publicații în limbi străine”. Astăzi această încăpere poartă numele lui Paul Bran.

Vasile Șoimaru, Paul Bran, Ala Pânzari, Nadejda Șișcan

Apoi, **în premieră** au fost organizate cursuri de sporire a calificării profesorilor și de familiarizare cu metode noi de instruire la instituții de învățământ europene, inclusiv în limba română și în limbile străine. Eu am vizitat ASE București, unde am urmărit cu mare interes cum este organizat procesul de învățământ în instituția pe care a absolvit-o, încă în 1930, tatăl soțului meu, Constantin Șișcan – Boris Șișcan. Apoi s-a stabilit la București și era foarte mândru de acest fapt.

Paul Bran a avut grijă să cunoaștem aspectele multiple ale catedrelor ASE, dar să ne și documentăm din punct de vedere cultural. Am fost acolo cu Nelli Mițul, conferențiar universitar.

După deplasarea la București, peste jumătate de an am mers la conferința prilejuită de împlinirea a 150 de ani de la înființarea Catedrei de Economie Politică a Universității de la Iași. Am trăit emoții deosebite împreună cu colega mea, prof. univ. Galina Ulian, decan al Facultății Finanțe și Bănci, or avea să pășim pragul uneia dintre cele mai vechi și cu tradiții universități din această parte a Europei, fondate în anul 1860. Acolo a trăit și învățat legendarul M. Eminescu, a cărui operă m-a frapat de îndată ce am descoperit-o, venind aici, în Moldova. Am vizitat biblioteca instituției, am participat, alături de colegii de la alte universități, la lucrările conferinței. Am prezentat un raport pe tema „Societatea informațională și proprietatea intelectuală”. Aceasta a fost publicată în culegerea „Arc peste timp”, Iași, 1994.

În premieră, Paul Bran a reușit crearea Consiliului pentru susținerea tezelor de doctorat în domeniul științelor economice în cadrul instituțiilor de învățământ superior, în special la ASEM. Fiind un savant de calibru european, el conștientiza importanța cercetării științifice și a inovațiilor, concomitent cu procesul de studii și de transmitere a cunoștințelor în cadrul universității.

La ASEM a început să fie editată revista științifică *Economica*, iar fiecare catedră a elaborat tematica cercetărilor științifice și de formare a doctoranzilor. Experiența și stilul de viață al profesorului Paul Bran era dovada cea mai elocventă a faptului că însăși viața e o știință, iar știința e viață. Ca să trăiești cu sens fiecare zi din viață, trebuie să gândești, să inventezi, să îmbini teoria cu practica, dar și să ai grijă să fii în pas cu noile descoperiri și succese ale progresului mondial. Doar așa.

Specializat în finanțe și bănci, Paul Bran accentua cu orice ocazie potrivită importanța economiei politice, a teoriei economice și a doctrinelor economice în formarea bazei metodologice a științelor socioeconomice. A fost o prezență mereu bine venită la catedra noastră. Or comunicarea cu domnia sa inspira, energiza colectivul. Avea un talent aparte de a modera dialogul, astfel încât într-un final participanții cu opinii diverse și chiar contradictorii să rămână cu sentimentul unei soluții optime, favorabile, argumentate, aproape că ideale la locul și timpul potrivit.

Așa a fost în cazul pregătirii materialelor ce țin de partea economică pentru Constituția Republicii Moldova. După dezbateri intense, am ajuns la concluzia unanimă că, în acest principal document al țării, trebuie să se regăsească necesitatea trecerii la economia de piață, dar cu orientare socioeconomică. Fiecare discuție impulsiona creativitatea și o avalanșă de noi cunoștințe pentru fiecare în parte.

Îmi amintesc acum despre impactul pe care l-a avut în acele clipe de restartare a vieții economice și științifice, lucrarea *Economia valorii*, semnată de Paul Bran, în care se contura o nouă viziune asupra valorii ca o categorie încadrată perfect în doctrinele economice. Aceasta a revoluționat viziunile noastre, ale cercetătorilor, asupra teoriei economice.

Pătrunzând în esența teoriei clasice a valorii, Paul Bran privește valoarea departe de a fi un simplu proces de evaluare, ci ca pe o transformare, o dobândire a valorii, în care își au rolul și munca, și mediul, și natura, și informația: „Valoarea, ca și energia, „curge” în natură conform legilor obiective. Astfel, fundamentează o nouă teorie „entropia valorii”. Monografia *Economia valorii* s-a editat și reeditat, a avut numeroase recenzii și comentarii. Una dintre recenzii îmi aparține și a fost publicată în săptămânalul *World of day*.

Fiecare întâlnire cu Paul Bran alimentează clipe memorabile de colaborare creativă: un om de o profunzime intelectuală desăvârșită, un om capabil să schimbe calitativ viziuni cu forța argumentului de necontestat. Un om care știa să pună lucrurile la punct, dovadă a faptului: „Nu există probleme fără soluții, există căi nebănuite”. Și el era cel care le găsea lejer.

Despre Paul Bran s-au scris multe, dar niciodată suficient, pentru că nu există în lumea științei o teorie care să evalueze suficiența de oameni-legendă.

Important e să-i recunoaștem influența personalității lui și binecuvântarea de a-l fi avut aici, printre noi, pe omul care nu se mulțumea cu jumătăți de măsură în materie de perfecțiune, pe omul exemplu, omul fără limite de înțelepciune, omul vizionar, omul care râvnea mereu spre adevărata cunoaștere și care a împărțit necondiționat din tainele ei descoperite în timp.

PROFESORUL PAUL BRAN - PERSONALITATE A ȘTIINȚEI ECONOMICE ROMÂNEȘTI⁷³

**Gheorghe ZAMAN, Academician al Academiei Române,
prof. univ., dr., Președintele AGER**

Dezvelirea bustului profesorului universitar doctor Paul Bran, la Academia de Studii Economice din București, reprezintă nu doar un prilej de a evoca personalitatea științifică a marelui dascăl, dar și un simbol etern al recunoștinței atâtor generații de studenți și doctoranzi pe care i-a format, precum și al colegilor săi de la universitatea pe care a slujit-o cu devoțiune totală, ca profesor și rector cu performanțe științifice și manageriale luminoase și pilduitoare în istoria instituției.

Profesorul Bran a fost o perioadă de timp și președintele Asociației Generale a Economistilor din România, în cadrul căreia a promovat cu consecvență valorile teoretico - metodologice și practic-aplicative ale profesiei de economist, percepută complex, prin prisma menirii sale societale, bazate pe performanțe și slujirea intereselor economiei naționale, pe înțelegerea complexă a fenomenelor globalizării și intensificării interdependențelor dintre economiile

⁷³ PUBLICAT ÎN: *A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. București, 2010. p. 32*

naționale, bazate pe cunoaștere și tehnologia informației și comunicațiilor.

Profesorul Bran ne-a lăsat o operă științifică de înaltă valoare, a cărei semnificație, actualitate și contribuție rămân, spre aprofundare și dezvăluire, în sarcina istoriei gândirii economice contemporane a României. Din multitudinea problematicii teoretico-metodologice a numeroaselor lucrări elaborate de profesorul Bran menționăm importanța cu totul deosebită a concepțiilor, modelelor și abordărilor cantitativ-calitative ale noțiunii de valoare, în contextul sistemelor economico-financiare, la nivelurile micro, macro și internațional. În acest cadru, o importanță deosebită și incitativă în planul cercetării economice actuale și de viitor o au contribuțiile științifice ale profesorului Bran privind tipologia valorii, procesele de formare și validare a acesteia, modul în care valoarea poate fi pusă în serviciul creșterii eficienței economice, al respectării și rigorii principiului „câștig-câștig” („win-win”) pentru toți jucătorii, al echității și justiției economico-sociale.

Profesorul Bran are contribuții notabile și în ceea ce privește modalitățile de modernizare a învățământului economic superior, fundamentarea politicilor economice și financiare pentru performanța instituțiilor de educație terțiară, implementarea sistemelor de e-learning în universități, creșterea rolului social al învățământului superior.

Cu această ocazie comemorativă, Asociația Generală a Economiștilor din România își exprimă admirația, prețuirea și prinosul de recunoștință pentru munca neobosită și opera științifică a profesorului universitar dr. Paul Bran care rămân exemplu grăitor de competență profesională și erudiție, de pasiune și obiectivitate științifică, de respectare neabătută a codului deontologic al profesiei de economist.

Puternica personalitate științifică a profesorului Bran va rămâne pentru totdeauna un luminos reper în memoria noastră, a colegilor și studenților săi.

PAUL BRAN ÎN INIMA MEA ÎNCĂ DIN PERIOADA DE DOCTORANTURĂ

Ion PETRESCU, prof. univ., dr.

**Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei
Membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România
Membru corespondent al Academiei Româno-Americane**

A trecut aproape o jumătate de secol, mai exact 48 de ani, de când strădania de pregătire postuniversitară prin doctorat ne-a unit într-o colaborare, care destul de repede s-a transformat într-o prietenie orientată spre succese și performanțe pe tărâmul științei economice.

Aceeași instituție organizatoare de doctorat, respectiv Academia de Studii Economice din București și aceeași specializare Finanțe-Credit, dar cu diferență de 12 ani (eu fiind mai în vârstă) și în stadiul doctoral, eu admis la doctorat în anul 1968, iar Paul în anul 1970. Și de aici modul de apelare: eu – „dragă Paul”, iar Paul – „nea Ionică” și din când în când „domnule Petrescu”.

Interesantă a fost prima noastră întâlnire. Paul era lector universitar și se pregătea cu asiduitatea-i caracteristică pentru reușita la concursul de admitere la doctorat. Eu eram directorul administrației financiare a municipiului Făgăraș. Participasem la concursul de admitere la doctorat în sesiunea din toamna anului 1968. Profesorul Vasile Modoran scosese un loc în specializarea finanțe-credit. S-au înscris 46 de candidați și, în urma concursului, am reușit eu. Eram și cel mai tânăr și cel mai mic în funcție sau grade universitare. Ceilalți candidați erau prorectori ai ASE, decani, șefi de catedre, președintele CEC-ului și titularul Catedrei de Finanțe a ASE, precum și mulți alții care ocupau funcții didactice importante. Ce se întâmplase? Nicolae Ceaușescu, întors dintr-o vizită din străinătate, a constatat că un număr important de cadre universitare nu dețin titlul de doctor. Conform unei dispoziții, în următorii patru ani cei în cauză trebuiau să promoveze studiile doctorale. Aceasta i-a determinat și obligat să se înscrie și să candideze la concursul respectiv și, în final, numărul acestora s-a ridicat la 46 de candidați pe un singur loc.

Curiozitatea și dorința de a învăța din experiența altora în pregătirea pentru doctorat i-au îndreptat pașii lui Paul spre Făgăraș, pentru a mă cunoaște și a-i detalia condițiile în care m-am pregătit pentru concurs și în ce mod s-a desfășurat concursul.

În ceea ce mă privește, după concurs m-am înapoiat la Făgăraș în așteptarea comunicării oficiale cu privire la rezultat. Abia ajuns acasă, poștașul îmi aduce o telegramă. Textul suna astfel: „Felicitări. Ați reușit, sunteți primul. Succes în continuare!”. Telegrama era semnată de C. Grigorescu. La data respectivă, nu știam cine era acest C. Grigorescu. Ulterior, am avut prilejul să-l cunosc. Era profesor, doctor în economie și, la vremea respectivă, director al Institutului de Economie Socialistă.

N-au trecut prea multe zile și într-o dimineață îmi comunică secretara că a sosit de la București domnul Paul Bran. I-am comunicat să-l poftească și cu o atitudine curajoasă și combativă a intrat în biroul meu Paul Bran.

S-a prezentat: „Sunt lector universitar Paul Bran de la Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Finanțe-Credit. Gândul m-a dus repede spre intenția vizitei: un schimb de experiență pe probleme de administrație financiară locală. Dar am constatat că nu a fost așa, când Paul mi-a comunicat: „Domnule Petrescu, doresc în anii următori să candidez pentru obținerea unui loc la doctorantura organizată de Academia de Studii Economice în specialitatea finanțe – credit și, plăcut impresionat de rezultatul pe care l-ați obținut în această toamnă, am venit să vă cunosc și, cu permisiunea dvs., să-mi împărtășiți din experiența de pregătire și de comportare la concurs”.

I-am spus: „Bine ați venit. Mă voi strădui nu numai în esență, ci și detaliat să vă prezint cum m-am pregătit și cum a decurs concursul”.

Și de aici ne-am „încins” în discuții. Paul mă întreba, iar eu îi răspundeam. Și discuțiile noastre au durat de la ora 10.00 până la 18.00, cu o pauză de masă de o jumătate de oră. Trenul de înapoiere era la ora 19.15 și numai această situație de înapoiere a întrerupt convorbirea noastră, dar cu încredințarea reciprocă cu privire la căutarea și purtarea de convorbiri pe teme utile și lui Paul, și mie. Pentru Paul eu îi prezentam din experiența de administrator financiar municipal, mai ales că se gândea ca tema de doctorat să vizeze: „Decizia financiară în

unitatea economică”, iar Paul îmi asigura literatura existentă în ASE pe tema mea „Căi de creștere a eficienței economice în industria chimică”.

Și așa a început colaborarea noastră care a condus destul de repede la o prietenie bazată pe stimă reciprocă, de la egal la egal și de la suflet la suflet. Totul ne atrăgea la colaborare, mai ales că trăsăturile noastre de personalitate aveau elemente comune: de căutători de nou în științe economice, tenacitatea de învingător, stil de lucru participativ, verticalitate, capacitatea de iubire a aproapelui, prețuirea comunicării și multe altele. Ar fi foarte multe de spus în această privință, dar economia prezentării mele de față mă obligă să mă refer la două trăsături ale valorosului om Paul Bran: cercetător științific și filosof-economist.

Pe măsură ce trecea timpul, Paul își destăinuia calitățile de cercetător științific, cu alese însușiri și rezultate. Cu o gândire logico-economică profundă, cu o inteligență rar întâlnită, pătrunzător în fenomenele economice și cu un spirit ager, a reușit să câștige de fiecare dată bătăliile științifice în care se angaja cu mult curaj și cu încrederea în izbândă.

Gândirea științifică a lui Paul era coerentă, însoțită de rigurozitate, și demonstrativă, observațiile sale fiind atent formulate și plasate într-o perspectivă justă.

Avea o imaginație atât amplă și vie, cât și creatoare, care defila armonios cu planuri spirituale originale. Imaginația sa științifică îl ajuta pe Paul ca, prin eforturi conceptuale noi, să se descopere noi sinteze care anulau incertitudinile prin antrenarea capacității sale de îndrăzneală în gânduri și prin originalitate.

Intuiția și reflecția sa îl conduceau de fiecare dată în mod operativ la concluzii viabile. Sesiza esențialul și noul prin salturi mintale profund ancorate în economia și finanțele naționale.

Se detașau expresiv pasiunea și aviditatea sa intelectuală, entuziasmul și setea de cunoaștere și care, în ansamblu, îi asigurau prospețimea spirituală și-i întrețineau curiozitatea de a pătrunde în viața economico-financiară nu numai cea de factură macro-statală, ci și cea de la nivelul unităților economice. Pasiunea despre care vorbesc aici îi dădea sens vieții științifice a lui Paul și-l încuraja la realizări de mare valoare. Dar nu numai atât pasiunea sa atrăgea după sine dorința de a

ști, de a realiza, de a fi util patriei sale pe care o iubea și o slujea științific, cum puțini sunt cei care i se puteau alătura.

Creația științifică a lui Paul era generată de strălucitoarea sa inteligență, de obiectivitatea cu care trata fenomenele și procesele economico-financiare și de mecanismele specifice profundeii sale gândiri. Investigațiile sale erau dominate de un imbold răscolitor, de mecanisme emoționale de o factură proprie și cu o puternică desfășurare. La acestea țin să adaug efervescența sa mintală, sensibilitatea și tensiunea interioară, structura efectivă vie, toate orientate spre creație.

Spiritul său de observație era înconjurat de o coloratură de inteligență, de ingeniozitate și profunzime în gândire, fiind orientat în permanență spre concluzii practice.

Curiozitatea științifică caracteristică prin excelență lui Paul era însoțită de o motivație psihologică mobilizatoare spre cunoaștere. La ea trebuie să adaug și aptitudinea sa de a gândi într-o formă originală, să creeze cu mintea sa proprie, neacceptând niciodată să fie ecoul rațiunii altora. La baza acestei atitudini se poziționase temeinic ingeniozitatea spiritului care îi asigura resursele interioare necesare descoperirii noului.

Acestea sunt câteva dintre însușirile de cercetător ale lui Paul din perioada de doctorantură. Prezența lor s-a dovedit a fi fundamentală în elaborarea unei teze de doctorat de înaltă ținută științifică și în crearea unui climat interior – mintal și emoțional –, prielnic pentru știința economică și, mai ales, pentru creația științifică din perioada postdoctorală și care a atins punctul maxim al creativității sale științifice prin *Economica valorii*, prin care a pus bazele teoriei valorii entropice, contribuții inegalabile la dezvoltarea științei economice.

Și facem acum un alt pas spre cunoașterea lui Paul ca economist filosof. Într-una din zilele anului 1976, aflând că printre cele patru licențe ale mele figura și cea în filozofie, mă întrebă: „Nea Ionică, ai și o licență în filozofie?”. După ce i-am răspuns afirmativ, am început discuțiile pe acest tărâm al științei și mare mi-a fost uimirea când am constatat că discut cu un om cu o vastă cultură filosofică. Când și cum a

reușit să pătrundă în tainele filosofiei nu știu, dar afirm cu certitudine că bagajul său de cunoștințe era amplu și valoros.

Am reținut de la Paul că atracția față de filosofie l-a călăuzit și în momentele de satisfacție, ca și în cele de restriște, l-a ajutat să-și bazeze existența pe gândirea pragmatică, ceea ce i-a oferit apoi o bază pentru abordarea problemelor economice, sociale și ecologice. Înțelegea destul de profund caracterul și posibilitățile filosofice și reușea cu succes să-și sprijine ipotezele în numeroase investigații pe principii sau cerințe filosofice. Apelarea la cunoștințele filosofice i-a permis lui Paul să facă importante predicții asupra unor posibile acțiuni în economie și finanțe.

Filosofia i-a format dragostea de frumos, de economie și finanțe. A reușit să treacă peste accentul care cade pe educația istorică, lingvistică și bibliografică și s-a orientat pe rostul natural al filosofiei de a se face atrăgătoare și pentru el, cel care a bătut cu încredere la poarta ei.

Multe din relatările lui Paul cu privire la filosofie se refereau la experiențe captivante și plăcute. Cu bucuria unui om împlinit, îmi spunea că tratează filosofia ca „mod de viață” și „îngrijire de sine” și pe care le-a ridicat la rang de convingere. Înțelegea rolul reflecției filosofice și finalitatea exercițiului filosofic și, ca urmare, a reușit să-și păstreze șansa de a practica filosofia ca mod de viață. Am reușit să mă conving că Paul, procedând astfel, trăia și acționa pe măsura gândirii sale pentru binele individual, grupal și societal.

Era convins că există și o filozofie economică și depunea insistențe pentru îmbinarea principiilor economice cu principiile filosofice, în special, și cu filosofia, în general. Numeroase erau încercările sale de a îmbina spiritul științifico-economic cu cel filosofic. Discuțiile noastre de data aceasta se axau pe direcțiile sale de studiu al filosofiei și de atașare a acesteia în investigațiile sale economice și financiare. Era convins că astfel cercetarea dobândește un rol mai important și mai util în abordarea vieții economice, sociale și ecologice a națiunii noastre. Cu aceste convingeri a acționat după anul 1989 în funcțiile importante pe care le-a îndeplinit pe linii administrative: consilier și conducător al Departamentului reformei economice în primul Guvern democratic al României (1990–1991) și consilier în Guvernul Republicii Moldova (1991–1994).

În cunoștințele sale filosofice nu încerca niciodată să dea lustru unor discuții, ci, în mod onorabil, demn și cumpătat, își prezenta punctul său de vedere fundamentat pe filosofia economică într-o accepție cât se poate de verosimilă și utilă. Își lua distanță față de efemerele preocupări curente și-și construia discursuri panoramice și aforistice cu privire la rolul filosofiei în evaluarea fenomenelor economice și financiare.

Paul înțelegea filosofia economică eminentemente argumentativ și esențialmente orientată spre determinarea realității economice ce poate fi percepută și tratată numai pe baza unui rafinat antrenament intelectual.

Așa l-am cunoscut și am lucrat cu colegul meu de doctorat, Paul Bran. Calitățile psihoprofesionale de natură academică, economist, filosof, cercetător și pedagog m-au determinat să-l plasez în rândul celor predestinați pentru creația științifică orientată spre dezvoltarea economică, socială și ecologică a țării. Trăind între oameni și cu oameni, profesorul Paul Bran a fost cunoscut, recunoscut și stimat de toți. Printre aceștia am figurat și eu care încă din perioada doctorală m-a onorat cu prietenia sa. Era un om cu un caracter format prin experiența trecutului, un om al trăirii și participării active, ancorat în realitatea prezentă și cu siguranță al științei și artei economice care a strălucit și va străluci în permanență în contextul național și internațional.

Din tinerețe l-am așezat în sufletul meu și-l port și acum, la adâncă bătrânețe, în gândul și în viața mea cu convingerea că opera sa va dăinui în permanență.

PROFESORUL PAUL BRAN ȘI VALUTA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**Constantin TAMPIZA,
viceprim-ministru al Republicii Moldova,
ministru al Economiei și Finanțelor în anii 1990-1992**

Când am primit informația de la Petru Roman că Guvernul Republicii Moldova va fi asistat în elaborarea programului de reformă de profesorul Paul Bran, fost șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în Guvernul Petre Roman, virtual mă pregăteam să întâlnesc o personalitate cu o imagine de lider economic sobru, chiar arogant, autoritar și holerice în exprimări, demonstrând și o superioritate profesională... Ce mult am greșit... Am făcut cunoștință cu o persoană modestă, foarte atentă în discuții, receptivă la opinia oponentului. Cultura dialogului, charisma și erudiția, însoțite de un simț al umorului, exprimat într-o manieră specifică și de bun-simț, l-au evidențiat. Fiind responsabil de elaborarea strategiei de tranziție, cadrului juridic și economic la acea vreme, practic, în fiecare zi mă întâlneam cu Paul Bran. Perfectionist, economist reformator, demonstra o responsabilitate aparte față de cetățenii acestei țări în elaborarea unor politici, programe, legi. „Este foarte important ca reformele promovate să fie conștientizate și acceptate de societate” – îi aparține.

Îmi aduc aminte de participarea Profesorului la elaborarea unor acte legislative (Legea privatizării a fost adoptată înaintea venirii sale la Chișinău), inclusiv a programului de privatizare, axate exclusiv pe principiile economiei de piață cu niște particularități de împrumut fără bani. La momentul acela era o soluție. A suferit foarte mult, când Parlamentul cu o majoritate agrară, în baza unui principiu de „echitate socială”, a legiferat împrumutarea populistă prin bonuri patrimoniale. Consecințele acestei privatizări le suportăm și astăzi. Majoritatea populației n-a mai simțit această „echitate socială”. În schimb am avut parte de o privatizare ilicită, promovată de autori, ce a format o etnie de baroni locali. Nu e de mirare că așa-numitul „tătuc” al acestui proiect a ajuns mai târziu după gratii.

Cu o ironie specifică, Paul Bran își manifesta dezacordul în promovarea reformelor în sectorul agrar sub genericul „kolhozno-kooperativnaia” proprietate. Și în acest sector a fost camuflat mecanismul de împrumut reală a țaranului. Procesul fundamental de constituire a proprietății private asupra pământului înainta necesitatea unor reorganizări a unităților agricole. Pentru evitarea porționării pământului în loturi mici se propunea cooperarea prin asociere reală, conform următorului principiu de bază: puterea reală decizională aparține proprietarului. Președinții de colhoz, prezenți masiv în parlament, ne-au acuzat de „proiect românesc” și... astăzi avem ce am dorit - sute de mii de proprietari cu cote de 0,5 ha și un sector agrar falimentar.

Un capitol aparte reprezintă rolul lui Paul Bran la introducerea valutei naționale. Mult se scrie despre această realizare în anul 1993, dar e neglijat faptul că evenimentul a fost conceput încă anul 1991. Devalorizarea rublei rusești a înaintat pe ordinea de zi problema protecției pieței de consum. Așa a apărut „tăticul” leului - cuponul. Prin Hotărârea Guvernului nr. 96 de la 21.02.1991, se introduce cardul consumatorului însoțit de cupoane. În condițiile lipsei sprijinului politic al Parlamentului, profesorul Bran a propus să dezvoltăm, pe baza cuponului, programul de introducere a valutei naționale. Lipsa semnelor de protecție a cuponului ne-a asigurat acoperirea legală de schimbare a imaginii „cuponului”. Un grup restrâns de specialiști, fără publicitate, cu concursul distinsului Profesor, au inițiat și au elaborat mecanismul de introducere a valutei naționale. Legăturile lui Paul Bran cu Guvernatorul BNR, Mugur Isărescu, mi-a oferit posibilitatea să mă deplasez la București și să-l „implantez” în monetăria română pe graficianul Gheorghe Vrabie, autorul designului valutei naționale... La momentul demisiei Guvernului Muravschi, în Republica Moldova au fost aduse primele bancnote de lei fabricate în Franța. Meritele și le-au asumat alții. Ca rezultat, ...Ordinul Republicii care a venit pe de-a gata...

Următoarea filă din relațiile cu Paul Bran am extras-o din niște conspecte de la vremea respectivă de la o întâlnire cu renumitul economist polonez Baltzerovici. Am descoperit un „plagiat”, nu știu cine de la cine l-a „copiat”: lansarea proiectelor de perfecționare și

modernizare a învățământului economic ca necesitate vitală în promovarea reformelor și realizarea strategiei de dezvoltare.

Subestimarea științei economice, în opinia acestor doi mari promotori ai schimbărilor, e un obstacol în performare. Nu voi uita logica lui P. Bran: știința economic-fundamentarea (argumentarea) strategiei de dezvoltare-obținerea valorii. Până astăzi păstrez această îndrumare: fără studiu de fezabilitate, nu pornesc sau nu îndrumez nici o afacere.

Așa a apărut, în 1991, oportunitatea organizării unei instituții de învățământ superior de studii economice. Păstrez o amintire frumoasă: după o discuție la Guvern, la propunerea Ministerului Economiei, este adoptată Hotărârea nr. 537 din 25.09.1991 cu privire la inaugurarea Academiei de Studii Economice. Drept bază pentru înființare au servit două facultăți din cadrul Universității de Stat și al Institutului Economiei Naționale al Ministerului Economiei. Și aici am fost invitat în Parlament să dau explicații: „De ce Academie, ASE?... Din nou proiect românesc?...”

Paul Bran, numit rector, și-a demonstrat toate calitățile organizatorice de manager în procesul de selectare și formare a colectivului de profesori, a personalului administrativ; dezvoltarea infrastructurii și condițiilor de studii. ASEM se transforma într-un centru modern de formare și perfecționare a economiștilor. În scurt timp s-a pus la dispoziția cadrelor didactice și a studenților o bibliotecă modernă, un departament de tehnologii informaționale. Se dezvoltau activitatea științifică, cercetările economice. În aprilie 1993 a fost fondat Centrul de Instruire și Consultanță în Afaceri, care presta servicii în domeniul economic și consultanță în afaceri. Procesul didactic, programele de studii reflectau cele mai avansate realizări ale științei europene de instruire economică. Performanțele dascălului științei economice contemporane în Republica Moldova, pe merit, sunt apreciate de colegi, de absolvenți și societatea științifică. În trei ani a reușit ceea ce unii nu reușesc în decenii.

Cu regret, îmi amintesc despărțirea de Paul Bran. Nou-veniții la putere, agrarienii, nu i-au iertat politicile promovate de el, mai ales în sectorul agrar, și l-au penalizat, alungându-l acasă, la București. Nu i-au

iertat nici faptul că era român, deci străin pentru ei. Mi-am asumat și expus în public opinia. Nu acceptam schimbarea unui perfecționist în domeniul științei economice cu o persoană pe care o cunoșteam de la facultate, cu cunoștințe modeste în economie, dar cu titluri științifice obținute prin metode „specifice” la Leningrad. Noul rector al ASEM, prin acceptul tacit al guvernanților, cu iscusință a introdus principiul „cererii și ofertei” în pregătirea și performarea specialiștilor economiști.

Astăzi sunt bucuros că ASEM a revenit la conceptul promovat de Dascălul științei economice, Paul Bran. Îl păstrez în memorie: liniștit, comportament modest, lipsit de aroganță și invidie, dedicat cauzei naționale, adevărat Patriot al Neamului românesc.

MODEL DE INTELIGENȚĂ SCLIPITOARE, DE ATITUDINE BONOMĂ ȘI CAVALEREASCĂ, DE PROMOVARE A UNUI ÎNVĂȚĂMÂNT MODERN

**Ion STANCU, prof. univ., dr.
prorector ASE în perioada 2004-2016.**

Am fost studentul Profesorului Paul Bran, al cărui model de dascăl m-a marcat profund și m-am preocupat asiduu să-l urmez întocmai. Chiar dacă repartiția de după absolvire nu mi-a dat prilejul să intru direct în învățământ, deși eram îndreptățit prin media generală, am stăruit cu îndârjire să revin în Academia de Studii Economice. E meritul Profesorului Paul Bran. Alături de Profesorul Glăja, șeful catedrei, a învins opoziția circumstanțială din acea perioadă, mi-au deschis calea spre împlinirea visului meu pentru cariera academică și mi-au oferit marea șansă profesional-științifică de a mă dedica profesiei de dascăl la Academia de Studii Economice. Le datorez pe deplin cariera mea profesională de la catedră și de la Facultatea de Finanțe, ceea ce a reprezentat, pentru mine, o reparație mult peste așteptări și pe un plan profesional superior.

Profesorul Paul Bran, în acele vremuri de mari constrângeri intelectuale, a fost un model de inteligență sclipitoare, de atitudine

bonomă, mucalită, de ironie ascuțită, cavalierească, de promovare a unui învățământ modern, dar și de un spirit civic deosebit. Ne amintim foarte mulți dintre noi de deosebitul simț al umorului al profesorului Paul Bran în situații mai dificile, dar și în situații de mare bucurie. Mi-a fost alături și m-a sprijinit permanent pentru proiecte profesionale, pentru proiecte de editare de cărți în finanțe. Facultatea de Finanțe păstrează, în continuare, la cursul de Relații valutare, modelul și formatul după care profesorul Paul Bran a scris și a predat. I-am fost permanent alături, astfel încât lumea făcea glume: „Iată-i pe Bran și pe Stan sau pe Stan cu Bran”.

Explica fenomenul economico-financiar prin modele din domenii științifice precum fizica, informatica, chimia, știința informației, filosofia. Eram foarte animați de sprijinul Dumnealui de modelare analogică, de a face acele prezentări grafice deosebit de sugestive. Spun deosebit de sugestive, pentru că o lucrare, care se numea pe atunci „Noul mecanism economico-financiar”, era foarte mult promovată pentru a face o înțelegere mai bună, o logică cât de cât posibilă în acele vremuri restrictive pentru economia și finanțele României de atunci.

Dânsul este și promotorul aducerii în Academia de Studii Economice a reprezentării video, a informaticii, a calculatoarelor în sălile de curs și de seminar, ceea ce s-a continuat, desigur, și în mandatele rectorilor care au urmat. Este o frumoasă moștenire cu care Academia de Studii Economice se mândrește.

Dacă e să revin la spiritul de umor inteligent pe care dânsul îl avea, haideți să ne imaginăm că eram într-o sală de analiză critică la partid, cu secretarul de partid de atunci, și pentru că analiza critică era „profundă și îndelungă”, nu se mai termina. Profesorul Paul Bran privește la ceas și, observat fiind de secretarul de partid, este atenționat, dar găsește umorul să spună: „Nu vă supărați, tovarășe secretar, am dat 2 000 de lei pe acest ceas elvețian și mă uit la el ca la o valoare”.

Trecând peste momentul '89 în Aulă, iarăși facem un efort de imaginație, Aula plină pentru decernarea diplomei Doctor Honoris Causa pentru Președintele României, Ion Iliescu. Laureatul de la prezidiu se străduia să-și fixeze toca pe cap, care avea o măsură prea

mică. Pentru a depăși situația jenantă, Profesorul Bran, cu spiritul său ager, îi amintește Președintelui că bugetul Academiei de Studii Economice la poziția Investiții este zero *mii de lei* și că, din această cauză, nu s-a putut confecționa o tocă mai mare (aplauze în sală și asumarea glumei, fără rezerve, de către diplomatul DHC).

Profesorul Paul Bran este ctitor de Academii în sensul larg al noțiunii: Academia de Studii Economice din București, Academia de Studii Economice din Moldova, învățământul superior economic la distanță, cercetarea științifică, biblioteca și editura reformate. Aș vrea să ne amintim de momentul în care dânsul a fost ales rector. Acea perioadă a însemnat etapa reformării, a deschiderii spre modernizare, a dinamizării învățământului nostru economic, etapă de la care Academia de Studii Economice a început să reprezinte o universitate de prestigiu național și internațional, iar exemplul dumnealui a fost continuu îmbogățit.

Este fondatorul și promotorul fervent al învățământului la distanță, ceea ce a reprezentat inserția necesară de învățământ economic superior în centrele teritoriale ce necesitau pe atunci o mare nevoie de formare economică. Tot în această perioadă primește cu satisfacție divină vestea că are un nepot, spunându-ne: „Mă bucur nespun că am un nepot, dar să mă facă el bunic asta mă pune pe gânduri.”

Noi sperăm, ca beneficiari ai acestei deschideri, și avem credința că acolo sus profesorul Bran va fi bucuros de ceea ce am reușit să facem în prelungirea acțiunilor sale de modernizare a universității noastre. Îl asigurăm că și în continuare Academia de Studii Economice va fi o referință de foarte bună reputație națională și internațională.

UN OM ÎNTRE OAMENI

**Marin DINU, prof. univ., dr.
Secretar General al AGER**

Anii studenției mele au căpătat sens prin lumina minții și sufletului câtorva personalități emblematice pentru Academia de Studii Economice. Printre acestea, un loc aparte l-a ocupat Paul Bran, la acea vreme tânăr asistent universitar și lider al generației imediat șaizecioptiste.

Îi datorez lui Paul Bran îndrăzneala de a fi eu însumi dincolo de confortul bibliotecii, de a vedea și simți viața din arenă, cum mai târziu, când devenisem asistent, mă îmboldea, cu ascuțișul zicerii lui, să înțeleg „economia din piață”. A știut ca nimeni altul să coboare în firescul palpabil orice abstracțiune, cum a ilustrat cea mai naturală stare omenească indiferent de tiparele oficiale.

Nu doar la acea vârstă a nădejzii în viitor, Paul a fost dăruitor de optimism, semănător de idealuri, însoțitor la îndrăzneli și paznic de împliniri. Și când era supărat pe cineva, nu scotea sabia pedepsei, dar nu uita să ceară promisiunea pentru îndreptare. Destinul său a fost să dăruiască iubire, cu mulțumirea că ar putea avea un cont deschis pentru respect și prețuire. Nu se aștepta la altă răsplată decât ca tu, cel ajutat de el, să crezi în tine că poți să-i fii alături, condiția suficientă fiind să-ți trăiești viața dincolo de utopie și distopie.

Ceea ce-l făcea pe Paul Bran un atractor formativ preferat de semeni era dezinhibiția lui în fața convenționalului, o adevărată performanță existențială în esență, uzând de ambiguitatea vorbei pentru a face mai transparente obstacolele nevrotice ale vremii. El avea din abundență ironie, fără să cadă în derâdere, umor, fără să frizeze frivolitatea. Dar avea cu asupra de măsură inteligența de a lua lașitatea la desferecat, ca și excesele la destrămat.

Într-un mod pe care l-a ilustrat cu generozitate, Paul Bran te pedepsea mângâindu-te și te gratula înghiontindu-te! Reușea de fiecare dată să te facă să-l iei cum e dincolo de aparența de ierarh și să te câștige, paradoxal, pentru fapta în echipă.

Paul Bran a fost un extraordinar creator de climat, unde fiecare se simțea aproapele celuilalt. Și când dădea peste răscoale ambiția de a fi mai cu moț, Paul Bran avea talentul de a te feri de ridicol sau de eșec, salvând echipa de tensiuni inutile și, mai ales, de râca interpersonală, dizolvantă a comunității.

Tipologia lui psihică era aparte, gândirea lui nu ecrana simțirea, după cum specializarea gândirii lui nu a respectat diferențierea, a trecut mereu granițele, ale concretului pentru a abstractiza, ale finanțelor pentru a tematiza fundamentele economiei, ale obligațiilor funcției administrative pentru a pune în evidență omul din specialist.

Fără să fie zgomotos, Paul Bran s-a impus prin empatia pe care o trezea în fiecare. Vorba-i blândă alunga intențiile rele din mintea interlocutorului. Zâmbetul obliga pe adversar să colaboreze și pe partener să se ia în serios. În fața problemelor de rezolvat nu filosofa, în timpul acțiunii urma intuiția.

Avea o vocație desăvârșită a reprezentării, implicarea în favorizarea contextelor stimulative fiind augmentată de conștiința sacrificiului de sine. La propriu, Paul Bran s-a stins în acțiune, simbolic, chiar pe culoarul construit de el pentru a facilita trecerea prin spațiul universității!

Faptele au fost mereu și oriunde măsura existenței lui. A fost întemeietor de școală de învățământ superior și îndrumător al căii spre mai bine oriunde l-a dus viața. Acum, când nu mai e, Paul Bran ne inspiră prin statuile dăruite de colaboratorii și admiratorii înveșnicirii felului lui de a fi. Să fim ca și el, un om între oameni.

PAUL BRAN – O STEA DIN CONSTELAȚIA NEAMULUI

**Marin ANDREICA, prof. univ., dr.
ASE București**

Niciodată nu mi-am imaginat cât de greu îmi va fi să aștern pe hârtie câteva dintre gândurile care mă copleșesc la amintirea celui care a fost PAUL BRAN! Port în suflet un gol imens, pricinuit de absența

acestuia din viața universitară, științifică și socială pe care, oricât mă amăgesc, nu-l voi acoperi niciodată. Viața profesorului Paul Bran s-a stins nedrept de repede pe pământ, dar imaginea acestuia ne-a rămas încă vie și, acolo în eternitate, simt că veghează asupra tuturor celor care l-au cunoscut și au fost alături de el în tot ceea ce a întreprins. Potrivit unui vechi proverb românesc, un om care nu a sădit un pom în viață sau nu a construit o casă a trăit degeaba! Paul Bran a ctitorit o școală adevărată, ceea ce este mai mult decât un edificiu. A construit în Republica Moldova o instituție de învățământ superior, a construit clădiri și cămine studențești la ASE București, a realizat o școală în domeniul economic, cu predilecție cel financiar, prin cunoștințele transmise studenților și doctoranzilor, prin opera sa economică și prin clarviziunea dovedită în managementul universitar.

Benjamin Disraeli (om politic englez) afirma: „Dacă faci ceva, nu vei fi întotdeauna fericit, dar nu vei fi niciodată fericit fără să faci ceva”. Parafrazându-l, este greu de spus dacă a plecat dintre noi fericit, căci trecerea dânsului în neființă a fost atât de neașteptată încât l-a surprins în plină creativitate, putere de muncă, într-un vârtej care-i ocupa timpul și viața! Îmi este greu să-mi imaginez cum ar fi fost viața acestuia în afara școlii. Nu pot să uit că a fost la un pas să fie numit ministru adjunct la Ministerul Educației și toți cei care îl pizmuiiau pentru realizările sale s-au unit și au zădărnicit evenimentul. Iată o dovadă a performanțelor sale recunoscute prin invidia celor slabi! Într-un pom roditor se va găsi cel puțin o persoană care să dea cu pietre! Și Paul Bran a avut astfel de „binevoitori” chiar și din partea celor care i-au cules roadele! Riposta lui față de aceștia era să facă mai mult și mai bine! Cu alte cuvinte: „Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!” părea a spune Paul Bran.

Paul Bran și-a iubit neamul și a trăit intens bucuriile și neîmplinirile acestuia. A fost atunci și acolo unde putea să facă cel mai mult pentru frații de peste Prut, care au fost victimele ruletei jocurilor de interes ale marilor puteri. Durerea despărțirii de frați am simțit-o și noi, cei din țară, dar „rațiunile” istoriei ne-au condamnat la tăcere!

Paul Bran a susținut eforturile celor care au avut curajul să înființeze o instituție de învățământ superior pe plaiurile sătmărene, încurajându-i și sprijinindu-i cu tot ceea ce i-a fost la îndemână. Avea

știința începuturilor și dorința de a da șanse la cât mai mulți tineri să se instruiască. De aceea a pus bazele învățământului la distanță în ASE și a încurajat extinderea ofertei educaționale postuniversitare.

Prezența lui Paul Bran în orice colectivitate era marcată de spiritul său optimist, gata în orice moment să transforme o inadvertență sau nereușită într-o glumă. Îmi amintesc cu amuzament de o întâmplare de la o festivitate la care președintele țării de atunci, îmbrăcat în robă și cu șapcă pe cap, venind la microfon, i-a căzut șapca fiindu-i prea strâmtă. Incidentul a fost salvat de Paul Bran printr-o remarcă care a destins atmosfera: „Domnule Președinte, șapca dvs. este mică ca bugetul ASE-ului!”.

Discursurile lui Paul Bran aveau ceva inedit, o metaforă, un exemplu, o glumă care făcea auditoriul să-l urmărească cu interes și cu zâmbetul pe buze, depășind astfel momentele în care era criticat. Odată, la Satu-Mare, la o festivitate de absolvire, a atras atenția conducerii Academiei Comerciale, care era în primii ani de funcționare, să nu pătească aidoma celor care au testat prima locomotivă cu abur: aceștia trăgeau periodic de maneta care declanșa fluieratul locomotivei cu abur, riscând să rămână fără cărbune, din cauza consumului crescut de combustibil, și să nu ajungă la destinație. Cum putea să îndemne conducerea Universității mai delicat să nu-și irosească resursele pe reclame și publicitate, ci să le canalizeze spre realizarea obiectivelor?!. Poate mulți din auditoriu se lăsau furați de alte gânduri, dar subtilitățile limbajului celui care era un orator desăvârșit îi determinau să urmărească cu atenție discursul.

Paul Bran iubea tineretul și copiii. Avea mereu pentru ei ceva care-i stimula să devină și mai performanți.

Paul Bran era un economist preocupat mereu de soarta țării sale și de destinele economiștilor, fiind Președintele Asociației Generale a Economiștilor din România. Frecvent sugera celor care negociau condițiile de aderare la Uniunea Europeană, să ceară un segment de piață pentru economia noastră, fiindcă „la masă” veneam printre ultimii și ceea ce aveau mai bun era arondat deja.

Paul Bran bătea la porțile Academiei Române după succesul obținut pentru lucrarea *Economica valorii* și întreaga operă economică.

Avea un loc rezervat pe care numai urmașii săi devotați îl vor putea transforma într-o realitate post-mortem.

Profesorul Paul Bran a creat o „punte” între sufletele noastre, ale celor care populăm malurile Prutului, iar spiritul său ne va însoți în tot ceea ce vom face, în continuarea proiectelor începute de acesta sub dezideratul unirii în spațiu și timp.

Universul existențial al fiecăruia dintre noi este diferit și chiar dacă fiecare este o părticică egală din construcția divină nu pot să nu mă închin în memoria celui care a fost profesorul Bran și care a rămas pentru mine o stea strălucitoare în constelația valorilor neamului nostru!

CÂTEVA CUVINTE DESPRE RECTORUL PAUL BRAN

**Gheorghe STANCIU, prof. univ.,dr.
ASE București**

În primăvara anului 1997, am aflat că era disponibil un post de inginer energetic la Serviciul Tehnic din cadrul ASE. Atunci am fost invitat la cabinetul Rectorului.

După o discuție de aproximativ o oră, am fost întrebat dacă accept să vin în funcția de șef Serviciu Tehnic. Bineînțeles că am acceptat și în câteva zile m-am transferat și am început serviciul la ASE.

În câteva luni de la venirea mea în ASE, s-a vacantat postul de director administrativ și am fost numit să exercit temporar această funcție de conducere. De la acel moment am început să lucrez efectiv cu Rectorul Paul Bran. Ne întâlneam zilnic la ora 7.00 dimineața, stabileam programul de lucru, după care eu mergeam în sectorul administrativ și executam ce stabilisem, iar rectorul Paul Bran își continua programul universitar cu discuții pe teme de învățământ, cursuri etc.

Aceasta era atmosfera în care lucram zilnic cu Rectorul, iar, la sfârșitul orelor de program, mergeam în vizite de lucru, control și îndrumare prin clădirile și căminele ASE până seara târziu.

Atât în cabinetul Rectorului, cât și în vizitele de lucru prin spațiile ASE, se purtau discuții privind îmbunătățirea și perfecționarea învățământului economic, iar rezultatele se vedeau neconținut.

În acest context, a apărut o solicitare tot mai mare, an de an, a candidaților care doreau să studieze în cadrul ASE.

În această situație, Rectorul a reușit să extindă spațiile de învățământ și cazare, precum și modernizarea celor existente, conform noilor cerințe ale învățământului.

Au fost amenajate spații de învățământ în multe locații dezafectate, cum ar fi: subsol cibernetică, comerț, cantina Moxa și altele. De asemenea, a fost recâștigată clădirea din str. Șerban Vodă, unde au fost amenajate spații de învățământ moderne.

Tot în acest context a fost construită clădirea nouă de învățământ Mihail Moxa.

În ceea ce privește cazarea studenților, au fost îmbunătățite condițiile și dotările din căminele studențești și construite cămine noi, cum ar fi: căminul din Moxa, complexul de trei cămine de mare capacitate din Belvedere etc.

Orientarea dată de Rectorul Paul BRAN privind îmbunătățirea, modernizarea și perfecționarea învățământului din ASE a fost creația și punerea în bună practică a premiselor dezvoltării învățământului economic în diverse zone ale țării, prin înființarea de noi centre de Învățământ Deschis la Distanță, cunoscut sub denumirea prescurtată IDD, cum ar fi cele de la Slatina, Călărași, Tulcea, Amara, Giurgiu, Hunedoara, Mediaș, Alexandria, Constanța, Predeal, Piatra-Neamț și Buzău.

În sprijinul acestui sistem de învățământ, Rectorul a creat, prin viziunea sa extraordinară, mai multe deziderate:

- să instituim învățământul acolo unde este mare nevoie de cunoaștere;
- absolvenții acestor cursuri universitare să devină cadre bine pregătite în zonele lor de reședință;
- la aceste forme de învățământ să poată avea acces în special persoanele din zonele respective cu venituri modeste, iar după absolvire, acestea să aibă posibilitatea de a-și desfășura activitatea chiar

acolo unde au învățat, pe plan local, contribuind astfel la dezvoltarea unor zone/regiuni defavorizate, în comparație cu alte centre recunoscute pe plan universitar;

- această formă de învățământ (IDD) crea posibilitatea cadrelor didactice care predau în centrele respective să obțină și unele câștiguri suplimentare în situația în care resursele de finanțare erau limitate, contribuind în acest fel și la ridicarea nivelului de trai și a prestigiului de a urma o formă de învățământ de stat recunoscută ca fiind una dintre cele mai apreciate din România și de peste hotare.

Dacă analizăm această vastă activitate a Rectorului Paul BRAN, putem cu ușurință constata că personalitatea sa a avut o influență deosebită pe mai multe paliere: educativ, științific, de cercetare, economic, social, uman și în orice alt domeniu legat de acestea. Poate că era mai bine să încep cu faptul că Rectorul a fost cel care a înființat și a condus o instituție de învățământ în Republica Moldova, și anume **Academia de Studii Economice din Moldova**, de la Chișinău.

Luând în considerare, per ansamblu, activitatea Rectorului, multe persoane, profesori și studenți afirmă pe bună dreptate că Rectorul Paul BRAN este pentru ASE cum a fost Spiru Haret pentru învățământul românesc. De asemenea, aș mai dori să menționez, ca unul care am fost poate cel mai prezent în activitățile derulate de Rector, că am participat cu mândrie, alături de Domnia sa, la multe ședințe, întruniri, conferințe, evenimente, deschideri etc., unde Rectorul Paul BRAN era înconjurat de numeroase persoane, astfel că aș putea folosi expresia că acolo unde apărea Rectorul lumea „roia” în jurul său, dornici să afle ceva nou sau să audă o glumă bună spusă cu tâlc. Prezența sa printre noi era efectiv un moment de bucurie și o onoare greu de egalat.

Mă simt onorat că am avut ocazia să întâlnesc și să lucrez cu o personalitate de neuitat, Paul BRAN, rectorul **Academiei de Studii Economice din București** și întemeietorul **Academiei de Studii Economice a Moldovei**, fiind recunoscut pentru meritele sale atât în țară, cât și în țara înfrățită prin istorie de dincolo de Prut, reușind să materializeze idealul ca toți românii interesați să beneficieze de studii universitare economice la nivel academic.

PAUL BRAN – CONTINUATOR ȘI CTITOR AL RENAȘTERII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DE MARKETING

**Valerică OLTEANU, prof. univ., dr.
Decan Facultatea de Marketing ASE București
(2004-2008, 2008-2012)**

L-am cunoscut pe profesorul Paul Bran cu o jumătate de secol în urmă (O, tempora!), în anul 1970, atunci când la finele anului I m-am prezentat pentru ridicarea biletului de tabără la sediul Asociației Studenților, unde funcționa o Comisie prezidată de Președintele Consiliului, Paul Bran.

Pe măsura trecerii timpului, drumurile noastre s-au intersectat de nenumărate ori, în cadrul a multiple și diverse activități legate de desfășurarea procesului de învățământ.

În toată această perioadă am fost părtaș la activitatea a nu mai puțin de nouă rectori. Dintre aceștia, personalitatea Rectorului Paul Bran apare ca fiind una considerabilă, contribuția sa remarcându-se în toată complexitatea problemelor specifice renașterii învățământului economic românesc de pe ambele maluri ale Prutului.

Perioada cea mai fertilă a activității profesorului Paul Bran se plasează în prima decadă, imediat următoare revoluției (1990-2000), în care acesta a deținut trei mandate de rector (unul la ASEM – Chișinău și două la ASE - București).

Această perioadă a fost una plină de incertitudini, de contradicții, de căutări și identificare de soluții la cele mai diverse probleme circumscrise renașterii și restructurării învățământului economic. Unor astfel de probleme a trebuit să le facă față rectorul Paul Bran. Dintre acestea se detașează cele referitoare la înnoirea și racordarea învățământului economic la evoluția mondială.

Înființarea Facultății de Marketing s-a înscris într-un astfel de proces, fiind finalizat în anul 2003, la încheierea celui de-al doilea mandat al rectorului Paul Bran.

Aceasta a reprezentat un punct culminant al unei evoluții sinuoase și contradictorii, desfășurate încă de la înființarea Academiei de Înalte Studii Industriale și Comerciale.

Derularea procesului este legată de numele a numeroase personalități de cel mai înalt prestigiu științific și de management educațional din învățământul economic românesc, printre care un loc aparte deține și rectorul Paul Bran.

Lucrările de specialitate plasează apariția marketingului, pe plan mondial, în primele decenii ale secolului al XX-lea, atunci când, în cea mai dinamică economie a timpului (SUA), mai întâi practica, ulterior teoria au fost nevoite să utilizeze și să conceptualizeze **noi metode, tehnici și instrumente**, legate de activitatea de piață („market” - marketing).

Am fost plăcut surprins să descopăr că în acea perioadă, în planurile de învățământ de la *Academia Comercială*, figurau discipline de specialitate care reflectau stadiul evoluției marketingului pe plan mondial, având ca titulari personalități renumite precum **Virgil Madgearu, N. Răducanu** și alții.

Din rațiuni ideologice, în perioada stalinistă, predarea cunoștințelor de marketing a fost stopată brutal și total.

Stoparea a fost parțial rezolvată în anii '70 ai secolului precedent, atunci când, la inițiativa și stăruința **profesorului Constantin Florescu**, disciplina Marketing a fost introdusă în planul de învățământ al Facultății de Comerț (1971). Datorită acestui fapt, Constantin Florescu este considerat fondator al marketingului în România și personalitatea cu cea mai mare contribuție la dezvoltarea acestuia.

Cu timpul, aveam să conștientizez că, fiind cea mai importantă, contribuția profesorului Florescu nu este singulară, ci dublată în plan științific de cea a profesorilor **M.C. Demetrescu, Al. Zamfir, P. Mălcomete** și alții. Mai mult decât atât, în condițiile centralismului și cenzurii, specifice perioadei comuniste, Profesorul C. Florescu nu avea cum să reușească singur în demersul său.

Din acest motiv, rememorând și meditând la opiniile exprimate cu diverse prilejuri de alte personalități referitoare la perioada respectivă, sunt nevoit să adaug contribuția efectivă a unui alt rector valoros al

ASE, **prof. Gheorghe Dolgu, precum și pe cea a academicianului Mircea Malița**, fost ministru al Învățământului în acea perioadă.

Pe această linie de continuitate se situează și rectorul Paul Bran care, într-un alt moment al dezvoltării marketingului în România, cel al înființării Facultății de Marketing, a dovedit spirit novator, echilibru, tact și diplomație.

Astăzi, în condițiile unei autonomii universitare extinse și a unei legislații consolidate și aliniate celei europene, eforturile necesare înființării unei facultăți par de neînțeles.

În condițiile de atunci însă, problema era una destul de complicată. Este suficient să amintim în acest sens că, în cadrul discutării în Senatul ASE a propunerii de înființare, trei dintre membrii biroului (toți prorectori) s-au opus aducând în susținerea poziției argumente bizare.

Cu multă diplomație și tact, rectorul Paul Bran, aflat în minoritate, a condus lucrările Senatului în mod impecabil, rezultatul votului fiind covârșitor în favoarea înființării facultății. Este, cred, ușor de înțeles ce s-ar fi întâmplat dacă și Paul Bran s-ar fi opus, fără a lua în considerare susținerea de care era nevoie la Ministerul Educației și la Guvern.

În acest context îl consider pe prof. Paul Bran ctitor al renașterii învățământului românesc de marketing.

Nu întâmplător, la Chișinău, Rectorul Paul Bran „ctitorise” deja prima Facultate de Marketing Românească, existența acesteia reprezentând un argument expus în *Nota de fundamentare*, întocmită de subsemnatul în vederea adoptării hotărârii de guvern.

La finalul acestor gânduri, fie-mi iertată comparația, dar, păstrând proporțiile și în semn de prețuire pentru tot ceea ce a reprezentat Paul Bran pentru învățământul economic românesc, doresc să remarc un fapt extrem de semnificativ pentru extraordinarul său patriotism.

În mod asemănător mărețului act al Unirii Principatelor din ianuarie 1859, Paul Bran, prin alegerea sa ca Rector mai întâi în Republica Moldova, la ASEM – Chișinău, și ulterior în România, la ASE – București, se plasează pe poziția de ctitor al renașterii învățământului economic în cele două țări, reușind să unifice și să alinieze structurile și planurile de învățământ din cele două universități.

Revăzând și reanalizând dezvoltarea învățământului economic în cadrul Academiei de Studii Economice în perioada „ctitoririi” profesorului Paul Bran în relație cu evoluțiile sale ulterioare, dominate de punerea în aplicare a înțelegerilor convenite la nivel european în cadrul așa-numitului „proces Bologna”, precum și a celor derivate din statutul României de stat membru al Uniunii Europene, pe de altă parte, nu pot să nu remarc caracterul de „vizionar” al rectorului Paul Bran.

Paul Bran a lăsat, la finalul mandatelor sale, o ASE în a cărei structură funcționau zece facultăți, fiecare pregătind specialiști pentru un sector distinct al economiei naționale. O astfel de structurare avea să-și dovedească eficiența prin reflectarea obiectului de studiu al acestor facultăți în constituirea **domeniilor de licență** specifice ciclului de licență din cadrul studiilor universitare în țara noastră.

Tot în perioada mandatelor sale, în cadrul fiecărei facultăți, au fost înființate primele programe de **masterat** care, ulterior, au stat la baza proiectării celui de-al doilea ciclu de studii universitare, fiind preluate în totalitate în cadrul acestuia, atât în ASE, cât și în alte universități de stat sau private din țară.

În sfârșit, trebuie subliniat și faptul că, în perioada „păstoririi” sale, Academia de Studii Economice a cunoscut o dezvoltare „explozivă” în plan teritorial, fiind înființate și dezvoltate programe de studii de „învățământ la distanță” („ID”) în numeroase localități din țară: Buzău, Brăila, Alexandria, Târgoviște, Piatra-Neamț, Călărași, Covasna etc.

Aceste evoluții argumentează, o dată în plus, rolul de „ctitor” al învățământului economic modern pe care ne-am permis, prin rândurile de față, să-l atribuim profesorului și rectorului Paul Bran, figură luminoasă a școlii românești.

PROFESORUL PAUL BRAN

**Marius PROFIROIU, prof. univ., dr.
Decan Facultatea de Administrație
și Management Public (2010-2016)
Prorector ASE București (2016-prezent)**

Profesorul universitar Paul Bran, Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, a fost o personalitate marcantă a școlii de gândire economică după anul 1990, contribuind decisiv prin tot ceea ce a realizat ca profesor și ca rector la re poziționarea ASE în rândul celor mai importante universități din România.

Toată activitatea sa a fost dedicată creșterii prestigiului ASE, dovedind o capacitate organizatorică extraordinară și, în același timp, un spirit vizionar, fiind primul Rector din ASE care a avut inițiativa deschiderii Centrelor de învățământ la distanță. A fost un om care a știut să creeze echipe în jurul Domniei sale, a fost un adevărat mentor, iubit în egală măsură atât de studenți, cât și de colegii săi.

Întotdeauna a știut să motiveze oamenii de lângă dânsul, având grijă ca membrii comunității ASE să se simtă mândri și responsabili.

Am avut privilegiul să-l cunosc pe profesorul Paul Bran în anul 1996, fiind Rectorul care a susținut dezvoltarea Școlii de administrație din cadrul Academiei de Studii Economice din București, imediat după lansarea acestui program, începând cu anul universitar 1995-1996. Domnia sa mi-a acordat încredere în coordonarea primelor programe Tempus Phare în domeniul administrației publice (1996-2001), fiind asistent universitar.

M-a încurajat și m-a susținut, ca programul de administrație publică din ASE să devină unul performant și atractiv la nivel național și internațional, în prezent acesta fiind primul program de licență din ASE, acreditat internațional EAPAA.

Prin tot ceea ce a întreprins pentru consolidarea programului de administrație publică din ASE, ne-a demonstrat nouă, celor mai tineri,

că se poate reuși dacă dovedim tenacitate, dăruire, responsabilitate și eficacitate.

Memoria Domniei Sale va rămâne pentru totdeauna în conștiințele noastre și ne vom aduce aminte cu pioșenie de Omul, de Profesorul și Rectorul ASE, Paul Bran.

CINE A FOST PAUL BRAN?

Un modest răspuns nonexhaustiv

**Felicia ALEXANDRU, prof. univ., dr.
ASE București**

Intrarea în clădirea din strada Moxa a Academiei de Studii Economice din București este străjuită de bustul profesorului Paul Bran, pe al cărui soclu a fost ales, inspirat, un citat scurt, dar generator de idei pentru cei care au curiozitatea să citească din lucrarea de desăvârșire a gândirii sale economice - *Economica valorii*.

Pentru cei care încep un ciclu în domeniu de pregătire al facultăților, care își desfășoară activitatea în această clădire, se pune, în mod firesc, întrebarea:

Cine a fost Paul Bran?

Un răspuns dificil, mai ales pentru cei care au beneficiat de șansa de a-și intersecta existența cu activitatea sa și să-l cunoască în diferite ipostaze ale trecerii sale prin viață.

Un prim-răspuns: Paul Bran a fost un dascăl iubit și respectat de studenți pentru inteligența sa, pentru spiritul nou al mesajului, pentru ușurința cu care ajungea la inima și la mintea lor, dar, mai ales, pentru că simțeau imediat că au în față un om care îi iubea și care îi aprecia pentru că reușea să-i facă parteneri în derularea ideilor pe care le exprima într-o formă clară, atractivă prin conținut și prin modul de transmitere. Profesorul Paul Bran nu apela la glumițe, pentru a atrage simpatia auditoriului – expunea cu claritate ideile, acordând aprioric celor cărora li se adresa încrederea că sunt capabili să se ridice la înălțimea cerințelor magistrului, că pot să-l însoțească în demersul său

de cunoaștere și de inovare în scopul desăvârșirii lor profesionale, dar și al perfecționării de sine. Discursul său academic era clar, echilibrat, bazat pe un riguros proces de documentare și de regândire a cunoștințelor, și având ca scop atragerea celor cărora li se adresa într-un util proces de învățare continuată, nu ca o menire în sine, ci pentru a putea să aplice, pentru a reuși să vadă perspectiva eforturilor lor.

Un alt răspuns: Paul Bran a fost un bun cunoscător al caracterului oamenilor cu care interacționa, dar capabil să aducă în prim-plan calitățile, nu defectele acestora. A modelat devenirea profesională a unui număr mare de persoane atât în activitatea sa didactică, cât și în cea administrativă. Prin forța neostentativă a personalității sale, reușea să mobilizeze în cei din jurul său energiile pozitive, dorința de a se autodepăși și să le insuflă un ideal, un scop care să depășească orizontul propriilor interese. A avut rara calitate nu numai de a face domnia sa binele, dar și de a-i însuflă pe cei din preajmă să fie mai buni, să se autodepășească și să devină mai responsabili. A călăuzit pe drumul cunoașterii și al descoperirii valorii de sine o serie de persoane care au devenit factori de referință în domeniile lor de activitate.

Un alt răspuns: Paul Bran a fost un om al cărții care a fost prezent în tumultul vieții cotidiene, care s-a implicat, fără a cere nimic pentru sine, în avalanșa schimbărilor generate de evenimentele complexe care s-au derulat începând din anul 1990. A condus, fără ostentație și dorința de a fi în prim-plan, structuri administrative la nivel guvernamental în România și în Republica Moldova. Din aceste poziții a încercat să promoveze interesele perene ale neamului românesc, să fie un element de coeziune și construcție pentru a deschide noi perspective de progres economiei și învățământului economic. A privit permanent spre viitor și a contribuit decisiv în adoptarea unor decizii care păreau aproape imposibil de realizat în contextul acelor ani. Cei, alături de care a trudit în acei ani, au avut șansa colaborării cu un om inteligent, vizionar, un patriot adevărat și o sursă de inspirație.

Un alt răspuns: Paul Bran a fost un reformator care a contribuit la instituirea cadrului instituțional prin care tinerii din străvechea Basarabie să-și cunoască adevărata identitate și să poată învăța în România. În același timp, a fost ctitorul învățământului economic în

limba română în Moldova de peste Prut, prin activitatea desfășurată ca rector al Academiei de Studii Economice din Chișinău. Acțiunile sale au vizat atât condițiile materiale în care se desfășoară activitatea, dotarea cu un valoros fond de carte, dar și relațiile instituționale ale instituției cu universități străine de prestigiu. Cea mai importantă investiție a fost în factorul uman, încurajat și sprijinit să parcurgă stagii de pregătire, inclusiv efectuarea de studii doctorale în România. A avut un dar aparte să constituie o echipă, să o mobilizeze și să-i potențeze capacitățile, astfel încât ceea ce a ctitorit a rezistat timpului și adversităților de tot felul.

Un alt răspuns: Paul Bran a fost un gânditor capabil să conceapă reforme, dublat de un om de acțiune care și-a asumat misiunea de a moderniza și a dezvolta învățământul economic din România și de a consolida rolul Academiei de Studii Economice din București, ca instituție fanion a comunității academice din domeniul economic. Opiniile sale privind acest domeniu au fost găzduite, în principal, de revista *Economistul* și erau așteptate cu deosebit interes de către mediile interesate.

Transpunerea în practică a acestor idei a fost făcută pe durata celor două mandate de Rector al Academiei de Studii Economice, în perioada 1996– 2004. În primul rând, au fost luate decizii care au optimizat activitatea Academiei de Studii Economice prin corelarea bazei materiale și umane cu numărul în creștere a tinerilor care doreau să urmeze studii economice ca răspuns la schimbările din viața economică. Academia de Studii Economice a cunoscut o schimbare radicală în domeniul modernizării și îmbogățirii fondului bibliografic și organizarea bibliotecilor pentru a oferi condiții cât mai bune de studiu. Sălile de curs au fost recondiționate și au căpătat un aspect modern, prietenos și au fost dotate cu echipamente adecvate pentru desfășurarea activității didactice. Într-o perioadă când totul în jur era în cădere liberă și deznădejdea și delăsarea părea că au luat locul entuziasmului și dorinței de schimbare, Rectorul Paul Bran a reușit să identifice sursele de finanțare care i-au permis să construiască o foarte utilă cale de acces direct între clădirea din strada Bastiliei și clădirea din strada Mihai Eminescu (peste strada Cihoschi), numită cu simpatie și

respect Pasul Bran. De asemenea, a fost renovată clădirea din strada Cihoschi, unde au fost amenajate laboratoare dedicate studiului limbilor străine și s-a creat un spațiu unitar pentru activitățile administrative. În același timp, clădirea din strada Tache Ionescu a fost reamenajată pentru a găzdui activitățile specifice studiilor postuniversitare și doctorale. O reușită a fost și consolidarea și recondiționarea Aulei Magna și a zonei adiacente, pentru a reda posibilitatea utilizării în condiții de siguranță, dar mai ales a pune în valoare renumita frescă din Aula Magna, realizare de excepție a artistei Cecilia Cuțescu-Stork, cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de la înființarea Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale, în 1933, și intrată în patrimoniul UNESCO. Studenții și cadrele didactice au primit în dar o clădire nouă, modernă, situată pe strada Mihail Moxa.

Profesorul Paul Bran nu a neglijat latura socială a desfășurării activității de învățământ – dezvoltarea și modernizarea complexului studentesc Moxa și a căminului Belvedere - realizări care au însemnat enorm în viața multor generații de studenți și tinere cadre didactice.

Concepția sa privind dezvoltarea învățământului economic și deschiderea accesului la acesta a unui număr cât mai mare de tineri, concomitent cu reducerea costurilor pentru aceștia, s-a materializat și în organizarea programelor de studiu oferite prin învățământ la distanță. Această decizie a fost impusă, inclusiv în plan legislativ, prin calitatea argumentelor pe care le-a promovat cu claritate și răbdare, reușind să învingă puternice și persuasive interese opuse. Această formă de învățământ a început în Academia de Studii Economice din București, în anul universitar 1998-1999, în baza Ordinului Ministerului Educației Naționale nr. 3457 din 23.03.1998. Crearea unor centre teritoriale în diferite orașe a fost o reușită, în primul rând, prin capacitatea de a identifica, în plan local, factori de decizie la diferite nivele, persoane competente și cinstite, devotate intereselor oamenilor din zona respectivă. Calitatea procesului de învățământ a fost o preocupare primordială a rectorului Paul Bran, materializată într-un set de măsuri care au pregătit desfășurarea în condiții adecvate a activității. Astfel, centrele teritoriale au fost amplasate în clădiri adecvate, în special în sediile unor licee, și editate, în principal, la Editura ASE

București, lucrările de specialitate aferente materiilor studiate pe baza unei structuri corespunzătoare acestei forme de învățământ, cu un accent sporit pe integrarea unor studii de caz și a temelor care trebuie elaborate de studenți pe parcursul anului universitar. Cum nimic nu era lăsat la voia întâmplării, sediile centrelor teritoriale au fost renovate și dotate cu calculatoare și aparatură necesară desfășurării unui proces de învățământ modern. Cursurile și lucrările de laborator se desfășurau la sfârșitul săptămânii și erau susținute de aceleași cadre didactice care predau la București. Fiecare student primea materialele didactice aferente materiilor din planul de învățământ și avea acces atât la biblioteca virtuală a Academiei de Studii Economice, cât și la biblioteca înființată în cadrul centrului teritorial. Rețeaua teritorială a acestor centre era localizată la nivelul întregii țări – Deva, Covasna, Mediaș, Piatra-Neamț, Buzău, Tulcea, Călărași, Giurgiu, Amara – Slobozia și București au fost printre cele mai importante. Aceste structuri au permis ca cei interesați să beneficieze de un învățământ de calitate, concomitent cu desfășurarea activității de zi cu zi. Impactul în plan economic și social a fost deosebit - creșterea nivelului de pregătire a forței de muncă, stabilizarea forței de muncă tinere și, mai ales, formarea de specialiști în domeniul economiei pentru întreprinderile mici și mijlocii, sector aflat în dezvoltare. Cu regret, acțiunea unor forțe mult mai puternice, în principal, declinul economic și demografic, nu au mai permis desfășurarea activității, în condiții de eficiență, la nivelul tuturor acestor centre mai mult de patru-cinci promoții de studenți. Evident, la restrângerea acestei activități, liceele care au fost cuprinse în rețeaua respectivă, au devenit beneficiare ale bazei materiale aferente activității de învățământ superior.

Concepția și eforturile Rectorului Paul Bran au vizat și asigurarea pregătirii continue a economiștilor, într-o perioadă de deosebite schimbări, pe fondul trecerii la economia de piață. Academia de Studii Economice a lansat un program amplu de studii postuniversitare, care au fost urmate și absolvite de un număr considerabil de specialiști.

Un alt răspuns: Paul Bran a fost un spirit elevat, care își uimea colaboratorii prin calmul și înțelepciunea cu care aborda orice provocare, prin puterea de muncă și devotamentul pentru bine și

adevăr. În realizarea proiectelor domniei sale, omul Paul Bran nu a acceptat compromisul, nu a făcut concesii.

Prin tot ce a reușit să realizeze s-a impus ca un model greu de egalat și care a sperat că poporul român, căruia i-a dat tot ce a avut mai bun, va dispune în continuare de capacitatea de a genera valori.

Bibliografie

1. CIOBANU, Ghenadie, RĂDULESCU, Carmen Valentina, IOAN, Ildiko. Creator de operă economică, fondator și reformator de școală economică –Rectorul Paul Bran [Resursă electronică]. *Amfiteatru Economic*. 2014, vol. 16 nr. 36. pp. 317-320. Disponibil: https://www.amfiteatruconomic.ro/temp/Articol_1301.pdf
2. GHINCULOV, S. *Paul Bran: schiță bibliografică*. Chișinău: ASEM, 2006. Disponibil: <https://lib.ase.md/wp-content/uploads/publicatii/paulbranschita.pdf>
3. NĂSTASE, Gabriel. *Un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul BRAN (1940-2006)* [online]. Disponibil: <https://pavaza.ro/in-memori-am-prof-univ-dr-paul-bran/>
4. *Academia Oamenilor de Știință din România, Colecția Reconstituiri, Oameni de seamă – Economiști* [online]. București: Editura Mica Valahie. Disponibil: <https://books.google.ro/>
5. FACULTATEA DE FINANȚE, ASIGURĂRI, BĂNCI ȘI BURSE DE VALORI (FABBV) Academia de Studii Economice, București, FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR (FEAA) Universitatea de Vest, Timișoara, SOCIETATEA DE INVESTIȚII FINANCIARE Banat-Crișana. În: *A XI-a Conferință internațională "Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente": în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004*, 10-11 decembrie 2010. București, 2010. Disponibil: <https://vdocuments.mx/conferinta-11-fabbv-romana-2011.html>
6. *Raportul comisiei Academiei de Studii Economice din București privind problemele economice, financiare, sociale, de mediu și de durabilitate ale proiectului minier Roșia Montana, 29 mai 2003* [online]. Disponibil: <https://www.google.com/search?q=activitatea+prof+paul+bran&ei=zcBDXo-MKYKdsAeu-arYAw&start=60&sa=N&ved=2ahUKewjPpsml1cvnAhWCDwKHa68Cjs4MhDy0wN6BAGLEDw&biw=1366&bih=657>
7. IVAN, Ion. *Memorii. Rectorii. Paul Bran* [online]. [accesat 05.06.2020]. Disponibil: <http://www.ionivan.ro/MEMORII/MEMORII-Rectorii.htm>

LA MOARTEA LUI PAUL BRAN⁷⁴

Andrei VARTIC, scriitor, fizician,
om politic din Republica Moldova, PATRIOT

(...ignorând proiectul economico-social al lui Paul Bran, care a urmat și pe Eminescu în acest drum, economia postcomunistă a României, ca și economia Basarabiei, s-a reformat de la sine, adică sălbatic...)

A murit, la numai 66 de ani, dintr-o nesimțire pusă și pe un post ingrat de televiziune, profesorul Paul Bran, unul din cei mai mari economiști contemporani români, unul din puținii apostoli ai reunirii Basarabiei cu România. A fost, în 1991, fondatorul Academiei de Studii Economice de la Chișinău, iar după ce în 1994 a fost dat afară, sadic, neomeneste (pe motiv de incompetență!!!) de conducerea de atunci a republicii Moldova, Paul Bran a fost ales rector al Academiei de Studii Economice din București (două mandate, începând din 1996). Chiar în primele zile de după decembrie 1989 a scris proiectul reformării economiei comuniste, bazat pe valorile reale ale României, ținând locul demn al poporului român printre cele mai importante națiuni ale Europei. Dar „iluminații” de care depindea (și încă mai depinde) această reformare erau (și sunt!) preocupați mai ales de îmbogățirea lor proprie și cât mai rapidă. Lor nu le-a trebuit „proiectul Bran”, armonizat și cu proiectul „economiei naționale” a lui Eminescu. Așa economia postcomunistă a României, ca și economia Basarabiei, s-a reformat de la sine, adică sălbatic. Or, dacă România a mai fost sprijinită la cotituri de interesul geopolitic euro-atlantic, atunci economia Basarabiei a căzut, mai ales după alungarea lui Paul Bran de la ASE Chișinău, în prăpastia economiei de incompetență și corupție.

Autorul acestor rânduri a stat mult de vorbă cu acest savant (și cititor al lui Eminescu) minunat. Nu era un visător, deși era un romantic magnific, cum se spune despre cei care pun binele națiunii înaintea binelui lor. Cunoștea perfect realitățile economice românești, inclusiv

⁷⁴ PUBLICAT IN: VARTIC, Andrei. *Pendulul de la miezul nopții: O experiență publicistică basarabească din anii 2006 și 2007*. Bacău: Vicovia, 2010. pp. 135-138.

fluxurile și refluxurile financiare, și ne învăța că numai economia care se sprijină pe starea reală a lumii, pe resursele naturale și valorile umane proprii, puse pe piciorul competiției și a stimulării competiției, va face posibilă reunirea Basarabiei cu România, și, „numai astfel”, va fi posibilă transformarea României într-o mare putere politică spirituală și economică. Anume el, Paul Bran, ne învăța că România poate să devină a șaptea economie a Europei, așa cum este proiectată de resursele sale umane și naturale. Dar asta nu se putea face, mai spunea profesorul Paul Bran, fără reunirea Basarabiei cu România și implicarea celor 4 milioane de basarabeni în acest proces. Anume el, profesorul Paul Bran, a făcut cel mai concret pas în acest sens - a plecat de bună voie din comoditatea Bucureștiului în Basarabia, la Chișinău, și a creat inelul lipsă al viitoarei reuniri - școala de economie și sociologie basarabească. Pentru acest pas a fost „mazilit” cu cele mai mârșave metode. Dar această mazilire i-a adus lauri veșniciei de care mazilitorii lui nu vor avea parte niciodată.

Profesorul Paul Bran a fost consilier economic guvernamental în anii 1990-1994, iar din 1996 rector al Academiei de Studii Economice de la București. Anume el a pus bazele învățământului economic superior modern din România. Anume studenții lui, în pofida ignoranțelor și corupților, au creat pentru România, dar și pentru Basarabia, o interfață economică euro-atlantică.

A fost președinte al Asociației Generale a Economiștilor. A scris câteva cărți fundamentale:

„Economia întreprinderii. Gestionarea fenomenului microfinanciar”, „Economia activității financiare și monetare internaționale” și, desigur, **„Economia valorii”**, cea mai importantă investiție a lui Paul Bran în viitorul neamului românesc. Alte cărți au rămas, tragic, începând de miercuri, 26 iulie 2006, în miile de foi din dosarele lui... Era monumental, urmând mereu pe Eminescu, când susținea că un economist este obligat să spună adevărul și despre economie, și despre competența și moralitatea celor care, intrând în politică, gestionează și economia. Iată unele din aforismele lui: „Guvernanții noștri vor să strângă rapid niște bani fără să-i stimuleze pe cei de la care îi iau”, „Industria nu poate fi stimulată făcând politică de

partid”, „Să ne apucăm de treaba. Chiar dacă formula pare anacronică. În primul rând, trebuie să regândim starea în care ne aflăm. Să vedem în ce zonă acționăm. Apoi, după ce analizăm posibilitățile economiei noastre, trebuie neapărat să încercăm să cucerim piețe externe pentru desfacerea produselor ei”, „Sistemul nostru nu prevede stimularea activității economice în primul rând prin reducerea impozitării pe profitul reinvestit”, „Vrem economie de piață, dar piața o neglijăm. Nu putem să trăim fără piață, dar piața nu poate fi câștigată decât acționând. Americanii merg până la război pentru a-și câștiga piața. Noi nu putem cuceri piața decât producând bine și mult. Și formând oameni care să impună această producție. Or, noi trimitem și azi ofertanți pe bază de simpatii politice sau algoritmi, cum înainte trimiteam pe bază de dosar”. „Într-o societate dezvoltată produc valori, în primul rând, ramurile primare, structurate pe resursele mediului. De pildă, una dintre cele mai potente ramuri primare ale economiei noastre este agricultura. Este aproape incredibil cum ne batem joc de această sursă de valoare. Ce contează că un milion de hectare au rămas necultivate? Ce ne pasă că s-a distrus sistemul de irigații?”, „Dacă nu stimulăm producătorul, din orice domeniu, valoarea - ce crește sau scade în circuitul economic - se risipește. O gestiune corectă o înmulțește”, „Avem obiceiul să ne batem joc de prezent, negând complet trecutul și uitând viitorul”, „Nu știm să ne gestionăm valorile”.

La 4 noiembrie 2002 Paul Bran crea la ASE „Grupul pentru Salvarea Roșiei Montana” și demonstra că proiectul economic româno-canadian din Apuseni este „o amenințare la adresa proprietății private” fiindcă distruge fundamentele istorico-culturale ale economiei românești: „Roșia Montană este o localitate atestată documentar de 1871 ani, cu importante vestigii române și case de patrimoniu. Roșienii, urmași ai moșilor lui Avram Iancu și ai lui Horia, Cloșca și Crișan, care în trecut au fost stâncă de granit care a rezistat tuturor vrăjmașilor, sunt acum alungați de pe terenurile lor și dezbinați, și asta în numele unui așa zis interes public. Ce zic Biserica Ortodoxă Română, autoritățile statului, organizațiile pentru drepturile omului? Chemăm pe toți cei care iubesc dreptatea să se solidarizeze cu moșii din Roșia Montană!”. Fiindcă unii o fi răsuflați ușurați după trecerea lui Paul Bran la cele

veșnice, noi îndemnăm „pe toți cei care iubesc dreptatea” să se roage în aceste zile pentru sufletul profesorului Paul Bran așa cum s-a rugat și el pentru România și poporul român, pentru reunirea Basarabiei cu Patria, cu Eminescu. Sufletul lui curat și mândru, de adevărat patriot, nu poate fi scos din inimile celor care l-au iubit și la Chișinău, și la București.

UN BRONZ PENTRU PAUL BRAN⁷⁵

**Valeriu IOAN-FRANC, prof. univ., dr.
Director general INCE**

Cu Paul Bran am trecut prin multe răspântii. Paul Bran mi-a însemnat viața și mi-a înnobilit sufletul cu prietenia lui unică, pe care mi-a încredințat-o fără să ceară nicio răsplată.

Nu evoc acum întâlniri de-ale noastre la Banca Națională a României, unde o vreme a fost o voce ascultată în Consiliul de administrație. Nici de cele de la Academia de Studii Economice din București, unde s-a ridicat ca un remarcabil rector, atât la nivelul savant al științei economice pe care a slujit-o ca profesor, dar și cel al gospodăririi celei mai însemnate școli economice românești.

În toate împrejurările îmi oferea ce era mai bun pentru reprezentarea Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei Române și, cu modestie, pentru mine personal.

Surprindea pe toată lumea – colegi, colaboratori, critici sau opozanți – cu grija față de cel mai mic detaliu care ar fi putut îndurera pe oricine, fiind un om drept, apărător și împărtășitor de dreptate.

Evoc însă, în această pagină pe care o scriu din propria mea tristețe, întâlnirea noastră unică și din nefericire irepetabilă, de la Academia de Studii Economice a Moldovei – ASEM, al cărui întemeietor a fost. Am avut șansa ca, acum cinci ani, tot în septembrie, să fim sărbătoriți împreună. Domnia-sa la împlinirea vârstei de 65 de ani, eu cu un *laudatio* ce a precedat primirea însemnelor de Doctor Honoris

⁷⁵ PUBLICAT ÎN: *Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]*. Chișinău: ASEM, 2010. pp. 6-7.

Causa al prestigioasei instituții moldovene de învățământ economic superior.

La acea aniversare prietenii lui Paul au botezat o sală de lectură cu numele său și i-au vernisat un portret, în fața căruia Paul a rămas o clipă descumpănit. Privindu-se în cadrul înrămat ca într-o oglindă, i s-a părut că a încărunțit, un pic! Considera însă că e prea mult pentru el, modestul exemplar, toată acea solemnitate, toată acea onoare pe care întreaga adunare o considera încă prea firavă pentru opera lui Paul Bran la Chișinău. Socoteam cu toții, atunci și acum, că nu acele însemne onorifice l-au făcut să lăcrimeze pe profesor, ci mulțumirea că toate câte le-a înfăptuit și pentru care s-a ostenit la școala economică de la Chișinău începuseră să de-a roade în deja două-trei promoții de economiști atât de trebuincioși noii Republici a Moldovei.

Astăzi, după cinci ani, când Paul ar fi împlinit 70 de ani, în umbra vechii clădiri a ASEM s-a ridicat o alta, a veacului XXI. Paul Bran este și el, ca în legendă, prins în această clădire a alcătuirii noii școli economice. Un Paul Bran care nu va pleca niciodată cu adevărat. „Nu s-a mai întors niciun om de prin vremi / dar nici n-a plecat vreun erou călător / ... eroii n-au somn / statui, monumente de veghe când sunt”, îmi sună în urechi un cântec al tinereții mele. Și pentru că bronzul nu încărunțește, ce-ar fi dacă la împlinirea a 20 de ani de existență a ASEM s-ar dezveli un bronz care să ni-l întoarcă pe Paul Bran așa cum este el mereu în inima noastră! Am dobândi eternizarea unei opere care se întoarce și își continuă existența prin generații și generații.

Paul Bran este un erou al epocii sale, atâta vreme cât, iată, noi atâția de mulți câți suntem, îl simțim alături, îl purtăm în gândul nostru și în viața noastră, în care privirea lui iscoditoare și de o bunătate fără de sfârșit, va reveni întotdeauna.

MI-A RĂMAS ÎN MEMORIE CA OM INTELIGENT, ONEST ȘI ÎNȚELEPT

**Viorel ȚURCANU,
prof. univ., dr. hab., ASEM**

Așa a fost destinul că am activat alături de Paul BRAN foarte puțin timp. Din acel scurt timp, când a deținut postul de rector la ASEM, doar în februarie 1993 am revenit la catedră, anterior lucrând câțiva ani în business. Mi-am asumat responsabilitatea de a scrie un omagiu în Medalionul aniversar al acestei personalități, deoarece a rămas în memoria mea nu numai ca savant-economist, pedagog cu renume și conducător iscusit, dar și ca om inteligent, onest și înțelept; deoarece oamenii nu se prețuiesc prin longevitatea timpului cât îi cunoști, ci prin acțiunile și faptele sale, prin ceea ce au făcut pentru alții, prin ceea ce au lăsat urmașilor săi.

Aceasta se referă pe deplin la personalitatea Paul BRAN.

Îmi amintesc în acest context că, cu ceva timp înainte de a fi inaugurată Academia de Studii Economice din Moldova, se vehicula chestiunea despre crearea în republică a unei instituții de învățământ superior de profil economic. Pe mulți demnitari nu-i interesa atât rolul și funcțiile viitoarei instituții, cât întrebarea cine va fi rectorul ei. Unii se gândeau la persoane autohtone concrete. Însă nimeni din aceștia nu avea experiență de conducere a unei astfel de instituții, de organizare a procesului de învățământ în condițiile și cerințele noi ale economiei moderne. Și, spre norocul nostru, s-a găsit candidatura potrivită (cu eforturile lui Valeriu Muravschi, prim-ministru pe atunci), acesta fiind profesorul universitar, doctorul în economie de la ASE București, Paul BRAN. Pe lângă calitățile generoase sus-numite, Domnia sa a avut curaj acceptând propunerea să ocupe acest post, nu din cauza marilor responsabilități, cărora le-a făcut față cu brio, dar având în vedere situația socioeconomică din Republica Moldova, căci eram în primele luni de independență a țării. Ceea ce a avut loc în iunie 1994 confirmă această ipoteză.

M-au convins să revin la catedră prorectorii pe atunci Vasile Șoimaru și Ion Cotorcea, fapt pentru care le sunt recunoscător și le mulțumesc. Pe Dumnealor îi cunoșteam bine pe când am activat la Facultatea de Economie (în cadrul Universității Tehnice de Stat și a Universității de Stat). Doar acum îmi dau seama că anume ei mi-au oferit atunci posibilitatea să activez împreună cu Paul BRAN – celebră personalitate a învățământului superior din România și Republica Moldova. Când am fost invitat de către Domnia sa (eu fiind deja în calitate de șef al Catedrei contabilitate și informatică economică), am așteptat să ascult un „instructaj” despre funcțiile și angajamentele mele, despre aceia cum trebuie să pregătim tinerii specialiști etc. Dimpotrivă, eu n-am simțit distanța mare dintre un șef al instituției și un subaltern, ci căldura și amabilitatea cu care m-a primit. Avea o calitate rară și simplă - să întâlnească omul cu un zâmbet prietenos, indiferent cine-i: profesor sau student. Mi s-au întipărit pentru totdeauna cuvintele sale spuse atunci: „Trebuie să facem tot posibilul ca Academia de Studii Economice din Moldova să devină o instituție modernă, de tip european”. Această povăț a ctitorului ASEM a început să se realizeze cu succes pe parcursul anilor, însă criza de astăzi din sistemul învățământului superior din republică a afectat grav și instituția noastră.

În primele zile de activitate la ASEM m-am familiarizat cu ceea ce s-a făcut în academie de la începutul funcționării acesteia și am fost plăcut surprins de volumul și viteza lucrărilor efectuate, de diversitatea și valoarea lor în procesul de învățământ: stabilirea structurii instituției; amplasarea facultăților, catedrelor și laboratoarelor, amenajarea acestora; conceperea a noi planuri de studii, a programelor pentru fiecare disciplină; planificarea și organizarea activității științifice etc. De toate acestea avea grijă rectorul Paul BRAN: el nu conducea numai din cabinet, ci deseori venea în subdiviziuni și se interesa la fața locului cum se desfășoară lucrările. E clar că instituția creată nu și-a început activitatea „de la zero”. Ea a obținut de la Universitatea de Stat, prin hotărârea guvernului, două facultăți ale ei, trei clădiri pentru blocuri de studii, alte edificii și personal de studenți și profesori. Mulți dintre profesori erau antrenați în conducerea decanatelor și catedrelor.

Însă era nevoie de o organizare a structurii, bine gândită și îndreptată spre eficiența procesului de învățământ și a activității instituției în ansamblu. A avut grijă și de ridicarea nivelului cadrelor profesoral didactice. La inițiativa directă a rectorului, au fost realizate stagii de reciclare în universitățile din România, îndeosebi la ASE București și Universitatea „Al.I. Cuza”, Iași, la care am participat. Rectorul BRAN, constatând ce fel de literatură exista în bibliotecă, a luat măsuri de completare a acesteia cu cărți și alte ediții pe diferite căi, inclusiv prin donații din România. Astfel, am reușit parțial nu numai să asigurăm disciplinele cu literatură, dar și să studiem limba română. Îl durea mult, când auzea că folosim cuvinte exprimate schimonosit în comunicările noastre. Dar, totodată, sunt convins că acest om, de o cultură aleasă, nu și-a permis niciodată o atitudine deosebită față de altă naționalitate.

Pe plan științific, în afară de activitatea curentă, în anul 1993 s-a revenit la organizarea conferințelor științifice internaționale. Astfel, Catedra Contabilitate și Informatică Economică a stabilit legături de colaborare cu catedrele similare de la universitățile din România (Iași, Suceava, București, Galați), Ucraina și alte țări.

Însă, cu regret, conducerea activității ASEM, atât de reușit realizată de către profesorul Paul BRAN, a fost stopată în iunie 1994, printr-o decizie a guvernului de atunci, fără vreun motiv argumentat. Putea fi indicat orice, numai nu îndeplinirea insuficientă a angajamentelor sale, care, dimpotrivă, toți cei care în această perioadă au activat la academie, cunoșteau realitatea și pot să confirme că într-o perioadă atât de scurtă Domnia sa a făcut la Chișinău multe lucruri valoroase, cu mare preț, chiar cu enorme sacrificii. Aceasta s-a recunoscut și la București, fiindcă doar peste doi ani Paul BRAN devine din nou rector, deja ales, al unei instituții destul de prestigioase, cum este ASE București. Cu regret, s-a adevărat zicala: dacă voi nu-l vreți, noi îl dorim.

Ulterior, ne întâlneam cu el pe la conferințe științifice, alte manifestări și tot se interesa: „Cum stau treburile acolo, la Chișinău?”. Însă, în anul 1998, când deja era la al doilea mandat, am avut cu el o întâlnire deosebit de plăcută, interesantă și de neuitat. Plecam la Londra în cadrul unei vizite la o universitate, cu tranzit prin București și, deoarece

dispuneam de câteva ore până la plecare, am hotărât să trec pe la Academia de Studii Economice. Am venit spontan, fără să-l previn. Ușa biroului său era întredeschisă. Când am intrat, s-a ridicat și m-a salutat bucuros, de parcă mă aștepta. Aflând că am puțin timp, mi-a propus o excursie prin blocurile instituției. Am fost foarte impresionat de cele văzute după reconstrucție și reparație, sub monitorizarea lui proprie, manifestând, pe lângă celelalte calități, și capacități înalte de manager și gospodar.

Se cunoaște bine faptul că un rector trebuie să fie lider în toate direcțiile instituției, mai ales în cele de bază: didactică și științifică. Despre nivelul înalt al acestora din activitatea rectorului Paul BRAN s-a scris mult. N-am asistat la lecțiile Domniei sale, însă, fiind șef de catedră, am aflat de la studenți și lucrători ai decanatelor că sălile, în care aveau loc prelegerile prezentate de către profesorul Paul BRAN, erau întotdeauna arhipline, căci se țineau într-o atmosferă colegială și cu mare interes. În plan științific, cred că savantul Paul BRAN n-a dovedit să-și manifeste tot potențialul creației bogate de care dispunea. Însă prin lucrările sale publicate, dedicate unui capitol foarte important al teoriei economice, a valorii – Fascinația valorii, Economica valorii, Managementul prin valoare, el ne introduce în fenomenul economic al obținerii valorii, justificând necesitatea trecerii în secolul al XXI-lea la o nouă paradigmă a valorii.

Astfel, la aniversarea de 80 de ani de la nașterea profesorului Paul BRAN, remarcăm faptul că, punând piatra de temelie la prima instituție de profil economic – Academia de Studii Economice din Moldova, fiind un om binevoitor și modest, a rămas în memoria tuturor ca o personalitate marcantă a învățământului superior din România și Republica Moldova, în general, și a științei economice contemporane, în special.

**O COLABORARE FRUCTUOASĂ CU UN MARE PROFESOR ȘI OM,
PAUL BRAN, RECTOR AL ACADEMIEI DE STUDII ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI**

**Radu VOICU, prof. univ., dr.
ASE București**

Drumul meu în viață și în profesie s-a intersectat, în mod fericit, în perioada 1996-2004, având calitatea de decan al unei facultăți, cu cel al unei mari personalități a învățământului superior economic, Prof. dr. Paul Bran, Rector al Academiei de Studii Economice din București, alături de care am lucrat în sistemul de management al acestei universități.

În intervalul de timp amintit, se acționa cu multă energie în sensul înfăptuirii reformei din învățământ (curriculă, durata studiilor, ciclurile de studii, organizarea învățământului la distanță etc.), consecință a faptului că se trecea la alt tip de economie. În acest sens, învățământul economic urma să se schimbe din temelii pentru a corespunde noilor realități din țara noastră.

Aspectele de perspectivă se îmbinau cu cele curente, referitoare la: desfășurarea activităților didactice, impulsivitatea cercetării științifice, elaborarea materialelor de studiu pentru uzul studenților, ca să enumerăm doar câteva dintre ele, foarte relevante însă pentru buna funcționare a Academiei de Studii Economice. Era vorba de eforturi mari și de obținerea unor rezultate, minimalizate uneori de către persoane insuficient informate. Poate că nu s-a făcut cât trebuie, lucru explicabil și prin dificultatea demersului, dar aceasta este o altă problemă, mai cu seamă, că schimbarea este un fenomen continuu, sub impactul diversilor săi determinanți.

Tot corpul profesoral din universitate și, în special, membrii acesteia, care aveau atribuții în domeniul managementului desfășurat la diverse nivele ierarhice (rector, decan, șef de catedră), au răspuns unei asemenea provocări, fiind ferm convinși de necesitatea reformei.

În condițiile specifice perioadei și ale complexității reformei, era nevoie de coordonare și de canalizarea eforturilor pentru a realiza

unele obiective specifice domeniului abordat, ceea ce presupunea comunicare, argumentarea și formularea clară a ceea ce se dorea a fi atins, tact și pricepere în derularea relațiilor cu subordonații și colaboratorii, profesorul Paul Bran răspunzând din plin acestor trăsături ale unui manager care este convins de importanța asigurării aportului tuturor celor cu care interacționa.

Dezbaterile pe marginea diferitelor laturi ale reformei, în care erau atrase cadre didactice și studenți, erau fructuoase, creându-se o atmosferă propice formulării de către participanți a unor idei considerate utile scopului urmărit. Reținerea sau respingerea punctelor de vedere exprimate era însoțită de atitudini menite să menajeze anumite sensibilități, mai ales că părerile se întindeau pe un larg diapazon, de la entuziasmul legat de reformă până la o anumită doză de reticență, lucruri firești pentru vremuri de transformare.

Un asemenea comportament se regăsea la Rectorul Paul Bran și în desfășurarea Ședințelor Senatului Academiei de Studii Economice. Printr-un management participativ, căruia îi erau, desigur, străine notele de autoritarism, se crea o atmosferă destinsă și se obțineau aprecieri asupra activităților desfășurate în instituție, precum și soluții pentru diferite probleme apărute în funcționarea acesteia, dovedind din partea sa că aprecia și promova lucrul în echipă, prețuind oamenii și respectându-le demnitatea.

Colaborarea la care ne referim având loc pe parcursul a două mandate, în care, lucru ușor de dedus, activitățile au fost numeroase, dar, atât cât am putut constata, latura umană a personalității profesorului Paul Bran s-a manifestat cu multă putere, bucurându-se de aprecieri frumoase din partea celor cu care intra în contact. Comportamentul său deschis venea ca un „balsam” pentru stresul trăit de către cei chemați să conducă Academia de Studii Economice și facultățile în perioada premergătoare tranziției. De altfel, se făceau raportări la ceea ce se petrecea anterior anului 1989, cei din bordul ASE și nu numai exprimându-și bucuria de a lucra în cu totul alte condiții, asupra cărora și-a pus amprenta pozitivă și Rectorul Paul Bran.

Profesorul Paul Bran rămâne ca o personalitate de largă respirație intelectuală și culturală, ceea ce a făcut firească manifestarea

comportamentului său uman, perceput de către cei cu care interacționa ca având o notă de finețe, aducător de calm, de armonie, oamenii simțindu-se bine în preajma sa, putând să-și concentreze atenția pe ceea ce urma să fie soluționat și venind cu idei pentru perfecționarea învățământului economic.

Era preocupat de asigurarea bunei funcționări a ASE, intervenind prin decizii îndelung gândite, dezbătute și argumentate, care să înlăture eventualele fenomene generatoare de perturbații. Chiar și atunci când constata că pentru o situație dintr-o componentă a instituției (facultate, catedră, compartiment funcțional) nu s-a găsit cea mai bună rezolvare, intervenea cu plin tact, arătând că ar fi fost mai bine dacă aspectele erau privite cu mai multă atenție. Nimeni nu se simțea lezat, dar, în mod subtil, se transmiteau mesaje referitoare la îmbunătățirea stărilor de lucruri.

Perioada în care a condus Academia de Studii Economice rămâne, pentru cei alături de care a acționat, ca una de referință în managementul universitar, în mediul academic, inclusiv cel fizic, în care lucrau profesori și studenți, cunoscând transformări substanțiale impuse de o necesară schimbare.

A servit până în ultimele clipe ale vieții sale învățământul economic atât din România, cât și din Republica Moldova, având un rol remarcabil în înființarea și organizarea Academiei de Studii Economice din Chișinău, fiind, din acest punct de vedere, un creator de școală.

A dovedit un atașament deosebit față de cele două academii de studii economice, un profesionalism înalt și artă în coordonarea activităților universitare, punând bazele și asigurând o deschidere largă următoarelor procese ale reformei din învățământul economic.

Ar mai fi avut multe de făcut pentru învățământ și pentru economia românească, aflându-se în deplină maturitate creatoare. Cu regret, timpul nu a mai avut răbdare și am pierdut un profesor, un conducător și, mai ales, un OM, a cărui lipsă este puternic resimțită de către toți cei care l-au cunoscut și l-au apreciat pentru deosebitele sale merite profesionale, științifice, manageriale și umane.

UN GÂND FRUMOS DESPRE REGRETATUL PROFESOR PAUL BRAN, CEL CARE A CREAT VALOARE ȘI A FORMAT VALORI

Viorica LOPATENCO, dr.

Ghenadie CIOBANU, dr.

Ion BORȘ, dr.

Profesorul Paul BRAN, personalitate marcantă a științei economice și a învățământului economic superior românesc, ctitor al prestigioasei școli economice superioare din Republica Moldova – Academia de Studii Economice, om cu suflet mare, intelectual de talie europeană, unul dintre cei mai moderni și cei mai importanți economiști români. A fost și va rămâne un model de manager-reformator al Școlii Economice superioare din cele două state românești.

Paul Bran s-a născut la 13 septembrie 1940, în comuna Topolog din județul Tulcea. A urmat cursurile Liceului Teoretic „Mircea cel Bătrân” din Constanța (1951-1959), apoi pe cele ale Facultății de Finanțe-Credit a Academiei de Studii Economice din București, în perioada 1960-1965. Din anul 1965 a fost cooptat în corpul profesoral al ASE București și a parcurs toate treptele carierei universitare. În anul 1975 a obținut titlul de doctor în economie, specialitatea Finanțe, pe baza tezei de doctorat, intitulată „Decizia financiară în unitatea economică”, în care a abordat problematica fundamentării financiare a deciziilor economice la nivel microeconomic.

În anul 2001, profesorului Paul Bran i-au fost decernate Diploma de Excelență și Medalia de argint a Băncii Naționale a României, acordată pentru prima oară unui economist român, pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și la formarea viitorilor economiști.

Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004 și al Academiei de Studii Economice din Moldova (1991-1994), profesorul universitar doctor Paul Bran a fost și președintele Comisiei de cenzori la Banca Națională Română și consilier

pe problemele reformei economice în Guvernul Petre Roman, membru în Consiliul de Administrație al Băncii Comerciale Române. Autor a numeroase lucrări științifice, de specialitate, el a deținut și funcția de președinte al Asociației Generale a Economisților din România.

Profesorul Paul Bran a fost un dascăl erudit, cu o deosebită *charismă*, grație căreia a câștigat simpatia și prețuirea mai multor generații de studenți „de pe ambele maluri ale Prutului”, pe care și el i-a iubit cu adevărat, dorind sincer să-i vadă perfect instruiți, realizați profesional, dar să fie și oameni de cultură, sensibili la frământările Neamului. Acești discipoli și azi își amintesc cu drag și recunoștință de profesorul, respectiv, rectorul lor. Cu adevărat, după cum menționa prof. Paul Bran la a zecea aniversare a Academiei de Studii Economice din Moldova, „dacă un agricultor este pomenit prin roadele muncii sale atât cât este ciclul de viață al unei livezi, un profesor va fi pomenit și va trăi prin studenții săi, va fi pomenit de generații de studenți atât din România, cât și din Republica Moldova”.

Paul Bran a avut o metodică aparte de predare a disciplinelor financiare, reflectate prin prisma mecanismului valoric și valorificate în monografiile Relații monetare și financiare internaționale și Finanțele întreprinderii. Prelegerile sale erau interesante, cuceritoare, accesibile pentru fiecare student; deși erau la un înalt nivel academic, cu accentul pe logică și pe finalitatea practică, se remarcă totuși printr-o apreciabilă accesibilitate, nefiind lipsite și de vervă, și de un umor fin.

Un economist modern pentru secole! Un loc aparte în activitatea Domniei sale revine cercetărilor științifice în domeniul economic și în studierea fenomenelor financiar-monetare. Lucrarea savantului Paul Bran *Mecanismul monetar*, apărută în anul 1984 și reeditată în 1991 la Chișinău, Editura „Știința”, este rezultatul unei cercetări originale asupra schimbărilor intervenite în teoria și practica economică. Tuturor le este cunoscută lucrarea *Economica valorii*, în care au fost puse bazele unei noi teorii privind valoarea, a unui nou mod de a percepe valoarea, a mecanismului de obținere și gestiune a acesteia, precum și tot edificiul organizării activității economice la nivel micro - și macroeconomic. Pe acest fundament se poate construi un model teoretic adecvat societății informaționale, spre care se îndreaptă în

prezent omenirea. Prin urmare, poate și trebuie să fie pusă la baza programelor și strategiilor noastre naționale de relansare și dezvoltare economică. *Economica valorii* este o mică enciclopedie a științelor, nu pur și simplu un tratat clasic de economie, o teorie care generează noi posibilități în cercetarea fenomenelor economice, care deschid larg posibilitățile..., în care Domnia sa utilizează metodologia de interdisciplinaritate în cercetarea Economicului. Este o personalitate notorie, multilateral dezvoltată, cu spirit și cunoștințe enciclopedice, dar și înzestrat de la natură cu o bogată intuiție în observarea și corelarea fenomenelor naturale cu fenomenele social-economice și financiar-monetare. A fost o comoară atât științifică, cât și sufletească, comoară care se reflectă și în lucrarea respectivă, punând multe întrebări asupra evoluției fenomenelor economice și a perspectivelor acestora.

Domnia sa afirma: „Acolo unde pe masa de lucru a Guvernului, alături de Constituție, nu stă și Economicul, trendul societății va consuma mai mult pe sireună, decât pentru deplasarea spre un viitor rezonabil”. Prin urmare, realitatea economică pe care dorim să o cuprindem în modelele unei teorii se modifică mai rapid și mai profund decât reușim să adaptăm producția noastră de modele!

După cum concluzionează autorul în această lucrare: „...Drumul din ce în ce mai îngust, pe care trebuie să meargă societatea, sub povara restricțiilor economice, ecologice, sociale, politice, impune asocierea obligatorie la conducerea mașinii sociale a științei economice, a științei economice care, la rândul său, este deschisă spre rezultatele cercetării științifice din toate domeniile existenței noastre sociale și fizico-biologice”.

Numai depășind zona restrânsă a economicului, am reușit să identificăm sprijinul teoretic și practic pentru reconsiderarea modelului valorii în așa fel, încât acesta să reflecte lumea în schimbare.

Doar lărgindu-și orizontul științific, economistul poate conlucra cu ceilalți specialiști pentru a rezolva repunerea în funcțiune a motorului societății - activitatea economică.

Numai asociind la mecanismul obținerii valorii procesele din mediul natural și din societate, putem da valoare tuturor acestor

procese și respecta activitatea tuturor specialiștilor, care participă la procesele respective.

În actualele condiții de criză economică globală, trebuie să intrăm în acel mod de gândire economică propus de Domnia sa, pentru a identifica soluții moderne de construcție a modelelor și de luare a deciziilor în condiții de incertitudine, atât în cadrul proceselor economice, cât și în strânsă interacțiune cu procesele din mediul natural înconjurător și economie.

A părăsit această lume, lăsându-și trupul ostenit, fără suflare, la intrarea în „Poarta stelară”, în drum spre tărâmurile celeste, unde îl așteptau spiritele celor pe care i-a iubit și care l-au iubit deopotrivă.

PAUL BRAN - MODELUL MEU PROFESIONAL ȘI UMAN

**Irena MUNTEANU, conf. univ., dr.
Universitatea „Ovidius” din Constanța**

Acum, după mai mult de 20 de ani de experiență universitară, conștientizez faptul cât de importante pentru un tânăr sunt personalitățile model. Spre deosebire de alți tineri, eu am avut norocul să îl întâlnesc încă din vremea studenției pe **profesorul universitar, doctor, dar și pe OMUL Paul Bran** - cel care mi-a fost mentor și luminează călăuzitoare dintotdeauna. Este cel care mi-a ctitorit sufletul avid de cunoaștere, împărtășindu-mi tainele economiei și ale vieții cu inima, cu tact pedagogic și cu îngerească răbdare.

Mulțumirile mele neîncăpând în simplele cuvinte, în semn de omagiu, mă plec în fața Domniei Sale și încerc să aduc la lumină câteva momente pe care le-am trăit alături de MENTORUL meu.

Prima întâlnire cu Profesorul Paul Bran: Anul 1994, ASE București - Căderea Bastiliei; primul curs Gestiunea Financiară a Întreprinderii.

Eram o simplă studentă în anul al II-lea din cadrul *Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori*. Cu visuri mari, încrezătoare

În cunoștințele acumulate, care păreau vaste pentru vârsta mea, așteptam un nou curs, o nouă experiență, un alt dascăl. Îl așteptam pe Profesorul Paul Bran. Deja zvonurile și experiențele culese de pe holurile facultății, de prin căminele studențești (adică rețeaua de socializare din acele vremuri), de la colegii mai mari creaseră o aură acestui profesor: că ar fi un vizionar, că ar fi lăsat o poziție sigură în ASE în anul 1990 pentru a pleca la Chișinău să fondeze Academia de Studii Economice a Moldovei, că ocupase poziții de conducere anterior și că s-ar fi întors în București de curând.

În așteptarea distinsului profesor în sală era o oarecare rumoare. Se deschide ușa și intră dascălul așteptat. În câteva secunde se instalează liniștea și apare curiozitatea. Un om deschis, prietenos și cu un zâmbet cald. Relaxat, ne adresează câteva cuvinte și începe povestea *Gestiunii financiare*. De ce spun *povestea*, când ne referim la o lume a cifrelor? Pentru că Profesorul Paul Bran avea darul de a transforma concepte riguroase și, câteodată, fără importanță pentru mine la acea vârstă, în aventuri în *Lumea valorii și a fundamentării deciziilor financiare*. Aș minți dacă aș spune că am reținut toate noțiunile predate atunci, dar starea de căldură, de bine, de încredere pe care ni le-a transmis distinsul Profesor le simt și acum.

Îndrumătorul și Rectorul Paul Bran: București 1997, studentă în ultimul an în pregătirea lucrării de licență.

Am avut onoarea și șansa de a mă afla printre absolvenții promoției 1993-1997, specializarea *Finanțe și Bănci din cadrul FABBV, ASE*, care au elaborat lucrarea de licență sub îndrumarea profesorului univ. dr. Paul Bran. Cu toate că eram mulți, mă laud și acum cu acest lucru. Căci da, eram mulți. Ilustrul profesor, care ocupa și funcția de Rector al ASE din anul 1996, nu refuza studenții care îi solicitau îndrumarea. Este adevărat că măreția și exigența profesionistului Paul Bran distanțau studenții, care căutau căi mai ușoare pentru finalizarea studiilor. Deci cu mintea și îndrăzneala de atunci ne consideram deja elite numai pentru faptul că fuseserăm acceptați pentru coordonarea lucrării de licență și pentru că respiram același aer cu acest Profesor.

Acum realizez că agenda încărcată a unui Rector al ASE ar fi putut determina schimbări de program sau anularea unor cursuri sau

activități. Dar nu și în cazul Profesorului și Rectorului Paul Bran. În toată perioada în care mi-a fost profesor și îndrumător, fiind și Rector al ASE, Președinte al Comisiei de cenzori la BNR sau al altor asociații profesionale, mentorul Paul Bran și-a ținut toate cursurile, nu a anulat nici o activitate cu studenții, cu atât mai puțin întâlnirile destinate pregătirii lucrării de licență.

Atunci, pe când eram studentă în anul al IV-lea, aveam senzația că noi, studenții îndrumați, ne aflam în centrul activităților acestui Profesor, că are tot timpul din lume și că întrebările și nelămuririle noastre reprezintă cea mai importantă problemă de rezolvat. Pentru că Profesorul avea o răbdare fără margini și o deschidere pentru noi, tinerii, de neegalat. Niciodată nu se grăbea să plece la finalul timpului alocat și, credeți-mă, că în acei ani aveam o grămadă de idei de împărtășit unui OM mare, care era dispus să ne asculte.

Surprinzător pentru noi era faptul că visele și proiectele distinsului Rector Paul Bran erau mult mai mari decât ale noastre. Îmi amintesc că s-a interesat dacă nu ne deranjează faptul că la finalul fiecărui curs, în care trebuia să mergem într-o altă clădire (de exemplu, de pe Căderea Bastiliei pe Dacia), parcurgeam toată Piața Romană și umpleam străzile pentru a ajunge la cursul următor. Și ne-a întrebat dacă nu ar fi mai simplu să trecem printr-o pasarelă/culoar pe deasupra străzii Cihoschi. Nu ascund faptul că ne-am uitat unii la alții total neîncrezători în realizarea acestui proiect. Și, cu toate acestea, în scurt timp pasajul a apărut. Înainte să poarte vreo denumire, pentru noi, studenții, pasajul a fost din prima zi **PASUL BRAN**. Poate că nu este cazul să amintesc, dar nu pot să nu mă gândesc că acesta este locul în care marele OM, PROFESOR, RECTOR ne-a părăsit în anul 1996.

Paul Bran - ctitor de cariere pentru multe generații de profesori și economiști profesioniști: *Admiterea la doctorat.*

Interesul pe care l-a implantat distinsul Profesor în inima și în mintea mea pentru domeniul *Finanțe* m-a determinat să continuu studiile la Școala Doctorală din cadrul ASE București, cu toate că prima mea dragoste era matematica. Această schimbare de drum părea imposibilă înainte de întâlnirea mea cu prof. dr. Paul Bran.

Am avut onoarea ca Profesorul să mă accepte ca doctorand. Mai urma colocviul de admitere. Acea zi nu o voi uita niciodată. În primul rând, a fost un examen care mi-a dat ocazia de a mă afla mulți ani în apropierea mentorului Paul Bran în calitate de doctorand și, în al doilea rând, am avut o experiență unică de a fi examinată de o comisie formată din mari profesori pe care îi stimez enorm: regretatul profesor universitar dr. Paul Bran, doamna profesor universitar dr. Gabriela Anghelache, domnul profesor universitar dr. Nicolae Dardac, domnul profesor universitar dr. Moise Altar. Poate este greu de crezut că după examenele la două facultăți aveam emoții ca în prima zi de școală. Fiecare dintre acești mari profesori reprezentau modele pentru studenți și, după cum am aflat ulterior, mare parte a acestora se formaseră ca doctoranzi sau asistenți ai profesorului dr. Paul Bran. Am trăit un moment în care am simțit îndeaproape recunoașterea profesională fără echivoc a Profesorului din partea comisiei.

**Rectorul, coordonatorul și omul universal Paul Bran:
*Pregătirea tezei de doctorat.***

Pregătirea tezei de doctorat mi-a oferit multe ocazii de a-l cunoaște mai bine pe distinsul Profesor. Cercetător de marcă, rector vizionar, profesor de înaltă valoare, mentor, personalitate cu recunoaștere internațională, model în cadrul asociațiilor profesionale, îndrumător și sfătuitor pentru universitățile în formare și lista poate continua. Dar eu aș dori să mă refer la OMUL Paul Bran.

Cu toate că activitatea acestui Rector și Profesor era foarte intensă, ori de câte ori i-am solicitat îndrumarea s-a declarat disponibil și la fiecare întâlnire Rectorul nu înceta să mă surprindă. Trebuie menționat faptul că ușa biroului său era deschisă permanent, la propriu, iar francheța cu care spunea lucrurilor pe nume, fără să deranjeze pe nimeni, era proverbială. Odată, când am ajuns la biroul dumnealui, am intrat timid să o întreb pe doamna secretară când mă poate primi Rectorul. Dumnealui, odată ce m-a auzit, m-a poftit imediat și m-a prezentat vizitatorului său. Nu mică mi-a fost mirarea când am aflat că omul din fața mea era ambasadorul Statelor Unite. Mi-am cerut scuze și am voit să ies, considerând că nu este locul meu acolo. Dar omul Paul Bran m-a poftit să rămân și să particip la discuție. Încă o dată am înțeles

că personalitatea și aprecierea de care se bucura rectorul nu îl schimbaseră: Paul Bran era același OM deschis, prietenos, pe care îl cunoscusem la primul curs, cu mulți ani în urmă.

Altă dată l-am găsit pe Rector pe holul de la etajul I, în fața Rectoratului, la o masă, sortându-și corespondența. Spre surprinderea mea, păstra invitațiile primite din partea studenților și pe cele de la manifestări culturale și istorice, separa și pregătea un refuz politicos invitațiilor venite de la diverse entități, care îi propuneau să îi acorde premii și merite și arunca la coș invitațiile la diverse dinee, care păreau foarte atrăgătoare pentru mine. Când mi-a observat privirea mirată, a spus: *„Nu pot să merg la toate. Avem treabă. Nu putem să ne ținem numai de chermeze!”*

Și, într-adevăr, Rectorul avea treabă. De câte ori mergeam la ASE, aflam cu încântare că toate planurile, pe care noi le consideram vise în ultimul an de facultate și despre care ne povestea Rectorul, deveneau încet-încet realități: biblioteci moderne, săli de internet cu acces gratuit pentru studenți (într-o perioadă în care persoanele fizice nu aveau acces la internet, iar instituțiile și companiile doar în număr restrâns), laboratoare actuale, săli de lectură plăcute, în care revistele de specialitate erau la dispoziție, ușor de accesat, fără bariere. Pentru că Rectorul se preocupa, ca de pe oriunde ajungea (Banca Națională, Academia Română, Bănci Comerciale, universități din țară și străinătate, edituri de prestigiu etc.), să aducă câte ceva și pentru biblioteca ASE. Astfel, am putut consulta și eu și alți doctoranzi publicații actuale și valoroase care păreau pentru cei din afara Academiei „top secret”.

Ziua de lucru a Rectorului începea de multe ori înainte de ora 6.00 dimineața, când intra în clădirea ASE-ului, și de multe ori la ora 21.00 încă mai era la birou. Dar să nu înțelegeți că stătea permanent în birou. Odată, când m-am întâlnit cu Profesorul, mi-a propus să îmi arate ce se mai realizase în ASE: o sală de fitness pentru studenți. Surpriză din nou! În anii 2000, sălile de sport erau la început. Numai marile lanțuri hoteliere multinaționale aveau sală de fitness și iată că în ASE exista una! Peste ani, gândindu-mă la acel moment, am conștientizat din nou viziunea lui Paul Bran în multe domenii.

În plimbările noastre prin ASE, am întâlnit deseori atât profesori, cât și personal auxiliar, toți îl salutau pe Rector cu bucurie, pentru că avea o vorbă bună pentru fiecare persoană care lucra la întreținere sau curățenie, o glumă, un zâmbet. Cu toate că era Rector de mult timp, cei din jur nu îl percepeau ca pe un „șef” și atât. Mi-am dat seamă că și pentru ei era un Îndrumător.

Paul Bran – Mentor și Părinte. *București, 2005: Susținerea tezei de doctorat*

Pentru cei care nu știu, susținerea tezei de doctorat în cadrul vieții academice este un moment la fel de important ca nunta pentru o fată în viața personală. Chiar necesită pregătiri mai laborioase. În plus, este un moment pe care îl aștepți de mult timp, cu emoții care cresc exponențial cu fiecă clipă, cu stări de bine, dar și de rău fizic câteodată. Bineînțeles, la susținerea publică te onorează și te emoționează prezența Îndrumătorului, a Decanului Facultății, a Comisiei, adică mari personalități de marcă din domeniu. Evident, fiind o susținere publică, se alătură alți doctoranzi, profesori, prieteni și, nu în ultimul rând, familia.

Surprinzător, în timpul prelegerii, cu toate că sala era plină, eu îl vedeam doar pe Profesorul dr. Paul Bran. Mă încuraja din priviri ca un părinte, îmi dădea încredere și putere și nu îmi doream decât un lucru: să nu-l dezamăgesc. Momentul a fost magic și datorez totul mentorului și părintelui meu, Paul Bran.

Paul Bran - susținător al învățământului universitar constănțean

Interacțiunile Profesorului univ., dr. Paul Bran cu Universitatea „Ovidius” din Constanța au fost multiple. Pe toată perioada vieții sale, Paul Bran a sprijinit fără rezerve Facultatea de Științe Economice cu experiența sa academică și administrativă. A fost printre primii profesori vizitatori care au acceptat să țină cursuri în cadrul programelor de studii, a participat la manifestările organizate de facultate de câte ori a fost invitat, aducând valoare științifică și contribuind astfel la recunoașterea și creșterea Universității „Ovidius” din Constanța.

Paul Bran – profesor modern, charismatic, mereu actual, surprinzător

Sunt multe de spus despre viziunea și charisma cercetătorului și profesorului Paul Bran. Publicațiile sale de prestigiu internațional, prelegerile susținute sunt mereu actuale. Profesioniștii și cercetătorii de marcă au studiat, au dezbătut și au susținut teoriile sale economice, mereu actuale.

Dacă ne referim la manualele, cursurile și tratatele elaborate de profesorul Paul Bran, pot susține că și în zilele noastre, mai mult ca oricând, ele reprezintă o bibliografie valoroasă pentru cercetători, profesori și studenți. Acestea sunt fapte deja recunoscute.

Dar poate puțini știu despre faptul că acest Profesor a fost preocupat întotdeauna de metodele și tehnicile moderne și inovative de predare. Îmi amintesc un moment din anul 2003, când a vizitat Universitatea „Ovidius” din Constanța, în calitate de profesor în cadrul unui *Program Executiv MBA*. M-am alăturat masteranzilor, împreună cu alți colegi ai mei, pentru a-i audia cursul.

După aproximativ un deceniu de la primul curs, îl așteptam din nou cu emoție pe distinsul Profesor. L-am văzut venind pe culoarul facultății, însoțit de un bagaj mare. Primul gând a fost că va pleca direct la București și nu a avut unde lăsa „geamantanul”. Dar din nou Profesorul m-a surprins. A intrat în clasă și a scos din „valiză” un videoproiector și un notebook de ultimă generație. Le-a montat singur (niciunul dintre noi, tineri cu pretenții de cunoaștere a tehnologiei moderne, nu ne pricepeam la acea dată) și le-a utilizat ca un adevărat profesionist. Având ca suport o proiecție impecabilă, a urmat un curs care s-ar fi putut desfășura la orice universitate de nivel mondial, de prestigiul celor cunoscute doar din filme. Din nou Profesorul ne-a surprins cu modernitatea metodelor de predare și cercetare, fiind un exemplu de urmat, din nou cu cel puțin un pas înaintea tuturor.

Paul Bran – personalitate perenă: ASEM, Chișinău, 2016

Carierea universitară m-a dus în multe locații, universități, la nenumărate manifestări științifice. În toamna anului 2016 am avut ocazia de a participa la o Conferință internațională în cadrul ASEM. După un deceniu de la dispariția sa, Profesorul dr. Paul Bran m-a

surprins din nou. Chiar de la intrarea în ASEM, am observat amprenta personalității omului și profesionistului Paul Bran. Ctitor și fondator al ASEM, era amintit cu recunoștință de Rectorul în funcție, de directoarea bibliotecii, de profesorii care l-au cunoscut sau nu, de foștii doctoranzi care erau acum cadre didactice universitare, oameni de stat sau profesioniști din domeniul bancar și nu numai.

Și am înțeles că la mare depărtare, acolo și peste tot pe unde a trecut, **spiritul marelui OM, PROFESOR și MENTOR Paul Bran va rămâne prezent.**

Spiritul PAUL BRAN: Constanța, 2020

Timpul a trecut și a mai estompat amintirile, dar dăruirea cu care Profesorul a aprins scânteia cunoașterii în sufletele multor generații se va transmite prin discipolii săi, iar spiritul PAUL BRAN ne va însoți veșnic!

Distinse Profesor, cuvintele sunt prea puține pentru a vă mulțumi îndeajuns pentru tot ce reprezentați pentru mine. Vă mulțumesc pentru tot!

*Cu stimă, mă plec în fața Dumneavoastră, **PAUL BRAN – PROFESOR, MENTOR, OM și acum ÎNGER PĂZITOR!***

PAUL BRAN – PROFESORUL ȘI GHIDUL MEU

Ion BORȘ, dr.

Șef Departament, Banca Națională a Moldovei

„Pe plan internațional, rezervele valutare sunt urmărite ca un indicator important, ele caracterizând economiile naționale în privința credibilității financiare și economice”

Paul Bran

Renumitul economist român Paul Bran, profesor universitar, doctor – conducător științific al doctorandului Ion Borș din Republica Moldova, la teza de doctor în economie cu tema „Formarea și utilizarea rezervelor valutare ale Republicii Moldova”, martie 1993 – 19 iunie, 1997.

Pe 1 octombrie 1992, subsemnatul Ion Borș am fost admis la studii de doctorat la Academia de Științe a Republicii Moldova, Centrul de investigații ale problemelor pieței (la care eram angajat economist superior), cu îndreptare la studii de doctorat la ASE București. Recomandare scrisă pentru studii de doctorat la ASE București am primit de la Șeful Catedrei Finanțe și Credit, ASEM, Dl Oleg Stratulat.

Prin ianuarie 1993 aflasem de la Ministerul Învățământului din Republica Moldova că vin invitații la studii de doctorat în România – dar eu nu aveam răspuns nici la sfârșitul lunii februarie.

Pe 5 martie 1993, într-o zi cu multă zăpadă la București, mergând la Ministerul Învățământului din România, cu mare bucurie am aflat că sunt admis la studiile de doctorat la ASE București, și conducător științific îmi va fi Profesorul Paul Bran, Rectorul ASEM din Chișinău. Îmi exclamam în sine cu bucurie – a trebuit să vin de la Chișinău la București ca să aflu că conducătorul științific îmi este Dl Paul Bran, Rectorul ASE din Republica Moldova.

Revenind la Chișinău, aici fiind mult soare, am mers la ASEM să mă prezint conducătorului meu, având o schiță cu denumirea temei pentru teza de doctorat compusă de mine – Relațiile valutar-financiare ale Republicii Moldova. Dl Rector m-a primit, era cu dispoziție bună – i-am spus că a fost numit de Minister conducătorul meu la studiile de doctorat. El mi-a spus că a fost informat și cunoaște. M-a întrebat ce temă vreau să cercetez – i-am spus. El mi-a răspuns că tema este prea generală și voluminoasă ca cercetare. Mi-a spus că a pregătit pentru mine o temă și m-a întrebat dacă ași vrea să scriu pe tema „Formarea și utilizarea rezervelor valutare ale Republicii Moldova”? Eu când am auzit cuvintele rezerve valutare, eram încântat, era un domeniu nou atât în activitatea Băncii Naționale a Moldovei, cât și pentru știința din Republica Moldova. Am acceptat. Apoi Dl Paul Bran cu inspirația asemănătoare unui izvor mi-a scris planul cercetării. Mi-a explicat cum să cercetez neavând material teoretic științific pentru comparații, analize și formarea propriilor concluzii, propuneri. La general trebuia să analizez relațiile economice interne și externe ale Republicii Moldova care au tangență, impact, corelează cu administrarea rezervelor valutare de către BNM. Apoi trebuia să analizez formarea, structura și

utilizarea rezervei internaționale oficiale a Republicii Moldova. Și să finisez cu tematica administrării rezervei internaționale oficiale prin influențarea activității comerciale, valutar-monetare, financiare și a finanțelor publice din Republica Moldova. Apoi Dl Paul Bran mi-a spus să merg la ASE București să primesc un loc în cămin, să mă prezint la Facultatea Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de valori.

La București am fost cazat în căminul din Bulevardul Lacul Tei, în condiții foarte bune. La o dată stabilită m-am prezentat la Facultate, având o întrevvedere cu conducătorul meu Dl Paul Bran care m-a stabilit planul de studii. M-a întrebat care obiect din cele 3 examene îl cunosc mai bine. I-am spus că cunosc foarte bine economia politică.

Pe data de 21.10.1993 am avut examen la obiectul economie politică, examinator fiind remarcabilul economist, Profesorul Niță Dobrotă, după manualul căruia mă pregătisem de examen. Am obținut nota 10. Dl Paul Bran m-a lăudat pentru pregătire și a menționat unele aspecte de succes în răspunsul meu.

Pe data de 01.03.1994 am avut examenul la obiectul Relații valutare financiare, examinator fiind însuși conducătorul meu științific, Paul Bran, Prof. Univ. dr., nota mea fiind 9. Eu fiind din prima generație la ASEM, care nu am avut acest obiect de studii, și studiind de sine stătător, nota a fost foarte bună și rezultativă.

Ultimul examen fiind pe data de 24.06.1994 la disciplina Management bancar, examinator fiind Profesorul Nicolae Dardac, personalitate marcantă a lumii academice și științifice românești. Am obținut nota 9, o apreciere înaltă.

Pe data de 27.04.1995 am prezentat și am susținut la Catedra Finanțe-Monedă referatul pe tema „Relațiile economice externe ale Republicii Moldova și implicații asupra rezervei valutare”. Proiectul acelu referat l-am prezentat Dlui Paul Bran – el mi-a dat unele indicații. El mi-a explicat cum trebuie să arate un referat științific. În referatul meu aproape că fiecare idee, analiză, în majoritatea paginilor conținea numerotări cu puncte, uneori și cu subpuncte, reflectând o constatare statistică cu numerotări și mai puțin un text analitic de evaluare a situațiilor. Am redactat, am perfecționat referatul. La prezentarea

referatului în rezultatul răspunsurilor la întrebări am primit calificativul admis.

Pe 03.06.1995 la Catedra Finanțe-Monedă am prezentat al doilea referat cu tema „Rezervele valutare ale Republicii Moldova: gestiunea și optimizarea lor”, fiind promovat cu calificativul admis. Pentru elaborarea acestor referate am obținut solicitarea scrisă a ASE București de a face stagiul de practică la Banca Națională a Moldovei și la Ministerul Economiei al Republicii Moldova. Astfel, și la Banca Națională au aflat despre tema tezei mele de doctorat. La bancă și la minister am obținut informația solicitată. La fel am avut solicitarea scrisă a ASE București de a face stagiul de practică la Banca Națională a României, primind suport informațional de la Dl Adrian Grigoriu, șef al Direcției Administrarea rezervei internaționale, precum și ajutorul informațional al Dlui Virgil Ștefănescu, șef de secție.

Pe 30.09.1996 se finisase perioada de 4 ani de studii de doctorat la ASE București, începutul studiilor fiind considerat 01.10.1992, data când fusesem admis la studii de doctorat la Academia de Științe din Republica Moldova. Dar efectiv studiile la ASE București eu le începusem în martie 1993, bursa și cazarea și mai târziu. Am aflat că am dreptul regulamentar să solicit prelungirea studiilor de doctorat cu încă 6 luni. Solicitarea mea a fost acceptată de ASE București, în persoana Dlui Rector Paul Bran.

După finisarea stagiului de practică la BNM, peste o perioadă, am primit oferta să mă angajez la bancă. M-am angajat la BNM în august 1995, în calitate de economist coordonator în secția „Investigația pieței valutare și a datoriei externe”, Departamentul operațiuni valutare și relații externe. Ulterior fiind promovat expert principal, șef de grup în aceeași secție. Dna Veronica Bacalu, Viceguvernatorul BNM spunea către colegii mei că funcția mea este de pictor liber (denumire spusă în limba rusă) – eu pregăteam analize ale pieței valutare conform propriilor inițiative, structură, idei, indicatori, conținut fără să am careva recomandări de la conducere. Pe parcurs am fost promovat în funcția de șef de secție în Direcția Balanța de plăți, apoi Șef al Direcției statistica monetară și financiară, acumulând în curând 25 de ani de

experiență la Banca Națională a Moldovei. Dar premergător la aceasta a fost finisarea cu succes a studiilor de doctorat la ASE București.

Cel mai greu a fost începutul elaborării tezei de doctor, cu toate că aveam deja două referate scrise la tematica tezei. Deja avansasem în viziuni, cunoștințe și în capacitățile autocriticii. În literatura românească specializată cel mai voluminos material teoretic dedicat rezervelor valutare era de două pagini în manualul Profesorului Paul Bran, Relații financiare și monetare internaționale. Dar în acele două pagini erau toate ideile principale pentru cercetarea temei dedicate rezervelor valutare, precum și conceptele de bază.

Fiind angajat la BNM aveam acces la informații statistice, analitice și la articolele publicate de economiștii FMI și BIRD în domeniul administrării rezervelor valutare. Pe parcursul unui an, zilnic rămâneam seara după serviciu la BNM până se înnopta, și scriam teza de doctor. Zilele de odihnă în mare parte le dedicam elaborării tezei. Aveam inspirație, spor nu prea, deoarece până scriam un aliniat, citeam și compilam, ajustam informațiile din mai multe surse. Aveam acces la cărțile de tematică în limba rusă care se vindeau din abundență în Chișinău, aduse din Rusia de micii și marii comercianți.

Nu aveam computer personal, nu exista internet, erau alte posibilități și tradiții în cercetarea științifică. Căutam cărți în biblioteci, cumpăram cărți la București. Cărțile din domeniul economiei editate în România erau mai scumpe decât cele din Rusia, și nu prea se aduceau pentru vânzare la Chișinău.

În Capitolul I al tezei, „Relațiile economice interne și externe ale Republicii Moldova și implicații asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale” am început cu analiza relațiilor economice interne și implicații asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale, care combina prezentarea conceptelor teoretice, precum cele aferente economiei naționale și analiza practică prin caracteristica generală a economiei Republicii Moldova. La acest subpunct am analizat teoretic la general politica economică și influențe asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale.

Un subpunct dificil inițial pentru mine a fost analiza finanțelor publice, politica bugetară și influențe asupra formării și utilizării

rezervelor valutare. Având acces la poziția valutară zilnică a BNM am identificat o parte din relații și corelații dintre conturile valutare ale Ministerului Finanțelor și a rezervelor valutare ale BNM. Restul a fost analiza politicii bugetare, deficitului bugetar, inflației, cursului valutar și intervențiile BNM din rezervele valutare, desenând scheme de relații, prezentând tabele cu date statistice oficiale pentru acest context. Am primit o satisfacție intelectuală de la rezultatele acestei cercetări, indicația de a cerceta aceste relații fiind de la conducătorul meu, Profesorul Paul Bran.

Alt subpunct interesant a fost analiza teoretică referitor la piața monetară, inflația, politica monetară și influențe asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale. Relațiile erau clare, doar a trebuit muncă să le demonstrez evident prin concepte în redacție proprie, cu scheme – am reușit. Inflația internă diminuează cererea de monedă națională și sporește cererea de valute de rezervă, care păstrează valoarea mai bine. Mișcarea nivelului prețurilor presupune modificarea reciproc proporțională în rezervele valutare nominale. În dependență de obiectivele politicii monetare va fi influențat volumul rezervelor valutare. Dacă în economie există o cerere abundentă de monedă națională, nivelul rezervelor valutare are o tendință de creștere și invers, dacă pe piața monetară este pusă în circulație un surplus de monedă de un procent, mai mare decât cererea, atunci aceasta va micșora rezervele valutare cu 0,3 procente.

Foarte interesantă a fost analiza la care exista suficientă informație și aveam posibilitatea să folosesc multe surse pentru multe definiții în redacție proprie referitor la piața valutară, cursul valutar, politica valutară și implicații asupra rezervei internaționale oficiale. Dar aveam și pe cine cita, economiști remarcabili precum profesorul Paul Bran. Acest subpunct a inclus și analize practice referitor la piața valutară, formarea cursului valutar al leului moldovenesc, politica valutară și implicații asupra rezervei internaționale oficiale, având multe diagrame, dar și tabele.

Al doilea subpunct din primul capitol a fost relațiile economice internaționale ale Republicii Moldova și implicații asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale. Fiind relativ dificil deoarece în

acea perioadă cunoșteam doar teoretic și la general din manualele universitare, conceptele, structura balanței de plăți și modificarea activelor oficiale de rezervă (rezervele valutare). În afară de manualul Balanței de plăți, Ghidul compilării balanței de plăți, FMI mai are editate manuale aferente, precum Poziția Investițională Internațională, Rezervele valutare, Transferurile unilaterale etc. La acest subpunct am analizat și relațiile comerciale ale Republicii Moldova cu România. Analizând relațiile financiare și de credit internaționale ale Republicii Moldova și implicații asupra formării și utilizării rezervei internaționale oficiale, un loc principal în acei ani îl aveau creditele de la FMI. Ca rezultat, un rol important îl avea și administrarea datoriei externe de stat cu analiza indicatorilor și utilizarea rezervelor valutare la deservirea datoriei externe de stat.

Analizele din Capitolul II „Formarea, structura, dinamica și utilizarea, rezervei internaționale oficiale a Republicii Moldova” au avut un rol central pentru valoarea practică și teoretică a tezei de doctor. În acest capitol sunt prezentate și concepte teoretice importante pentru teză, precum noțiunea și structura rezervei internaționale oficiale, rolul în economie și motivele creării și menținerii rezervelor valutare, direcțiile de utilizare a rezervelor, plasarea rezervelor în instrumente investiționale cu siguranță înaltă etc. Informația din capitol *Definiția rezervei internaționale oficiale* am citat-o din manualul Profesorului Paul Bran, *Relații valutare-financiare internaționale*, ed. Didactică și Pedagogică, București 1990, p. 72-73. Informațiile teoretice erau completate cu analize practice referitor la rezervele valutare ale Republicii Moldova, cu diagrame, tabele, scheme. La acest capitol am analizat și cadrul juridic aferent administrării rezervelor valutare, inclusiv în relație cu reglementarea pieței valutare, formarea cursului valutar oficial al USD/MDL.

Capitolul III „Administrarea și optimizarea rezervei internaționale oficiale prin influențarea activității comerciale, valutar-monetare, financiare și a finanțelor publice din Republica Moldova”. Analizele din acest capitol în mare parte au fost posibile datorită publicațiilor economiștilor de la FMI și Banca Mondială.

La solicitarea mea am fost ajutat cu literatură specializată de Dl Serghei Șatalov, doctor în economie, angajat la Banca Mondială. Literatura am primit-o prin poșta BNM.

Metodologia pentru determinarea volumului optim al rezervelor valutare a fost efectuată concret pentru condițiile economice ale Republicii Moldova din anul 1995. Ideea de bază propusă pentru optimizarea volumului rezervelor valutare constă în determinarea celui volum al rezervelor valutare, care va acoperi sectoarele principale de utilizare ale rezervelor pe o perioadă de trei luni, cu condiția că posibilitatea de mărire a rezervelor în această perioadă va fi zero (se va importa fără a se exporta; se va efectua deservirea datoriei externe de stat fără a se primi credite noi; la Bursa valutară interbancară și în afara bursei se va vinde valută fără a se cumpăra; de asemenea, către ministerele și instituțiile de stat se vor efectua vânzări de valută fără a se cumpăra).

O reușită de mare succes a fost când la solicitarea Directorului-adjunct al Departamentului Operațiuni valutare și relații externe, BNM, Dl Vladimir Munteanu (colegul meu de facultate) am efectuat prognoza volumului rezervelor valutare pentru anul 1997 (nu era în atribuția mea). Peste un an am fost sunat de Vladimir, care mi-a comunicat că inexactitatea prognozei mele a fost 1 mil. USD din 365.67 mil. USD, adică de doar 0,3%. Din decembrie 1998, fiind promovat în funcție, am trecut cu activitatea în Direcția Balanța de Plăți.

În teză am elaborat și propus benchmark-ul structurii valutare al rezervelor valutare ce va asigura cererea economiei de valute pentru trei luni viitoare, pentru trimestrul 1, 1996. În acel context am prezentat benchmark-ul existent, comparativ cu benchmark-ul propus. Benchmark-ul nu a fost unul teoretic, echilibrat între valutele din structura valutară care corelează negativ și acoperă pierderile cu veniturile. Dar a fost o structură optimă pentru condițiile economice ale Republicii Moldova, ținând cont și de aspectul teoretic al structurii. Respectiv, în ambele benchmark-uri pondera absolută o avea USD.

În administrarea rezervelor valutare în teză a fost analizată și administrarea riscurilor la care este expusă rezerva internațională

oficială, diversificarea și administrarea globală a riscurilor, elaborarea strategiei de administrare a riscului.

În februarie 1996, în rezultatul participării la un seminar organizat de Barents Group și KPMG, pe tema „Activitatea bancară” am inclus o analiză interesantă pentru acei ani în teză cu privire la aprecierea caracterului rezultativ al investirii rezervei internaționale oficiale, performanța financiară și contabilă a investirii rezervei internaționale oficiale. Am adaptat 9 indicatori din managementul portofoliului investițional al băncilor comerciale pentru evaluarea financiară a administrării rezervelor valutare.

Pe 19 iunie 1997 în blocul central al Academiei de Studii Economice din București, în sala de susținere a tezelor doctor am susținut cu succes teza de doctor în economie cu tema „Formarea și utilizarea rezervelor valutare ale Republicii Moldova”, avându-l conducător științific pe Paul Bran, profesor universitar, doctor în economie.

În comisia de examinare erau renumiții economiști români: Paul Bran, Nicolae Dardac, Cezar Basno, Constantin Floricel și Ioan Erhan.

Pe la începutul primăverii anului 1999 prin Editura Arc din Chișinău am publicat monografia „Relațiile valutar-financiare ale Republicii Moldova”, cu o dedicație conducătorului meu științific, profesorului Dl Paul Bran. Structura cărții a fost adaptată programului de studii RVFI de la ASEM. Aceasta a fost prima lucrare din domeniul finanțelor internaționale publicată de un autor din Republica Moldova. Cartea conține 93 de definiții, analize conceptual teoretice, prezentate și schematic, cu o completare de analize practice specificului situației relațiilor valutar-financiare ale Republicii Moldova. În carte am dat propria definiție și a funcțiilor finanțelor internaționale, neîntâlnindu-le în publicațiile altor autori.

Finanțe internaționale - categorie economică ce reflectă ansamblul de relații economice ce țin de formarea, repartiția și utilizarea de active de mijloace de plată internaționale în procesul repartiției veniturilor naționale pe plan mondial. Finanțele internaționale îndeplinesc următoarele funcții: de reproducție; de repartiție financiară; de stimulare financiară; de control financiar.

În memoria savantului economist, Profesorului Paul Bran îmi exprim recunoștința pentru calea profesională și didactică pe care el mi-a deschis-o în viață. Sunt un descendent, o persoană formată profesional de către profesorul Paul Bran, USM, ASEM și ASE din București, activând în domeniul didactic fără întrerupere începând cu anul 1997 până în prezent, transmițând cunoștințele și citându-l pe profesorul Paul Bran la instituțiile universitare la care am activat: ULIM, IMI-NOVA, Academia de Administrare Publică, ASEM.

UN GÂND PIOS ÎN AMINTIREA PROFESORULUI PAUL BRAN

**Gabriela ANGHELACHE, prof. univ., dr.
Departamentul de Monedă și Bănci, ASE București**

Dumnezeu îi alege pe cei buni și bravi. L-a luat într-o clipă din locul drag lui, pe care l-a construit în beneficiul nostru, al tuturor (profesori și studenți), din acel loc situat între clădiri, mai sus de sol, denumit „PASUL BRAN”. Amintirea sa este vie în inimile noastre.

Profesor desăvârșit, aplesat mereu spre cercetare, dornic să includă în cursurile sale noutăți și chiar viziuni îndrăznețe, cu năzuințe mari pentru viitorul economiștilor și pentru formarea profesională a studenților.

Cu foarte mulți ani în urmă, fiind studentă la Facultatea de Finanțe, împreună cu colegii mei, am fost mai mult decât surprinși, când la catedră a apărut tânărul, pe atunci, lector universitar Paul BRAN, care, într-o manieră complet nouă, precisă, concisă, antrenantă, modernă, a început să ne predea cursul „Finanțele unităților economice”. A fost pentru noi o revelație. Toți cei care aspirau la o carieră universitară, l-au avut drept model.

Un pedagog cu suflet și de înaltă ținută universitară, care a pus înaintea de toate interesul pentru transmiterea cunoștințelor către studenți și doctoranzi. Cursurile și manualele sale universitare precum *Relații valutare-financiare internaționale*, *Finanțele întreprinderilor*, *Economica valorii* sunt încă actuale, fiind de referință pentru tinerii

studenți și cercetători. Un gând aparte pentru cartea *Economica valorii*, elaborată într-o manieră specială, pornind de la conceptul de „informație”, fenomenele economice fiind prezentate și analizate cu trimiteri la mecanismele și fenomenele din fizică.

Un coleg cu suflet mare și cu dorința de a sprijini tinerele cadre didactice, care punea în prim-plan spiritul de echipă, confruntarea de idei, promovarea valorilor autentice, respectul față de predecesori și susținerea tinerilor asistenți universitari pentru a parcurge toate treptele ierarhiei universitare.

A slujit cu devotament Școala de Învățământ Superior de Finanțe și corpul didactic din ASE. Ca OM, a promovat un comportament de înaltă ținută universitară, a împărtășit tinerilor experiența sa de dascăl, le-a călăuzit pașii, i-a îndemnat să cerceteze, să identifice soluții, pe care ulterior să le aplice în activitate.

Itinerarul universitar al profesorului Paul BRAN a fost marcat de momente semnificative, în calitate de manager, pe parcursul celor opt ani, când a deținut funcția de rector al ASE. Și-a mobilizat eforturile pentru extinderea spațiilor de învățământ și de cazare, pentru modernizarea sălilor de curs și a bibliotecii. A pus mult suflet pentru realizarea construcției din strada Mihail Moxa, unde activează astăzi Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, facultate care l-a consacrat și căreia și-a dedicat toată activitatea.

În vâltoarea reformelor din România anilor '90 ai secolului precedent, profesorul Paul BRAN a contribuit activ și esențial la implementarea mutațiilor din concepția și practica finanțelor, în calitate de șef al Departamentului Reformei economice din cadrul primului Guvern al României, cunoștințele sale de specialitate fiind transpuse în primul program operativ de reformă al țării noastre.

În acele timpuri aflate în tranziție spre economia de piață, profesorul Paul BRAN și-a îndreptat gândurile, eforturile și propriile acțiuni și spre românii de peste Prut. A clădit, la Chișinău, o universitate de prestigiu, pe care a denumit-o ASEM, similar cu cea de la București. A donat cărți în limba română, a educat tinere generații. De asemenea a acordat asistență de specialitate Guvernului Republicii Moldova și prim-ministrului din acea vreme.

Profesorul Paul Bran a coagulat gândirea economiştilor din cadrul AGER, asociație al cărei președinte a fost din anul 2001, a realizat un fructuos schimb de idei, a urmărit transpunerea în legislația și în practica de specialitate a experiențelor valoroase atât ale cercetătorilor, cât și ale practicienilor.

A fost un soț, un tată și bunic minunat, care a învăluit familia cu dragostea sa și cu afecțiunea celui care, deși a fost greu încercat în viața de părinte, a reușit să insufle optimism și năzuință de mai bine tuturor tinerilor cu care se întâlnea în sălile de curs.

Personalitatea, umanismul, bunătatea, exigența, ținuta universitară de excepție rămân vii în inimile, în gândurile și conștiința noastră. Numeroase locuri, săli de curs, birouri, biblioteci, situate în toate clădirile ASE, păstrează amintirea profesorului Paul BRAN.

De ce ne-a părăsit atât de subit, când noi toți aveam mare nevoie de prezența și experiența sa? Este o întrebare retorică.

Dumnezeu să-i odihnească sufletul în pace într-un loc luminos, de unde să vegheze Școala de Învățământ Superior de Finanțe și pe toți cei apropiați!

PROFESOR RECTOR PAUL BRAN - DIN CULISELE UNEI COLABORĂRI MARCANTE

**Florentina Olivia BĂLU, conf. univ., dr.
Universitatea din Geneva, Elveția**

Cu mare, mare bucurie, dar și emoție în același timp, îmi aduc aminte de anii petrecuți în Academia de Studii Economice din București, alături de Profesorul Rector Paul Bran.

N-au fost zeci de ani de colaborare, ci doar câțiva, dar această colaborare mi-a marcat definitiv și iremediabil cariera și destinul.

1 octombrie 1998 este ziua în care, însoțită de tatăl meu, căutam Aula Magna, locul festivității de deschidere a noului an universitar. Forfotă mare, lume multă, profesori, studenți, părinți, emoții cât cuprind.

Printre această puzderie de oameni, își fac apariția doi profesori, eleganți, impunători și zâmbitori, care se îndreptau dinspre Decanatul Facultății de Finanțe spre Aula Magna. Eu și tatăl meu îi remarcaserăm imediat. Simpla lor prezență ne inspira încredere, profesionalism și entuziasm. Îi întrebăm politicos unde se află Aula Magna. Tatălui meu i-am spus că mi-ar plăcea să îi am ca profesori și să ajung ca ei. Nu știam nici cine sunt, nici ce materii predau, dar păreau a avea energia și entuziasmul celor care schimbă lucruri, locuri și oameni. Peste încă 30 de minute, ne regăsim cu toții în Aula Magna, intonând „Gaudeamus Igitur”. Mirarea este mare: unul dintre cei doi profesori ne adresează primul mesaj de bun venit în ASE. Aveam să aflăm că este chiar Rectorul ASE, Profesorul Paul BRAN. Era la prezidiu, alături de George Pruteanu, Nicolae Danilă, Mugur Isărescu și alți profesori. Fiecare ne-a împărtășit din experiența lor, cum era și firesc. Dar ceea ce m-a atras și impresionat cel mai mult a fost și mi-a rămas în minte discursul umoristic cu care Profesorul Bran își prezenta fiecare dintre invitați: le amintea, într-un mod haios, dar destul de sincer, că ASE-ul se bazează pe sponsorizarea și ajutorul instituțiilor pe care ei le conduc (BNR, BCR etc.). Pe Mugur Isărescu îl știam de la televizor, la vremea respectivă îmi părea o persoană inabordabilă..., hohote de râs în Aula Magna, când Prof. Bran îi spune: „Domnule Guvernator, anul trecut ați dat cam puțini bani la ASE..., v-am iertat, sperăm, în schimb, ca anul acesta să sponsorizați mai mult”. Ceremonia de deschidere oficială a anului universitar, desfășurată într-o atmosferă foarte solemnă, dar destinsă de glumele Rectorului Bran și ale invitaților săi, s-a terminat destul de repede cu îndemnul „acum la treabă”.

De-a lungul anilor, ca studentă la Facultatea de Finanțe, apoi asistentă doctorandă, am avut ocazia să îl cunosc destul de bine pe Profesorul Paul Bran. L-am cunoscut și am colaborat cu dumnealui ca profesor, conducător atât al lucrării mele de diplomă, cât și al tezei de doctorat. Am lucrat împreună cu dumnealui la numeroase proiecte și am predat diverse cursuri atât la învățământul de zi, cât și la învățământul la distanță. Am călătorit mulți ani cu dumnealui și cu Doamna Profesor Florina Bran, la centrele teritoriale ale ASE și am avut ocazia să îl cunosc foarte bine, atât ca profesor, cât și ca om.

În afara faptului că Domnia sa mi-a marcat existența, Rectorul Paul Bran m-a uimit mereu prin caracterul și personalitatea dumnealui. Mai înainte de toate, am fost fascinată de memoria lui extraordinară, de capacitatea dumnealui de concentrare, de profesionalismul, de seriozitatea și umorul care îl însoțeau pretutindeni. În prezența dumnealui, mă simțeam întotdeauna în siguranță, dar, în același timp, atât de mică pe lângă o personalitate atât de mare, importantă și influentă. Prezența lui îmi inspira încredere, motivare, elan și determinare. Deși mă simțeam atât de mică, aveam impresia că pot zbura și cuceri lumea cu dumnealui în preajmă. Nu era nimic, dar absolut nimic, la care dumnealui să nu găsească soluție. La dumnealui totul se putea și se rezolva în cel mai scurt timp. Aș putea scrie o carte de amintiri din ASE cu și despre Paul Bran, dar mă voi referi la doar câteva dintre ele, de această dată:

1. A fost profesorul care în prima zi de curs ne-a spus „Faceți-vă bagaje de vise; viața le va spulbera pe majoritatea, dar de cele care rămân, prindeți-vă cu toată puterea”. La acel moment, deja citisem și auzisem enorm despre personalitatea și realizările profesorului Paul Bran. Enumăr câteva: fondator al Academiei de Studii Economice din Republica Moldova, inițiator al proiectului de introducere al leului moldovenesc în Republica Moldova, Consilier economic al Guvernului Petre Roman, membru în Consiliul de Administrație a câtorva bănci, autor a numeroase articole științifice și cărți, fondator al învățământului românesc la distanță, Rector al ASE etc. Din punctul meu de vedere, precum și al celor din jur, era un geniu, un invincibil și inepuizabil. Respectat, iubit și apreciat de cei din jur. Îmi părea că Dumnezeu și viața l-au înzestrat cu toate calitățile și i-au oferit tot ce își poate dori un om..., nu înțelegeam de ce tocmai dumnealui, Distinsul Rector, avea să vină cu acest citat filozofic... m-a marcat, l-am reținut și după ani... am înțeles de ce, tocmai el, Rectorul, putea să afirme așa ceva...

2. A fost și va rămâne pentru mine Domnul Rector, căci așa l-am cunoscut. Era respectat și apreciat de toți cei din jur, de majoritatea iubit, de puțini dușmănit. Printre altele, aveam cursuri cu dumnealui și cu Doamna Profesoară Florina Bran la Ministerul de Finanțe din Focșani. La ora cinci dimineața plecam din București spre Focșani, unde

trebuia să asistăm la susținerea lucrărilor de doctorat ale membrilor Ministerului de Finanțe, participanți la cursurile de pregătire specială, organizate de ASE. La comisia de Finanțe, unde am fost membru alături de Profesorul Bran și alți doi profesori, totul s-a desfășurat absolut normal. Studenții bine pregătiți au luat note mari, ne-au mulțumit pentru calitatea cursurilor și dăruirea de care am dat dovadă. Distinsului Rector i s-au adus laude și mulțumiri nenumărate pentru acest parteneriat între ASE și Ministerul Finanțelor, care a oferit posibilitatea participanților de a fi la curent cu evoluția mediului economic și trecerea la economia de piață, dar și posibilitatea de a avansa în carieră. Reamintesc: noi am plecat la ora 5 dimineața din București, susținerea lucrărilor de doctorat s-a terminat aproximativ la ora 16.00, timp în care noi nu am mâncat absolut nimic. Mie personal îmi era atât de foame că abia așteptam să mănânc ceva. La sfârșitul prezentărilor suntem invitați de reprezentanții ministerului la o cupă de șampanie și dineul festiv de final de an academic. Atmosferă de sărbătoare, mâncare și băutură pe măsură. Domnul Rector ține discursul final de felicitare a participanților și se scuză că nu putem rămâne pentru a servi cupa de șampanie, de dineu nici nu poate fi vorba, căci mai avem drum lung de parcurs până la Piatra-Neamț, unde, a doua zi, aveam alte susțineri de lucrări. Eu, care nici nu am putut asculta foarte bine discursul de foame, aveam gândul mai mult la mâncare. Aș fi servit ceva, dar n-am îndrăznit..., știam că și familia Bran nu mâncase nimic în acea zi... Am urcat în mașină și am plecat mai departe...; n-am înțeles niciodată ce s-a întâmplat și de ce Domnul Rector nu a vrut să gustăm absolut nimic... Cert este că la vreo oră de mers pe drumul dinspre Focșani spre Piatra-Neamț, vedem o bodegă care vindea pui la rotisor... și o aud pe Dna Profesoară Bran: „Paul, oprim.”... Cumpără dumneaei un pui la rotisor, îl împarte în trei și parcă o și aud: „Ia, Florentina, și mănâncă, ia, Paul, și tu”... mai era un pic și muream de foame. Nu am să uit niciodată această întâmplare..., până atunci mâncasem cu Domnul Rector doar la mese festive, acum mâncam în mașină..., mister total pentru mine. Nu am întrebat niciodată motivul exact, dar mi-am dat seama pe parcursul anilor de lucru, alături de Domnul Rector, de diferența foarte mare dintre caracterul dumnealui și

al câtorva oameni din jur... Era un om corect, cinstit, sincer..., detesta neseriozitatea și lingușeala.

3. A fost și va rămâne unul dintre cei doi profesori pe care i-am îndrăgit, iubit, respectat și apreciat cel mai mult. De altfel, destinul a făcut ca să pot lucra îndeaproape cu ei și să îi cunosc destul de bine. Fiind mereu în preajma Rectorului Paul Bran și lucrând la diverse proiecte împreună, evident că nu eram întotdeauna 100% pe aceeași lungime de undă cu dumnealui. Era firesc: eu eram la începutul carierei, dumnealui la sfârșitul ei, eu - un simplu asistent doctorand, fără experiență de viață, dumnealui profesor, doctor, Rector, cu mai mult de 40 ani de experiență. Dată fiind diferența așa de mare, niciodată nu mi-am propus să fac ceva sau să mă port într-un anumit fel ca să-l impresionez. Oricum aveam sentimentul că nimic din ce aș putea face l-ar putea impresiona. Era o adevărată personalitate, cu o capacitate de muncă de invidiat, un caracter de geniu și nu prea merita să fac eforturi să impresionez. Standardele dumnealui profesionale erau extrem de ridicate, făceam deja eforturi să reușesc să le îndeplinesc. Într-o reuniune la care participau trei persoane, dumnealui enumera obiectivele și cum ar trebui să le atingem. Dezarmată de cantitatea imensă de lucru care se previziona, zic în mod natural: „Haideți, Domnu' Rector, că mari pretenții mai aveți și dv., nu toată lumea are capacitatea dv. de lucru”. Domnul Rector continuă, ignorând remarca mea. La sfârșitul reuniunii, cea de-a treia persoană, participantă la reuniune, vine și îmi zice: „Draga mea Florentina, nu te văd prea bine, tu așa vorbești cu Domnul Rector? Lucrez cu dumnealui de ani de zile, dar nimeni nu și-a permis vreodată astfel de remarci”. Mărturisesc că era replica mea firească în numeroase conversații cu Domnul Rector, dar dumnealui niciodată nu s-a concentrat pe astfel de amănunte ne semnificative. Încă o dată mi-am dat seama de marea diferență între Rectorul Paul Bran și ceilalți. Domnul Rector avea atenția axată pe lucruri mari, pe realitatea faptelor și niciodată pe lucrurile mărunte. Știa a recunoaște formele fără fond și aprecia la adevărata valoare calitatea muncii celor din jur.

4. M-a impresionat și m-a apropiat de dânsul dăruirea și dragostea dumnealui de oameni, respectul și aprecierea muncii lor.

Alături de domnul Rector, se lucra destul de mult. Avea o capacitate de lucru imensă și, implicit, aștepta același lucru și de la cei din jur. Programul de lucru alături de dumnealui începea destul de dimineată. La ora 6.30-7.00 eram deja în ASE. Domnul Rector, natural, ajungea frecvent înaintea mea. În gândul meu, aveam aceeași întrebare: Cum reușește să se trezească așa de dimineată...? Avea dreptate, orele dimineții aveau cel mai mare randament de lucru. După ora 9.00 începea forfota. Cu dumnealui erau perioade de lucru intens, dar și perioade de relaxare, în general, în preajma sărbătorilor. Aceste perioade de neuitat îmi insuflau de-a dreptul atmosfera de sărbătoare în suflet. Nu pot uita niciodată brazii înalți până la tavan, pe care îi împodobeam împreună cu Domnul Rector și alți câțiva colegi înaintea sărbătorii Crăciunului. Momentele împodobitului bradului din biroul domnului Rector, pe melodiile colindelor lui Ștefan Hrușcă și Fuego, nu le voi uita vreodată. Imemorabil a rămas pentru mine „momentul vârfului de brad”: într-un an, la finalul împodobitului, afirm că bradul este foarte frumos, dar vârful lui e cam urâțel. În acel moment, Domnul Rector nu a avut nici cea mai mică reacție la această afirmație a mea. Anul următor, în ziua împodobitului bradului, îl văd pe Domnul Rector venind cu o cutie în care era un alt vârf de brad..., m-a marcat mult această sensibilitate a dumnealui. Sensibilitatea și memoria domnului Bran erau de-a dreptul uluitoare. Recunosc, am copiat acest model al Domnului Rector și ani la rând, pentru studenții și colegii mei de la Universitatea din Geneva, am respectat acest ritual al împodobitului bradului de Crăciun, care îmi aduce aminte cu mare bucurie de Domnul Profesor Paul Bran.

5. M-a fascinat întotdeauna capacitatea lui de anticipare a lucrurilor. Îmi spunea cu ani sau luni înainte viziunea dumnealui privind rezultatul anumitor acțiuni. Această viziune era uneori contradictorie cu opinia celorlalți colegi, doar că, în 99 % din cazuri, timpul avea să confirme anticipările dumnealui. Era și un foarte bun psiholog, avea dăruirea și răbdarea de a analiza comportamentul și reacțiile celor din jur. Era foarte amuzant pentru mine, când înaintea anumitor reuniuni îmi spunea cum vede dumnealui reacția anumitor colegi. În timpul reuniunii, ei aveau să confirme întocmai reacția pe care

Domnul Rector o anticipase. Ajunsesse să cunoască extrem de bine fiecare colaborator. După mimica feței și gesticulație, aproape că își dădea seama de gândurile fiecăruia dintre noi. Era nefiresc pentru mine ca o persoană să știe exact ce vreau, fără ca eu să îi spun. Mai mult decât atât, avea grijă ca fiecare să obțină ceea ce își dorește, să fie mulțumit și să se bucure de obiectivul realizat. Lucrul cu dumnealui era magic, cel puțin pentru mine. Dacă îi vorbeam despre o anumită problemă, nu știu cum se întâmpla, căci în perioada care urma, totul se rezolva, ca prin minune. În numeroase cazuri, aveam să aflu de la alți colegi că dumnealui este la originea găsirii soluției favorabile. Când îi mulțumeam, îmi zicea mai mereu „nu mie”.

Ar fi mai multe lucruri de amintit din perioada colaborării mele cu Rectorul Paul Bran, dar de această dată finalizez aici, urmând ca în următorii ani să menționez alte aspecte din perioada colaborării noastre.

Cert este că Profesorul Bran a rămas în memoria mea, precum și a majorității colegilor mei, ca un adevărat manager, inovator, fondator al învățământului modern economic superior din România, un adevărat vizionar. Este unul dintre acei doi profesori cu care am avut marea șansă de a lucra (Domnul Rector și Domnul Decan al facultății noastre, în ASE, au fost supranumiți STAN și BRAN), care mi-au trasat, marcat și influențat destinul.

Închei prin a menționa, încă o dată, dacă mai era cazul, că am avut, am și voi avea mereu o adevărată, profundă și veșnică recunoștință față de Profesorul Rector Paul Bran, față de faptul că am avut onoarea și norocul de a lucra la începutul carierei mele cu această personalitate marcantă, spirit de geniu, formator și lider al învățământului superior economic din România.

PAUL DRAG

**Liviu MUREȘAN, prof. univ., dr.
cadru asociat ASE București**

Aceste rânduri sunt un omagiu sincer pe care îl aduc Profesorului, mentorului, prietenului drag, care a fost Paul Bran. Din multele amintiri, de experiențe care ne-au legat pe parcursul a aproape jumătate de secol, am selectat câteva, unele poate mai puțin cunoscute.

În 1964 mi-am început studiile la Facultatea de Comerț, specializarea Comerț Exterior, la ASE (ISEP în acea perioadă). Atunci am întâlnit un om deosebit, pe asistentul universitar Paul Bran. El a avut întotdeauna deschidere și dorința de a face lucruri deosebite, novatoare, și îi rămân profund recunoscător pentru șansa pe care mi-a oferit-o de a-i fi aproape.

Paul avea generozitatea să mă ia cu el la o serie de evenimente care erau organizate în premieră. Îmi amintesc din acea perioadă participarea noastră la evenimentele organizate de Clubul Studenților din Calea Plevnei, probabil unul din principalele puncte de atracție pentru cei care ne făceam studiile la București. În acei ani, colegii de la Institutul de Arhitectură s-au mobilizat și au organizat primul club studentesc al unei universități din București, Clubul A. Printre principalii organizatori au fost studenții Mac Popescu și Ion Popa. Împreună cu Paul am considerat că este o provocare și că vrem să avem și noi un astfel de club pentru studenții economiști.

Împreună cu Paul Bran și Ion Popa am reușit să determinăm conducerea ASE (ISEP) să aprobe această inițiativă mai puțin obișnuită în acele zile. Asistentul universitar Paul Bran era cel care și-a asumat răspunderea pentru tot ceea ce urma să se organizeze în cadrul acestui club studentesc. Un prim spațiu a fost alocat în str. Nicolae Iorga și astfel au început să fie organizate întâlniri, audiții muzicale, expoziții, atât în acel spațiu, cât și în clădirea veche din Piața Romană. Îmi amintesc stresul conducerii ASE din acea perioadă, când am organizat prima expoziție de pictură modernă realizată de către studenți, pe holul principal de la etajul 2, urmată de primul concurs de frumusețe pentru

studentele economiste, precum și un recital de muzică ușoară, care a fost la limita a ceea ce era considerat „acceptabil” în acea perioadă. Din preocupările noastre pentru deschidere, în a doua jumătate a anilor '60, nu putea să lipsească nici prima revistă a studenților economiști, cu un colectiv redacțional organizat în jurul lui Paul Bran.

Împreună cu Paul am trăit un moment de mare emoție, când la Europa Liberă s-a anunțat că la București a început să-și desfășoare activitatea „o nouă asociație națională a studenților”, condusă de Paul Bran și Liviu Mureșan. Clubul studenților de la ASE era într-adevăr activ, dar noi nu ne propusesem să înființăm „o nouă asociație a studenților din România”, așa că, din fericire, până la urmă, acest „fake news” a trecut fără să facă valuri și nu a fost luat în seamă de autorități.

Paul este cel care a susținut de la bun început introducerea la ASE a unor domenii noi, ca de exemplu Relații Publice, Marketing, Design (cu sprijinul Arhitect Ion Popa, și el un prieten drag, care ne-a părăsit mult prea devreme, în urmă cu 30 de ani).

Mă simt dator să subliniez rolul deosebit pe care l-a avut Paul în aceste demersuri, dovedind atât viziune, cât și curaj, un curaj admirabil, ținând cont de specificul acelei perioade. Întotdeauna a dat dovadă de modestie și discreție, sprijinind nenumărate inițiative, de care astăzi puțini își mai aduc aminte. De exemplu, Paul a convins conducerea ASE să acorde sprijin pentru organizarea de către prietenul nostru comun, Arhitectul Ion Popa, a primului Congres de design, în 1974. Multe din inițiativele lansate de Paul s-au bucurat și de sprijinul Profesorului Costin Murgescu, Director al Institutului de Economie Mondială.

Odată cu schimbările din decembrie 1989, Paul s-a alăturat, de la bun început, preocupărilor de reformă în domeniul economic ale noului guvern. Am avut ocazia să colaborăm strâns și în acea perioadă (pe vremea când eram consilier al Primului Ministru Petre Roman). Astfel, când a apărut o solicitare de asistență din partea autorităților de la Chișinău în domeniul învățământului economic și reformei economice, Paul Bran a fost invitat să activeze în calitate de Consilier al Primului Ministru de la Chișinău. În această calitate a contribuit la elaborarea unei reforme economice, la introducerea unei noi monede naționale peste Prut, construind o legătură directă între conducerea Guvernului

de la Chișinău și a celui de la București. Probabil că cea mai importantă realizare a sa din acea perioadă a fost înființarea Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM). Aș sublinia contribuția sa la schimbul de profesori între ASE din București și ASEM din Chișinău, precum și la inițierea unor mobilități pentru studenți. În demersurile sale a avut sprijinul unor colegi din ASE și, în mod deosebit, pe cel al soției sale, Profesor universitar Florina Bran.

Chiar și după încheierea misiunii sale oficiale, a urmărit și s-a implicat ani de-a rândul, împreună cu Florina, în continuarea dezvoltării acestei instituții emblematice pentru Republica Moldova.

Cu toții am apreciat realizările remarcabile ale Profesorului universitar Paul Bran ca Rector al Academiei de Studii Economice din București, un adevărat corolar al activității sale exemplare de aproape jumătate de secol.

Paul drag, nu te uităm și îți ducem dorul.

MAREA PERSONALITATE A NEAMULUI ROMÂNESC

**Constantin MATEI,
prof. univ., dr. hab., ASEM**

Sosind de prima dată în Basarabia la începutul anilor '90 ai secolului al XX-lea, la invitația Guvernului Republicii Moldova, Paul Bran a devenit o persoană marcantă nu numai prin faptul că a fost consilierul economic al Prim-ministrului de atunci, dar și prin aportul său în mai multe activități economice: refacerea economiei naționale, elaborarea modelelor de tranziție la economia de piață și a reformei financiare prin apariția monetei naționale (leul moldovenesc) etc.

Domnia sa și-a manifestat marea capacitate în procesul de reformare a învățământului economic prin crearea unei instituții de învățământ economic superior – Academia de Studii Economice din Republica Moldova, care de mult timp se plămădea în cercurile academice. În scurt timp de la fondare, ASEM a devenit cea mai prestigioasă instituție de învățământ de profil economic din Moldova,

fiind un model actualizat al vechii și prestigioasei Academii de Studii Economice din București, care se apropia de celebrarea a 100 de ani de la fondare.

Activitatea profesorului Paul Bran în calitate de rector al ASEM a fost amplă și diversă. Pe toate direcțiile de activitate lucrările se desfășurau, de parcă așa trebuia să fie. Vremea îl grăbea, presimțind că în timpul rezervat are de făcut foarte multe lucruri pentru prosperitatea ASEM. Pe lângă faptul că era managerul principal al ASEM, Domnia sa avea activități la Guvern și la Ministerul Economiei. Totuși principala activitate, de zori până târziu, revenea problemelor amenajării noului așezământ universitar. Era un administrator de teren (nu de birou), Domnia sa voind să cunoască activitatea tuturor subdiviziunilor universității. Paul Bran avea o grijă deosebită față de activitatea și amenajarea catedrelor, ca organism de bază în activitatea didactică și științifică. Zilnic se interesa de reînnoirea fondului de literatură și amenajarea bibliotecii științifice.

Un rol important în activitatea profesorului Paul Bran l-a ocupat desăvârșirea sistemului didactic, trecerea de la sistemul sovietic de pregătire a economiștilor la sistemul european. În acest scop au fost reînnoite programele de studii la toate catedrele, au fost introduse zeci de discipline și cursuri noi. Introducerea noilor cursuri nu numai că era supravegheată de Domnia sa, dar multe dintre ele și susținute personal. Avea o mare plăcere de a vedea măreția și dragostea față de studenți atunci când intra în auditoriu. Pentru fiecare se găsea replica și explicația cuvenită, de părea că era special pregătit pentru această conversație.

Un aport deosebit de mare l-a avut profesorul Paul Bran în procesul de înzestrare a ASEM cu tehnică de calcul, cu resurse informaționale. În scurt timp, ASEM a devenit cea mai înzestrată universitate cu computere și alte mijloace didactice (proiector, multiplicatoare etc.). Totuși mândria profesorului Paul Bran, precum și a tot colectivului, a devenit Biblioteca Științifică specializată în literatura din domeniul economic. Domnia sa personal a participat activ la înzestrarea și amenajarea sălilor de lectură și, îndeosebi, a unei săli

speciale cu literatură economică în limbile moderne (engleză, franceză, germană, italiană etc.), sala care actualmente îi poartă numele.

O direcție foarte fructuoasă a activității rectorului și profesorului Paul Bran a constituit-o pregătirea cadrelor naționale pentru Republica Moldova. Se are în vedere cursurile de mare performanță susținute, masteranzii și doctoranzii pregătiți la ASEM și, mai ales, la ASE București de Domnia sa. Însă, în rândul celor mai performante activități a fost acordul de perfecționare a cadrelor didactice din Moldova la ASE București. Conform acestui acord, toate cadrele didactice trebuiau pe parcurs de o lună să se afle la cursuri de perfecționare la ASE București, fiind aprovizionat cu transport, cazare și o bursă suplimentară.

Nu putem neglija grija și sprijinul profesorului Paul Bran față de Catedra de Geografie Economică, chiar dacă nu era o catedră de specialitate. N-a fost nici un caz ca, plecând la București, să revină fără o multitudine de materiale didactice (hărți, atlase, manuale, monografii) referitoare la geografia economică și umană. Astfel, pe parcursul a câteva luni, grație profesorului Paul Bran, precum și Florinei Bran, catedra a devenit cea mai înzestrată la ASEM.

Profesorul Paul Bran se mândrea cu Catedra de Geografie Economică. Fiecare delegație, sosită din străinătate, neapărat trecea pragul acestei catedre. O dovadă elocventă în acest sens este vizita Președintelui Republicii Moldova Mircea Snegur la ASEM, anume la Catedra de Geografie Economică.

Această dragoste (reciprocă) față de Catedra de Geografie Economică s-a păstrat până în ultimul moment al aflării Domniei sale în postul de rector. Atunci când reprezentanții Guvernului au venit la ASEM pentru înscăunarea unui nou rector, rectorul Paul Bran și vice rectorul Vasile Șoimaru, deși erau în exercițiul funcțiunii, nici n-au fost invitați la această ceremonie pentru a transmite ștafeta și a-i adresa un cuvânt de mulțumire Domniei sale. Voalat, „oameni de încredere din cadrul guvernului” i-au șoptit profesorului Paul Bran să părăsească ASEM și chiar să plece din țară cât se poate de repede, dacă nu dorește să-și pună viața în pericol.

Profesorul Paul Bran și Vasile Șoimaru, descurajați de o asemenea întorsătură bruscă a lucrurilor (ba chiar speriați), s-au refugiat la

Catedra de Geografie Economică, unde au stat de vorbă și au calmat spiritele. Ceilalți șefi (decanii și șefii de catedră) cu mare fast au plecat la înscăunarea noului rector.

În aceeași zi, profesorul Paul Bran a fost nevoit urgent să plece (să fugă) din Republica Moldova, pentru ca ulterior să devină rector al Academiei de Studii Economice din București.

În pofida acestor momente neplăcute din ultima zi de la ASEM, profesorul Paul Bran cu mândrie și mare dragoste vorbea despre Academia de Studii Economice din Moldova, pe care noi, colectivul ASEM, o considerăm drept creația profesorului Paul Bran.

Personal, sunt mândru că am avut marea fericire și onoare de a fi subalternul Domniei sale, de a fi alături și de a învăța multe lucruri plăcute pe parcursul a trei ani de activitate a marcantei personalități, profesor, economist, consultant, expert și OM Paul Bran.

**CUVÂNT DE SUFLET PENTRU CEL CE A FOST,
ESTE ȘI VA FI ÎN SUFLETELE ȘI ÎN INIMILE NOASTRE,
PROFESORUL UNIVERSITAR, DOCTOR PAUL BRAN**

**Vasile RĂILEANU, prof. univ., dr.
ASE București**

În anul 1974 am început studiile la Academia de Studii Economice din București, moment în care Facultatea de Contabilitate și cea de Finanțe au fuzionat, formând Facultatea de Finanțe-Contabilitate. Nu am avut privilegiul de a lucra cu Profesorul univ. dr. Paul Bran, dar, locuind la căminul studentesc, am avut prilejul să-i ascult pe colegii mei, care erau implicați în activitățile didactice cu Profesorul univ. dr. Paul BRAN, care vorbeau despre profesor ca despre un părinte și se lăudau că sunt în preajma Domniei sale. Totuși, în calitate de student, am avut privilegiul să îl ajut pe Profesor în timpul vacanțelor, atunci când a luat inițiativa să amenajeze, cu panouri cu texte și scheme, folosind litere din polistiren, tăiate de noi împreună cu dânsul, sălile de la etajul al II-lea din clădirea Ion Angelescu, unde erau laboratoarele Catedrei de

Finanțe. Am colaborat mult după anul 1978, când am început activitatea la Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Finanțe-Contabilitate, în calitate de cadru didactic asociat și titular, până la trecerea fulgerătoare la cele veșnice a Profesorului univ. dr. Paul BRAN. Deși cuvintele se dovedesc insuficiente în a reflecta personalitatea Profesorului univ. dr. Paul BRAN, voi încerca să exprim în câteva cuvinte cine a fost pentru mine dascălul, conducătorul și omul, Profesorul univ. dr. Paul BRAN.

DASCĂLUL. Profesorul univ. dr. Paul BRAN și-a valorificat, în toată activitatea sa didactică, prețioasele aptitudini de dascăl în cel mai cuprinzător mod cu putință. S-a ocupat permanent de formarea profesională și etică a colaboratorilor apropiați, a colegilor din Catedra de finanțe și cea de monedă, precum și din altele, a desfășurat o prestigioasă activitate didactică, de catedră. Pentru contribuțiile sale științifice, mai ales la fundamentarea valorilor, a principiilor și a regulilor profesiei de economist, a obținut importante diplome și distincții.

În cariera sa universitară, ca și în alte componente ale profesiei de economist, Profesorul univ. dr. Paul BRAN a excelat prin creativitate și rigoare, ambele potențate – așa cum am mai remarcat – prin modul apropiat, colegial de comportament, inclusiv cu tinerii aspiranți la atingerea unor cote cât mai ridicate de performanță în profesia aleasă. A avut ceea ce se numește „har didactic”, acea inefabilă capacitate de a transmite nu doar cunoștințe, ci și comportamentul care generează și prestigiu, și încredere. Desigur, impresionează aria preocupărilor sale didactice, cursurile pe care le-a predat în domeniile finanțelor și monedei, însă remarcabile au fost și modalitățile prin care a transmis cunoștințele, faptul că acestea nu erau considerate doar un simplu exercițiu intelectual, ci temelia unui mod de viață, de muncă pus în serviciul public, concept care îi era nu doar drag, ci și neabătută călăuză în acțiune.

Este de remarcat faptul că toți studenții săi, ca și tinerii absolvenți pe care i-a format pentru exercitarea profesiei de economist, au simțit, în Profesorul univ. dr. Paul BRAN, o personalitate care și-a iubit, în cel mai înalt grad, „meseria” căreia i s-a dedicat. A militat de la catedră

pentru înnobilarea profesiei de economist în domeniile finanțelor și monedei nu numai cu achizițiile cele mai noi, mai avansate ale științei, ci și cu tot ceea ce dă forță și frumusețe relațiilor interumane, actelor de conștiință care le definesc, în primă și ultimă instanță.

Profesorul univ. dr. Paul BRAN a publicat numeroase lucrări de specialitate. Academia Română a recunoscut valoarea științifică a operei Profesorului Paul BRAN, premiind lucrarea *Economia valorii*.

Pe parcursul activității didactice, a condus seminare și a ținut prelegeri la mai multe discipline.

Activitatea de coordonare a cercetării științifice a studenților s-a concretizat în elaborarea de către studenți a numeroase lucrări de cercetare științifică, prezentate și premiate în sesiunile de cercetare științifică studențească și în elaborarea de către studenți a lucrărilor de diplomă.

CONDUCĂTORUL. Timp de 12 ani (1991-1994 – Rector-fondator al Academiei de Studii Economice a Moldovei din Chișinău, 1996-2004 - Rector al Academiei de Studii Economice din București), Profesorul univ. dr. Paul Bran a trudit, așa cum o fac, de regulă, adevărații profesioniști, pentru consolidarea instituției pe toate planurile, mai ales în ceea ce privește îndeplinirea rolului de neînlocuit pe care l-a avut și îl are în promovarea profesiei de economist în țară și în străinătate.

În calitate de Rector-fondator al Academiei de Studii Economice a Moldovei din Chișinău (1991-1994) și Rector al Academiei de Studii Economice din București (1996-2004), Profesorul univ. dr. Paul Bran s-a remarcat ca un veritabil promotor al modernizării instituțiilor prestigioase pe care le-a condus și al creșterii eficienței pregătirii studenților în funcție de exigențele actuale ale pieței muncii. De asemenea, în calitate sa de vicepreședinte și, ulterior, de președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România, a participat activ la viața comunității economiștilor, identificând întotdeauna cele mai eficiente soluții pentru problemele cu care se confruntau economiștii profesioniști din țara noastră.

OMUL. Omul Profesor univ. dr. Paul BRAN s-a personalizat ca un spirit dinamic, care te acoperea cu policromia acțiunilor și inteligența soluțiilor, în cele mai multe cazuri fără replică. Prin alternanță, după

caz, era serios și vesel, preocupat și detașat, exigent și îngăduitor, transparent și fidel. Era un fantast pe care nu l-a speriat nici măcar propria imagine într-o oglindă spartă. Ca dobrogean de origine, a căutat tot timpul surâsul, optimismul și sensul adevărat al vieții. A trăit frumos și a plămădit toată viața sa multe și bune. Riguros ca un principiu în căutarea perfecțiunii calme și drept, s-a impus prin clarviziune și nemulțumire, căutare și găsim. Fără a exagera, apreciem că Profesorul univ. dr. Paul BRAN a avut credința misiunii asumate.

În toate momentele carierei sale de excepție nu lăsa niciodată să se vadă, să se simtă povara propriei responsabilități. O responsabilitate imensă. Se afla mereu cu un pas înainte prin idei, prin acțiuni temerare, prin asumarea riscurilor, dar n-a pierdut niciodată contactul cu toți cei care l-au urmat, mergea cu ei cot la cot, cu o modestie ieșită din comun. A răsplătit încrederea cu încredere, recunoștința cu recunoștință, loialitatea cu loialitate. N-a acceptat niciodată aventurismul, nici în exercitarea profesiei și nici în manifestările publice. Prin fervoarea sa intelectuală, ajuta să se pună în valoare, la cote tot mai înalte, capacitățile colegilor, ceea ce permitea ca fiecare să slujească obiectivele comune cu tot ce avea mai bun ca profesionist, ca membru al Cetății. Optimismul reprezenta starea sa naturală de a fi. Aprecia firescul și detesta mimetismul, oportunismul, linguseala, tot ceea ce era contrafăcut.

S-a bucurat de aprecierea comunității noastre universitare ca membru al acesteia, care avea ca elemente de profil personal: o personalitate puternică, inovatoare și complexă; înaltul profesionalism; devotamentul și pasiunea puse în tot ceea ce a întreprins; multă putere de muncă, dedicarea pleneră pentru cariera profesională și științifică; o remarcabilă contribuție la formarea a numeroase generații de specialiști, de promovare a valorilor învățământului economic pe parcursul întregii sale activități; aportul esențial la reconfigurarea și modernizarea profesiei de economist din România. La fel ca toată lumea economiștilor români, și membrii Departamentului de Finanțe și Departamentului de Monedă din cadrul Academiei de Studii Economice din București au avut șansa să beneficieze de gândirea și acțiunea Prof. univ. dr. Paul BRAN, această personalitate complexă dovedindu-se un

animator al unor evenimente referențiale, un specialist greu de egalat și un manager universitar care a demonstrat, pe lângă abilitățile mondene de leadership, și multă sensibilitate, bunătate și capacitate de a-i motiva și pe cei din jurul domniei sale. Ne exprimăm gratitudinea noastră pentru un intelectual care a dus pe culmi înalte arta didacticii moderne, a înțeles că design-ul curricular este dinamic și a avut permanent propuneri de introducere de noi discipline, și-a asumat prevalența disciplinelor noi, a propus teme de cercetare doctorală cu o înaltă valoare adăugată și a coordonat numeroși cercetători care au devenit promotori ai valorilor definitorii pentru profesia de economist din țara noastră. Universitar prin excelență, Prof. univ. dr. Paul BRAN a fost creator de școală de finanțe și monedă, susținător al unei autentice culturi a calității educației, inițiator de rute educaționale moderne și un exigent prieten al tuturor celor care și-au propus să se atașeze de valori, cum ar fi erudiția, rigoarea, temeinicia, consecvența și profesionalismul.

În momentele de mare durere ale despărțirii de Profesorul univ. dr. Paul BRAN, numeroși colaboratori, colegi, specialiști de prestigiu din cele mai diverse domenii de activitate, conducători ai organizațiilor profesionale internaționale și regionale, demnitari români, precum și alte personalități, au exprimat, cu sinceritate, sentimentele lor de profund regret și prețuire față de marele dispărut. Toate au conturat ceea ce a reprezentat profilul său uman. Nimic din ceea ce poate defini un semen de-al nostru, care s-a caracterizat, fără încetare, prin viziune, creație, dăruire față de cei mulți și dragoste față de tânăra generație n-a fost uitat atunci când s-a evocat viața și drumul de muncă, fără preget, al Profesorului univ. dr. Paul BRAN. S-a dovedit însă, că sunt prea puține și nu suficient de expresive cuvintele care să exprime, la întreaga lor valoare, sentimentele cu care a fost înconjurat și este omagiat, și după plecarea sa în Ceruri, cel care și-a legat bunul său nume și renumele de rezonanță națională și internațională de ceea ce a reprezentat un crez în viață, o operă care va dăinui de-a pururi și care poartă sigla ASE, a unei instituții dedicată, fără rezerve, interesului public, interesului național.

La 14 ani de la trecerea sa la cele veșnice, Profesorul univ. dr. Paul BRAN inspiră în continuare și va inspira veșnic acele gânduri și fapte

care îl fac pe orice om să-și manifeste liber opțiunile profesionale și civice și să se dedice binelui public, așa cum a făcut-o cel care ne-a părăsit doar fizic. Moștenirea de creație și de suflet pe care ne-a lăsat-o face parte din tezaurul profesional și etic al tuturor economiștilor români și colegilor noștri de peste hotare. Este o moștenire care poartă pecetea unității unei profesii de seamă, a conștiinței datoriei împlinite, a umanității în expresia ei cea mai înaltă.

Fie-i memoria ocrotită și perpetuată pe măsura faptelor sale memorabile!

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

PROFESORUL PAUL BRAN: UN OM, O VIAȚĂ, O PROFESIUNE SUB SEMNUL VALORII

**Dalina DUMITRESCU, prof. univ, dr.
prorector ASE București (2016-2020)**

Prima întâlnire cu domnul profesor Bran a avut loc, estimez eu, cam în anii 1965-1966 într-un context privat când, cu mult umor și căldură, mi-a „ținut partea” în fața observațiilor critice ale tatălui meu legate de lipsa mea de răbdare în fața oaspetelui – tânărul membru al catedrei de Finanțe, în prezența căruia mi-am manifestat îndrăzneala nepermisă de a-i adresa, neinvitată între adulți, întrebări prea multe și prea directe... Nu peste mult timp am cunoscut-o pe doamna profesor Bran care mă fascina, atunci ca și acum, de fiecare dată, cu informațiile, descrierile și detaliile fabuloase din domeniul geografiei, domeniu de care am fost permanent atrasă. În timp, odată cu maturizarea mea, componentei de afecțiune față de familia Bran, s-a adăugat o componentă puternică de admirație, profund respect și adâncă considerație pentru realizările și devenirea umană și profesională. Fără îndoială, mă refer la destinul de excepție al domnului profesor Bran, pe care am avut marele privilegiu de a-l avea profesor în anii de facultate la disciplina Finanțele Unităților Economice, dar și al doamnei profesor Bran, model de dedicație pentru familie, cu un permanent și viu interes

pentru domeniul de specialitate dar și pentru ecologie și mediu, pentru școală, elevi sau studenți.

În acest moment, relativ aproape de finalul carierei mele universitare, revăzând în memoria afectivă momentele speciale ale întâlnirilor mele cu profesorul Paul Bran, nu pot să nu gândesc că am avut extraordinara ocazie de a mă întâlni în aceasta viață cu unul dintre cei mai excepționali dascăli, cu un destin de excepție, cu realizări marcante, imposibil de realizat fără existența unor calități umane și profesionale de cel mai înalt nivel și de cea mai mare valoare. În momente de răscruce, în contexte socio-economice unice, fără precedent, pentru școala economică românească, pentru țară, pentru Republica Moldova, profesionistul, economistul de mare calibrul, patriotul, constructorul de școală și de țară, a avut o voce, o contribuție și o implicare de excepție.

Cu certitudine se poate afirma și demonstra bazat pe evidențe că întreaga viață profesională a profesorului Paul Bran a fost dedicată modernizării învățământului economic superior, avansării și rafinării paradigmei în domeniului finanțelor, dezvoltării cunoașterii privind conceptul de valoare - piatră de temelie a științei economice.

Profesorul Bran a fost un spirit permanent deschis spre modernizare și reconstrucția din temelii, pe baze solide, a sistemului de educație și a învățământului economic în special. În toate colectivele în care a activat, în țară sau în Republica Moldova, profesorul Bran a militat pentru modernizare, pentru punerea la locul just a cercetării științifice în cariera universitară, pentru dezvoltarea permanentă a înțelegerii și abordării cat mai moderne a unor subiecte extrem de noi precum mediul, ecologia, impactul tehnologiei asupra sistemului socio-economic.

Din 1996, când a fost ales rector al Academiei de Studii Economice din București, Profesorul Paul Bran și-a impus la nivel instituțional convingerile profunde, urmărind în acea perioadă de profunde căutări și frământări societale, să realizeze reforma educației economice din România pe baze solide care să asigure reziliența instituției în care activa la șocurile și schimbările ce urmau să vină. Astfel, principalii pivoți ai calității activității didactice au fost supuși unui adânc proces de

reformare și înnoire: structura instituțională, planurile de învățământ, conținutul disciplinelor, calitatea resursei umane și nu în ultimul rând infrastructura instituției. Pe cuprinsul celor doua mandate de rector (1996-2000, 2000-2004), Profesorul Paul Bran a înțeles, ca nimeni altul dintre predecesorii săi, că pentru modernizarea învățământului superior românesc și a celui economic în special, cooperarea internațională este de o mare importanță, fapt pentru care a susținut extinderea relațiilor ASE cu instituțiile de învățământ superior din străinătate - de pe poziții de parteneri.

În mod concret, preluarea mandatului de rector a însemnat pentru profesorul Bran, în fapt, deschiderea unui mare șantier: doar adaptarea la realitățile în schimbare, la exigentele europene, putea asigura succesul. Alături de întreaga comunitate academică, cu incontestabile calități de lider, rectorul Bran a urmărit cu viziune și curaj realizarea de schimbări profunde, atât în planul infrastructurii, cât și al componentei privind corpul profesoral. Au fost deschise și susținute cu perseverență până la finalizare mari proiecte de infrastructură care să asigure sustenabilitatea în timp a schimbărilor profunde ce urmau să aibă loc în planul educației și cel al cercetării, precum clădirea din str. Mihail Moxa, care astăzi cu multă recunoștință îi poartă numele, respectiv clădirea „Paul Bran”, deosebit de dificilul proiect de renovare a Aulei Magna a ASE, pasarela dintre clădirile „Ion N. Angelescu” și „Mihai Eminescu”, căminele din complexul Belvedere, sediile centrelor teritoriale pentru învățământ la distanță.

Adaptat cerințelor imperioase de schimbare și adaptare pe care o parcurgea economia și învățământul din țara noastră în acea perioadă, modificarea procesului educațional, precum și adaptarea resursei umane la modificările istorice ce au avut loc sub conducerea rectorului Paul Bran au fost profunde: au fost regândite și adaptate programele și planurile de învățământ, fișele de disciplină, a fost adoptat studiul pe baza creditelor transferabile conform practicilor internaționale, s-a înființat învățământul deschis la distanță și au fost organizate centrele teritoriale, procese de care tinerii și specialiștii din practică aveau atâta nevoie în acea perioadă de schimbare de paradigma economică, pentru a înțelege și a fi eficienți în mediul economic fundamental schimbat.

Pentru menținerea resursei umane în universitate și adaptarea acesteia la cerințele standardelor de performanță ce începeau tot mai mult să se alinieze practicilor internaționale, dezvoltarea pregătirii didactice și pedagogice a cadrelor tinere, intensificarea colaborării internaționale prin trimiterea cadrelor didactice tinere la documentare, specializare și doctorat, au fost activități intens susținute de rectorul Paul Bran.

„Avem avantajul de a fi participanți la trecerea societății umane la o nouă societate, în care factorul dominant este reprezentat de informație. Are loc trecerea de la economia „bazată pe coșurile de fum la economia bazată pe computere”. Problemele majore pe care le ridică afectarea mediului de către tehnologia și modul de organizare a activității economice actuale pun, de asemenea pe un loc principal, caracterul ecologic al activității economice”⁷⁶.

Îmi amintesc și acum eforturile depuse neobosit de profesorul și rectorul Bran pentru mobilizarea întregii comunități din universitate pentru perfecționarea și modernizarea științifică și didactică a manualelor și a materialelor didactice, pentru lărgirea bazei de documentare disponibilă cadrelor didactice și studenților, inclusiv orientarea spre opțiunile extrem de moderne la acea dată (bibliotecă bine dotată cu cărți recente din țară și din străinătate, sală multimedia, sală Reuters, Internet etc.), inclusiv primele eforturi pentru dezvoltarea unui sistem de educație online prin realizarea Bibliotecii virtuale.

În perioada de căutări pentru construcția unei baze solide pentru economia ce necesita restructurări din temelii după revoluția din 1999, opera Profesorului Paul Bran fundamentează și explică robustețea strategiilor de dezvoltare economico-socială bazată pe teoria valorii precum și corelarea dezvoltării economice cu mediul prin legile entropiei aplicate sistemelor economice, interdependența între activitatea economică și mediul natural pusă în evidență prin noțiunile de entropie, entropic, anti entropie. Aceasta abordare inovativă este prezentată în lucrarea *Economica valorii*, iar implicațiile în plan practic

⁷⁶ Noi exigențe în învățământul superior economic. Interviu cu profesorul Paul Bran, rectorul Academiei de Studii Economice din București. *Tribuna Economica*. 1996, nr. 21, pp. 24-25

au fost concretizate în modelele de gestionare a fenomenului financiar în lucrările *Finanțele întreprinderii* și *Managementul prin valoare*.

Profesorul Bran a văzut cercetarea ca principal vector pentru înnoirea procesului educativ, la nivel instituțional și individual pentru cadrele didactice, pentru promovarea progresului economic și social. Utilizarea conceptelor, teoriilor, modelelor și reprezentărilor multidisciplinare erau văzute de profesorul Bran ca elemente indispensabile pentru disciplina pe care o predă cu enormă plăcere - *Finanțele unităților economice*.

„Drumul din ce în ce mai îngust pe care trebuie să meargă societatea sub povara restricțiilor economice, ecologice sociale, politice impune asocierea obligatorie la conducerea „mașinii sociale” a științei economice. A științei economice care, la rândul sau, este deschisă spre rezultatele cercetării științifice din toate domeniile existentei noastre sociale și fizico-biologice”⁷⁷

Ca studentă în bancă, nu încetam să aștept cu plăcere cursurile domnului profesor și să mă minunez, de fiecare dată, cum elementele din teoria cibernetică a sistemelor, elementele de matematică avansată, cele de interpretare multicriterială a procesului de luare și de interpretare a rezultatelor deciziilor se împleteau logic, firesc, fluent într-un curs unic. Nu cred că a fost examen la care să am emoții mai mari și să mă pregătesc mai intens ca la această disciplină, predată de domnul profesor Bran într-o abordare și manieră unice. Fiecare curs avea loc cu o derulare, prezentare, și reprezentări cu totul neașteptate. Am apreciat fiecare clipa și personal sunt convinsă că cele predate de domnul profesor Bran mi-au marcat profund și pentru toată viața maniera în care și eu, la rândul meu, văd predarea, transferul de cunoaștere și relația cu totul specială, unică de fiecare dată, cu studenții de la curs. Cu siguranță am fost pe viață influențată de modelul de mare valoare pe care l-a reprezentat colaborarea mea cu domnul profesor Bran.

⁷⁷ BRAN, Paul. *Economica Valorii*. București: Editura Economica, 1995

Profesorul Paul Bran a fost printre cei mai activi militanți pentru recunoașterea rolului și importanței profesorilor din învățământul economic românesc atât în procesul educativ și de formare de specialiști, dar și în deciziile economice și politice ale cetății.

Și în acest plan domnul profesor a fost un model viu de implicare, de exprimare liberă, argumentată, angajată și asumată a unor idei și soluții ancorate atât în teorie, dar mai ales în realitățile economiei românești în plină transformare. Ca formator de opinie, profesorul Paul Bran s-a poziționat ferm de partea economiei, a intereselor țării, a oamenilor și a valorii, repere fundamentale pentru întreaga sa creație, activitate și viață.

„...Fără un economist dinamic, bine pregătit și orientat spre comportamentul specific economiei de piață, reforma economică și ieșirea din pustiul tranziției nu vor fi posibile. Este meseria de la care se așteaptă cel mai mult; dacă nu va fi la înălțimea acestor așteptări economistul va risca să suporte critica generală a societății”⁷⁸.

Ca validare și recunoaștere a întregii activități a domnului profesor Bran, în 2001 i s-a conferit, pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și la formarea economiștilor din țara noastră, *Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României*, distincție conferită pentru prima oară unui economist român.

Profesorul Paul Bran a reunit în personalitatea sa elemente complete, rare și unice, ce definesc o existență de mare valoare: a fost un profesor dăruit studenților, un rafinat cunoscător al teoriilor economice și al abordării multidisciplinare în domeniul teoriei deciziei financiare, un economist profund ancorat în realitate, un susținător al

⁷⁸ Noi exigențe în învățământul superior economic. Interviu cu profesorul Paul Bran, rectorul Academiei de Studii Economice din București. *Tribuna Economica*. 1996, nr. 21, pp. 24-25.

activității de cercetare de excelență, un reformator de școală și mai presus de orice - un mare patriot.

Pe cuprinsul carierei, inevitabil drumurile mele profesionale s-au alăturat celor ale domnului profesor Bran. În toate circumstanțele am fost tratată cu deschiderea, colegialitatea, respectul dar și exigența și rigoarea pe care domnul profesor o avea către

oricare alt coleg, doar o fugară sclipire caldă și ușor amuzată în ochii domniei sale îmi sugerau că nu a uitat micuța căreia i-a ținut parte intra-un context de „corecție pedagogică”, dintr-un timp îndepărtat.

Stând și reflectând la propria mea viață profesională sunt absolut convinsă că una dintre personalitățile care mi-au influențat în cea mai mare măsură stilul, modul de a vedea și acționa ca formator de specialiști în învățământul superior, a fost profesorul Paul Bran, căruia îi voi păstra o amintire vie, plină de recunoștință și adâncă admirație.

REPER DE PROFESIONALISM, DE CURAJ ȘI DINAMISM ÎN LUMEA FINANTELOR DIN ROMÂNIA

**Florin GEORGESCU, prof. univ., dr.
Prim-viceguvernatorul Băncii Naționale a României**

Sunt deosebit de onorat să rememorez personalitatea de excepție a profesorului, rectorului și omului Paul Bran. Primele amintiri despre profesorul universitar doctor Paul Bran provin din perioada 1974–1976, când participam, în calitate de student, la seminarele științifice organizate de Catedra Finanțe–Bănci, în cadrul cărora profesorul Bran prezenta, cu originalitate, studii economice fundamentate din punct de vedere teoretic, conținând multiple soluții de îmbunătățire a derulării proceselor și fenomenelor din economia românească. Apoi, începând cu

primăvara anului 1977, îl întâlneam deseori la catedră, în calitate de asistent universitar – cadru asociat, pe profesorul Bran, care, întotdeauna, avea, la adresa celor tineri, un cuvânt de încurajare și o vorbă de spirit.

În acei ani, eu și colegii mei de generație apreciam pregătirea profesională de un înalt nivel științific, meticulozitatea, calmul și distincția cu care profesorul Bran își desfășura activitatea didactică universitară. Vasta și profunda pregătire științifică îi permitea să explice studenților, cu elocință, complexitatea domeniului finanțelor și a mecanismelor acestuia atât în plan intern, cât și internațional. Având o extrem de bogată experiență teoretică în sfera economiei, profesorul Paul Bran s-a dovedit a fi, după anul 1989, pe deplin îndreptățit să ocupe înalte funcții de demnitate publică.

În acest sens, se impune a sublinia că m-a impresionat deosebit aportul substanțial, în calitate de consilier al prim-ministrului începând cu anul 1990 și șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice din cadrul Guvernului, la elaborarea primului program operativ de reformă (1991), apoi succesul în fundamentarea programului de reformă al Republicii Moldova (1992) și în coordonarea Comisiei privind adoptarea leului ca monedă a acestei țări (realizată în anul 1993), precum și munca intensă, încununată de izbândă, privind înființarea Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM) de la Chișinău, unde a ocupat funcția de rector.

Personalitatea și activitatea profesorului Paul Bran au marcat o etapă esențială în modernizarea învățământului economic superior din România și din Republica Moldova.

De altfel, profesorul Paul Bran a reușit mereu să mă impresioneze prin angajament pe mai multe planuri, vocația sa profesională, deschisă experiențelor în multiple domenii, ca și corectitudinea profesională și morală specifice, care l-au consacrat în viața publică, fiind probate la modul exemplar și în rolul de Președinte al Comisiei de cenzori a Băncii Naționale a României.

Anii de început ai tranziției de la economia centralizată la cea de piață, când au avut loc profunde schimbări structurale ale sistemului fiscal-bugetar, nu aveau cum să nu determine implicarea profesorului și

specialistului Paul Bran, motivat de performanța schimbării pentru viața oamenilor. Transformarea pârghiilor finanțelor publice din instrumente de alocare administrativă, prin plan, a fondurilor și de control al utilizării acestora, în pârghii active, stimulative, de alocare a resurselor în concordanță cu principiile pieței libere a fost marcată și de efortul profesional al profesorului Paul Bran. Atunci i s-au recunoscut înaltul profesionalism, calmul și echilibrul în decizii, cunoașterea fină a realităților din economie, Paul Bran punând în valoare, cum puțini actori ai tranziției au putut-o face, necesitatea păstrării unei balanțe raționale între ritmul reformelor și costul social al acestora, pentru a se menține liniștea socială. Acum ne este clar și ne exprimăm respectul, pentru că în fața complexității foarte ridicate și a gradului înalt de răspundere în deciziile respective s-au profilat trăsăturile unice, care au suplinit deficitul de experiență în transformările de la comunism la capitalism, personalități de anvergura științifică și profesională a profesorului Paul Bran.

Consider că, în cariera profesorului Paul Bran, remarcabil a fost modul exemplar de îndeplinire a celor două mandate de rector al Academiei de Studii Economice București (1996-2000 și 2000-2004), în timpul cărora a realizat modernizarea și adaptarea programului de învățământ la standardele europene și a îmbunătățit substanțial dotările tehnice ale procesului educațional prin: perfecționarea științifică și didactică a manualelor și materialelor didactice, extinderea bazei de documentare pentru cadre didactice și studenți (bibliotecă, sală multimedia, sală Reuters, Internet etc.), realizarea Bibliotecii virtuale, organizarea de cantine pentru studenți, reconfigurarea pe baze moderne a examenelor de admitere și licență etc. De asemenea, ne-a impresionat realizarea deosebită a rectorului Paul Bran privind construirea clădirii cu funcționalitate ridicată a Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori din strada Moxa, care cuprinde, pe lângă spații de învățământ, birouri pentru servicii administrative, săli de conferință etc.

Preocuparea continuă pentru cercetarea științifică în domeniul finanțelor s-a concretizat în participarea profesorului Bran la elaborarea, în calitate de autor și coautor, a numeroase manuale, cărți

de specialitate și articole de profil. De profesionalismul înalt al profesorului Bran au beneficiat numeroși cercetători, care au obținut titlul științific de doctor în finanțe sub coordonarea sa atentă și creativă. În acest context, se impune să evidențiem contribuția la dezvoltarea științei economice a regretatului profesor Paul Bran, ca autor al modelului teoriei valorii entropie, care analizează comportamentul economic al informației și importanța cunoașterii pentru fundamentarea strategiilor de dezvoltare. Acest model este expus în lucrarea *Economica valorii*, implicațiile sale practice fiind dezvoltate ulterior în alte două scrieri de referință, respectiv, *Finanțele întreprinderii* și *Managementul prin valoare*.

În anul 2001, profesorului Paul Bran i-au fost decernate Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României, acordată pentru prima oară unui economist român, pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și la formarea economiștilor din țara noastră. Totodată, prin activitatea sa în cadrul Asociației Generale a Economiștilor din România (AGER), în calitate de vicepreședinte și, ulterior, președinte (din anul 2001), profesorul Paul Bran a sprijinit substanțial comunitatea economiștilor.

Munca asiduă, pasiunea pentru cunoaștere și cercetare științifică, preocuparea pentru performanță, seriozitatea, moralitatea, dăruirea, tactul, politețea și eleganța în comportament consider că sunt trăsăturile fundamentale ale personalității profesorului Bran, care l-au făcut remarcant și apreciat de toată comunitatea academică, de studenți și de un cerc larg de profesioniști.

Păstrăm o vie și respectuoasă memorie profesorului Paul Bran – reper de profesionalism și eficiență în lumea finanțelor din România.

PAUL BRAN - VIZIONAR ȘI EDIFICATOR...

**Ștefan BOBOC, prof. univ., dr.
Departamentul de Marketing, ASE București**

România a fost binecuvântată, în istoria sa milenară, de nașterea unor oameni care să-i călăuzească mersul spre viitor și să o ajute, în momentele sale de cumpănă, să-și urmeze neabătut destinul visat de generațiile trecute, și pe umerii cărora se sprijină grădina Maicii Domnului. Paul Bran este cu siguranță printre ei.

De câte ori mă gândesc la Paul, simt că nu am suficiente cuvinte ca să-i pot zugrăvi chipul și faptele sale, care l-au făcut nemuritor. În drumurile noastre prin viață am avut multe popasuri și blânde intersectări, care îmi dau tăria și dreptul să confer deplin conținut cuvintelor mele despre omul, dascălul, omul de știință, conducătorul de instituții, făuritorul de școală, filozoful, patriotul și, nu în cele din urmă, prietenul Paul Bran. Desigur, prietenia care ne-a legat le sfințește pe toate celelalte.

Paul nu cred că avea dușmani sau nu putea avea dușmani, sau nu ar fi trebuit să aibă dușmani. El nu căuta în lumea în care trăiam dușmani, ci doar oameni, oameni cu care discuta, cu care încerca să găsească soluții, pe care îi ajuta, atunci când aveau o problemă de viață sau de muncă. Toate le făcea cu bună-credință, din toată inima și cu zâmbetul pe buze.

Adunând într-un buchet aducerile-aminte despre faptele și vorbele sale, voi încerca să le împărtășesc în cinstea memoriei sale nemuritoare.

Prima întâmplare, de care am fost marcat pentru tot restul vieții, a avut loc în anul 1977. Pe atunci el avea 37 de ani, eu - 27. El era lector univ. dr., purtând aureola unei pregătiri în Elveția, eu - asistent universitar titular.

Era o adunare în Aula Magna din ASE București, organizată nu-mi amintesc cu ce scop, și asta, pentru că întâmplarea la care mă refer mi-a produs atâta emoție, încât nu a mai lăsat loc pentru altceva în memoria mea. Din rândul din stânga al aulei, pe la mijloc se ridică un tânăr,

necunoscut mie până atunci, și tam-nisam spune: „Dacă tot vorbim atâta, de ce nu vorbim și despre Basarabia și unirea sa cu țara-mamă. De ce ne este frică”? N-am mai auzit nimic. În mintea mea s-au adunat toate lucrurile evocate de bunicul și tatăl meu, primul participant la trei războaie, iar tatăl, participant la ultimul război, pe care l-a dus de la Cotul Donului până în munții Tatra. Nu cred că cineva a mai spus ceva. S-a așternut o liniște totală. Imediat m-am îndreptat spre el, ca să-l cunosc și să-i strâng mâna și, în câteva momente, a fost înconjurat de un grup de tineri. După acest eveniment, până la revoluție, fiecare am încercat să facem ceva, vorbind liber despre subiect între noi și cu studenții despre pactul Ribbentrop-Molotov și tragediile românilor de după război.

• **Paul Bran - vizionar și edificator.** El avea vocația de a pune în aplicare ceea ce credea că poate să dăinuiească peste timp și să consolideze identitatea națională. Ca om dedicat învățământului, a înțeles că instruirea tinerelor generații este cea mai importantă investiție în oameni și în destinul unei națiuni.

Într-o zi, pe când lucram la Guvernul României în calitate de consilier, mi-a zis: „Am să plec la Chișinău și am să înființez o academie, la fel ca a noastră de la București”. A sacrificat totul și a reușit. Știa foarte clar ce are de făcut. La Chișinău a întruchipat sora celei mai prestigioase universități economice, cea din București. Cu brațele sale a ținut și ține de mâini cele două școli economice surori, creând, astfel, cel mai trainic pod peste Prut. De atunci generații de tineri trec podul în ambele sensuri, animați de dorința de a se instrui, răsplătind eforturile părinților, și care, astfel, își văd visul secular împlinit. Generațiile de acum trebuie să știe că nu a fost deloc simplu să edifice o astfel de instituție, astăzi recunoscută în lume.

• **Dârz și curajos în lupta pentru binele oamenilor.** După 1982, discuțiile noastre despre ce se întâmpla în țară erau tot mai dese, mai analitice și mai aplecate spre problemele economice. Ne simțeam liberi în grupul restrâns de discuții, dar și în cadrul instituției.

Devenisem un club imun la fricile provocate artificial din afară. De câte ori ne vedeam, aveam pregătită câte o glumă pe seama mai marilor

zilei. Asta ne ajuta să avem un moral confortabil. Deja aveam idei de ce trebuie schimbat.

• **Revoluționar tăcut, dar profund.** Pe 26 august 1989 ne-am întâlnit pe strada dintre cele două clădiri, clădirea veche și clădirea Mihai Eminescu. Eu îi spun ce am constatat că se întâmplă în Ungaria. Participasem în luna iunie la o școală de vară, la Budapesta, împreună cu prietenul meu, prof. univ. dr. Valerică Olteanu, prima mea ieșire din țară. „Trebuie să facem ceva, mai ales că acum la noi o să înceapă spectacolul”, zice Paul. Începeau pregătirile pentru Congresul al XIV-lea al PCR. Am mai avut câteva discuții și cu alții, iar în preajma Revoluției ne-am adunat într-un grup format din Paul Bran, Radu Vasile, Lazăr Comănescu și eu, am elaborat primul program de guvernare, în care prima parte se referea la „democratizarea vieții economice”.

Pe 22 decembrie 1989, am intrat în comitetul central, cu intenția clară de a pune la dispoziția revoluționarilor ideile noastre din program. Nu cred că vreunul dintre noi a plecat cu amintiri frumoase din acel loc, dar nu am renunțat.

• **O minte cu o capacitate extraordinară de programare.** Ne-am întâlnit apoi, în calitate de consilieri, în primul guvern instaurat după revoluție. În acest context, am participat la elaborarea primului program de guvernare, curajos pentru acele vremuri; capitolul nouă din acest program se referea la reforma monetară. Bine ar fi fost să se înfăptuiască această reformă, o monedă nouă, puternică ar fi dat încrederea românilor în aceasta și ar fi încurajat economisirea, tezaurizarea, investițiile și inițiativa privată.

Am pus în aplicare programul de guvernare începând cu elaborarea legilor de forță ale noii economii: Legea nr. 15/1990 privind transformarea întreprinderilor de stat în societăți comerciale și regii; Legea nr. 58 privind privatizarea societăților comerciale cu capital majoritar de stat, și altele care au constituit bazele transformărilor economice ulterioare, precum și cele ale democratizării economice.

În prezent este important să menționăm faptul că, dacă până la revoluție ne simțeam liberi, când discutăm cam aceleași idei, acum trebuia să discutăm pe holuri, feriți de privirile unora, care discutau

lucruri pe care nici ei nu le înțelegeau. Acestea erau apele tulburi în care pescarii interesați abia așteptau să arunce năvoadele.

• **Făuritor de poduri.** Părăsind Guvernul, Paul Bran a început construirea punților educației peste Prut. Căraș de planuri și programe, de cărți, de tehnologii și informații, a făcut sute de drumuri spre Chișinău, orașul său iubit. A adus cu el, în drumul său spre București, tineri studenți și viitori doctoranzi. A transformat, astfel, un pod iluzoriu într-un pod viu, un pod al visurilor și speranțelor împlinite.

Din funcția de rector al ASE, în mod simbolic, el a legat și trecutul ASE-ului din București, cu visul eminescian despre viitorul României, prin Pasul Bran; Pasul Bran leagă acum, la înălțimea gândurilor făuritorului, clădirea Virgil Madgearu de clădirea Mihai Eminescu. De câte ori pășesc pe acest pod, îmi vine în minte zâmbetul Profesorului, care mă întâmpina cu întrebarea: „Ce faci, domnule profesor?”. Avea o vorbă bună pentru toți. Dacă și trebuia invidiat, cred că putea fi pentru bunătatea sa.

• **Dascăl altruist.** Era preocupat de noile tehnologii pedagogice și nu făcea economie de timp și efort, pentru a împărtăși colegilor tineri sau mai puțin tineri din tainele măiestriei sale de profesor.

După 1989, când am putut avea acces la înzestrarea cu calculatoare și retroproiectoare, a susținut lecții demonstrative în Aula Magna. Toate locurile erau ocupate, iar profesorul Bran prezenta o serie de rezultate din cercetările sale, din domeniile economiei și economia valorii. Graficele, seriile de date și modelele matematice erau expuse cu un anumit dramatism și în culori, care mențineau capacitatea de concentrare la un nivel ridicat. Era atent la toate: cuvinte, intonație, dicție, gesturi. Făcea pauze la intervale alese cu grijă, pe care le umplea cu câte o glumă, uneori autoironică. Degaja modestie, încredere în sine și avea un mod aparte de a capta atenția audienței. Oricine voia să învețe avea ce și de la cine.

• **Patriot.** Paul Bran era un patriot convins că faptele sunt mai puternice decât vorbele de paradă. Critica festivismul și îi ironiza fin pe cei care făceau risipă de vorbe deșarte. Ura demonstrațiile.

Îmi amintesc că, după ce s-a încheiat o paradă, căutam să scap de o lozincă înfiptă într-un par mare de lemn. Paul a sesizat gestul meu de a

arunca lozinca și mi s-a adresat: „Pune-o și tu mai încolo s-o găsească cineva, că noi avem calorifere”.

Faptele sale au demonstrat că a slujit cu credință țara, poporul român, învățământul românesc și limba română.

• **Cercetător pasionat.** A fost preocupat de domenii noi de cercetare în științele sociale.

Era pasionat de noul mod de gândire și de utilizare a modelelor matematice în macro- și microeconomie, în timpul în care verbalismul era utilizat pe scară largă. Legea entropiei și teoria economică, susținută de Nicolae Georgescu-Reongen, au fost preocupările sale pe mai mulți ani. Credea că gradul de organizare a sistemelor este important în furnizarea valorii. Acest mod de abordare l-a ajutat în organizarea și managementul celor două academii-surori. Ele au avansat, iar percepția publică asupra valorii furnizate a determinat creșterea gradului de satisfacție a absolvenților și angajatorilor tinerilor.

• **Publicist remarcabil.** Articolele, cărțile și conferințele, care au făcut publice rezultatele cercetărilor sale, denotă acest fapt. Ele au fost și sunt studiate de doctoranzii și cercetătorii interesați să continue ideile sale novatoare. Ei pot vorbi mai bine decât mine, dar interesul pentru publicațiile sale sunt probate de numărul impresionant de citări în cărți și de articolele publicate în reviste de prestigiu.

• **Paul Bran – „oglindea faptelor sale”.** Oricâte cuvinte frumoase, dar adevărate, îmi oferă memoria afectivă în momentul așternerii lor pe coala de hârtie albă, am senzația că sunt insuficiente, că nu spun totul atunci când mă gândesc la Omul Paul Bran, dar și la dragul meu prieten, Paul. Am impresia că sunt într-un dialog, niciodată întrerupt de la ultima întâlnire. Era abătut și foarte trist. Nu mă privea. Privirea lui parcă se oprea într-un zid, un zid de aer. Nu am îndrăznit să spun, ca de obicei, o glumă, ca să-l aduc în realitatea discuțiilor noastre, discuții totdeauna despre proiecte și realizări.

Atunci, mi-a străfulgerat un gând. Să-l întreb ceva despre familie. Nu mai discutasem niciodată despre casă și familie de la tragicul eveniment pe care l-a trăit. Doamne, câtă durere avuse atunci în suflet și pe chip!

L-am întrebat scurt: „Pe acasă ce mai este?”. Stupidă întrebare, dar parcă am avut o premoniție. Adică, pe aici nu mai este mare lucru de făcut. Mai târziu am reflectat că ar fi fraza nerostită, în preambul.

A urmat un comportament neașteptat. S-a înviorat, deși era foarte palid, s-a uitat la mine ca altădată și a început să vorbească de băiat, ca despre un vis împlinit. N-am reținut mare lucru. Dacă greșesc, rog să fiu iertat. Parcă băiatul terminase studiile, se căsătorise, era sănătos și fericit.

Aici, în clădirea veche, nu mai era nimic de făcut.

Eu cred că putea să realizeze și alte lucruri utile pentru viitorul instituției și al învățământului economic românesc.

Peste puțin timp, primesc un telefon de la un prieten comun, de o duritate greu de descris. „Ai aflat că a murit Paul Bran?”. Din informație dispăruse apelativul „domnul Rector”, rămăsese Paul Bran - Omul.

Pe moment se stinsese o flacără pe drumul pe care singur l-a construit - Pasul Bran. Cei care l-au apreciat și respectat au preluat și duc mai departe această făclie, plină de lumină și speranțe.

RECUNOȘȚINȚĂ UNUI MARE OM CU UN CARACTER SPECIAL - NOBIL, PROFUND, VERITABIL ȘI ÎNȚELEPT

**Ștefan Iuliu GRIGORESCU, conf. univ., dr.
Departamentul de Contabilitate și Audit, ASE București**

Atunci când mă gândesc să scriu despre Profesorul, Omul și Prietenul Paul Bran, am inevitabil o mare emoție și teama că nu pot cuprinde în cuvinte tot ceea ce trebuie spus.

Modernitatea unui discurs nu trebuie să confunde entropia structurală a sentimentelor, ordinea economică a fragilității cuvintelor și ordinea necesității de a gestiona corect multitudinea de sensuri ce pot descrie adecvat deopotrivă – normalitatea și excepția unei personalități ce a avut și are numeroase calități – prin muncă, prin creație și prin acțiune.

Aș putea să scriu despre inegalabilul efort de construcție și de muncă – *labor omnia vincit improbus*, despre șansa imensă de coordonare administrativă a unor mari proiecte instituționale, despre progresul științei respectând întocmai simplitatea și rutina tiparelor pedagogice, despre supunerea regulilor, despre rara știință de a fabrica materia gândirii, despre construcția realității umanității, despre libertatea și capacitatea de a inova, despre dialog și dezbateri, despre bunăvoința și elocința argumentelor explicative, despre modul de construire a armoniei în spațiul vital al caracterului vertical și moral pentru o lume a adevărului și dreptății, o lume veritabilă, profund umană. Capabil totdeauna să emane bunătate, Profesorul Paul Bran avea darul divin al distincției pentru a construi în planul creației.

Avea totdeauna argumente, delicatețe și răbdare. Propunea cooperarea, ca mod de construcție a unui spațiu uman. Emergența binelui excludea dominația, iar presupusa suveranitate, ca putere de acțiune și ca libertate împărtășită, avea fundament de stabilitate prin recunoașterea valorii inteligenței creatoare.

Memoria binelui ocrotește autoritatea prin fapte și rezultate. Garanția binelui provine din soliditatea legăturilor sufletești. Profesorul Paul Bran a fost, este și va rămâne un veritabil aristocrat al democrației binelui, al construcției faptelor bune cu măsura inteligenței care unește conștiințe și care adaugă sens și valoare, cultivând convingerea, etica și morala prin multiplicarea bunăstării sufletești.

Cred că pot găsi numeroase argumente explicative de recunoștință pentru modelul de înțelepciune al omului și profesorului Paul Bran.

Sophia, sapientia – prudență, judecată, rațiune și înțelepciune. Da, omul acesta a avut darul sublim al înțelepciunii autentice! Virtute cardinală, greu de atins și extrem de greu de purtat, venea să sublinieze un fel particular de a fi prin atitudine, prin conduită, prin optimismul și bucuria permanentă a împărtășirii opiniilor valoroase.

Discursul său – totdeauna pacifist și constructiv-imaginativ – propunea mereu soluții de construcție și cooperare umană.

Contemplarea liniștită și prudentă a ideilor s-a bazat permanent pe soluții verificate cu argumente.

Profesorul și omul Paul Bran a fost, este și va rămâne un ideal de perfecțiune împlinită, un mod de cunoaștere certă a dimensiunii etice și morale a umanismului și un model sufletesc și cultural prin arta de a trăi frumos și demn toate sacrificiile necesare, prin atitudine umană bine măsurată, căutată și pusă mereu în lumina harului pentru a dăruii sens – puterea de a se elibera de prejudecăți și de a suporta cu demnitate toate nedreptățile – pentru sublimul serenității care îi permitea să adauge formă unui spirit deopotrivă autoritar și ludic în cele mai neașteptate situații de viață.

Nevoia de permanentă căutare a cunoașterii era amplificată de responsabilitatea de transfer al cunoașterii în școală și pentru școală, nu doar pentru a ști, ci mai ales pentru a pune în valoare pe deplin provocările vieții pentru menținerea bunăstării.

Simpla constatare a caracterului relativ și precar al cunoașterii, în raport cu schimbările economice și sociale ale timpului, a impus numeroase sacrificii pe care Omul și Profesorul Paul Bran și le-a asumat prin multiple proiecte ambițioase, concretizate pentru progresul real al comunității universitare.

Înțelepciunea dăruită, ca model de acțiune, nu a exclus autoexigența de perfecțiune, care, cu toată puritatea progresului și a intenției binelui, a subminat fragilitatea propriei sănătăți, ca o depășire asumată a eticii propriului sacrificiu.

Este aici loc de profundă meditație ascetică asupra locului inevitabil al științei binelui, al valorii umane a sacrificiului asumat, despre tactul judecății inteligenței creatoare.

Este aici un model de conștiință morală inedită.

În planul spiritualității creștine, acceptarea căii strâmte a Crucii, ca predestinare, presupune acceptarea serenității ascensiunii spirituale spre Lumină, conformitatea rațiunii cu legile universale de armonie pentru continuitatea Creației, în imensa bunătate a Slavei veșniciei pentru trăinicia lucrului bine făcut, continuitate și omniprezența harului Creatorului.

OMAGIU PROFESORULUI PAUL BRAN

Vasile ILIE, prof. univ., dr.
Departamentul de Finanțe,
ASE București

Aduc omagiul meu și, cred că pot spune, și al generației din care fac parte, celui care a fost și care rămâne în sufletele și în inimile noastre, profesorul universitar Paul Bran.

Apreciez că profesorul Paul Bran a fost o personalitate de excepție și un deschizător de drumuri. Figură marcantă a învățământului și cercetării economice, creator de școală modernă și manager de excepție, profesorul Paul Bran a revoluționat, prin personalitatea sa puternică, învățământul superior economic românesc.

Activitatea științifică, desfășurată concomitent cu cea din învățământ și din administrație, s-a concentrat pe domenii ca: elaborarea de manuale universitare și materiale didactice, editarea de lucrări științifice, publicarea de articole și studii, elaborarea și coordonarea unor programe de reformă economică.

Anul acesta profesorul Paul Bran ar fi împlinit 80 de ani și poate ar fi intrat în rândul pensionarilor. Spun poate, întrucât știu că profesorul Paul Bran nu ar fi putut sta departe de ASE. Și-a dedicat viața, puterea de muncă, pasiunea pentru această instituție.

Am fost în preajma profesorului Paul Bran o lungă perioadă de timp. L-am cunoscut în anii studenției mele, când la cursuri a înlocuit de câteva ori un alt profesor, și am fost primul doctor în economie al profesorului Paul Bran, titlu obținut cu doi ani înainte de a deveni rector al ASE București.

Venind în învățământ, după stagiul în producție, am fost aproape de profesorul Paul Bran, care a fost unul dintre cei care m-au ajutat, îndrumat, sprijinit și îi voi purta o veșnică amintire. Am ținut seminare și la disciplinele predate de profesorul Paul Bran, care se numeau atunci Finanțele unităților economice și Relații valutare-financiare internaționale, și știu că era apreciat, prețuit, stimat și admirat și de către studenți.

A fost un om deosebit, cu o mare putere de muncă, un om devotat învățământului, oamenilor, spiritualității, care a trudit cu forță și pasiune pentru ASE București, pentru școala românească, pentru cei care i-am fost în preajmă, dorea pentru toți o viață mai bună. A fost un om foarte activ, un om bun și cu mult umor, care a făcut mult bine pentru țară și neamul românesc.

După ce profesorul Paul Bran a pierdut ceea ce are mai de preț un om pe lume, mi s-a părut că toți studenții i-au devenit proprii copii, că muncește și gândește pentru binele tuturor oamenilor și toți care îi eram în preajmă nu puteam să nu fim de acord cu profesorul și să nu-l susținem în tot ceea ce făcea.

Profesorul Paul Bran a avut multe calități pe care o să încerc să le enumer. A fost dascăl, conducător, organizator, teoretician, deschizător de drumuri în știința economică.

A abordat, într-o manieră personală, novatoare și creatoare, fenomenul economic al valorii. Teoria valorii (expusă mai pe larg în una dintre cărțile sale) este o teorie economică, iar dacă știința economică mai are nevoie și de teorie, atunci teoria profesorului Paul Bran nu se poate să nu fie luată în considerare. A elaborat un nou mod de a percepe valoarea, mecanismul de obținere și gestionare a acesteia, precum și tot edificiul organizării activității economice la nivel micro- și macroeconomic, a instituit un model teoretic adecvat societății informaționale.

Faptul că și-a găsit sfârșitul în instituția care era viața lui este dovada supremă că și Dumnezeu a voit ca Paul Bran să nu plece niciodată din ASE. Bustul său, de la intrarea în clădirea ASE din strada Moxa, este reflectarea mândriei noastre, a celor care i-am fost studenți, doctoranzi, colegi sau colaboratori, de a recunoaște valoarea predecesorului nostru, Bran Paul.

Îi sunt recunoscător pentru că m-a îndrumat și sprijinit în profesie, în finalizarea doctoratului, dar și pentru că mi-a oferit posibilitatea să mă implic și să mă exprim și pe plan administrativ. În 1999, la un an după ce devenisem profesor universitar, în primul său mandat de rector, m-a chemat în fața consiliului de conducere și m-a desemnat să conduc Colegiul Universitar al ASE până la alegeri. Acesta

era forma de organizare a învățământului superior de scurtă durată (trei ani) și avea toate specializările învățământului de lungă durată (patru ani), care existau ca facultăți. Apoi, la alegeri, mi-am depus candidatura pentru conducerea Colegiului, pe care le-am câștigat pentru două mandate consecutive. În această calitate mi-a lăsat libertatea de a mă exprima așa cum am considerat că e bine și am să evoc o întâmplare din timpul celui de-al doilea mandat de rector al profesorului Paul Bran și primul meu mandat complet (rezultat din alegeri) la conducerea Colegiului.

Într-o ședință de senat (pe atunci rectorul prezida Senatul) se discuta despre admitere. Propunerea conducerii ASE era ca pentru facultăți admiterea să se facă prin examen scris, iar pentru colegiu printr-o formă simplificată, care nu presupunea examenul scris. Am luat cuvântul și am argumentat de ce consideram că e bine ca și pentru colegiu admiterea să fie aceeași, cu examen scris. S-a supus la vot și a rezultat ca și pentru colegiu admiterea să fie prin examen scris. Am crezut atunci că profesorul Bran, care conducea ședința de Senat, nu va considera bună inițiativa mea. Dar nu a fost așa, pentru că imediat după ședință m-a felicitat. De atunci l-am apreciat și mai mult. Era un om care știa să respecte și să aprecieze voința altora, dar și pe cea colectivă, stabilită democratic prin vot.

Plăcerea cu care mergea la cursuri și la alte activități, dragostea cu care îi îndruma pe studenți, felul dumnealui special de a-i motiva pe cei din jur, de a le insufla încrederea și dorința de a reuși, au fost, de asemenea, calități ale omului de mare valoare Paul Bran.

De acolo de unde este, dar și de acolo unde îi este așezat bustul, Paul Bran ne vede, ne iubește și ne va ajuta să găsim calea cea mai bună pentru a merge mai departe.

Rămâi cu noi și suntem cu tine, profesore Paul Bran, pentru a ne fi mai bine!

PAUL BRAN – OMUL, PROFESORUL, RECTORUL

**Călin VEGHEȘ, prof. univ., dr.
Decanul Facultății de Marketing
ASE București**

Eram, deja, de patru ani în Catedra de Marketing a Facultății de Comerț din Academia de Studii Economice din București când a apărut, nici nu știu exact de unde, oportunitatea să însoțesc un grup de studenți ai ASE-ului la Chișinău, la sesiunea de comunicări științifice organizată de universitatea-soră, Academia de Studii Economice din Moldova. A fost prima ocazie serioasă de a afla mai multe atât despre pământul de peste Prut, de care știam doar din cărțile de istorie, dar și despre cel care a fost părintele-fondator al ASE-ului din Moldova, profesorul universitar doctor Paul Bran.

Sigur că știam că era rectorul nostru, doar ne mai întâlniserăm în diminețile foarte matinale de la admitere, la tipografia din subsolul clădirii vechi, unde venea de fiecare dată alături de noi pentru a veghea ca totul să meargă cum trebuie în ceea ce privește multiplicarea subiectelor și pregătirea acestora pentru a fi trimise la sălile de concurs. Fiind pe atunci doar un tânăr preparator, apoi asistent universitar, prins cu seminariile, participarea la conferințe și scrierea tezei de doctorat, nici nu-mi puneam problema să ajung să vorbesc cu Rectorul, care mi se părea tare departe, undeva în vârful piramidei instituției foarte complexe a universității noastre.

La Chișinău am realizat atât efortul făcut, de a construi o universitate, cât și rezultatul acestuia, o instituție solidă de învățământ superior economic. Sigur, nu a fost simplu, categoric, nu a fost ușor. Pentru că a fost vorba, mai întâi, despre o viziune de a dezvolta o universitate, apoi despre capacitatea de a-i da o formă concretă și un fond consistent și, nu în ultimul rând, de tenacitatea de a valorifica la maximum un context mereu provocator. Evoluția și, mai ales, ceea ce este astăzi Academia de Studii Economice din Moldova ar fi fost de neimaginat fără mintea, sufletul și munca primului său rector, profesorul universitar doctor Paul Bran.

În primăvara lui 2000 am început organizarea primului program de studii universitare de masterat în domeniul marketingului – „Marketing și comunicare în afaceri”, care a și pornit la drum în octombrie. Planul de învățământ al programului a inclus și disciplina „Economica valorii”, despre care știam că urmează să o predea chiar rectorul. Am fost curios să-i citesc cartea pentru că am vrut să văd cum face un finanțist legătura între valoare, „economică” acesteia și marketing și comunicare în afaceri. Citind-o am descoperit platforma comună între economistul specialist în finanțe și cel specialist în marketing: valoarea, pe care organizația o creează și o oferă clientului satisfăcându-i nevoile și obținându-și profitul.

Cu rectorul Paul Bran aveam să mă mai întâlnesc și într-un context managerial însoțindu-l pe domnul profesor Virgil Balaure, șeful Catedrei de Marketing, la discuțiile, mereu solicitante, despre întocmirea statelor de funcții. N-am uitat și nu voi uita niciodată înțelegerea cu care Rectorul l-a privit pe tânărul lector universitar, curios nevoie mare să știe de ce normăm la maxim în timp ce salarizăm la minim și convins că a descoperit o mare problemă. Am simțit atunci, din plin, deschiderea, generozitatea, căldura și tactul pe care experiența i le conferă maestrului pentru a-i arăta ucenicului cum să facă lucrurile bine.

Deschidere, generozitate și tact cu care aveam să mă reîntâlnesc în 2003, cu ocazia înființării facultății noastre, când Rectorul ASE a susținut, cu clarviziune, convingere și încredere, dar și cu multă diplomație, decizia de a transforma specializarea Marketing a Facultății de Comerț în Facultatea de Marketing a Academiei de Studii Economice din București, apoi de a crea domeniul de studii universitare de licență Marketing, urmat în scurt timp de domeniile de studii universitare de masterat și de doctorat în domeniu.

A fost o evoluție organică, firească, dar care a avut susținerea esențială și determinantă a Rectorului Paul Bran.

Trec zilnic prin Pasul Bran. Nu, nu prin cel care leagă Țara Românească de Transilvania, deși mi-ar plăcea foarte mult o astfel de navetă, ci prin pasarella care unește clădirea Veche de cea a Comerțului, o construcție pe cât de simplă, pe atât de greu de realizat. Asta până

când rectorul Paul Bran a făcut-o, creând o punte nu numai între două clădiri emblematice ale universității și, totodată, ale Bucureștiului, ci și între comunitățile, uneori atât de diferite, care formează marea comunitate universitară a ASE-ului.

Mi-l amintesc pe Omul, Profesorul și Rectorul Paul Bran ca pe un adevărat deschizător de drumuri, generos și cald, creator și constructor, patriot în sensul concret al celor împlinite, ctitor al unor instituții durabile ale învățământului universitar economic al Țării noastre. Academia de Studii Economice din București, Academia de Studii Economice din Moldova și, nu în ultimul rând, Facultatea de Marketing sunt mărturiile incontestabile ale gândurilor și faptelor unui Om bun, Profesor remarcabil și Rector vizionar.

PROFESORUL UNIVERSITAR, DOCTORUL PAUL BRAN – OM, PROFESOR ȘI PATRIOT

**Emilia CÂMPEANU, prof. univ., dr.,
prodecan Facultatea Finanțe, ASE București**

Cuvintele sunt prea sărace pentru a reda personalitatea Domnului profesor Paul BRAN, însă, în cele ce urmează, voi încerca să vă împărtășesc câteva din lucrurile trăite și simțite de mine.

Drumurile noastre s-au intersectat când, proaspăt studentă, am participat într-o zi de marți, 1 octombrie 1996, la deschiderea festivă a anului universitar de către Domnul Rector profesor Paul BRAN. Discursul domniei sale a insuflat tuturor studenților din amfiteatrul I bucuria că am fost admiși la Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, precum și mândria de a fi la Facultatea de „Valori”. De asemenea, cuvintele adresate unei mulțimi nerăbdătoare să vadă ce înseamnă viața de student ne-au indus și atașamentul față de Facultate și nu în ultimul rând față de instituție. Ceea ce m-a uimit în acele prime clipe ale discursului de deschidere a anului universitar a fost echilibrul pe care îl degaja domnul Rector Paul BRAN, reflectat printr-un ton calm, blând, plăcut și prin claritatea formulărilor sale încurajatoare pentru studenți.

Toate acestea mi-au permis să îl consider pe Domnul Paul BRAN un OM cu suflet. Ulterior, percepția mea despre domnia sa s-a consolidat prin onoarea de a-l avea pe Domnul Paul BRAN ca profesor la cursurile de Gestiunea financiară a întreprinderii (an universitar 1997/1998) și Relații monetare internaționale (an universitar 1999/2000). Astfel, prin intermediul acestor discipline am luat contact cu complexa personalitate a Domnului profesor Paul BRAN. Încă de la primul curs al domniei sale am fost impresionată de stilul modern de predare și de noutatea informațiilor transmise cu atâta pasiune și apropiere sufletească de studenții săi care deveneau copii săi. Iată dovezi ale atașamentului Domnului profesor Paul BRAN față de profesia sa de dascăl. Prin intermediul prezentărilor de tip PowerPoint, sintetice, sugestive și în același timp pline de substanță, Domnul profesor Paul BRAN ne-a insuflat plăcerea de a studia aceste discipline. Mai mult, alte stiluri de predare păleau în fața bunului Pedagog Paul BRAN. Sentimentul pe care ni-l lăsa după flecare curs era că timpul acționa prea repede constrângându-l din demersul didactic. Parcă timpul alocat unui curs nu era niciodată suficient pentru a putea cuprinde toate informațiile pe care Domnul profesor Paul BRAN dorea să ni le transmită. Aceste informații nu se rezumau doar la cele specifice disciplinelor predate, ci relaționau și cu cele de natură umană prin modul plăcut de a expune lucruri complexe.

În plus, Domnul profesor Paul BRAN nu se pierdea în amănunte, ci urmărea mai degrabă să stârnească în studenții săi dorința de a cunoaște mai mult.

Acum, când scriu aceste rânduri, realizez faptul că, orice aș spune în continuare, nu pot cuprinde întreaga personalitate a Domnului Paul BRAN. Doresc doar să mai subliniez atașamentul domniei sale față de oameni, capacitatea de a pune la punct oamenii printr-un umor fin, iubirea de țară care l-a făcut să propovăduiască cunoștințele economice în limba română și în Republica Moldova.

Trebuie înțeles faptul că despre Omul Paul BRAN nu se poate vorbi la trecut, ci numai la timpul prezent și, desigur, la viitor.

Închei prin a spune că, pentru cei care l-au cunoscut, spiritul Omului Paul BRAN ne va urmări și călăuzii în continuare pașii.

RESPECT PENTRU MARELE PROFESOR PAUL BRAN

**Marina COBAN, conf. univ., dr.
Prodecanul Facultății Business
și Administrarea Afacerilor, ASEM**

*Personalitatea e un dar.
Darul de a-ți transforma numele într-o formulă magică.
L. Blaga*

Profesorul Paul Bran și-a dedicat viața învățământului superior și științei și a făcut-o cu pasiune și mare dăruire. Meritele profesorului Paul Bran sunt enorme. A fost primul rector al Academiei de Studii Economice din Moldova, organizând procesul de instruire la cele mai înalte standarde, ceea ce a permis poziționarea ASEM-ului în fruntea instituțiilor de învățământ economic superior din Republica Moldova. Profesorul Paul Bran a pus fundamentul bibliotecii științifice a ASEM, astăzi fiind cea mai bogată colecție de literatură economică din Republica Moldova. Ca omagiu adus marelui profesor, astăzi în incinta Bibliotecii Științifice a ASEM este sala de lectură Paul Bran.

Profesorul Paul Bran a pus baza relațiilor dintre ASEM și ASE București, care au făcut față timpului și se mențin până în prezent, deoarece sunt mai mult decât o colaborare, ci sinceră și deschisă prietenie.

Fiind un generator de noi idei, Paul Bran avea darul de a transforma ideile în realitate. A realizat multe proiecte atât la Academia de Studii Economice din Moldova, cât și la ASE București.

Profesorul Paul Bran, având un potențial intelectual enorm a lăsat o moștenire științifică absolut remarcabilă reflectată în 15 monografii și peste 150 de articole științifice publicate în reviste de specialitate din diverse țări.

Profesorul Paul Bran s-a impus prin competență, punctualitate și corectitudine. A fost alături de colegi în ceea ce înseamnă performanță în carieră, a fost alături de mulți tineri pe care i-a învățat, le-a dat sfaturi ca un părinte și i-a îndrumat să-și construiască viitorul.

Numele profesorului Paul Bran, opera, ideile vor călăuzi multe generații de economiști din Republica Moldova și România.

Profesorul Paul Bran a fost și va rămâne o personalitate marcantă în știința economică. Inima s-a oprit, însă el trăiește prin tot ce a realizat și va rămâne în amintirea celor care l-au cunoscut.

A MAI PLECAT UN OM...

ELEGIE

Gheorghe Vrabie⁷⁹

In memoriam Paul Bran.

Iulie 2006, Chișinău

A mai plecat un om de omenie
Lăsând planeta noastră mai săracă,
Drag multora le-a fost, drag mi-a fost și mie,
E trist când cei mai buni din lumea asta pleacă...

Se ofilește floarea pe tulpină,
Și e amară mierea de albină
Și nu mai cântă pasărea-n grădină
Când acei dragi nu pot să mai revină...

Atunci când vre-un prieten scump dispare
Și noi murim cu dânsul câte-un pic
Și parcă soarele devine mai palid și mai mic...

Și tot mai strâmtă se face lumea asta mare,
Iar noi ne reflectăm ca-ntr-o oglindă spartă,
Pierzându-ne-n neant, bucată cu bucată!...

⁷⁹ Gheorghe VRABIE a fost un artist plastic, grafician din Republica Moldova, autorul Stemei de Stat a Republicii Moldova, al Stemei și al Drapelului municipiului Chișinău, al valutei naționale și a fost supranumit „Tatăl leului moldovenesc”.

ÎN AMINTIREA PROFESORULUI PAUL BRAN

Alexandra TKACENKO
Studentă ASEM, 2006

Dacă bătrânul Univers,
Dintr-o a lui supărare,
Ar scoate într-o bună zi
Pământul de vânzare

Să-și promoveze alte legi
În alte noi sisteme
Eu cred, că steaua lui oricum,
Ar răsări în vreme.

Căci are o menire ea
Fiind de fapt divină,
Nu într-un singur Univers
De-a răspândi lumină.

Izvorul ei neasemuit
Se află-n chipul care,
Profesor Bran El s-a numit
În viață ca atare.

Chiar dacă jocul cel urât,
Acei patru de șase
Și l-au făcut de l-au răpit
Luându-l de acasă.

Nimic de fapt nu s-a schimbat,
Lumina lui n-apune,
Prin totul ce El a lăsat
La muritori, la lume.

A fost un munte, un vulcan,
De-o înțelepciune mare,
La care Prutu-n nici un caz
Nu a-nsemnat hotare.

E cert, că ne lipsește mult
Cugetul lui, gândirea,
Noi cu regret spre cer privim,
Păstrându-i amintirea.

OBIECTIVE CULTURALE CONSACRATE LUI PAUL BRAN

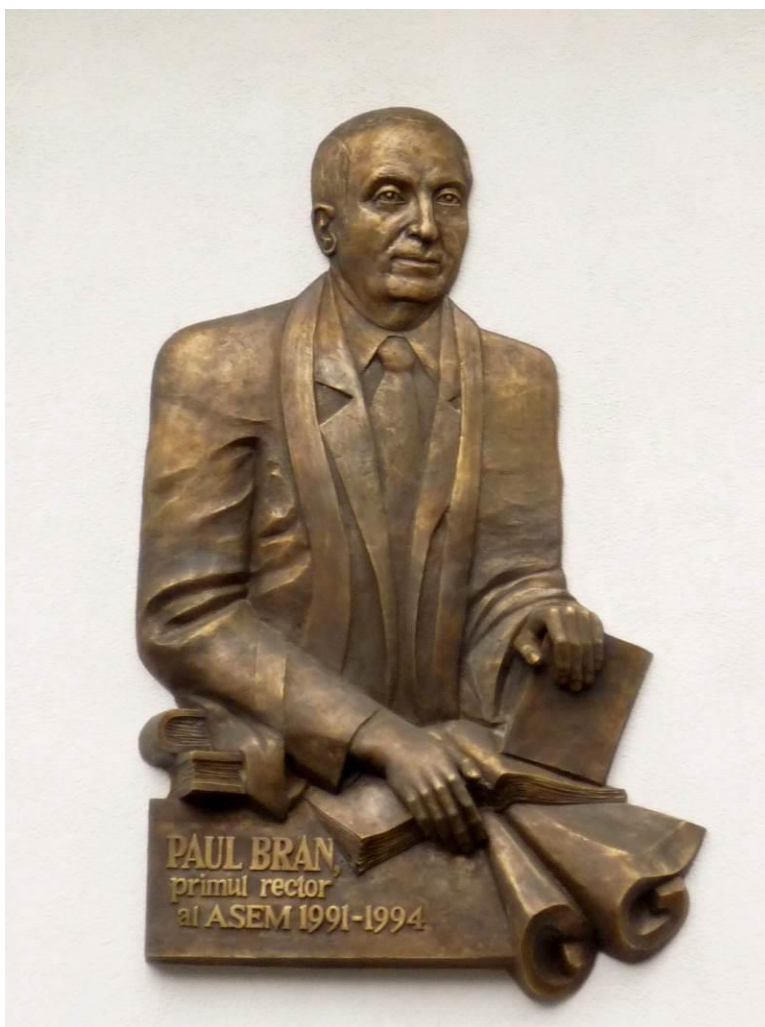

Inaugurarea Sălii de lectură „Paul Bran”, septembrie, 2005, ASEM

*Portretul „Paul Bran”, Pictură. Acrilic, pânză, 110x95 cm.,
autor Simion Zamșa, 2010, ASEM, Blocul „C”, Sala de lectură „Paul Bran”*

Simion ZAMȘA este artist plastic, pictor și grafician, Maestru în Artă din Republica Moldova. Simion Zamșa urmează liceul de arte plastice Igor Vieru din Chișinău în perioada 1969 și 1976. Studiază apoi în URSS, la Sankt-Petersburg în cadrul Academiei de Arte Plastice „Ilia Repin”, Secția Grafică de carte sub tutela profesorilor Ghenadie Epifanov, Irina Ptahova și Li Klim.

*Basoreliev „Paul Bran, primul rector al ASEM 1991-1994”,
bronz, autor Veaceslav Jiglițchi, Veaceslav Zaițev, 2011, Bloc „C”, ASEM*

Sculpturile lui **Veaceslav JIGLIȚCHI** sunt cunoscute dincolo de Republica Moldova. Sculpturile din bronz sunt prezente în colecțiile particulare Sarkozy, Putin, Medvedev, Lujkov. De asemenea, multe dintre acestea servesc ca trofee pentru festivaluri și expoziții de artă modernă.

Veaceslav ZAIȚEV s-a născut la 20 octombrie 1945, în Astrahan, Rusia. Locuiește în Chișinău. Este unul din autorii Compoziției Sculpturale în bronz „**Nota Bene!**” (Havuzul cunoștințelor), instalată în havuzul din fața bl. B de studii (anul 2010) și, basorelieful în cinstea primului rector al ASEM, profesorul Paul BRAN, instalată pe fațada bl. C de studii (2011).

Brevet Nr. 019

la medalia
"Paul Bran"

a Academiei de Studii Economice
a Moldovei

se acordă
pentru merite deosebite
în promovarea științei și învățământului
și cu ocazia aniversării a XXVI I-a

de la fondarea ASEM
în anul Cefenărului Marii Uniri.

Chișinău
septembrie 2018

Academician,
Grigore Belostecnic,
Rector ASEM

ASEM, Medalia „Paul Bran”
pentru merite deosebite în învățământul economic și dezvoltarea științei

Portretul Rectorului Paul Bran

Portretul a fost realizat în anul 2008 de către maestrul **Nicolae Aurel Alexi** și face parte din Galeria Rectorilor, o colecție de portrete comandate pictorului Nicolae Aurel Alexi de către Academia de Studii Economice din București⁸⁰. Galeria a fost inaugurată în toamna anului 2008, portretele fiind așezate în Holul de Onoare de la parter și etajul 1 în Palatul ASE.

⁸⁰ ROȘCA, Ion Gh. (coord.), VLAD, Liviu Bogdan, CROITORU, Paul. *Artă și artiști în Academia de Studii Economice din București*. București: Editura ASE, 2010, p. 56.

Pasarela „Pasul Bran”, ASE București

Construcția care unește clădirile Ion N. Angelescu (corpul din Piața Romană) și Mihai Eminescu (corpul din bulevardul Dacia) a fost ridicată între anii 1996-1997 în timpul mandatului Rectorului Paul Bran⁸¹. Din acest motiv pasarela a început a fi numită de către studenți „Pasul Bran” lucru consfințit acum printr-o plăcuță montată în mijlocul coridorului transparent.

⁸¹ ROȘCA, Ion Gh. *Istoria Palatului Academiei de Înalte Studii Comerciale și industriale și oamenii ei*. București: Editura ASE, 2013, p. 111.

Bustul Rectorului Paul Bran

Chipul în bronz al prof. univ. dr. Paul Bran este realizat de sculptorul Bogdan Hojbotă cu sprijinul financiar al Băncii Naționale a României și a fost dezvelit în decembrie 2010 în fața imobilului din str. Mihail Moxa, corp de clădire care a preluat numele Rectorului Paul Bran⁸².

⁸² A XI-a Conferință internațională "Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente": în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. București, 2010. Disponibil:

<http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CLĂDIREA
PAUL BRAN

PAUL BRAN (1940-2006)

Profesor universitar la Catedra de Monedă, doctor în științe economice,
rector al Academiei de Studii Economice din București (1996-2004), inițiator al modernizării de după anul 1989 a
învățământului din această universitate și a bazei sale materiale,
rector fondator al Academiei de Studii Economice din Republica Moldova (1991-1994), președinte al Asociației
Generale a Economisților din România (2001-2006).

Această clădire a fost construită între anii 2001 și 2004,
la inițiativa și sub coordonarea
profesorului universitar dr. **Paul BRAN**,
rector al Academiei de Studii Economice din București
în perioada 1996 - 2004.

Sala de lectură Paul Bran, ASE București

Modernizarea corpului de clădire din strada Căderea Bastiliei din anii 2006-2007 a fost momentul în care la etajul II a apărut sala de lectură „Paul Bran” în semn de omagiu pentru Rectorul care a susținut și sprijinit dezvoltarea bibliotecii Academiei de Studii Economice din București. Din punct de vedere biblioteconomic colecțiile de carte din sala de lectură „Paul Bran” sunt ordonate conform clasificării Dewey, iar organizarea interioară a mobilierului respectă principiile ergonomiei și economiei spațiului⁸³. De asemenea, sala de lectură constituie un spațiu deschis, luminos, perfect pentru expunerea unei colecții de tablouri aparținând unor artiști cunoscuți.

⁸³ CROITORU, Paul. *Istoria Bibliotecii Academiei de Studii Economice din București*. București: Editura ASE, 2013, p. 188.

Diploma *Virgil Madgearu cu Medalie de aur* a fost creată în anul 2009 de către Senatul Academiei de Studii Economice din București pentru a onora personalitățile care au contribuit la promovarea valorilor învățământului și științei economice.

Recunoașterea personalității este gravată pe medalia *Virgil Madgearu*, special realizată pentru Academia de Studii Economice din București.

*Senatul Academiei de Studii Economice din București
recunoaște meritele domnului*

*Profesor universitar doctor
Paul Bran*

în promovarea valorilor învățământului și științei economice

2011

J. Roșca

*Rectorul Academiei de Studii Economice din București
Prof. univ. dr. Ion Gh. Roșca*

BIBLIOGRAFIE

Cărți

1. Bran, Paul. Comunicarea financiară / P. Bran, I. Costică. - București : Ed. ASE, 2003. - 414 p.
2. Bran, Paul. Conducerea, tehnica și eficiența comerțului exterior / Alexandru Popa,... ; au colab. Paul Bran, Octavian Marcaș, Adrian Constantinescu. - București : Ed. Șt. și Encicl., 1989. - Bibliogr.: p. 501-506.
3. Bran, Paul. Decizia financiară în unitatea economică / P. Bran. - București : Ed. Șt. și Encicl., 1980. - 248 p.
4. Bran, Paul. Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii / Paul Bran. - București: ASE, 2011. - 168 p. – ISBN 978-606-505-458-5.
5. Bran, Paul. Economia valorii / P. Bran. - București : Ed. Economica, 1995. - 287 p.
6. Bran, Paul. Economia valorii / P. Bran. - Chișinău : Știința, 1991. - 140 p.
7. Bran, Paul. Economia valorii: oeconomică / P. Bran. - București : Ed. ASE, [199-]. - 201 p.
8. Bran, Paul. Economia activității financiare și monetare internaționale / P. Bran, I. Costică. - București : Ed. Economică, 2003. - 568 p. - Bibliogr.: p. 565-567.
9. Bran, Paul. Economia valorii / P. Bran. - București : Ed. ASE, 2003. - 312 p.
10. Bran, Paul. Economie monetară / P. Bran. - București : Ed. ASE, 2003. – 246 p.
11. Bran, Paul. Fascinația valorii / P. Bran. - București : Ed. Encicl., 1992. - 176 p.
12. Bran, Paul. Finanțele - instrument de fundamentare și realizare a deciziei economice : tz. dr. în econ. / Paul V. Bran ; cond. șt. Iulian Văcărel. - București : ASE, 1974. - 287 p.
13. Bran, Paul. Finanțele întreprinderii / P. Bran. – București ; Chișinău : [s. n.], 1992-93. - 33 p. : il.

14. Bran, Paul. Finanțele întreprinderii / P. Bran. – București ; Chișinău : [s. n.], 1994-95. - 347 p. : il.
15. Bran, Paul. Finanțele întreprinderii: gestionarea fenomenului microfinanciar / P. Bran. - București : Editura Economică, 1997. - 351 p.
16. Bran, Paul. Finanțele întreprinderii: Gestionarea fenomenului microfinanciar / P. Bran. - Ed. a 2-a. - București : Ed. Economică, 2003. - 470 p.
17. Bran, Paul. Finanțele întreprinderilor și ramurilor economiei naționale: pentru facultatea de Contabilitate – Cap. XIII – Planificarea financiară / Paul Bran. – București : ASE, 1971. - 66 p.
18. Bran, Paul. Finanțele unităților economice / Paul Bran, Nicolae Antoniu. – București : ASE, 1976. - 502 p.
19. Bran, Paul. Finanțele unităților economice prin metoda instruirii active (instruire și simulare pe calculator) / Ion Stancu, Paul Bran, Vasile Ilie. - București : Ed. Didactică și Pedagogică, 1980. - 470 p.
20. Bran, Paul. Finanțele unităților economice prin metoda instruirii active (instruire și simulare pe calculator) / Ion Stancu, Paul Bran, Vasile Ilie. – București : Ed. Didactică și Pedagogică, 1989. - 274 p.
21. Bran, Paul. Finanțele unităților economice. Curs predat la Facultatea de Contabilitate. Cap. 11 – Planificarea, finanțarea și creditarea mijloacelor circulante / Paul Bran. – București : ASE, 1972. - 80 p.
22. Bran, Paul. Finanțele unităților economice. Monografia activității financiare. Culegere de probleme financiare și studii de caz. Uz intern / Paul Bran, Ion Stancu. – București : ASE, 1978. – Vol. 1. - 158 p.
23. Bran, Paul. Finanțele unităților economice. Partea I / Paul Bran. – București : ASE, 1975. - 250 p.
24. Bran, Paul. Finanțele unităților economice. Probleme de planificare financiară în întreprinderile industriale (culegere de lucrări practice). Uz intern / Paul Bran, Ion Stancu. – București : ASE, 1975. – Vol. 1. - 118 p.

25. Bran, Paul. Finanțele unităților economice. Probleme de planificare financiară în întreprinderile industriale. Uz intern / Paul Bran, Ion Stancu. – București : ASE, 1976. - 118 p.
26. Bran, Paul. Lucrări de laborator și studii de caz pentru cursul „Finanțele unităților economice” / Paul Bran. – București : ASE, 1974. - 110 p.
27. Bran, Paul. Managementul prin valoare / Paul Bran. - București : Editura Universitară, 2009. - 175p. – ISBN 978-973-749-807-6.
28. Bran, Paul. Marketing: aspecte conceptuale și operaționale / conf. univ. dr. Carmen Bălan ed. coord.: [autori: prof. univ. dr. Paul Bran, prof. univ. dr. Iacob Cătoiu, prof. univ. dr. Iuliana Cetină,...]. - București : Editura ASE, 2004. - 218 p. - Bibliogr.: p. 211-217. - ISBN 973-594-469-3.
29. Bran, Paul. Mecanismul economico-financiar. Scheme și diagrame / Paul Bran, Ion Stancu. – București : ASE, 1980. - 134 p.
30. Bran, Paul. Mecanismul economico-financiar. Scheme și diagrame / Paul Bran, Constantin Popescu, Ion Stancu. – București : ASE, 1983. - 118 p.
31. Bran, Paul. Mecanismul monetar / P. Bran. - Chișinău : Știința, 1991. - 262 p. - Bibliogr.: p. 257-259.
32. Bran, Paul. Mecanismul monetar actual / P. Bran. - București : Ed. Șt. și Encicl., 1984. - 265p.
33. Bran, Paul. Model de dezvoltare economică și socială a orașelor românești riverane Dunării / prof. univ. dr. Florina Bran, prof. univ. dr. Paul Bran, lect. univ. dr. Ildiko Ioan. - București : Editura ASE, 2007. - 119 p. - Bibliogr.: p. 117-119. - ISBN 978-973-594-906-8.
34. Bran, Paul. Relații financiar-bancare ale societății comerciale: Ghid practic / P. Bran. - București : Tribuna Economică, 1994. - 352 p. - (Col. Ghid profesional).
35. Bran, Paul. Relații valutare și financiare internaționale: probleme și studii de caz: pentru uzul studenților / P. Bran. – București : Editura ASE, 1987. - 284 p.

36. Bran, Paul. Relații valutare și financiare internaționale: probleme și studii de caz: pentru uzul studenților / P. Bran. – București : Editura ASE, 1982. - 224 p.
37. Bran, Paul. Relații valutare-financiare internaționale: [manual] / Elab. de G. Anghelache, P. Bran, S. Cernea ; coord. P. Bran. - București : Editura Didactică și Pedagogică, 1990. – 214 p.
38. Bran, Paul. Relațiile financiare internaționale. Uz intern / Paul Bran, Nicolae Dardac, Ion Stancu. – București : ASE, 1978. - 370 p.
39. Bran, Paul. Relațiile financiare și monetare internaționale: (Economica fenomenului mondo-financiar și monetar) / P. Bran. – București ; Chișinău : Logos, 1995. - 303 p.
40. Bran, Paul. Relațiile financiare și monetare internaționale: economia fenomenului mondo-financiar și monetar / Paul Bran. - București : Editura Economică, 1996. - 303 p.
41. Bran, Paul. Relațiile financiar-valutare. Partea I-a. Uz intern / Paul Bran. – București : ASE, 1977. - 123 p.
42. Bran, Paul. Simularea planificării financiare a întreprinderilor cu ajutorul calculatorului / Paul Bran, Ion Stancu. – București : ASE, 1985. - 167 p.
43. Bran, Paul. Sisteme, metode și tehnici manageriale ale organizației / Ștefan Balica, Gh. Basanu, Paul Bran ... [et. Al.] ; coord. Ovidiu Nicolescu. - București : Editura Economica, 2000. – 528 p.
44. Bran, Paul. Экономика стоимости / П. Бран ; пер. с рум.: Г. Сквиренко. - Chișinău : IMKO, 1992. - 188 p.

Articole

45. Bran, Paul. Academia de Studii Economice - 85 de ani / Paul Bran // Tribuna economică. - 1998. - Nr. 16. - P. 28-29.
46. Bran, Paul. Armonizarea învățământului superior economic cu cerințele Uniunii Europene: eseu / Paul Bran // Paul Bran : schiță biobibliografică. - Chișinău : ASEM, 2006. – P. 22-24.
47. Bran, Paul. Autonomia financiară a întreprinderii / Paul Bran // Tribuna economică. - 1990. - Nr. 7. - P. 19-21.

48. Bran, Paul. Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii / Paul Bran // Revista economică. - 1978. - Nr. 12. - P. 10-12.
49. Bran, Paul. Calculul normativelor mijloacelor circulante în întreprinderile industriale cu ajutorul mașinii „Felix FC 15” / Paul Bran // Revista de contabilitate. - 1973. - februarie. - P. 64-78.
50. Bran, Paul. Calea schimbării comportamentului economic / Paul Bran // Tribuna economică. - 1996. - Nr. 4. - P. 58-61.
51. Bran, Paul. Calitatea și operativitatea în activitatea financiară / Paul Bran // Tribuna economică. - 1995. - Nr. 21. - P. 5-6.
52. Bran, Paul. Căutarea de modele / Paul Bran // Tribuna economică. - 1996. - Nr. 6. - P. 59-61.
53. Bran, Paul. Ce se întâmplă cu cursul leului? / Paul Bran // Tribuna economică. - 1995. - Nr. 45. - P. 4-5; Nr. 47. - P. 4-5, 61.
54. Bran, Paul. Conducerea prin bugete – instrument de fundamentare financiară a deciziilor economice / Paul Bran // Revista economică. - 1983. - Nr. 7. - P. 13-14.
55. Bran, Paul. Cum pot fi interpretate datele economice ale societăților comerciale privatizabile? / Paul Bran // Tribuna economică. - 1995. - Nr. 35. - P. 25-26.
56. Bran, Paul. Dezvoltarea învățământului economic deschis la distanță / prof., dr. Paul Bran // Tribuna economică. - 1999. - Nr. 36. - P. 29-31.
57. Bran, Paul. Economia valorii: recomandări conceptuale / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 2. - P. 38-39; Nr. 3. - P. 38-39; Nr. 4. - P. 39-40; Nr. 5. - P. 40-41.
58. Bran, Paul. Este posibilă redresarea monedei naționale? / Paul Bran // Tribuna Economică. - 1996. - Nr. 10. - P. 61-63.
59. Bran, Paul. Ghid practic pentru participanții la marea privatizare / Paul Bran // Tribuna economică. - 1996. - Nr. 35. - P. 14-15, 42.
60. Bran, Paul. Limitele teoriei economice / Paul Bran // Tribuna economică. - 1990. - Nr. 17. - P. 14-15, 42; Nr. 25. - P. 25.
61. Bran, Paul. Mutații calitative intervenite în conținutul categoriei economice bani / Paul Bran // Teorie și practică economică. - 1985. - Nr. 1. - P. 80-91.

62. Bran, Paul. Noi exigențe în învățământul superior economic / Paul Bran // Tribuna economică. -1996. - Nr. 21. - P. 24-25; Nr. 22. - P. 22-23.
63. Bran, Paul. O consecință logică: sprijinirea proprietăților private / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 26. - P. 6-7.
64. Bran, Paul. O societate se construiește, în primul rând prin instituții / Paul Bran // Moldova Suverană. - 1994. - 25 sept.
65. Bran, Paul. Obiectivele strategice ale reformei / Paul Bran // Tribuna economică. - 1996. - Nr. 1. - P. 4-5, 62.
66. Bran, Paul. Optica financiară în conducerea operativă a întreprinderii / Paul Bran // Revista economică. - 1975. - Nr. 41. - P. 10-12.
67. Bran, Paul. Organizarea și desfășurarea studiilor postuniversitare / Paul Bran // Raporturi de muncă. - 1997. - Nr. 3.
68. Bran, Paul. Perfecționarea profesiei de economist / Paul Bran // Raporturi de muncă. - 1997. - Nr. 12.
69. Bran, Paul. Preocupări economice și monetare în Republica Moldova / Paul Bran // Tribuna economică. - 1995. - Nr. 35. - P. 5; Nr. 36. - P. 7.
70. Bran, Paul. Privatizarea - un proces de mare complexitate / Paul Bran // Tribuna economică. - 1992. - Nr. 47. - P. 95-96.
71. Bran, Paul. Privatizarea: nodul Gordian. O consecință logică: sprijinirea proprietăților private / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 26. - P. 6-7.
72. Bran, Paul. Program de armonizare a învățământului superior economic cu cerințele Uniunii Europene : [proiect] / Paul Bran // Paul Bran : schiță biobibliografică. - Chișinău : ASEM, 2006. - P. 18-22.
73. Bran, Paul. Program de privatizare și sprijinirii a proprietății private : Proiect / Paul Bran // Sfatul țării. - 1991. - 29 oct.
74. Bran, Paul. Reforma economică la români / Paul Bran // Economica. - 1993. - Nr. 1. - P. 9-17 ; Tribuna economică. - 1993. - Nr. 21. - P. 34-35 ; Nr. 22. - P. 35-36.
75. Bran, Paul. Reforma profesiei de economist / Paul Bran // Economistul. - 1994. - Nr. 1009. - P. 1-4.

76. Bran, Paul. Revista Preocupări Economice și Financiare / Paul Bran // Forum Academiale. – 1968. – Nr. 3. – P. 10.
77. Bran, Paul. Să discutăm deschis despre inflație / Paul Bran // Tribuna economică. - 1990. - Nr. 3. - P. 6-7.
78. Bran, Paul. Simțul valorii (I) / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 21. - P. 38-39.
79. Bran, Paul. Simțul valorii (II) / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 22. - P. 39.
80. Bran, Paul. Specializarea postuniversitară / Paul Bran // Tribuna economică. - 1998. - Nr. 37. - P. 31-32.
81. Bran, Paul. Starea economiei naționale / Paul Bran // Tribuna economică. - 1996. - Nr. 6. - P. 59-61.
82. Bran, Paul. Școala și știința economiei : eseu / Paul Bran // Paul Bran : schiță biobibliografică. - Chișinău : ASEM, 2006. – P. 18-22.
83. Bran, Paul. Taxa scontului. Anul economic 1968. Comerțul țărilor socialiste / Paul Bran // Forum Academic. – 1969. – Nr. 1; 2; 3.
84. Bran, Paul. Trecerea la convertibilitate / Paul Bran // Tribuna economică. - 1990. - Nr. 24. - P. 3.
85. Bran, Paul. Un model economic pentru economia de piață / Paul Bran // Economia. – 1992. – Nr. 1-4. - P. 17-23.
86. Bran, Paul. Un posibil model economic pentru economia românească / Paul Bran // Tribuna economică. - 1993. - Nr. 1-2. - P. 41-42.
87. Bran, Paul. Valoarea informației / Paul Bran // Simpozionul științific internațional „Evaluarea și gestionarea riscurilor ecologice”, 2-3 iunie 2006. – București : Ed. ASE, 2006. – P. 14-20.
88. Bran, Paul. Valoarea economică a timpului / Paul Bran // Tribuna economică. - 1991. - Nr. 21. - P. 39.
89. Bran, Paul. Valoarea în societatea informațională / Paul Bran // Economistul = Economie teoretică și aplicată. - 2005. - 3 dec. - P. 1-2.
90. Bran, Paul. Vom pregăti 4-5 mii de tineri care să poată fabrica idei economice / Paul Bran // Moldova Suverană. - 1993. - 18 martie.

Interviuri

91. Bran, Paul. „La tot ce voi întreprinde în viitor se va regăsi din dragostea pe care o port prietenilor mei din Basarabia ...” : interviu cu prof., dr. P. Bran, rectorul Acad. de St. Economice din București / A consemnat Vlad Pohilă // Mesagerul. - 1996. - 17 mai. - P. 6.
92. Bran, Paul. „Cel care caută, obține ceva” : [de vorbă cu dl. Paul Bran, rectorul Acad. de St. Economice din Moldova] / consemnare de Gh. Bologan // Viața satului. - 1992. - 9 ian. - P. 7.
93. Bran, Paul. „Crearea Uniunii Economice a C.S.I. este mai mult o acțiune politică pentru că economic ea n-ar fi posibilă acum” : [A intervievat N. Negru] // Literatura și arta. - 1993. - 7 oct. - P. 1, 2.
94. Bran, Paul. „Fără activitatea economică, nici politicul nu se poate desfășura : [interviu cu P. Bran, rectorul Acad. de St. Economice din Moldova referitor la starea economiei noastre] / Consemnare de N. Roibu // Glasul națiunii. - 1992. - 29 mai. - P. 8.
95. Bran, Paul. „Meseria de economist nu va fi afectată de șomaj” : [interviu cu P. Bran, rectorul Acad. de St. Economice din Moldova] / A intervievat E. Lisnic // Literatura și arta. - 1992. - 9 apr. - P. 2.
96. Bran, Paul. „N-am de gând să fug...” : interviu cu rectorul Acad. de St. Economice referitor la postul pe care-l ocupă / A consemnat N. Negru // Literatura și arta. - 1994. - 9 iunie. - P. 2.
97. Bran, Paul. „Reforma economică este în curtea fiecărui dintre noi...” : dialog cu prof. Paul Bran / Consemnare de Gh. Nicu // Sfatul țării. - 1992. - 15 sept. - P. 8.
98. Bran, Paul. ASEM - 10 ani de realizări 25 septembrie 1991 - 25 septembrie 2001 / Paul Bran // Tinerimea Moldovei. - 2001. - 27 septembrie. - P. 5.
99. Bran, Paul. Două gânduri în prag de „seism” / Paul Bran, Vasile Șoimaru; a intervievat Vasile Trofăilă // Business globe. - 1992. - Mai. - P. 2.
100. Bran, Paul. Fericirea că vom avea bonuri patrimoniale va fi de scurtă durată : dialog cu P. Bran, rectorul A.S.E. din Moldova și

- cu Gh. Efros, dir. general al Com. de Stat pentru prob. reformei econ. / P. Bran, Gh. Efros ; consemnat de A. Mămăligă // Vocea poporului. – 1991. – 31 dec. – P. 3-4.
101. Bran, Paul. Garda financiară – lance și scut ale economiei de piață : [dialog cu prof., dr. P. Bran, rectorul Acad. de St. Economice din Moldova, cu dl. N. Bivol, vice-ministru al M-rului Economiei și Finanțelor al Republicii Moldova despre funcțiile controlului fin. în economia de piață] / P. Bran, N. Bivol ; a consemnat L. Druguș // Sfatul țării. – 1992. – 10 apr.
102. Bran, Paul. Învățământul economic în preajma mileniului III : [interview cu prof.; dr. Paul Bran, rectorul Academiei de Studii Economice București] / Paul Bran; a interviewat Mircea Șerb // Tribuna economică. - 1998. - Nr. 34. - P. 27-29.
103. Bran, Paul. Pentru a deveni un bun economist nu poți învăța numai cu tabla și cu creta / A interviewat Ana-Maria Ciobanu // Adevărul economic. – 1997. - Nr. 51-52 (301 - 302). - 19-31 decembrie. - P. 10.
104. Bran, Paul. Pionul poate deveni regină! : dialog cu dl. P. Bran, rectorul A.S.E. din Moldova [referitor la integrarea economică a României și Basarabiei] / Consemnat de A. Mămăligă // Vocea poporului. – 1991. – 19 noiembrie. – P. 3.
105. Bran, Paul. Privatizare – privatizare, dă s-o știm și noi : dialog cu prof. P. Bran, aut. proiectului de reformă și cu deputatul V. Șoimaru, vicerector al ASE și resp. cu elab. legii privatizării / P. Bran, V. Șoimaru ; consemnat de L. Druguș // Sfatul țării. – 1991. - 12 dec.
106. Bran, Paul. Privatizarea nu este o acțiune de binefacere : interview cu P. Bran, prof., rectorul Acad. de St. Economice din Moldova / A interviewat A. Mămăligă // Vocea poporului. – 1991. – 12 noiembrie. – P. 3.
107. Bran, Paul. Program de dezvoltare a activității din Academia de Studii Economice / Consemnat Mircea Șerb // Tribuna economică. – 1996. – Nr. 35. – P. 14, 42.

108. Bran, Paul. Refacerea economiei țării : [interviu cu P. Bran, rectorul Acad. de St. Economice din Moldova] / Consemnare de A. Mămăligă // Vocea poporului. – 1992. – 24 mart. – P. 3, 6.
109. Druguș, L. Avem Academie de Studii Economice : [Din conv. cu P. Bran, rectorul A. S. E. din Moldova] / L. Druguș ; P. Bran // Sfatul țării. – 1991. – 3 oct.
110. 1994 – an al reformei sau al dezastrului : [Prognoze făcute de P. Bran, rectorul ASEM] / Paul Bran ; A. Bart // Observatorul. – 1993. – 28 dec. – P. 5.

Contribuții

111. Admiterea la Academia de Studii Economice: teste grilă: sesiunea 1997 / coord. **Paul Bran**. – București : Editura Economică, 1997: Ardis. - 288 p. - ISBN 973-590-018-1.
112. Aglietta, Michel. Macroeconomie financiară : Finanțe, creștere și cicluri. Crizele financiare și reglarea monetară / Michel Aglietta ; pref. de **Paul Bran** ; trad. Ilie Toma, prof. Ion Gh. Roșca. - București : Coresi, 2001. – 240 p.
113. Cercetare terminologică și terminografică a lexicului specializat din finanțe CNCSIS 358 / dir. proiect **Paul Bran** ; Alexandra Cunita ; Tatiana Moșteanu ; Elena Popa. - București : Editura Economica, 2003. – 97 p.
114. Componenta ecologică a strategiei de dezvoltare economică a zonei Munților Apuseni : studiu de caz Roșia Montana / coord.: **Paul Bran**, Florina Bran, Gheorghe Manea, Ion Roșca - București : Editura ASE, 2003. – 166 p.
115. Dimensiunea economică a impactului de mediu : studiu de caz Roșia Montana / coord.: **Paul Bran**, Florina Bran, I. G. Roșca, ... - București : Editura ASE, 2004. – 149 p.
116. Evaluarea și gestionarea riscurilor ecologice: Simpozion științific internațional, 2-3 iunie 2006. Ediția a 5-a / pref. de **Paul Bran**. – București : Editura ASE, 2006.
117. Graficele în sprijinul procesului didactic. / coord.: **Paul Bran**, M. Korca. – București : Editura ASE, 1987. – 79 p.

118. Investițiile și relansarea economică : Simpozion internațional, 31 mai 2003. Ediția a 5-a / coord.: **Paul Bran**, Ion Gh. Roșca, Dumitru Miron, Nicolae Dardac. – București : Editura ASE, 2003.
119. Olaru, Corneliu. Circulația monetară în România : 1929-1940 / Corneliu Olaru ; pref. de **Paul Bran**. – București : Silex, 1999. – 175 p.
120. Paxino, Dan Octav. Managementul riscurilor valutare aplicabile în tranzacțiile internaționale / Dan Octav Paxino, Roxana Mosteanu ; pref. de **Paul Bran**, prof. Ion Gh. Roșca. – București : Sylvi, 2002. – 288 p.
121. Paxino, Dan Octav. Politica valutara și managementul riscurilor în tranzacțiile internaționale / Dan Octavian Paxino ; pref. de **Paul Bran**. - București : Editura Economica, 2003. – 255 p.
122. Paxino, Dan Octav. Politici, tehnici și instrumente de acoperire a riscurilor valutare / Dan Octav Paxino ; pref. **Paul Bran**. - București : Editura Sylvi, 2002. - 288 p.
123. Racila, Emil. Academia de Studii Economice. București : România : 1913-2003 / Emil Racila ; coord.: Nicolae Dardac, Ion Gh. Roșca, **Paul Bran**. - București : Editura Economica, 2003. – 430 p.
124. Relații valutare-financiare internaționale: [manual] / Elab. de G. Anghelache, **P. Bran**, V. Ciobanu, ș. a. – București : Editura Didactică și Pedagogică, 1980. - 316 p.
125. Rusovici, Alexandru. Audit financiar la societățile comerciale / Alexandru Rusovici ; pref. de **Paul Bran**, Gheorghe Rusu, Florea Cojoc. - București : Monitorul Oficial, 2003. – 372 p.

Conducător științific

126. Bercea, Cătălin-Marian. Modalități de acces al României la piața financiară internațională și la piața internațională a creditului : tz. dr. în econ. / Cătălin-Marian Bercea ; cond. șt. **Paul Bran**. – București : Editura ASE, 1998.

127. Borș, Ion. Formarea și utilizarea rezervelor valutare ale Republicii Moldova : tz. dr. în econ. / Ion Borș Ion ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 1997. – 201 p.
128. Certan, Corina. Fenomenul inflației în Republica Moldova : Cauze interne și externe, posibilități de atenuare a consecințelor inflației : tz. dr. în econ. / Corina Certan ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 1999.
129. Chițoiu, Daniel. Stimularea investițiilor internaționale prin facilități financiare valutare și vamale : tz. dr. în econ. / Daniel Chițoiu ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 2004.
130. Ciobanu, Ghenadie. Crearea pieței valutare și de capital în Republica Moldova : tz. dr. în econ. / Ghenadie Ciobanu ; cond. șt. **Paul Bran.** - București : ASE, 1996.
131. Ilie, Vasile. Mutații în gestiunea financiară a întreprinderilor : tz. dr. în econ. / Vasile Ilie ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 1994. – 249 p.
132. Ion, Mihail. Mecanisme de ajustare a deficitelor balanței de plăți externe a României : tz. dr. în econ / Mihail Ion ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : ASE, 2003.
133. Ionici, Octavian Eugen. Sistemul bancar și creșterea economică : Aspecte analitice ale unui program de restructurare și privatizare bancară pentru țările în tranziție : tz. dr. în econ. / Octavian Ionici ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 2002.
134. Lăzărescu, Sorin. Rolul ratingului în finanțarea și creditarea internațională : tz. dr. în econ. / Sorin Lăzărescu ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : A.S.E., 2003.
135. Matei, Ion. Finanțarea și creditarea comerțului exterior al României : tz. dr. în econ / Ion Matei ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : Editura ASE, 2005.
136. Munteanu, Irena. Contribuția finanțării și creditării internaționale la dezvoltarea comerțului exterior al României : tz. dr. în econ. / Irena Munteanu ; cond. șt. **Paul Bran.** – București : ASE, 2005. - 291 p.

137. Negrea, Alexandru. Implicații financiar-valutare privind redresarea turismului românesc : tz. dr. în econ. / Alexandru Negrea ; cond. șt. **Paul Bran**. – București : A.S.E., 2000.
138. Obreja, Carmen. Finanțarea internațională a comerțului exterior : tz. dr. în econ. / Carmen Obreja ; cond. șt. **Paul Bran**. – București : Editura ASE, 2004.
139. Pîslaruc, Viorica. Gestiunea riscului valutar în Republica Moldova : tz. dr. în econ. / Viorica Pîslaruc ; cond. șt. **Paul Bran**. - București : A.S.E., 1998.
140. Sabah, Mohamad Audeh Abu-Tayeh. Strategia de marketing a băncilor iordaniene : tz. dr. în econ. / Mohamad Audeh Abu-Tayeh Sabah ; cond. șt. **Paul Bran**. – București : A.S.E., 1998.

E-bibliografie

141. Bran, Paul. Economica activității financiare și monetare internaționale [Resursă electronică] / Paul Bran, Ionela Costică. – București : Ed. Economică, 2003. - 568 p. - Bibliogr.: p. 565-567. – Mod de acces: <http://www.ase.ro/biblioteca/>. (Accesat la 05.06.2020)
142. Bran, Paul. Economica valorii [Resursă electronică] / P. Bran. – București : Ed. ASE, 2003. - 312 p. – Mod de acces: <http://www.ase.ro/biblioteca/>. (Accesat la 05.06.2020).
143. Bran, Paul. Finanțele întreprinderii. Gestiunea fenomenului microfinanciar [Resursă electronică] / Paul Bran, Ionela Costică. - Ed. a 2-a. - București : Ed. Economică, 2003. - 470 p. - Mod de acces: <http://www.ase.ro/biblioteca/>. (Accesat la 05.06.2020)
144. Componenta ecologică a strategiei de dezvoltare economică a zonei Munților Apuseni: Studiu de caz Roșia Montana [Resursă electronică] / coord.: **Paul Bran**, Florina Bran, Ion Gh. Roșca, Gheorghe Manea,... [et. al.]. - București : Editura ASE, 2003. – 166 p. – Mod de acces: <http://www.ase.ro/biblioteca/>. (Accesat la 05.06.2020).
145. Dimensiunea economică a impactului de mediu: Studiu de caz Roșia Montană [Resursă electronică] / coord.: prof. univ., dr.

Paul Bran, prof. univ. dr. Florina Bran, prof. univ. dr. Ion Gh. Roșca et. al. ... - București : Editura ASE, 2004. – 149 p. – Mod de acces: <http://www.ase.ro/biblioteca/>. (Accesat la 05.06.2020).

Referințe privind personalitatea și activitatea lui Paul Bran

146. A încetat din viață prof. univ. dr. Paul Bran // *Economistul*. - 2006. - 27 iulie. - P. 1.
147. Alexandru, Felicia. Paul Bran: model de implicare a intelectualului în viața publică [Resursă electronică] / Felicia Alexandru // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 66. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
148. Andreica, Marin. Paul Bran – un om între oameni [Resursă electronică] / Marin Andreica // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 49. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
149. Anghelache, Constantin. Paul nu a plecat... [Resursă electronică] / Constantin Anghelache // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 56. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
150. Anghelache, Gabriela. Profesorul, colegul și OMUL Paul Bran – In memoriam [Resursă electronică] / Gabriela Anghelache // A

XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 33. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).

151. Bălu, Florentina-Olivia. Paul Bran – Dascăl Erudit și Om de Mare Valoare [Resursă electronică] / Florentina-Olivia Bălu // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 70. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).

152. Belostecinic, Grigore. Am avut fericita ocazie de a sta în preajma unui OM cu adevărat important [Resursă electronică] / Grigore Belostecinic // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 26. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).

153. Belostecinic, Grigore. Paul Bran a înscris o pagină de aur în istoria ASEM / Grigore Belostecinic // Curierul economic. - 2006. - 9-15 septembrie. - P. 4.

154. Bistreanu, Ion. Chișinău '92: file de jurnal / Ion Bistreanu. – București : Editura Biblioteca Bucureștilor, 2012. - P. 395-396. – Mod de acces: <https://economiaonline.ro/ase-chisinau-in-insemnarile-unui-ambasador>. (Accesat la 06.03.2020).

155. Blackwell, Micheal. [Vă mulțumesc...] / Micheal Blackwell // Economistul. – 1994. - Nr. 469. - 8 iunie.

156. Bran, Florina. Complexitate și personalitate. Realitate și soluții. Prof. univ. dr. Paul Bran în universul eco-economic [Resursă electronică] / Florina Bran, Carmen Valentina Rădulescu, Ildiko Ioan / A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 37. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
157. Bran, Florina. Managerial approach of life through the value concept in Paul Bran professor's vision / Florina Bran, Carmen Valentina Rădulescu, Ildiko Ioan // Review of International Comparative Management. – 2009. – No. 1. – P. 183-185.
158. Bran, Florina. Paul Bran - profesor, dascăl, tată și soț / Florina Bran // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 55-57.
159. Bran, Florina. Un economist filosof – Paul Bran / Florina Bran, Carmen Valentina Rădulescu, Ildiko Ioan // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 8-11.
160. Bran, Paul // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului și de pretutindeni. Vol. 4: Contemporanii. - București, 2003. - P. 147-149.
161. Brînzilă, Nicolae. Paul Bran va dăinui în amintirea și în inimile noastre / Nicolae Brînzilă // Curierul Economic. – 2006. – Nr. 22. - 9-15 sept. – P. 5.
162. Câmpeanu, Emilia. Respect [Resursă electronică] / Emilia Câmpeanu / A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11

- decembrie 2010. – București, 2010. – P. 72. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
163. Ciobanu, Ghenadie. Contribuția profesorului Paul Bran la dezvoltarea științei economice. Teoria valorii entropice în viziunea profesorului Paul Bran / Ghenadie Ciobanu // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 12-16.
164. Ciobanu, Ghenadie. Creator de operă economică, fondator și reformator de școală economică – Rectorul Paul Bran = Creator of economic opera, founder and reformer of economic school – the rector Paul Bran [Resursă electronică] / Ghenadie Ciobanu, Carmen Valentina Rădulescu, Ildiko Ioan // Amfiteatru Economic. – 2014. - Vol. 16. - Nr. 36. - P. 317-320. – Mod de acces: https://www.amfiteatruleconomic.ro/temp/Articol_1301.pdf. (Accesat la 06.03.2020).
165. Ciobanu, Ghenadie. Un Spiru Haret al timpurilor noastre, un patriarh al școlii economice românești [Resursă electronică] / Ghenadie Ciobanu / A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 62. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
166. Codreanu, Alina. În memoria lui Paul Bran, ctitorul ASEM / Alina Codreanu // Curierul Economic. - 2010. – Nr. 15(188). – 30 septembrie. – P. 2.
167. Dardac, Nicolae. In memoriam Paul BRAN [Resursă electronică] / Nicolae Dardac // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11

- decembrie 2010. – București, 2010. – P. 27. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
168. Dascăl erudit și pedagog desăvârșit / Ghrigore Belostecinic, Silvia Ghinculov, Ghenadie Ciobanu, Vasile Șoimaru // Economistul. - 2007. - 26 iulie.
169. Dobrescu, Emilian M. Unele reflecții la lucrarea profesorului Paul BRAN „Managementul prin valoare” [Resursă electronică] / Emilian M. Dobrescu // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 45. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
170. Fondatorul ASEM, Paul Bran, ar fi împlinit 70 de ani.../ Gr. Belostecinic, V. Muravschi, G. Năstase, S. Ghinculov, V. Șoimaru, Gh. Ciobanu // Literatura și arta. - 2010. - 16 septembrie. – P. 6.
171. Funar, Sabina. Dascălul de vocație Paul Bran [Resursă electronică] / Sabina Funar // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 54. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
172. Ghinculov, Silvia. Contribuția profesorului Paul Bran la dezvoltarea bibliotecii științifice ASEM [Resursă electronică] / Silvia Ghinculov // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11

- decembrie 2010. – București, 2010. – P. 64. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
173. Grigore Belostecinic – promotor al științei și învățământului economic: Studiu biobibliografic. – Ch.: ASEM, 2010. – P. 5. – ISBN 978-9975-494-1.
174. Inaugurarea unui basorelief în cinstea lui Paul Bran, primul rector al Academiei Economice // Publica. – 2011. – 22 septembrie.
175. Impresii și gânduri colegiale despre Paul Bran // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 64-68.
176. Ioan-Franc, Valeriu. Un bronz pentru Paul Bran / Valeriu Ioan-Franc // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 6-7.
177. Ilie, Vasile. Omagiu profesorului Bran Paul [Resursă electronică] / Vasile Ilie // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. - P. 69. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
178. La Mulți ani! Prof. univ. dr. Paul Bran, Președinte AGER // Economistul. - 2005. - 13 septembrie.
179. Moldovanu, Dumitru. Izvor nesecat de idei economice și de căldură sufletească: Paul Bran / Dumitru Moldovanu // Doctrină economică. - Chișinău, 2003. - P. 230-231.
180. Moldovanu, Dumitru. Rectorul Paul Bran: cărțile și profesorii sunt temelia unei Universități / Dumitru Moldovanu // Literatură și Artă. - 2016. – 22 septembrie. – P. 7.
181. Moșteanu, Tatiana. Profesorul Paul Bran – ctitor de știință, formator de specialiști, manager al inovației și modernizării

- învățământului superior [Resursă electronică] / Tatiana Moșteanu // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 30. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
182. Mumjiev, Gabriel. Academia de Studii Economice / Gabriel Mumjiev // Moldova Suverana. – 1991. - 28 sept. – P. 2.
183. Muravschi, Valeriu. De profesori și studenții ASEM depinde viitorul Republicii Moldova : interviu cu Valeriu Muravschi, prim-ministru în anul fondării Academiei de Studii Economice din Moldova / Valeriu Muravschi // Atitudini în ani de restriște. – Chișinău, 2009. – P. 230-238.
184. Năstase, Gabriel. În memoriam – un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul Bran (1940-2006) / Conf. univ. dr. Gabriel Năstase // Pavăza Carpaților. - 2016. – 18 februarie.
185. Năstase, Gabriel. Un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul BRAN (1940-2006) [Resursă electronică] / Gabriel Năstase // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 59. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
186. Năstase, Gabriel. Un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul BRAN (1940-2006) = Un nom pour l'éternité : prof. univ. dr. Paul Bran (1940-2006) / Gabriel Năstase // UNIVERS STRATEGIC - Revistă de Studii Strategice Interdisciplinare și de Securitate. – 2016. - Nr. 1(25). – P. 361-363.
187. Negură, Gheorghe. ASEM – rampa de lansare spre culmile carierei tale / Gheorghe Negură // Curierul Economic. - 2006. - Nr. 22. - 9-15 septembrie. - P.6.

188. Nicolaie-Văleanu, Ivanciu. Paul Bran / Ivanciu Nicolae-Văleanu // Protagonişti ai vieţii economice. - Bucureşti, 2002. - P. 122-125.
189. Oameni de seamă : economişti [Resursă electronică] / Berca Mihai (coordonator ştiinţific), Guţescu Laurenţiu, Bold Ion, Băcescu Marius ; coautori: Alecu Ioan Niculae, Bara Simona, Cărbunaru-Băcescu Angelica,... - Bucureşti : Mica Valahie, 2013. - P. 83-85. - (Reconstituiri). - ISBN 978-606-8304-57-1. - Mod de acces: https://books.google.md/books?id=vbs7o0H_3dYC&dq=BRAN,+Paul.+Economica+activit%C4%83%C5%A3ii+financiare+%C5%9Fi+monetare+interna%C5%A3ionale&hl=ro&source=gbs_navlinks_s. (Accesat la 06.03.2020).
190. Olteanu, Valerică. Paul Bran – Înţeleptul, Inovatorul [Resursă electronică] / Valerică Olteanu // A XI-a Conferinţă internaţională „Stabilitatea financiară şi monetară în ţările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din Bucureşti în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – Bucureşti, 2010. – P. 57. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
191. Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naştere: [biobibliografie] / Alcat.: Maria Vatamanu, Natalia Cheradi ; resp. ed. Silvia Ghinculov. - Chişinău : ASEM, 2010. - 154 p. - Mod de acces: http://lib.ase.md/wp-content/uploads/publicatii/Bran_Carte_2010.pdf. (Accesat la 07.04.2020).
192. Paul Bran (1940-2006). Profesor, manager, fondator de şcoală economică // Economistul. - 2011. - Nr. 28-29. - P. 40.
193. Paul Bran / Grigore Belostecinic, Leonid Talmaci, Valeriu Muravschi, Alexandru Moşanu, Victor Caun, Vadim Cojocaru, Tatiana Mişova, Vasile Şoimaru, Silvia Ghinculov, Constantn Matei, Ion Cotorcea, Gheorghe Efros, Ştefan Cioclea, Nicolae Dabija // Literatura şi arta. - 2006. - 27 iulie. - P. 1 ; Moldova Suverană. - 2006. - 27 iulie. - P. 1.

194. Paul Bran // Statui și monumente din București. – 2015. – 7 mai. – Mod de acces: <http://statuidinbucuresti.blogspot.com/2015/05/paul-bran.html>. (Accesat la 06.03.2020).
195. Paul Bran : schiță biobibliografică / coord.: Silvia Ghinculov ; alcăt.: Maria Vătămanu ; red.: Natalia Cheradi ; tehored.: Ana Gudima. - Chișinău : ASEM, 2005. - 38 p. – Mod de acces: <http://lib.ase.md/wp-content/uploads/publicatii/paulbranschita.pdf>. (Accesat la 07.04.2020).
196. Paul Bran : schiță biobibliografică / coord.: Silvia Ghinculov ; alcăt.: Maria Vătămanu ; red.: Natalia Cheradi ; tehored.: Ana Gudima. - Chișinău : ASEM, 2006. - 43 p.
197. Paul Bran [condoleanțe de la prieteni, instituții] // Economistul. - 2006. - 28-29 iulie. - P. 2.
198. Paul Bran (1940 - 2006) – Rector ASE: 1996 – 2004. – Mod de acces: <http://100.ase.ro/?page=rector> . (Accesat la 07.04.2020).
199. Pohilă, Vlad. Un rector pentru două milenii [Paul Bran, reales în funcția de rector al ASE București] / Vlad Pohilă // Mesagerul. - 2000. - 15 ianuarie. - P. 4.
200. Popescu, Constantin. Omul – profesorul Paul Bran [Resursă electronică] / Constantin Popescu // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. – P. 34. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
201. Popescu, Constantin. Paul Bran – homo economicus / Constantin Popescu // Tribuna Economică. – 2016. – Nr. 24. – P. 57-62.
202. Profesor universitar, doctor Paul Bran / Grigore Belostecinic, Silvia Ghinculov, Ghenadie Ciobanu, Vasile Șoimar, Vasile Șoimar // Curierul economic. - 2010. - 10 septembrie. - P. 3.
203. Profesorul Paul V. Bran. 1940 – 2006 // Economistul. - 2006. - 31 iulie. - P. 3.

204. Rădulescu, Carmen Valentina. Profesorul universitar, doctor Paul Bran văzut azi la vârsta de 70 de ani pe care trebuia să-i împlinească / Carmen Valentina Rădulescu, Ildiko Ioan // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. - P. 58-59.
205. Reabțov, Gheorghe. 40 zile fără Paul Bran / Gheorghe Reabțov // Literatura și arta. - 2006. - 7 septembrie. - P. 7.
206. Reabțov, Gheorghe. Paul Bran – al treilea „Pod de Flori” între ASEM și ASE București / Gheorghe Reabțov // Curierul economic. - 2006. - 9-15 septembrie. - P. 5.
207. Rectorul Paul Bran : 1996 – 2004 / coord. Ion Gh. Roșca. – București : Editura ASE, 2006 (Mari personalități ale Academiei de Studii Economice din București; 1). - 149 p.
208. Roșca, Ion Gh. Profesorul Paul Bran, o personalitate de excepție și un deschizător de drumuri [Resursă electronică] / Ion Gh. Roșca // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. - P. 19-25. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
209. Roșca, Ion Gh. Un om al marilor proiecte [Paul Bran] / Ion Gh. Roșca // Economistul. - 2006. - 28-29 iulie. - P. 1.
210. Roșca, Tatiana. Un interviu nerealizat... / Tatiana Roșca // Curierul economic. - 2006. - 9-15 septembrie. - P. 5.
211. Stancu, Ion. STAN cu BRAN [Resursă electronică] / Ion Stancu // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. - P. 29. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).

212. Șoimaru, Vasile. Căderea premierilor / Vasile Șoimaru. – Chișinău : CIVITAS, 1999. – P. 227.
213. Șoimaru, Vasile. Cel mai cunoscut economist român la noi: Paul Bran / Vasile Șoimaru // Literatura și arta. - 2005. - 22 sept. – P. 3.
214. Șoimaru, Vasile. Ctitor al Academiei de Studii Economice din Moldova / Vasile Șoimaru // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 60-63.
215. Șoimaru, Vasile. Paul Bran – cel mai cunoscut economist român în Moldova / Vasile Șoimaru // Curierul economic. - 2006. - 9-15 septembrie. - P. 4.
216. Șoimaru, Vasile. Paul Bran / Vasile Șoimaru // Calendarul Național. - 2005. - P. 259-261.
217. Șoimaru, Vasile. Paul Bran [Resursă electronică] / Vasile Șoimaru // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. - P. 51. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).
218. Șoimaru, Vasile. Paul Bran și Basarabia recunoscătoare / Vasile Șoimaru // Căderea comuniștilor. - Chișinău : Editura „Prometeu” SRL, 2010. - P. 34-39. - ISBN 978-9975-919-82-1.
219. Tkacenko, Alexandra. În amintirea Profesorului Paul Bran / Alexandra Tkacenko // Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie]. - Chișinău : ASEM, 2010. – P. 69-70.
220. Un an fără Paul Bran / Ghrigore Belostecinic, Silvia Ghinculov, Ghenadie Ciobanu, Vasile Șoimaru // Economistul. - 2007. - 26 iulie ; Ghinculov, Silvia. Sub zodia cărții. - Chișinău, 2009. - P. 204-208.
221. Un mare dispărut [Paul Bran] / Catedra de Economie și Politici Economice, ASE // Economistul. - 2006. - 28-29 iulie. - P. 1.

222. Vartic, Andrei. La moartea lui Paul Bran / Andrei Vartic // Pendulul de la miezul nopții . – Bacău : Ed. Vicovia, 2010. – P. 135-138 ; Literatura și arta. - 2006. – 3 august. - P. 3.
223. Zaman, Gheorghe. Profesorul Paul Bran – personalitate a științei economice românești [Resursă electronică] / Gheorghe Zaman // A XI-a Conferință internațională „Stabilitatea financiară și monetară în țările emergente”: în memoria Profesorului Universitar Dr. PAUL BRAN Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004, 10-11 decembrie 2010. – București, 2010. - P. 32. – Mod de acces: <http://store.ectap.ro/suplimente/Conferinta%2011%20FABBV%20%20romana%202011.pdf>. (Accesat la 06.03.2020).

INDEX DE NUME

A

- Aglietta, Michel **112**
Alec, Ioan Niculae **189**
Alexandru, Felicia **(147)**
Andreica, Marin **(148)**
Anghelache, Constantin **(149)**
Anghelache, Gabriela **37, 58, (150)**
Antoni, Nicolae **18**

B

- Băcescu, Marius **189**
Bălan, Carmen **28**
Balica, Ștefan **43**
Bălu, Florentina-Olivia **(151)**
Bara, Simona **189**
Bart, A. **(110)**
Basanu, Gh. **43**
Belostecinic, Grigore **(152-153), (168), (170), (193), (202), (220)**
Berca, Mihai **189**

Bercea, Cătălin-Marian **126**
Bistreanu, Ion **(154)**
Bivol, N. **101**
Blackwell, Micheal **(155)**
Bold, Ion **189**
Bologan, Gheorghe **(122)**
Borș, Ion **127**
Bran, Florina **33, 114-115, 144-145, (156-159)**
Brînzilă, Nicolae **(161)**

C

Câmpeanu, Emilia **(162)**
Cărbunaru-Băcescu, Angelica **189**
Cătoi, Iacob **28**
Caun, Victor **(193)**
Cernea, S. **37**
Certan, Corina **128**
Cetină, Iuliana **28**
Ciobanu, Ana-Maria **(103)**
Ciobanu, Ghenadie **130, (163-165), (168), (170), (202), (220)**
Ciobanu, V. **124**
Cioclea, Ștefan **(193)**
Codreanu, Alina **(166)**
Cojoc, Florea **125**
Cojocaru, Vadim **(193)**
Constantinescu, Adrian **2**
Costică, Ionela **1, 8, (141), (143)**
Cotorcea, Ion **(193)**
Cunita, Alexandra **113**
Cheradi, Natalia **191, 195-196**
Chițoiu, Daniel **129**

D

Dabija, Nicolae **(193)**

Dardac, Nicolae **38, 118, 123, (167)**

Dobrescu, Emilian M. **169**

Druguș, L. **(101), (105), 109**

E-F

Efros, Gheorghe **100, (193)**

Funar, Sabina **(171)**

G

Ghinculov, Silvia **(168), (170), (172), (191), (193), 195-196, (202), (220)**

Gudima, Ana **195-196**

Guțescu, Laurențiu **189**

I-K

Ilie, Vasile **19-20, 131, (177)**

Ioan, Ildiko **33, (156-157), (159), (204)**

Ioan-Franc, Valeriu **(176)**

Ion, Mihail **132**

Ionici, Octavian Eugen **133**

Korka, M. **117**

L

Lăzărescu, Sorin **134**

Lisnic, E. **(95)**

M

Mămăligă, A. **(100), (104), (106), (108)**

Manea, Gheorghe **114, 144**

Marcaș, Octavian **2**

Matei, Constantn **(193)**

Matei, Ion **135**

Miron, Dumitru **118**

Mișova, Tatiana **(193)**

Moldovanu, Dumitru **179-180**

Moșanu, Alexandru **(193)**

Mosteanu, Roxana **120**
Moșteanu, Tatiana **113, (181)**
Mumjiev, Gabriel **(182)**
Munteanu, Irena **136**
Muravschi, Valeriu **(170), 183, (193)**

N

Năstase, Gabriel **(170), (184-186)**
Negrea, Alexandru **137**
Negru, N. **(93), (96)**
Negură, Gheorghe **(187)**
Nicolai-Văleanu, Ivanciu **(188)**
Nicolescu, Ovidiu **43**
Nicu, Gh. **(97)**

O

Obreja, Carmen **138**
Olaru, Corneliu **119**
Olteanu, Valerică **(190)**

P

Paxino, Dan Octav **120-122**
Pîslaruc, Viorica **139**
Pohilă, Vlad **(91), (199)**
Popa, Alexandru **2**
Popa, Elena **113**
Popescu, Constantin **30, (200-201)**

R

Racila, Emil **123**
Rădulescu, Carmen Valentina **(156-157), (159), (204)**
Reabțov, Gheorghe **(205-206)**
Roibu, N. **(124)**
Roșca, Ion Gh. **112, 114-115, 118, 120, 123, 144-145, (207-209)**
Roșca, Tatiana **(210)**

Rusovici, Alexandru **125**

Rusu, Gheorghe **125**

S

Sabah, Mohamad Audeh Abu-Tayeh **140**

Scvirencu, G. **44**

Șerb, Mircea **(102), (107)**

Șoimaru, Vasile **99, (105), (168), (170), (193), (202), (212-218), (220)**

Stancu, Ion **19-20, 22, 24-25, 29-30, 38, 42, (211)**

T

Talmaci, Leonid **(193)**

Tkacenko, Alexandra **219**

Toma, Ilie **112**

Trofăilă, Vasile **(129)**

V-Z

Văcărel, Iulian **12**

Vartic, Andrei **(222)**

Vatamanu, Maria **191, 195-196**

Zaman, Gheorghe **(223)**

INDEX DE TITLURI

A încetat din viață prof. univ. dr. Paul Bran **146**

Academia de Studii Economice - 85 de ani **45**

Academia de Studii Economice **182**

Academia de Studii Economice. București : România : 1913-2003 **123**

Admiterea la Academia de Studii Economice: teste grilă: sesiunea 1997 **111**

Am avut fericita ocazie de a sta în preajma unui OM cu adevărat important **152**

Armonizarea învățământului superior economic cu cerințele Uniunii

Europene: eseu **46**

ASEM – 10 ani de realizări 25 septembrie 1991 - 25 septembrie 2001 **98**

ASEM – rampa de lansare spre culmile carierei tale **187**
 Audit financiar la societățile comerciale **125**
 Autonomia financiară a întreprinderii **47**
 Avem Academie de Studii Economice **109**

Bran, Paul **160**
 Bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii **48**

Căderea premierilor **212**
 Calculul normativelor mijloacelor circulante în întreprinderile industriale cu ajutorul mașinii „Felix FC 15” **49**
 Calea schimbării comportamentului economic **50**
 Calitatea și operativitatea în activitatea financiară **51**
 Căutarea de modele **52**
 Ce se întâmplă cu cursul leului? **53**
 Cel care caută, obține ceva **92**
 Cel mai cunoscut economist român la noi: Paul Bran **213**
 Cercetare terminologică și terminografică a lexicului specializat din finanțe CNCSIS 358 **113**
 Circulația monetară în România: 1929-1940 **119**
 Complexitate și personalitate. Realitate și soluții. Prof. univ. dr. Paul Bran în universul eco-economic **156**
 Componenta ecologică a strategiei de dezvoltare economică a zonei Munților Apuseni : studiu de caz Roșia Montana **114, 144**
 Comunicarea financiară **1**
 Conducerea prin bugete – instrument de fundamentare financiară a deciziilor economice **54**
 Conducerea, tehnica și eficiența comerțului exterior **2**
 Contribuția finanțării și creditării internaționale la dezvoltarea comerțului exterior al României **136**
 Contribuția profesorului Paul Bran la dezvoltarea bibliotecii științifice ASEM **172**
 Contribuția profesorului Paul Bran la dezvoltarea științei economice.
 Teoria valorii entropice în viziunea profesorului Paul Bran **163**
 Crearea pieței valutare și de capital în Republica Moldova **130**

Crearea Uniunii Economice a C.S.I. este mai mult o acțiune politică pentru că economic ea n-ar fi posibilă acum **93**
Creator de operă economică, fondator și reformator de școală economică –Rectorul Paul Bran **164**
Ctitor al Academiei de Studii Economice din Moldova **214**
Cum pot fi interpretate datele economice ale societăților comerciale privatizabile? **55**
Chișinău '92: file de jurnal **154**

Dascăl erudit și pedagog desăvârșit **168**
Dascălul de vocație Paul Bran **171**
De profesori și studenții ASEM depinde viitorul Republicii Moldova **183**
Decizia financiară în unitatea economică **3**
Dezvoltarea învățământului economic deschis la distanță **56**
Dimensiunea economică a impactului de mediu : studiu de caz Roșia Montana **115, 145**
Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii **4**
Două gânduri în prag de „seism” **99**

Economia valorii **5, 6**
Economia valorii: oeconomica **7**
Economia valorii: Reconsiderări conceptuale **57**
Economica activității financiare și monetare internaționale **8, 141**
Economica valorii **9, 142**
Economie monetară **10**
Este posibilă redresarea monedei naționale? **58**
Evaluarea și gestionarea riscurilor ecologice **116**

Fără activitatea economică, nici politicul nu se poate desfășura **94**
Fascinația valorii **11**
Fenomenul inflației în Republica Moldova : Cauze interne și externe, posibilități de atenuare a consecințelor inflației **128**
Fericirea că vom avea bunuri patrimoniale va fi de scurtă durată **100**
Finanțarea internațională a comerțului exterior **138**
Finanțarea și creditarea comerțului exterior al României **135**

Finanțele - instrument de fundamentare și realizare a deciziei economice **12**
 Finanțele întreprinderii **13, 14**
 Finanțele întreprinderii: gestionarea fenomenului microfinanciar **15, 16, 143**
 Finanțele întreprinderilor și ramurilor economiei naționale: pentru facultatea de Contabilitate. Cap. XIII – Planificarea financiară **17**
 Finanțele unităților economice **18**
 Finanțele unităților economice prin metoda instruirii active (instruire și simulare pe calculator) **19, 20**
 Finanțele unităților economice. Cap. 11 – Planificarea, finanțarea și creditarea mijloacelor circulante **21**
 Finanțele unităților economice. Monografia activității financiare. Culegere de probleme financiare și studii de caz. Uz intern. Vol. 1 **22**
 Finanțele unităților economice. Partea I **23**
 Finanțele unităților economice. Probleme de planificare financiară în întreprinderile industriale (culegere de lucrări practice). Uz intern. Vol. 1. **24**
 Finanțele unităților economice. Probleme de planificare financiară în întreprinderile industriale. Uz intern **25**
 Fondatorul ASEM, Paul Bran, ar fi împlinit 70 de ani... **170**
 Formarea și utilizarea rezervelor valutare ale Republicii Moldova **127**

Garda financiară – lance și scut ale economiei de piață **101**
 Gestiunea riscului valutar în Republica Moldova **139**
 Ghid practic pentru participanții la marea privatizare **59**
 Graficele în sprijinul procesului didactic **117**
 Grigore Belostecinic – promotor al științei și învățământului economic: Studiu biobibliografic **173**

Implicații financiar-valutare privind redresarea turismului românesc **137**
 Impresii și gânduri colegiale despre Paul Bran **175**
 În amintirea Profesorului Paul Bran **219**
 În memoria lui Paul Bran, ctitorul ASEM **166**

În memoriam – un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul Bran (1940-2006) **184**

In memoriam Paul BRAN **167**

Inaugurarea unui basorelieu în cinstea lui Paul Bran, primul rector al Academiei Economice **174**

Învățământul economic în preajma mileniului III **102**

Investițiile și relansarea economică **118**

Izvor nesecat de idei economice și de căldură sufletească: Paul Bran **179**

La moartea lui Paul Bran **222**

La Mulți ani! Prof. univ. dr. Paul Bran, Președinte AGER **178**

La tot ce voi întreprinde în viitor se va regăsi din dragostea pe care o port prietenilor mei din Basarabia **91**

Limitele teoriei economice **60**

Lucrări de laborator și studii de caz pentru cursul „Finanțele unităților economice” **26**

Macroeconomie financiară : Finanțe, creștere și cicluri. Crizele financiare și reglarea monetară **112**

Managementul prin valoare **27**

Managementul riscurilor valutare aplicabile în tranzacțiile internațional **120**

Managerial approach of life through the value concept in Paul Bran professor's vision **157**

Marketing: aspecte conceptuale și operaționale **28**

Mecanisme de ajustare a deficitelor balanței de plăți externe a României **132**

Mecanismul economico-financiar. Scheme și diagrame **29, 30**

Mecanismul monetar **31**

Mecanismul monetar actual **32**

Meseria de economist nu va fi afectată de șomaj **95**

Modalități de acces al României la piața financiară internațională și la piața internațională a creditului **126**

Model de dezvoltare economică și socială a orașelor românești riverane Dunării **33**

Mutații calitative intervenite în conținutul categoriei economice bani **61**
Mutații în gestiunea financiară a întreprinderilor **131**

N-am de gând să fug... **96**

Noi exigențe în învățământul superior economic **62**

O consecință logică: sprijinirea proprietăților private **63**

1994 – an al reformei sau al dezastrului **110**

O societate se construiește, în primul rând prin instituții **64**

Oameni de seamă : economiști **189**

Obiectivele strategice ale reformei **65**

Omagiu profesorului Bran Paul **177**

Omul – profesorul Paul Bran **200**

Optica financiară în conducerea operativă a întreprinderii **66**

Organizarea și desfășurarea studiilor postuniversitare **67**

40 zile fără Paul Bran **205**

Paul Bran – al treilea „Pod de Flori” între ASEM și ASE București **206**

Paul Bran – cel mai cunoscut economist român în Moldova **215**

Paul Bran – Dascăl Erudit și Om de Mare Valoare **151**

Paul Bran - economist, filosof, cercetător, pedagog: Medalion aniversar la 70 de ani de la naștere: [biobibliografie] **191**

Paul Bran – homo economicus **201**

Paul Bran – Înțeleptul, Inovatorul **190**

Paul Bran – profesor, dascăl, tată și soț **158**

Paul Bran – un om între oameni **148**

Paul Bran **188, 193, 194, 216, 217**

Paul Bran (1940-2006) – Rector ASE: 1996 – 2004 **198**

Paul Bran (1940-2006). Profesor, manager, fondator de școală economică **192**

Paul Bran : schiță biobibliografică **195, 196**

Paul Bran [condoleanțe de la prieteni, instituții] **197**

Paul Bran a înscris o pagină de aur în istoria ASEM **153**

Paul Bran și Basarabia recunoscătoare **218**

Paul Bran va dăinui în amintirea și în inimile noastre **161**

- Paul Bran: model de implicare a intelectualului în viața publică **147**
- Paul nu a plecat **149**
- Pentru a deveni un bun economist nu poți învăța numai cu tabla și cu creta **103**
- Perfecționarea profesiei de economist **68**
- Pionul poate deveni regină! **104**
- Politica valutare și managementul riscurilor în tranzacțiile internaționale **121**
- Politici, tehnici și instrumente de acoperire a riscurilor valutare **122**
- Preocupări economice și monetare în Republica Moldova **69**
- Privatizare – privatizare, dă s-o știm și noi **105**
- Privatizarea – un proces de mare complexitate **70**
- Privatizarea nu este o acțiune de binefacere: interviu cu P. Bran, prof., rectorul Acad. de St. Economice din Moldova **106**
- Privatizarea: nodul Gordian. O consecință logică: sprijinirea proprietăților private **71**
- Profesor universitar, doctor Paul Bran **202**
- Profesorul Paul Bran – ctitor de știință, formator de specialiști, manager al inovației și modernizării învățământului superior **181**
- Profesorul Paul Bran – personalitate a științei economice românești **223**
- Profesorul Paul Bran, o personalitate de excepție și un deschizător de drumuri **208**
- Profesorul Paul V. Bran. 1940–2006 **203**
- Profesorul universitar, doctor Paul Bran văzut azi la vârsta de 70 de ani pe care trebuia să-i împlinească **204**
- Profesorul, colegul și OMUL Paul Bran – In memoriam **150**
- Program de armonizare a învățământului superior economic cu cerințele Uniunii Europene **72**
- Program de dezvoltare a activității din Academia de Studii Economice **107**
- Program de privatizare și sprijinirii a proprietății private **73**
-
- Rectorul Paul Bran: 1996–2004 **207**
- Rectorul Paul Bran: cărțile și profesorii sunt temelia unei Universități **180**
- Refacerea economiei țării **108**
- Reforma economică este în curtea fiecărui dintre noi... **97**

Reforma economică la români **74**
Reforma profesiei de economist **75**
Relații financiar-bancare ale societății comerciale: Ghid practic **34**
Relații valutare și financiare internaționale: probleme și studii de caz:
pentru uzul studenților **35, 36**
Relații valutare-financiare internaționale **37, 124**
Relațiile financiare internaționale. Uz intern **38**
Relațiile financiare și monetare internaționale: economia fenomenului
mondo-financiar și monetar **39, 40**
Relațiile financiar-valutare. Partea I-a. Uz intern **41**
Respect **162**
Revista Preocupări Economice și Financiare **76**
Rolul ratingului în finanțarea și creditarea internațională **134**

Să discutăm deschis despre inflație **77**
Școala și știința economiei **82**
Simțul valorii (I) **78**
Simțul valorii (II) **79**
Simularea planificării financiare a întreprinderilor cu ajutorul
calculatorului **42**
Sisteme, metode și tehnici manageriale ale organizației **43**
Sistemul bancar și creșterea economică : Aspecte analitice ale unui
program de restructurare și privatizare bancară pentru țările în
tranziție **133**
Specializarea postuniversitară **80**
STAN cu BRAN **211**
Starea economiei naționale **81**
Stimularea investițiilor internaționale prin facilități financiare valutare
și vamale **129**
Strategia de marketing a băncilor iordaniene **140**

Taxa scontului. Anul economic 1968. Comerțul țărilor socialiste **83**
Trecerea la convertibilitate **84**

Un an fără Paul Bran **220**

Un bronz pentru Paul Bran **176**
Un economist filosof – Paul Bran **159**
Un interviu nerealizat **210**
Un mare dispărut [Paul Bran] **221**
Un model economic pentru economia de piață **85**
Un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul BRAN (1940-2006) =
Un nom pour l'éternité : prof. univ. dr. Paul Bran (1940-2006) **186**
Un nume pentru eternitate prof. univ. dr. Paul BRAN (1940-2006) **185**
Un om al marilor proiecte [Paul Bran] **209**
Un posibil model economic pentru economia românească **86**
Un rector pentru două milenii **199**
Un Spiru Haret al timpurilor noastre, un patriarh al școlii economice
românești **165**
Unele reflecții la lucrarea profesorului Paul BRAN „Managementul prin
valoare” **169**

Vă mulțumesc... **155**
Valoarea economică a timpului **88**
Valoarea în societatea informațională **89**
Valoarea informației **87**
Vom pregăti 4-5 mii de tineri care să poată fabrica idei economice **90**

Экономика стоимости **44**

**80 DE ANI – 80 DE IMAGINI DIN VIAȚA
ȘI ACTIVITATEA LUI PAUL BRAN**

*Paul Bran - rectorul Academiei de Studii Economice din Moldova
1991-1994*

*Mama: Elena Bran, născută Pădureanu.
Comuna Topologu (județul Tulcea, România)*

*Tata: Vasile Bran, cu al doilea nepot
Născut în comuna Cârjelari, județul Tulcea, România*

Fiul Florin Paul în fața casei din Ovidiu (județul Constanța, România)

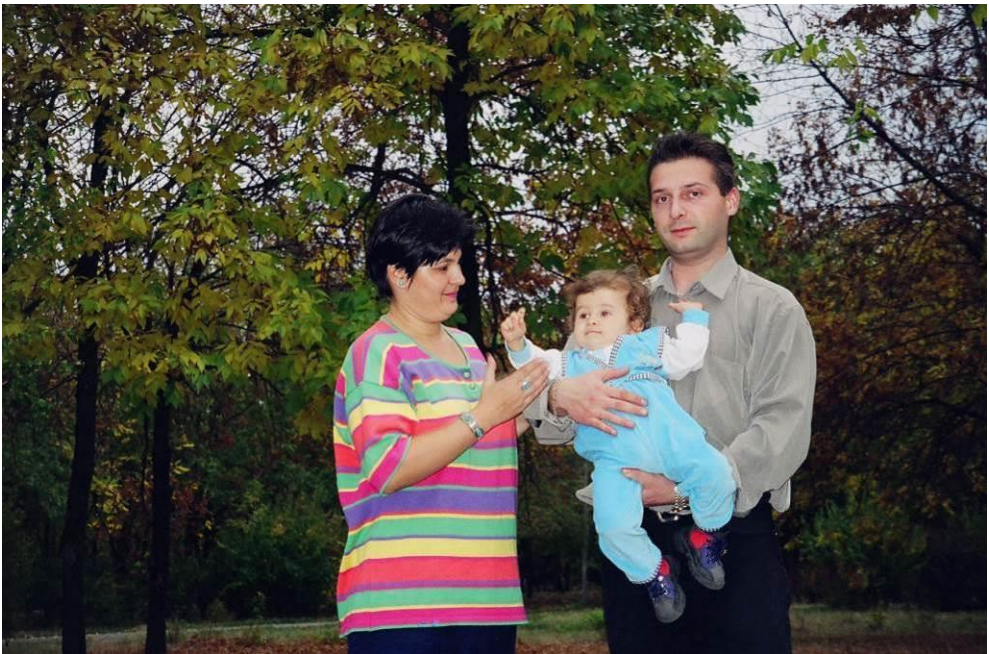
Al doilea fiu, Iulian Ovidiu

Paul și Florina BRAN

Cununia și familia lui Florin Bran

Revenirea lui Paul Bran, acasă, la ASEM, din septembrie 2001

Conferința Științifică la ASEM, 1994

S. Chircă, C. Ciobanu, V. Șoimaru, M. Snegur⁸⁴, P. Bran, M. Coșcodan

Ion Cotorcea, Paul Bran, Vasile Șoimaru – primul an de activitate la ASEM

⁸⁴ Primul Președinte al Republicii Moldova în anii 1990-1996

Florina și Paul Bran, lângă macheta viitoarei săli a senatului ASEM

Cei doi rectori ASE-iști, Grigore Belostecinic și Paul Bran, la prima lor întâlnire, în calitate de rectori, la ASE București, 17 ianuarie 2002

ASEM, Senat festiv, 23 septembrie 2005

**Inaugurarea oficială a Sălii de lectură „Paul Bran”,
ASEM, 25 septembrie 2005**

25 septembrie 2001 – ASEM la 10 ani

Orheiul Vechi, septembrie 2005

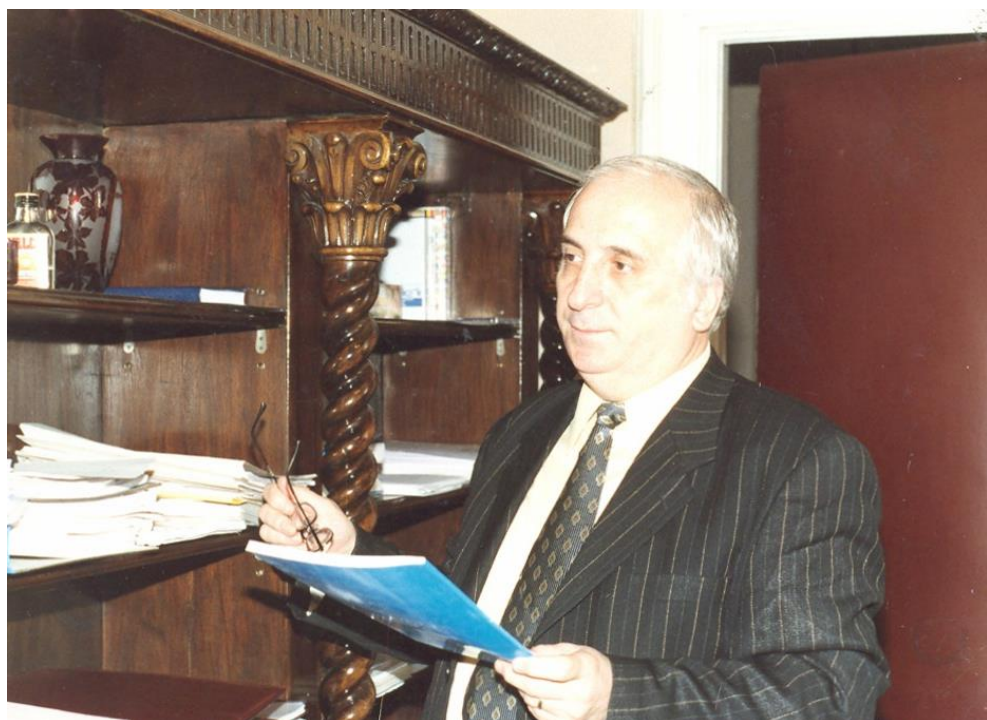

Orheiul Vechi, septembrie, 2005

Cetatea Sorooca, septembrie 2005

Biroul rectorului Paul Bran, ASE București

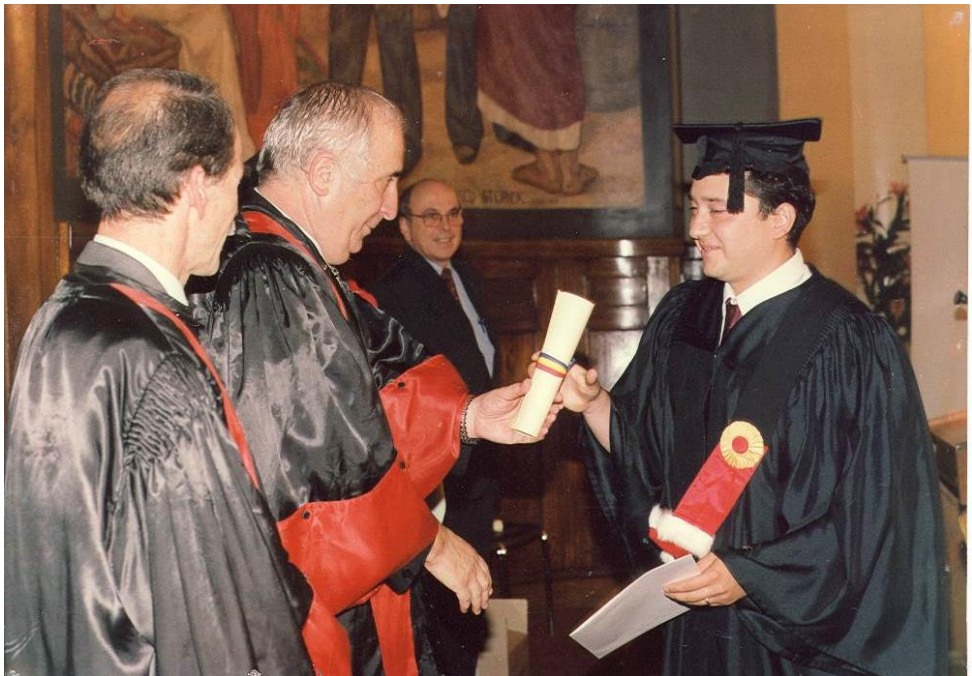

Una din ședințele festive ale Senatului ASE București, conferirea Președintelui României, Ion Iliescu, a titlului DHC

Doi basarabeni, Nicolae Rusu și Vasile Șoimaru, la lansarea monografiei Neamul Șoimăreștilor: 500 de ani de istorie, 19 iunie 2003, în AULA MAGNA ASE București

*Înmânarea diplomelor MBA împreună cu Profesorul Ursache –
5 septembrie 2001, ASE București*

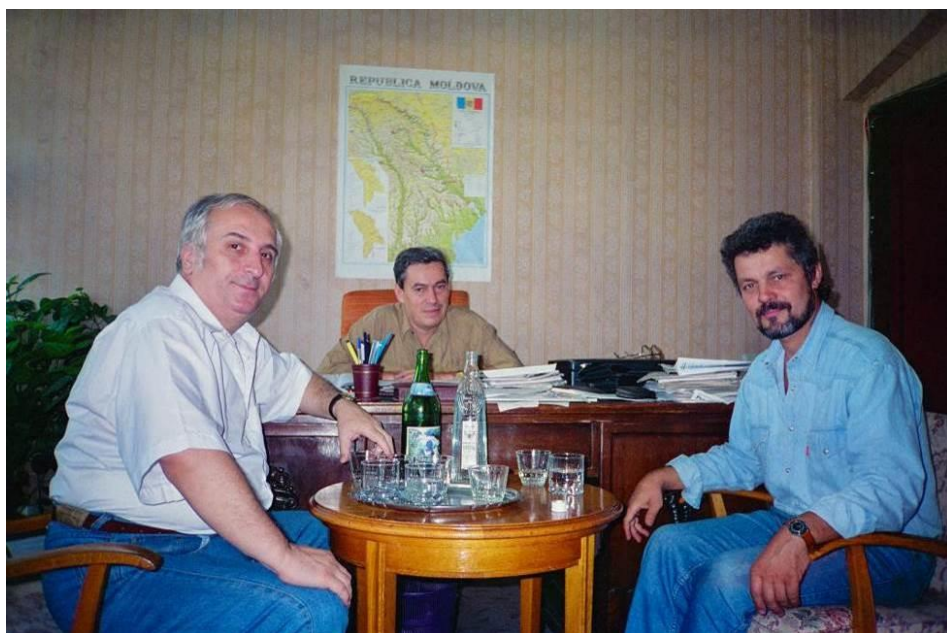

Paul Bran, Constantin Bărbulescu, Vasile Șoimaru

Alexandru Moșanu⁸⁵, Paul Bran, Vasile Șoimaru, Vlad Pohilă

⁸⁵ Alexandru Moșanu – Primul Președinte al Parlamentului Republicii Moldova (1990-1993)

Paul Bran, Ioan Erhan⁸⁶, Vasile Şoimaru

Vasile Şoimaru, Paul Bran, Valeriu Muravschi, Gheorghe Efros

⁸⁶ Ioan Erhan –Director General al Editurii Economica, România

Mircea Druc⁸⁷, Florina Bran, Vasile Șoimaru

⁸⁷ Mircea Druc – Primul Prim-ministru al Republicii Moldova (25 mai 1990 – 28 mai 1991)

Nicolae Istudor, Rector ASE București, Grigore Belostecinic, Rector ASEM

Pios omagiu Rectorului, Profesorului Paul Bran

Existența noastră, ca indivizi,
ca societate, nu ar fi posibilă
fără alimentarea permanentă
cu valoare.

Paul Bran

Prof. Univ. Dr. Paul Bran
Rector al
Academiei de Studii Economice
din București
în perioada 1996-2004

Redactare:

Ina Nicuță

Procesare, tehnoredactare computerizată:

Ana Gudima

Au colaborat:

Dr. Natalia Cheradi

Alina Croitoru

Silvia Habașescu

Angela Amorțitu

Svetlana Studzinski

Aurelia Cebotari

Tatiana Miron

Semnat pentru tipar 27.07.2020

Tirajul 200 ex.